

Sterk door overleg

Jaarverslag 2003

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

STV – Innovatie & Arbeid

Vlaamse Havencommissie

Colofon

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

Wetstraat 34-36
1040 Brussel
Tel.: 02/20.90.111
Fax: 02/21.77.008
E-mail: serv@serv.be
<http://www.serv.be>

Redactie

Christine Jacobs

Opmaak

Drukkerij Van In

Foto's

SERV, VHC, Dirk Neyts, Studio Dann, Fost Plus, p. 24, VDAB, p. 63, Van de Velde, p. 12, 64, 77, Andres, p. 78, International Labour Organization/[Pool photo ILC], p. 43, 48, 51, 54, Rapid, p. 92

Drukkerij

Drukkerij Van In

Verantwoordelijke uitgever

Pieter Kerremans
Wetstraat 34-36
1040 Brussel

D/2004/4665/15

Inhoudstafel

DEEL 1 Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

7

Voorwoord 8

1 De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen 10

1. Werking 10
2. Taken SERV 10
3. Werkgroepen 11

2 VESOC 12

1. Werking 12
2. Vergaderingen in 2003 12
3. Het Vlaams Akkoord 12
4. De federale Werkgelegenheidsconferentie 13

3 De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen: 18-de werkjaar 15

1. Werking 15
2. Vergaderingen in 2003 15

4 Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2003 19

1. Studiedagen 20

5 Milieu 24

1. Algemeen milieubeleid 24
2. Afvalbeleid 25
3. Aanpassingen van VLAREM 26
4. Andere milieu-thema's 27

6 Klimaat- en energiebeleid 29

1. Ontwerp REG-decreten 29
2. Ontwerpbesluiten inzake energie 29
3. Evaluatieverslagen 30

7 Arbeid 32

1. Inbreng van de sociale partners in het Vlaamse Actieplan 2003 32
2. De werkloosheidsval 32
3. Advies Handvest van de Werkzoekende 33
4. Regie ESF 3 Zwaartepunt 4 en Hefboomkrediet 33
5. De sectorconvenants 34

8 Onderwijs 36

1. Participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad 36
2. Aanbeveling flexibilisering hoger onderwijs 36
3. Advies flexibilisering hoger onderwijs 37
4. Platformtekst 'Alternerend leren - volwaardig leren' 37
5. Titels van beroepsbekwaamheid 37
6. Rechtspositieregeling studenten en participatie in hoger onderwijs 38
7. Integratie hoger onderwijs voor sociale promotie in hogescholen 38
8. Advies AGION 38
9. Accreditatieverdrag met Nederland 38

9 Bestuurlijk Beleid	39	DEEL 2 STV - Innovatie & Arbeid	69
1. Operationalisering kaderdecreet Bestuurlijk Beleid	39		
2. Oprichtingsdecreten EVA en IVA	40	1 TOA 2: Bedrijfs- en arbeidsorganisatie in de Vlaamse ondernemingen en organisaties	70
3. SERV-decreet	40		
10 Ruimtelijke ordening en regionaal economisch beleid	41	2 Volcontinue ploegenarbeid in de Belgische industrie	72
1. Ruimtelijke ordening	41		
2. Regionale ontwikkeling	42	3 Kwaliteitszorg in de grafische industrie	74
3. Onderzoek naar de rol van de intercommunales in de openbare nutssectoren	42		
11 Welzijn en gezondheid	43	4 Welzijn en arbeidsorganisatie in de confectiesector	77
12 Mobiliteit	45	5 Eindeloopbaanbeleid in het Vlaamse bedrijfsleven	80
1. Advies over het Mobiliteitsplan	45		
2. Overige adviezen	45	6 Werkdruk en stress in Vlaamse hogescholen	83
13 Economie	46	7 Personeelsbeleid en werkorganisatie in het vrije beroep	85
14 Ontwikkelingssamenwerking	48	8 Werkbaarheidsmonitor	88
15 Begroting	49	9 Uitzendarbeid in de Vlaamse dienstensectoren	90
16 Landbouw	51	10 TOA-screening micro-ondernemingen	91
17 Beroepsprofielenwerking	52	11 Welzijn en arbeidsorganisatie in de textielverzorging	92
18 SERV-internationaal	54	12 Vorming en dienstverlening 2003	93
1. SER-Nederland	54	1. Thema's	93
2. Buitenlandse delegaties op bezoek bij de SERV	54	2. Doelgroep	94
3. Technische partner bij IAO-project met Letland	54	3. Ondersteuning van vormingsinitiatieven	94
4. Internationale Arbeidsconferentie 2003	54	4. STV - Innovatie & Arbeid valoriseert onderzoek	96
5. Adviezen	55		
6. Mandated body bij Twinning-projecten	55		
		DEEL 3 Vlaamse Havencommissie	99
19 Sectorcommissies	56		
1. Sectorcommissie Goederenvervoer	56	Voorwoord	100
2. Sectorcommissie Hout en Bouw	57		
3. Sectorcommissie Metaal- en Technologische Industrie	58	1 Vlaamse Havencommissie	102
4. Sectorcommissie Textiel en Confectie	58	1. Taakomschrijving	102
5. Sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg	59		
6. Sectorcommissie Toerisme	60	2 Werking van de Vlaamse Havencommissie in 2003	104
		1. Commissievergaderingen in 2003	104
20 Adviescommissie Private Arbeidsbemiddeling	61	2. Dagelijks bestuur	107
1. Adviescommissie	61	3. Werkgroepen	108
2. Activiteiten	61		
21 Overlegplatform Vlaamse Arbeidsbemiddelingsbureaus	63		
1. Overlegplatform	63		
2. Activiteiten	63		
22 Begeleidingscommissie Herplaatsingsfonds	64		
1. Herplaatsingsfonds	64		
2. Activiteiten	64		
23 Commissie Diversiteit	66		

Inhoud

3 Adviezen en aanbevelingen	109	3 SERV-secretariaat	148
1. Aanbeveling over de Nederlandse kritieken op het havenfinancieringssysteem in Vlaanderen	109	1. Secretariaat-generaal	148
2. Aanbeveling over de organisatie van de financiering van de publieke taken in havens en de cofinanciering van havenprojecten	116	2. Personeels - en financiële dienst	148
3. Aanbeveling over de omzetting van de richtlijn 2001/96/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften en procedures voor veilig laden en lossen van bulkschepen in Vlaams en Belgisch recht	120	3. Studiedienst: SERV-domeinen	148
		4. SERV - commissies	149
		5. SERV -projecten	149
		6. Informaticadienst	149
		7. Communicatie	149
		8. Documentatiecentrum	149
		9. STV-medewerkers	149
		10. Ondersteunende diensten	149
		4 Externe communicatie	150
		1. SERV-bericht	150
		2. STV-berichten	150
		3. Elektronische nieuwsbrief	150
		4. Adviezen, aanbevelingen en standpunten	150
		5. STV-brochures en -informatiedossiers	150
		6. Persmededelingen en -conferenties	150
		7. Website	151
		8. Het Vermogen	151
		9. Sociaal-economisch jargon	152
		10. Documentatiecentrum	152
		11. Openbaarheid van bestuur	152
		12. Klachtenbehandeling	152
		5 Publicatielijst	153
		1. SERV	153
		2. STV - Innovatie & Arbeid	155
		3. Vlaamse Havencommissie	156
DEEL 4 praktische informatie	125		
1 Wetgeving	126		
1. Decreet op de SERV: gecoördineerde tekst	126		
2. Vlaamse Havencommissie	130		
2 Samenstellingen	134		
1. Samenstelling raad	134		
2. Samenstelling VESOC	135		
3. Samenstelling sectorcommissie Goederenvervoer	136		
4. Samenstelling sectorcommissie Hout en Bouw	137		
5. Samenstelling sectorcommissie Metaal- en Technologische Industrie	138		
6. Samenstelling sectorcommissie Textiel & Confectie	140		
7. Samenstelling sectorcommissie Welzijns- en gezondheidszorg	141		
8. Samenstelling sectorcommissie Toerisme	142		
9. Samenstelling Adviescommissie voor private arbeidsbemiddeling in het Vlaamse Gewest	143		
10. Overlegplatform Vlaamse Arbeidsbemiddelingsbureaus	144		
11. Samenstelling begeleidingscommissie Herplaatsingsfonds	145		
12. Samenstelling Vlaams Havencommissie	145		

Deel 1

Sociaal- Economische Raad van Vlaanderen

Voorwoord

Voor 2003 presenteert de SERV een jaarverslag in drie delen. Vooraf blik ik als voorzitter van de SERV graag terug op de activiteiten van SERV en STV - Innovatie & Arbeid (deel 1 en 2). Maar het jaarverslag behandelt ook de activiteiten van de autonome commissies bij de SERV.

Een van de hoogtepunten was het sociaal-economisch rapport Vlaanderen 2003. In februari stelde de SERV onder ruime belangstelling dit tweejaarlijks rapport voor in het Vlaams Parlement. Over vijf sociaal-economische thema's volgden studienamiddagen waarin ruimte was voor debat. Nu al wordt hard gewerkt aan de voorbereiding van de uitgave voor 2005.

Begin 2003 sloten de sociale partners en de Vlaamse Regering een Vlaams Akkoord voor 2003-2004. In VESOC-werkgroepen kwam de opvolging aan bod. Daarnaast werd de Vlaamse bijdrage voor de federale werkgelegenheidsconferentie voorbereid. Ook de afspraken uit de ondernemingsconferentie willen we in VESOC bespreken. Het is belangrijk dat de Vlaamse Regering de afspraken uit het werkgelegenheidsoverleg en de ondernemingsconferentie onverkort realiseert.

Daarnaast ontving de SERV in 2003 110 adviesvragen. Milieu en energie, arbeidsmarkt en onderwijs waren net als andere jaren koplopers in het aantal adviezen. In 2003 kwamen daar 12 adviezen over Beter Bestuurlijk Beleid bij. Ook in 2004 staan heel wat adviezen op het programma over de omvorming en oprichting van

Vlaamse overheidsinstellingen en de oprichting van adviesraden. In 2003 formuleerde de SERV ook zijn advies over het nieuwe ontwerp van SERV-decreet.

Binnen arbeidsmarktbeleid bracht de SERV een aanbeveling uit over de werkloosheidsvallen. We trokken met een ruime delegatie naar de Nederlandse Sociaal Economische Raad, de SER, voor een gezamenlijke studiedag over het thema Anders op de arbeidsmarkt. Drie kwetsbare groepen kregen er aandacht met name allochtonen, oudere werknemers en arbeidsgehandicapten. Belangrijk op onderwijsvlak zijn de aanbeveling en het advies flexibilisering hoger onderwijs, de platformtekst alternerend leren en het advies over het decreet voor de titels van beroepsbekwaamheid. De SERV zal de verdere concretisering van dit decreet in uitvoeringsbesluiten opvolgen.

Verder onthouden we de aanbeveling over Agenda 2007 waarin de SERV pleit voor een evenwichtiger betrokkenheid van stakeholders bij de ruimtelijke ordening. De SERV verstrekke eind 2003 en begin 2004 adviezen over de regionale economische overlegstructuren. De concrete uitvoering ervan wordt cruciaal voor een stabiele en goede werking.

Het begrotingsadvies in juli kon op ruime belangstelling rekenen. De SERV berekende dat de regering in 2004 ingrepen zal moeten doen. Tegelijk legde de SERV principes vast voor een begrotingsnorm voor de komende jaren. In de evaluatie van de begroting begin 2004 constateerde de SERV de noodzaak van nog meer ingrepen om de afspraken met de federale regering na te komen.

Begin 2004 presenteerde de SERV een eerste berekening van de beleidsruimte met de voorgestelde norm. Op basis van de norm werkt de SERV aan een simulatie-instrument. Dat wordt ter beschikking gesteld van de regeringsonderhandelaars. Zo kunnen de politieke partijen de impact op de beleidsruimte afwegen voor ze bepaalde maatregelen invoeren.

De SERV was partner voor een IAO-project met Letland. Andere nieuwe E.U.-landen kwamen in de voorgaande jaren aan bod. De SERV zal ook in de toekomst technische partner zijn voor de IAO-opleidingen rond sociaal overleg. Vooral aan de projecten met de nieuwe E.U.-landen willen we blijven meewerken.

Eind 2003 werd de SERV-familie uitgebreid met de commissie Diversiteit. Dat gezamenlijk overleg tussen sociale partners, allochtonen en gehandicapten zal zeker een meerwaarde opleveren voor het diversiteitsbeleid in Vlaanderen.

STV - Innovatie & Arbeid heeft 2003 met heel typerende activiteiten ingevuld.

De onderzoeksprojecten illustreren de specificiteit van STV - Innovatie & Arbeid. Eerst en vooral zijn er twee 'terugkerende' onderzoeken. De screening Technologie - Organisatie - Arbeid (TOA) peilt naar de mate waarin nieuwe organisatieconcepten of -veranderingen doordringen in Vlaamse bedrijven. In 1998 beperkte het onderzoek zich tot industriële ondernemingen met minstens 10 werknemers. De editie 2001 werd uitgebreid tot de hele economie. In 2003 kwamen de micro-organisaties aan bod. In 2004 volgt een derde editie.

Het tweede onderzoek, de Werkbaarheidsmonitor, werd in 2003 gestart. In uitvoering van het Pact van Vilvoorde peilt het onderzoek bij 20.000 werkende Vlamingen naar welzijn en stress op het werk. Via herhalingen in 2007 en 2010 kan de evolutie van welzijn en stress op het werk gemeten worden. Dit is een mijlpaal voor het beleid ter bevordering van de kwaliteit van de arbeid en voor STV - Innovatie & Arbeid.

Daarnaast zet STV - Innovatie & Arbeid projecten op die een aspect van personeelsbeleid of van bedrijfs- en arbeidsorganisatie analyseren. Sommige liggen in het verlengde van de centrale projecten, zoals welzijn en arbeid in de confectiesector en in de textielverzorging en werkdruk en stress in hogescholen. Andere illustreren de actualiteitswaarde. Met projecten over de sociale aspecten van volcontinue arbeid, eindeloopbaanbeleid in de industriële sectoren en uitzendarbeid in de diensten-

sectoren spelen we kort op de bal. Projecten over personeelsbeleid en werkorganisatie in het vrije beroep of kwaliteitszorg in de grafische sector illustreren dat heel diverse sectoren een beroep doen op STV - Innovatie & Arbeid.

Naast het onderzoek kenmerkt de werking van STV - Innovatie & Arbeid zich door de valorisatie van de projectresultaten. In 2003 waren er 133 vormingsactiviteiten. STV - Innovatie & Arbeid ontwikkelt vormingspakketten en simulatiespelen als ondersteuning voor HR-managers, ondernemers, vakbondsvertegenwoordigers of vormingsverantwoordelijken bij het genuanceerd en objectief ter discussie stellen van een dikwijls moeilijk probleem.

Ook in 2003 konden de sociale partners rekenen op de volle inzet van het personeel van SERV en STV - Innovatie & Arbeid. Dit resulteerde in adviezen, rapporten en onderzoeken met een grote toegevoegde waarde. En al is 2004 een verkiezingsjaar de sociaal-economische uitdagingen blijven. En ook de SERV gaat op volle kracht door.

Kris Peeters
SERV-voorzitter 2004

1

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

1. Werking

De SERV is het overleg- en adviesorgaan van de Vlaamse sociale partners. In de raad zetelen tien vertegenwoordigers van de representatieve Vlaamse werkgeversorganisaties en tien vertegenwoordigers van de representatieve Vlaamse werknemersorganisaties. De raad is het hoogste orgaan binnen de SERV. Hij heeft zichzelf opgelegd maximale unanimiteit na te streven en brengt dus adviezen en aanbevelingen uit bij consensus. De Vlaamse Regering benoemt de leden op voordracht van de sociale partners. Hun mandaat duurt vier jaar en is verlengbaar.

Het dagelijks bestuur van de SERV bestaat uit telkens één vertegenwoordiger van de vier grootste SERV-partners (ABVV, ACV, UNIZO, en Voka - Vlaams Economisch verbond) én, met raadgevende stem, uit de directeur-generaal en adjunct-directeur-generaal van de SERV. Het voorzitterschap wisselt jaarlijks. Elk jaar levert een andere partner, volgens een toerbeurt, respectievelijk voorzitter en ondervoorzitter aan het dagelijks bestuur. De voorzitter en ondervoorzitter komen nooit tegelijk uit de werkgevers- of de werknemersgroep.

In 2003 waren Xavier Verboven van het ABVV voorzitter en Kris Peeters van UNIZO ondervoorzitter. De dagelijkse leiding over het secretariaat berust bij de directeur-generaal en de adjunct-directeur-generaal.

2. Taken SERV

Vereenvoudigd kunnen we de bevoegdheden van de SERV bundelen onder twee krachtlijnen:

- studie, aanbeveling en advies,
- overleg.

Advies

De SERV adviseert over alle belangrijke sociale en economische aangelegenheden waarvoor de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest bevoegd zijn, of waarbij ze worden betrokken. Dat doet de SERV op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement, de Vlaamse Regering of een Vlaams minister. De Vlaamse Regering moet het advies van de SERV inwinnen over elk voorontwerp van decreet met een sociaal-economische inslag. Ook brengt de SERV elk jaar verplicht advies uit over het Vlaamse begrotingsbeleid. Daarnaast formuleert de raad aanbevelingen en standpunten over sociaal-economische thema's, maakt studies en verzorgt publicaties.

In 1995 heeft de SERV een aanpassing van zijn eigen reglement van orde goedgekeurd. Het begrip "sociale en economische aangelegenheden" wordt strikter ingevuld. De raad bepaalt, op voorstel van het dagelijks bestuur, of een adviesvraag betrekking heeft op zijn aandachtspunten. Dit zijn onderwerpen met een duidelijk sociaal-economische inslag. Indien dit niet het geval is, deelt de SERV aan de adviesvrager onmiddellijk en gemotiveerd mee dat hij m.b.t. deze adviesvraag geen opmerkingen formuleert.

Overleg

Naast deze adviesopdracht vervult de SERV een overlegfunctie. Aan de ene kant houdt dit de voorbereiding in van het driedelige overleg met de Vlaamse Regering binnen het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (VESOC). De SERV verzorgt hiervoor het secretariaat. Aan de andere kant omvat dit het overleg tussen de sociale partners onderling.

3. Werkgroepen

Voor het onderzoek van bijzondere vraagstukken kan de SERV een beroep doen op deskundigen en permanente of tijdelijke werkgroepen oprichten. De verschillende SERV-organisaties kiezen de leden. Ook kan de raad beslissen andere deskundigen aan de werkzaamheden van de werkgroepen te laten deelnemen.

2

VESOC

Het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (VESOC), in 1983 opgericht, is het drieledige overlegorgaan tussen de Vlaamse Regering, de Vlaamse werkgevers- en de Vlaamse werknemersorganisaties. Deze drie groepen hebben onderling een protocol afgesloten. Indien binnen het VESOC een consensus wordt bereikt, verbindt de Regering zich ertoe deze consensus uit te voeren. De sociale partners zullen hem bij hun leden verdedigen en aan de uitvoering meewerken.

Het overleg handelt over alle beleidsaangelegenheden met een sociaal-economische dimensie die ofwel behoren tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest, ofwel het akkoord, advies of de betrokkenheid van de Vlaamse Regering vereisen. Ook andere punten mogen op de agenda komen.

Het comité wordt voorgezeten door de minister-president van de Vlaamse Regering. Het bestaat uit een vaste delegatie van de Vlaamse Regering, die aangevuld wordt met de overige leden van de Vlaamse Regering naargelang de dagorde, uit acht leden die de werkgevers vertegenwoordigen en uit acht leden die de werknemers vertegenwoordigen. De leden worden voor benoeming voorgedragen aan de Vlaamse Regering door de representatieve organisaties vertegenwoordigd binnen de SERV.

Naast dit formeel overleg vindt er ook heel wat informeel overleg plaats tussen de VESOC-partners en worden de formele vergaderingen uitgebreid voorbereid in VESOC-werkgroepen.

Sinds 1 oktober 1990 staat de SERV in voor het secretariaat van het VESOC.

1. Werking

In 2003 daalde de werkgelegenheid in Vlaanderen voor het eerst na jaren van gestage toename.

Eerst werd het Vlaams Akkoord afgesloten daarna begon op federaal niveau de Werkgelegenheidsconferentie, waaraan ook de regionale overheden deelnamen. Het overleg over de Vlaamse materies werd in het VESOC voorbereid.

Amper waren deze voorstellen op papier gezet of de Vlaamse Ondernemingsconferentie ging van start. Het komt er nu op aan om al deze voorstellen te realiseren en in praktijk om te zetten.

2. Vergaderingen in 2003

9 juli 2003

Opvolging Vlaams Akkoord en voorbereiding Federale Werkgelegenheidsconferentie

23 oktober 2003

Opvolging Werkgelegenheidsconferentie en voorbereiding Ondernemingsconferentie

20 november 2003

Ondernemingsconferentie

26 november 2003

Ondernemingsconferentie

3. Het Vlaams Akkoord

In het voorjaar van 2003 bereikten de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners een akkoord voor de periode 2003-2004. Het Vlaams Akkoord bestaat uit 2 delen:

- verlenging en bijsturing van bestaande maatregelen uit het vorige akkoord en
- een aantal nieuwe thema's en voorstellen

Zo worden de sectorale convenants verlengd en uitgebreid naar ander sectoren. Alle middelen voor opleiding (hefboomkrediet, opleidingscheques) moeten in één opleidingsfonds terechtkomen. De middelen van het hefboomkrediet dienen ook voor de uitbouw van loopbaanbegeleiding enerzijds en het erkennen verworven competenties (EVC) anderzijds. De sociale partners roepen de sectoren op engagementen op te nemen voor EVC.

Het bestaande stelsel van opleidingscheques voor ondernemingen loopt verder maar de toepassingsmodaliteiten worden bijgestuurd. Het toepassingsgebied wordt verruimd tot de hele private sector.

Het bestaand instrumentarium ter ondersteuning van de bedrijfsvervoerplannen wordt veralgemeend en gepromoot. In de sectorale convenants wordt woon-werkverkeer een aandachtspunt. De overheid garandeert daarnaast extra-middelen voor de (uitgebreide) beroepsprofielenwerking.

Naast het bestaande stelsel van opleidingscheques voor ondernemingen wordt een stelsel van opleidings- en begeleidingscheques voor werknemers opgezet. De werknemer koopt zelf de cheques aan en hij of zij beslist over de aanwending.

De engagementen opgenomen in de gemeenschappelijke platformtekst van 3 december 2002 van de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners voor evenredige arbeidsdeelname en diversiteit worden uitgevoerd. Verder zijn er engagementen over de starterspremie en de lastenverlaging voor ondernemingen op het vlak van onroerende voorheffing en een verlaging van de schenkingsrechten.

4. De federale Werkgelegenheidsconferentie

De Werkgelegenheidsconferentie ging van start op 19 september en beëindigde de werkzaamheden op 10 oktober 2003. De conferentie is een initiatief van de Federale Regering. Het federale regeerakkoord van juni 2003 vermeldt de organisatie van een werkgelegenheidsconferentie. De conferentie moet maatregelen opleveren op het vlak van vorming, opleiding en arbeidscreatie om 200.000 nieuwe banen te creëren voor het einde van de federale legislatuur. Het overleg vindt plaats tussen de Federale Regering en de Federale sociale partners. Werkgelegenheid is immers in de eerste plaats een federale bevoegdheid. Niettemin is het thema ook voor de Vlaamse sociale partners erg belangrijk. De Vlaamse sociale partners bereidden daarom samen met de Vlaam-

se Regering een bijdrage aan deze conferentie voor. De regionale regeringen werden immers betrokken bij het overleg over de gedeelde bevoegdheden. Hier schetsen we de resultaten van het overleg op federaal niveau en van het overleg tussen de Federale Regering en de regionale regeringen.

4.1. Federale maatregelen

Voor het puur federale gedeelte leidden de onderhandelingen tot een plan met volgende elementen:

- De sociale partners bevestigen de afspraak uit het interprofessioneel akkoord om tegen eind 2004 1,9% van de loonmassa aan vorming te besteden. Tussen 2004 en 2010 dienen er jaarlijks 60.000 werknemers meer betrokken te worden bij vormingsinspanningen.
- De verdeling van het pakket van 840 miljoen euro (400 miljoen euro in 2004) aan lastenverlagingen. In plaats van een doelgroepengerichte lastenverlaging, kwam er een lineaire verlaging van de werkgeversbijdragen voor alle inkomens. De laagste inkomens krijgen een versterkte lastenverlaging terwijl de hoge inkomens een korting op de bijdragen voor de sociale zekerheid ontvangen. De doelgroepenmaatregel voor jongeren wordt aangepast (koppeling tussen jongerenkorting en startbaanverplichting, opheffing cascadesysteem en individueel startbaankrediet). Boven op deze 840 miljoen euro aan lastenverlagingen komt er een fiscaal gunstregime voor ploegenarbeid.
- Bij herstructurering zal een tewerkstellingscel (met paritaire betrokkenheid van de sociale partners) ingeschakeld worden. Indien de herstructurende werkgever mee investeert, worden outplacementkosten terugbetaald met een maximum van 1.800 euro. De betrokken werknemer krijgt een vermindering van de persoonlijke sociale zekerheidsbijdrage, net als de nieuwe werkgever die ook een belangrijke bijdragevermindering geniet.
- Door verscheidene maatregelen voor de non-profit sector moeten er tegen eind 2005 5.000 extra arbeidsplaatsen bijkomen. In de buurt- en nabijheidsdiensten wil men 3.000 bijkomende jobs verwezenlijken (deze behoren tot het engagement van de regeringen om 12.000 arbeidsplaatsen te creëren in de sociale economie).
- Tot slot zal men de inspectiediensten versterken en de sociale fraude aanpakken.

4.2. Vlaamse inbreng

De Vlaamse Regering nam het engagement om met de Vlaamse sociale partners een bijdrage voor te bereiden

voor het overleg tussen het federaal en het deelstaat-niveau. Een "Permanente Werkgroep Vlaams Werkgelegenheidsoverleg" binnen de VESOC-Werkgroep werd hiervoor opgericht. De werkgroep besprak vier sporen:

- Directe jobcreatie;
- Arbeidsmarktbeleid;
- Bevordering van een ondernemingsklimaat;
- Flankerend beleid.

Over het tweede spoor *arbeidsmarktbeleid* werd onmiddellijk overlegd om nog vóór de start van de federale Werkgelegenheidsconferentie een bijdrage in te dienen. Deze bijdrage bevatte enerzijds voorstellen rond arbeidsmarktthema's die een wisselwerking hebben met federale bevoegdheden, en anderzijds voorstellen voor het Vlaams overleg. Over deze laatste voorstellen werd nog verder gediscussieerd na de start van de federale conferentie.

4.3. Afspraken met deelstaten

In het overleg tussen de Federale Regering en de deelstaatregeringen ontstond overeenstemming over volgende punten:

- Een engagement van de Federale Regering voor de creatie van 25.000 jobs door de versterking, vereenvoudiging en versoepeling van het systeem van dienstencheques. Het federale niveau neemt de budgettaire last voor zijn rekening vanaf 1 januari 2004. Vlaanderen breidt het systeem uit naar de sector kinderopvang.
- In de sociale economie wordt gestreefd naar 12.000 extra arbeidsplaatsen over een periode van vier jaar. Hiertoe worden verschillende pistes bewandeld.
- In het najaar willen de gewesten en de Duitstalige Gemeenschap een samenwerkingsakkoord sluiten om de interregionale mobiliteit te bevorderen.
- Men wil grotere inspanningen leveren voor de begeleiding van werkzoekenden. In Vlaanderen krijgen tegen eind 2004 alle werkzoekenden wanneer ze drie maanden werkloos zijn, een begeleidingsgarantie. Op korte termijn krijgen ook de bestaande werkzoekenden die meer dan vijf jaar werkloos zijn een oproep en een passend aanbod inzake begeleiding, opleiding of werkervaring.

- De federale overheid wil artikel 80 van de werkloosheidsverzekering vervangen door een ander rechtvaardiger systeem van controle. Daaropvolgend zal de Vlaamse Regering in samenspraak met de sociale partners een aangepast gegevenstransmissiesysteem opzetten.
- Eind januari 2004 wil men komen tot een voorstel voor *inloopbanen - alternerend leren*. Vlaanderen wil het alternerend leren uitbouwen tot een volwaardige onderwijsvorm, en dit zowel voor de -18 als de +18 jarigen. De nadruk hierbij ligt op de optimalisering van de bestaande stelsels.
- Verder wil men discriminatie aanpakken en de participatie verhogen van die groepen die momenteel ondervertegenwoordigd zijn op de arbeidsmarkt.
- Tot slot wordt het stelsel van de startbanen grondig vereenvoudigd. Zo wordt de doelgroep beperkt tot jongeren tot en met 25 jaar, maar de aangeworven jongeren zullen langer meetellen voor de invulling van de startbanenverplichting.

4.4. Wordt vervolgd in werven

De werkmethode van de Werkgelegenheidsconferentie voorziet in de mogelijkheid om zogenaamde *werven* te starten. Dit zijn thema's waarvoor in een latere fase verdere aanpassingen en verbeteringen voor de arbeidsmarkt besproken worden.

Op Vlaams niveau komen er voorlopig twee *werven*. Een eerste onderzoekt "de elektronische gegevenskaart". Dit wordt een volwaardige individuele rechtenkaart waarop niet alleen sociale zekerheidstegemoetkomingen, maar ook opleidings-, zorg- en loopbaankredieten worden geregistreerd. Voor werkzoekenden moet dit systeem ook aanmeldingsgegevens bevatten. Daardoor kan de stempelcontrole afgeschaft worden. Een tweede werf behandelt het *Leer-Werk-stelsel* waarmee men wil komen tot één overkoepelend stelsel voor werkplekieren.

Het Vlaams overleg wordt verder gezet om de bereikte afspraken uit te werken en nieuwe afspraken te maken.

3

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen: 18-de werkjaar

1. Werking

Naar jaarlijkse gewoonte geven we een overzicht van de adviezen, aanbevelingen en standpunten die de SERV in 2003 heeft uitgebracht. Er werden in 2003 78 adviezen, aanbevelingen en standpunten uitgebracht en op de website gepubliceerd. Ook kregen 25 adviesvragen een antwoord per brief. Rond 7 adviesvragen kon geen consensus worden bereikt en werden de standpunten van de organisaties in de raad aan de bevoegde minister overgemaakt. De SERV publiceerde zijn Sociaal Economisch Rapport Vlaanderen 2003. De raad gaf zijn goedkeuring aan een onderzoek naar de rol van de intercommunales in de openbare nutsvoorzieningen in Vlaanderen en de platformtekst alternerend leren. De platformtekst werd door de Vlaamse sociale partners en de representatieve verenigingen van onderwijs en het gemeenschaps-onderwijs, de VDAB, de dienst Beroepsopleiding van het departement onderwijs, het VIZO, de koepel van de vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding en de Centra voor Deeltijdse Vorming opgesteld.

Domeinen	Aantal adviezen
milieu	18
bestuurlijk beleid	12
werkgelegenheid	10
energie	9
onderwijs	8
welzijn en gezondheid	4
ruimtelijke ordening en regionaal economisch beleid	4
economie	3
mobiliteit	3
ontwikkelingssamenwerking	3
begroting	2
landbouw	2

2. Vergaderingen in 2003

15 januari 2003

- Bekrachtiging advies over de oprichting en werking van de lokale werkwinkels
- Goedkeuring aanbeveling over het herzieningsproces van VLAREM
- Goedkeuring advies over de erkenning van energie-auditors voor woningen en uitvoeringsvoorwaarden van de energie-audit
- Goedkeuring advies over het openbaar onderzoek NEHAP
- Goedkeuring advies ARKIMEDES-regeling
- Goedkeuring advies kwaliteitsdecreet gezondheids- & welzijnsvoorzieningen
- Goedkeuring advies Integrale Jeugdhulpverlening
- Goedkeuring briefadvies decreet over instemming met het Europees Landschapsverdrag
- Goedkeuring briefadvies decreet over instemming met overeenkomst EG - Chili
- Goedkeuring discussietekst op basis van een onderzoek naar de rol van de intercommunales in de openbare nutsvoorzieningen in Vlaanderen
- Goedkeuring aanbeveling Koning Boudewijnstichting
- Goedkeuring evaluatie van de Begroting 2003

12 februari 2003

- Goedkeuring advies implementatie EU-richtlijnen voor NEC, ozon en HCE
- Goedkeuring advies afwijkingsaanvraag VLAREM titel II voor sector viscosse
- Goedkeuring advies decreet ter bevordering duurzame landbouw in Vlaanderen

- Goedkeuring briefadvies Europees-mediterrane overeenkomst EG / Libanon
- Bekrachtiging briefadvies decreet over begrotingstechnische aanpassingen i.h.k.v. de bijstandsverlening ingevolge de watersnood jaarwende '02-'03
- Goedkeuring standpunt flexibilisering hoger onderwijs

12 maart 2003

- Bekrachtiging aanbeveling operationalisering kaderdecreet Beter Bestuurlijk Beleid
- Bekrachtiging advies decreet participatie op school en in de VLOR
- Goedkeuring briefadvies decreet landschap basisonderwijs
- Goedkeuring advies decreet Private Arbeidsbemiddeling in het Vlaamse Gewest
- Goedkeuring advies subsidiëring bedrijventerreinen, wetenschapsparken en bedrijfsgebouwen
- Goedkeuring advies omzetting van de richtlijn afvalverbranding
- Goedkeuring advies bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen
- Goedkeuring briefadvies instemming met het finan-

- cieel protocol voor het internationaal milieubeleid
- Goedkeuring Financieel Rapport SERV werkingsjaar 2002

9 april 2003

- Goedkeuring advies over 3 nieuwe MBO's voor uitvoering Vlarea-aanvaardingsplicht afvalbanden, -batterijen en -accu's
- Goedkeuring briefadvies decreet bescherming monumenten en stads- & dorpsgezichten
- Goedkeuring advies decreet Private Arbeidsbemiddeling in het Vlaamse Gewest - sector arbeidsbemiddeling van betaalde sportbeoefenaars
- Toelichting STV-dossier "Personeelsbeleid en werkorganisatie in het vrije beroep".
- Goedkeuring jaarverslag 2002 SERV

14 mei 2003

- Bekrachtiging advies evenredige participatie op de arbeidsmarkt
- Bekrachtiging advies uitvoeringsbesluiten economisch ondersteuningsbeleid
- Bekrachtiging advies samenwerkingsovereenkomst Milieu en Gezondheid

- Kennisname brief m.b.t. de adviesvraag begeleiding van de aanpassing van de begroting 2003 (Programmadedcreet)
- Kennisname brief m.b.t. de adviesvraag decreten radio en TV - 'omzetting telecompakket'
- Advies over het ontwerp wijzigingsbesluit REG-openbare dienstverplichtingen (aankoopbons) en het ontwerpbesluit openbare dienstverplichting aardgas- en elektriciteitsnetbeheerders (rapportage verbruiksgegevens)
- Bespreking projectvoorstellen i.h.k.v. reguleringsmanagement

11 juni 2003

- Kennisname projectvoorstellen i.h.k.v. reguleringsmanagement
- Bekrachtiging advies sociale openbare dienstverplichting vrijgemaakte aardgasmarkt en elektriciteitsmarkt
- Goedkeuring advies decreet Herplaatsingsfonds
- Goedkeuring advies algemene en sectorale bepalingen voor milieuhygiëne m.b.t. veehouderij en mestverwerking
- Goedkeuring advies decreet eerstelijnszorg
- Goedkeuring advies decreet gezondheidsinformatiesysteem
- Goedkeuring briefadvies Vlaams comptabiliteitsdecreet
- Toelichting STV-dossier "Bedrijfs- en arbeidsorganisatie in de Vlaamse ondernemingen en organisaties in 2001 - Statistisch naslagwerk"

9 juli 2003

- Bekrachtiging advies decreet uitzendarbeid in de artistieke sector
- Goedkeuring advies herziening Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - openbaar onderzoek
- Goedkeuring advies decreet op het rationeel energiegebruik
- Goedkeuring advies besluit elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare bronnen
- Goedkeuring begrotingsadvies 2003
- Bekrachtiging Platformtekst Alternierend Leren
- Bekrachtiging advies mobiliteitsdecreet

10 september 2003

- Bekrachtiging advies overeenkomst tot oprichting Belgisch-Luxemburgse Unie
- Bekrachtiging advies m.b.t. Vlaams programmeringsdocument voor plattelandsontwikkeling
- Goedkeuring briefadvies overeenkomst EU-landen - Oostbloklanden m.b.t. toetreding tot de EU

- Goedkeuring Vlaams Actieplan Europese Werkgelegenheidsrichtsnoeren
- Goedkeuring advies decreet over de SERV
- Goedkeuring advies decreet oprichting IVA "Toerisme Vlaanderen"
- Goedkeuring advies decreet oprichting IVA "Vlaams Agentschap voor Geografische Informatie"
- Goedkeuring advies BBB omvormingsdecreet Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn
- Goedkeuring advies BBB omvormingsdecreten: Omzetting Dienst voor Scheepvaart in EVA "De Scheepvaart"
- EVA "Waterwegen en Zeekanaal"
- Oprichting IVA "Agentschap voor Water en Zeewezen"
- Goedkeuring advies decreet betreffende ERSV's, SERR's en RESOC's
- Goedkeuring advies decreet NEC emissiereductieprogramma
- Goedkeuring advies evaluatieverslag VREG
- Goedkeuring advies integraal milieujarverslag
- Goedkeuring advies decreet afschaffing forfaitaire afvalbelasting
- Goedkeuring advies wijziging afvalstoffendecreet
- Goedkeuring briefadvies decreet instemming verdrag Stockholm organisatie verontreinigende stoffen
- Goedkeuring briefadvies decreet instemming verdrag Aarhus zware metalen
- Goedkeuring briefadvies decreet instemming verdrag Aarhus persistente organische stoffen
- Goedkeuring briefadvies REG-decreet - oprichting Autonome Commissie Energiebeleid
- Goedkeuring advies decreet werking Fonds voor de Kwaliteit van Landbouwproductie
- Goedkeuring briefadvies decreet oprichting vennootschappen T-groep en Werkholding
- Goedkeuring advies decreet over titel van beroepsbekwaamheid
- Goedkeuring advies decreet overeenkomst GEN Brussel
- Goedkeuring advies decreet flexibilisering van het hoger onderwijs
- Goedkeuring advies decreet integratie hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen
- Goedkeuring advies decreet rechtspositieregeling student, participatie en herstructurering hoger onderwijs
- Goedkeuring brief advies decreten instemming met IAO-verdragen nrs. 143 & 156
- Goedkeuring briefadvies decreten instemming met IAO-verdragen nrs. 128, 130, 155, 161 & 164

10 oktober 2003

- Goedkeuring advies decreet Handvest van de Werkzoekende
- Goedkeuring aanbeveling werkloosheidsvallen
- Goedkeuring advies decreet Grootschalig Referentiebestand (GRB)
- Goedkeuring advies uitvoeringsplannen Houtafval en Hoogcalorische afvalstoffen
- Goedkeuring briefadvies Protocol van Cartagena voor bioveiligheid
- Goedkeuring briefadvies Verdrag van Parijs voor oprichting Internationale Organisatie Wijnstok & Wijn
- Goedkeuring briefadvies Internationaal Verdrag van Londen voor hulpverlening op zee

12 november 2003

- Bekrachtiging advies Oppervlaktedelfstoffendecreet
- Bekrachtiging advies decreet bronnenbeheersing - bekrachtiging
- Bekrachtiging advies decreet gratis elektriciteit voor huishoudelijke afnemers
- Bekrachtiging advies ontwikkelingseducatie
- Bekrachtiging advies Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen
- Bekrachtiging briefadvies protocol sector kappersbedrijf/schoonheidszorgen (PC 314)
- Goedkeuring advies oprichtingsdecreet IVA's Leefmilieu en Natuur
- Goedkeuring advies oprichting Vlaamse Landmaatschappij
- Goedkeuring advies decreet handhaving
- Voorstelling STV-onderzoek "Kwaliteitszorg in grafische bedrijven"

10 december 2003

- Bekrachtiging advies convenants gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking
- Bekrachtiging advies waarborgverlening ontwikkelingsfondsen
- Bekrachtiging briefadvies ARK-besluit
- Bekrachtiging advies oprichtingsdecreet IVA "Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek"
- Bekrachtiging advies Technologie Transfer door Instellingen voor HO
- Goedkeuring aanbeveling Agenda 2007
- Goedkeuring advies Voortgangsrapport 2003 van het Vlaams klimaatbeleidsplan
- Goedkeuring briefadvies openbare verlichting
- Goedkeuring briefadvies Maas- en Scheldeverdrag
- Goedkeuring advies Voorlopige vaststelling van het Milieujaarprogramma 2004
- Goedkeuring advies Mobiliteitsplan Vlaanderen
- Goedkeuring advies accreditatie opleidingen Nederland en België
- Goedkeuring advies oprichting IVA "Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs"
- Goedkeuring advies positieve actieplannen 2004 Vlaamse Overheid

4

Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2003

Op 12 april 2000 heeft de SERV zijn visie op zijn rol en functioneren in een snel evoluerende samenleving nader gepreciseerd. De aflijning van kernthema's en kerndomeinen en ook de betrokkenheid van actoren op het middenveld bij de SERV-werking werden hierbij naar voren geschoven. Daarnaast beklemtoonden de Vlaamse sociale partners het ontwikkelen van eigen initiatieven door de SERV en het belang van de ontwikkeling van een langetermijnvisie.

Het Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2003 is het resultaat van die visie. Het combineert eigen initiatief en aandacht voor de langere termijn. Met deze combinatie is de SERV niet aan zijn proefstuk. Al op 12 juli 2000 hebben de Vlaamse sociale partners in een SERV-platformtekst een algemene langetermijnvisie voor Vlaanderen ontwikkeld. Deze platformtekst lag mee aan de basis van het akkoord tussen de Vlaamse sociale partners en de Vlaamse Regering over de grote maatschappelijke doelstellingen voor het eerste decennium van de 21ste eeuw, het zogenaamde Pact van Vilvoorde. Dit werd op 22 november 2001 afgesloten.

De SERV zal om de twee jaar in een *Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen* ingaan op leidende thema's die exponent zijn van belangrijke sociaal-economische ontwikkelingen in Vlaanderen op middellange en lange termijn.

Het Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2003 is opgebouwd uit twee delen.

Inzicht in de sociaal-economische positionering van Vlaanderen in een internationale context is een noodzakelijk instrument om de positie van Vlaanderen te verbeteren. Daarom bestaat *het eerste deel* uit een boordtabel met de belangrijke indicatoren voor 11 sociaal-economische domeinen.

De boordtabel schetst een beeld van de sociaal-economische positie van Vlaanderen/België tegenover zeven andere landen. Dit zijn Nederland, Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Japan en de Verenigde Staten. De eerste vier landen werden gekozen omdat zij de voornaamste handelspartners vormen. Zweden geldt als vertegenwoordiger van de Scandinavische landen. Japan en de Verenigde Staten maken een ruimere internationale situering mogelijk. Daarnaast wordt een selectie van topregio's aan de benchmarking toegevoegd, met name: West-Nederland, South-East, Bayern, West-Österreich en Emilia-Romagna.

De benchmarking maakt alvast één zaak duidelijk. Elke neiging tot zelfgenoegzaamheid over de sociaal-economische prestaties en omgevingsfactoren van en in Vlaanderen/België moet worden gerelativeerd. Ook al scheren wij hoge toppen in allerlei ontwikkelingsindicatoren. De vergelijking met de sociaal-economisch toplanen en regio's brengt immers aan het licht dat wij op meerdere vlakken van hen kunnen leren.

Hoe kunnen wij bijvoorbeeld een kernindicator van de economie - het BBP per capita - optillen tot het niveau van de best presterende regio's en landen? Wat kunnen wij leren van anderen om te komen tot een meer dyna-

misch ondernemerschap? Zijn onder meer de verhoudingswijze eerder beperkte inspanningen op het vlak van innovatie hiervan de oorzaak? Of werkt de relatief zwaarder drukkende fiscaliteit fnuikend?

En waarom blijft de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen zich in de rode zone situeren in vergelijking met de benchmark-landen en regio's? Wat doen anderen om een grotere verspreiding te realiseren van permanente vorming? En hoe komt het dat het verkeer zoveel meer moordend is bij ons dan in West-Nederland? Moet, en zo ja hoe kan de vervoersdensiteit en energie-intensiteit in Vlaanderen verminderd worden? En wat te doen om de achterstand in te lopen als het gaat over schone lucht, water en bodem?

Evenveel vragen en vaststellingen als aanzetten voor verdere analyses om na te gaan hoe wij kunnen leren uit best-practices in de benchmarklanden en regio's.

Nu is het ook niet enkel kommer en kwel. Ons onderwijs scoort bij de beste en ons systeem van sociale bescherming is voortreffelijk. En al zijn onze arbeidskosten bij de hoogste, onze arbeidsproductiviteit is ongeëvenaard. Tot slot, op de schaal van de Human Development Index van de Verenigde Naties scoort Vlaanderen even hoog als Noorwegen, het best presterende land in de reeks.

Ter relativering: beter of slechter scoren dan het kruim van de ontwikkelde landen en regio's mag niet doen vergeten dat alle landen en regio's in de benchmarking tot de absolute sociaal-economische top behoren en onderlinge verschillen dan ook in een juiste context moeten worden geplaatst.

In een tweede deel van het Sociaal-Economisch Rapport 2003 worden zes thema's onderzocht die voor de Vlaamse sociale partners, in het licht van te verwachten sociaal-economische ontwikkelingen, prioritair zijn.

Met het rapport wilde de SERV niet alleen informatie verzamelen en aanreiken. Het moest stof opleveren voor debatten met diverse stakeholders. Daarom organiseerde de SERV in 2003 niet alleen een feestelijke voorstelling van het rapport maar ook studiedagen rond de thema's.

Het "Sociaal-economisch rapport Vlaanderen 2003" kost € 38 en kan u bestellen bij de Wetenschappelijke Uitgeverij Academia Press. tel. 09.233.80.88 Fax 09.233.14.09 <http://www.academiapress.be>

1. Studiedagen

1.1. Voorstelling van het rapport op 24 februari

Op 24 februari 2003 stelde de SERV het rapport voor in De Schelp van het Vlaams Parlement. Dit evenement kon op ruime belangstelling rekenen van pers, politici, sociale partners, administraties en tal van stakeholders. Op een klein halfuurtje slaagden Michel Dethée en Wim Knaepen (beiden medewerkers van de SERV) erin de sociaal-economische positionering van Vlaanderen zeer bevattelijk weer te geven en te illustreren met tal van grafieken. Prof. Dr. Wim Moesen (K.U.Leuven) werd gevraagd naar zijn reflecties bij dit eerste deel. Hij ging vooral dieper in op het instrument benchmarking en de motiverende kracht die er kan van uitgaan. Hij had het ook over hoe door het opmaken van composiet-indicatoren en in het bijzonder een synthetische indicator het geheel makkelijker kan gecommuniceerd worden. Tenslotte ging de professor nog even in op een aantal domeinen waar Vlaanderen goed scoort met name het onderwijs en de sociale bescherming. Daarna volgde een reeks van vraaggesprekken rond de zes sociaal-economische thema's die in het tweede deel van het rapport aan bod komen.

1.2. Kwaliteit van de arbeid

Op een studienamiddag op 6 mei werd de Vlaamse werkbaarheidsmonitor voorgesteld. Sociale partners, beleidsmedewerkers, deskundigen en academici namen er aan deel.

Kwaliteit van de arbeid lijkt bij laagconjunctuur een luxe-probleem. Nochtans is het kostenplaatje (volgens SERV-berekeningen jaarlijks € 2 miljard) groot. Een gebrekkige arbeidskwaliteit kan een obstakel vormen om de Lisbon-doelstellingen voor de werkzaamheidsgraad te halen en om oudere werknemers aan de slag te houden.

Met het Pact van Vilvoorde plaatsten de sociale partners arbeidskwaliteit op de agenda. De 'werkbaarheidsgraad' moet substantieel verhogen tegen 2010. Hiervoor ontbreken cijfers en indicatoren. In maart is STV - Innovatie & Arbeid gestart met de ontwikkeling van zo'n meetstelsel. In 2004 wordt voor het eerst bij 20.000 werkende Vlamingen gepeild naar werkdruk en psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leer mogelijkheden en kansen/knelpunten bij de combinatie van arbeid en gezin. De werkbaarheidsmonitor levert de thermometer om evoluties en knelpunten rond welzijn en stress op het werk te volgen. De meting moet representatieve sectorfoto's en een instrument voor het werkveld opleveren. In 2004 zullen de resultaten en de centrale werkbaarheidsindicatoren bekend gemaakt worden. Hiermee kunnen streefcijfers voor 2007 en 2010 worden vastgelegd en de engagementen uit het Pact van Vilvoorde geconcretiseerd. In 2007 en 2010 komen er vervolgmetingen.

In een volgende stap moeten beleidsmaatregelen worden uitgewerkt voor meer werkbaar werk. "Hier ligt een taak voor het sociaal overleg en de sociale partners 'op het terrein', voor bedrijfsleiders en personeelsverantwoordelijken, voor preventie-adviseurs en werknemersvertegenwoordigers. Sleutelen aan de kwaliteit van het werk moet in de eerste plaats gebeuren in sectoren, ondernemingen en instellingen", aldus SERV-voorzitter Xavier Verboven. Ook kabinetschef Fons Leroy hield

een pleidooi om in de sectorconvenants een prominente plaats te geven aan acties voor 'kwaliteit van werk en leven'.

Op de studienamiddag kwamen ook de Nederlandse ARBO(Arbeidsomstandigheden)-convenants aan bod. Eerste (positieve) evaluaties tonen aan dat de door de Nederlandse overheid en sociale partners geïnvesteerde € 225 miljoen zich ruimschoots laten terugverdienen.

1.3. Economisch ruimtegebruik in Vlaanderen

De SERV organiseerde op 12 mei een studiedag over het economisch ruimtegebruik in Vlaanderen. De basis van de **discussiemiddag over het economisch ruimtegebruik in Vlaanderen** was het hoofdstuk economisch ruimtegebruik van het Sociaal Economisch Rapport Vlaanderen 2003.

De discussie over de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen inzake het economische ruimtegebruik in Vlaanderen werd ingeleid door Eric Grietens, Verantwoordelijke milieu en ruimte van de Bond Beter Leefmilieu en Marc Martens Ir. architect bij de 'Werkplaats voor Architectuur' en voorzitter van de thematische werkgroep stedenbouw binnen de Vereniging Ruimte en Planning. Over de positie van de ruimtelijke planning bracht L. Albrechts Prof. dr. in de ruimtelijke planning ASRO, K.U.Leuven een inleiding.

De discussie over deze drie thema's bracht materiaal met zich mee voor de aanbeveling die op 10 december werd geformuleerd. Deze aanbeveling kreeg als titel '**Agenda 2007**', verwijzend naar de opmaak van een nieuw Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen in 2007.

1.4. Een geïntegreerd mobiliteitsbeleid

Begin 2003 stelde de SERV het Sociaal Economisch Rapport Vlaanderen 2003 voor. In dat rapport worden onder meer een aantal prioritaire beleidsthema's onder de loep genomen. Eén van die thema's is mobiliteit. Het rapport onderzoekt waar we (en dit is Vlaanderen) op het vlak van mobiliteit, van mobiliteitsproblemen en het mobiliteitsbeleid momenteel staan. Er is daarvoor in de eerste plaats gekeken naar een aantal landen rondom ons en hoe het beleid daar inspeelt op het groeiend mobiliteitsprobleem. Drie thema's zijn in het verlengde daarvan verder uitgewerkt. Thema's waarvan we vaststellen dat ze in de ons omringende landen steevast op de politieke agenda staan of waarover het debat volop aan de gang is, met name integrale beleidsplanning en beleidsmonitoring, regionale betrokkenheid en de inzet van prijsinstrumenten.

Waar staat Vlaanderen op het vlak van mobiliteit? Enkele relevante vaststellingen uit het rapport

De Vlaming is globaal genomen een zogenaamde 'doe het zelve'. Daarmee wordt bedoeld dat in Vlaanderen mobiliteit vooral staat voor mobiliteit via eigen vervoermiddelen. Auto- en vrachtwagengebruik, maar ook fietsgebruik, primeert veruit boven het gebruik van openbaar vervoer. In België heeft het personenwegvervoer een aandeel van bijna 82% in het totale personenverkeer. Dit is net iets meer uitgesproken dan in de meeste andere Europese landen. Het spoorandeel is dan weer lager dan in de meeste van de ons omringende landen.

Een tweede vaststelling is dat België in vergelijking met diverse van onze buurlanden eigenlijk minder slecht scoort op het vlak van filelast. Doch dit is geen reden tot juichen, integendeel. De densiteit van het verkeer en vervoer op onze wegen is van de hoogste in Europa. Daarnaast zijn we nog altijd grote achterblijvers op het vlak van verkeersveiligheid.

Een derde aandachtspunt is het grote sociaal en economisch belang van transport en logistiek voor Vlaanderen. Dit belang wordt o.a. weerspiegeld in de werkgelegenheid. Wanneer men kijkt naar de werkgelegenheid in de transportsector als % ten opzichte van de totale werkgelegenheid dan blijkt dat deze in Vlaanderen merkelijk hoger ligt dan het Europees gemiddelde.

Deze thema's mogen in het denken over mobiliteit en de ontwikkeling van een degelijk en accuraat mobiliteitsbeleid niet meer ontbreken.

De SERV heeft in 2003 zélf een aanzet gegeven voor de opening van het debat rond deze thema's, via de organisatie van een **studienamiddag** (26 maart). De heer Han van der Loop van de Nederlandse Adviesdienst Verkeer en Vervoer ging nader in op het belang van en de methodiek voor de ontwikkeling van een degelijke monitoring van het mobiliteitsbeleid. Nederlandse ervaringen wijzen uit dat een goede communicatie de slaagkansen ervan aanzienlijk vergroot. De heer Edwin Jacobs brak een lans voor de regionalisering van regionale en sub-regionale spoorweginfrastructuur en voor regionale beslissingsbevoegdheid voor investeringen in het goederenvervoer per spoor. Prof. Dr. Theo Notteboom ging dieper in op de aspecten van prijsbeleid en de hiaten en onduidelijkheden die er op dit vlak momenteel nog zijn. Principiële beleidskeuzes hierover zijn echter noodzakelijk.

De resultaten van dit debat moesten mee voeding geven aan het overleg over mobiliteit binnen de SERV en leidden tot een grotere samenwerking met diverse stakeholders.

Dit heeft geleid tot een **hoorzitting met de vertegenwoordigers van de VVM De Lijn** op 15 december. Mevr. Ingrid Lieten, directeur-generaal van De Lijn, gaf er een gedetailleerde toelichting bij het toekomstplan Pegasus 2003-2025. Met dit plan wil De Lijn in Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Antwerpen 1,1 miljard euro investeren in een uitgebreid bus- en tramnetwerk dat de mobiliteit van en naar de stedelijke kernen blijvend moet garanderen.

1.5. Milieu en innovatie

Stimulering van milieugerichte technologische en maatschappelijke innovaties moet één van de speerpunten zijn van het milieubeleid en van het innovatiebeleid. Dat is een centrale stelling in de SERV-discussienota *Naar een industrieel beleid voor het milieu. Technologie en innovatie als sleutel voor een duurzame welvaart.* Tussen december 2002 en maart 2003 werd deze discussienota bij verschillende organisaties toegelicht.

Na deze informatieronde bracht de SERV op 19 maart 2003 de Vlaamse milieu- en innovatiewereld samen om over deze discussienota te debatteren aan de hand van enkele stellingen. Mevr. Marian Gelok van de Nederlandse Sociaal-Economische Raad en de heer René Kemp van de Universiteit van Maastricht gaven tijdens de discussienamiddag een uiteenzetting over transitie-management in Nederland.

De aanwezigen bleken het grotendeels eens te zijn met de stelling dat de stimulering van milieugerichte technologische en maatschappelijke innovaties één van de speerpunten van het milieubeleid en het innovatiebeleid moet zijn. Enkel door een verstrekkende technologische - en daaraan gekoppeld een maatschappelijke - transformatie is de vereiste fundamentele vermindering van de milieudruk samen met de realisatie van ambitieuze sociaal-economische doelstellingen haalbaar. Het milieubeleid moet daartoe volgens de aanwezigen veel meer dan vandaag rekening houden met de kansen en belemmeringen in de milieuwetgeving om technologische innovaties aan te moedigen. Ook een adequate internalisering van externe milieukosten duiden heel wat aanwezigen aan als streefdoel voor het milieubeleid. Verder vond het merendeel van de deelnemers dat het innovatiebeleid zich evenzeer moet richten op het verder stimuleren van milieugerichte technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Tot slot bestempelen de deelnemers een nauwere samenwerking en een goede coördinatie tussen het milieubeleid en het innovatiebeleid als noodzakelijk.

Met de discussienamiddag lijkt een eerste stap gezet om via een dialoog tussen de milieu- en innovatiewereld te komen tot initiatieven voor het stimuleren van milieugerichte technologische innovaties. De SERV bekijkt hoe de concrete bevindingen en aanbevelingen hierover best aan de Vlaamse Regering worden overgemaakt.

1.6. Product- en diensten-innovatie in de Vlaamse economie

Voor het Sociaal Economisch Rapport Vlaanderen werd een bijkomende analyse gemaakt op de gegevens van het TOA-onderzoek over de bedrijfs- en arbeidsorganisatie in de Vlaamse ondernemingen en organisaties in 2001. De resultaten van dit onderzoek werden op een seminarie op 23 april nog aangevuld met het onderzoek "New Forms of Work Organisation: The Obstacles To Wider Diffusion" in opdracht van de Europese Commissie waarvoor ook STV-case-studies heeft uitgevoerd. Het onderzoek levert materiaal over de moeilijkheden bij het invoeren van nieuwe organisatievormen en vult daarmee het STV-onderzoek aan.

Uit het STV-onderzoek blijkt dat elk type onderneming, onafhankelijk van sector of grootte, de potentie heeft om te innoveren. De innovatiegerichtheid en het innovatiebewustzijn blijken doorslaggevend dan specifieke technologische of organisatorische componenten.

In de eerste editie van het STV-onderzoek stelden we al vast dat bedrijven in de Vlaamse industrie hun organisatie op maat aanpassen: grote concepten dienen als inspiratie maar niet als handboek. Dit wordt in 2001 bevestigd en uitgebreid naar de volledige economie.

Toch is evolutie merkbaar. Dat blijkt niet alleen uit de resultaten uit de industrie maar ook uit de verspreiding van nieuwe concepten in de volledige economie. Een ruime verspreiding leidt wel tot 'verdunding' van het oorspronkelijke concept. Ondernemingen en organisaties die nieuwe vormen van werkorganisatie invoeren, stuiten vaak op problemen bij de acceptatie ervan. Dat leidde tot de conclusie van de kabinetchef, Fons Leroy, dat de overheid ondernemingen die hun organisatie willen vernieuwen moet steunen door kennis ter beschikking te stellen.

Aan het debat namen zowel sociale partners, als beleidsmedewerkers van de Vlaamse Overheid, intermediairen op de arbeidsmarkt, deskundigen en academici deel. Het TOA-onderzoek wordt driejaarlijks herhaald. De volgende editie is gepland voor 2004. Een aantal gegevens zijn belangrijk voor de opvolging van het Pact van Vilvoorde.

5

Milieu

In 2003 behandelde de SERV 32 milieuadviesvragen. Ook formuleerde de raad één aanbeveling inzake het milieubeleid. Hierna worden achtereenvolgens de SERV-werkzaamheden besproken inzake het algemene milieubeleid, het afvalbeleid, de VLAREM-wijzigingen en de overige milieuthema's. De twee milieuadviezen bij Beter Bestuurlijk Beleid komen elders in dit jaarverslag aan bod. De activiteiten rond de SERV-discussienota 'Naar een industrieel beleid voor het milieu. Technologie en innovatie als sleutel voor een duurzame welvaart' worden ook elders in het jaarverslag besproken.

1. Algemeen milieubeleid

1.1. Integraal milieujaarverslag

In zijn advies van 10 september 2003 over het ontwerpbesluit inzake het integraal milieujaarverslag, ondersteunt de SERV opnieuw de invoering van dit integraal milieujaarverslag. Dit integraal verslag bundelt enkele administratieve milieuverplichtingen zodat bedrijven deze milieu-informatie, gebundeld in één document, éénmaal per jaar aan één uniek loket kunnen overmaken. De raad vindt wel dat deze procedurele vereenvoudiging ook voor andere administratieve verplichtingen nodig is. De standaardformulieren voor het integraal milieujaarverslag moeten eenvoudig, relevant en flexibel zijn, en dubbele bevragingen moeten worden vermeden. Ook vindt de SERV de vertrouwelijkheid van bepaalde gegevens belangrijk, evenals de snelle start van de internettoepassing, een voorafgaandelijke informering van de betrokkenen en een

periodiek doelgroepenoverleg over het integraal jaarverslag.

1.2. Bronnenbeheersing

Een SERV-advies van 21 oktober 2003 over het 'voorontwerp' van decreet inzake bronnenbeheersing vindt dat de tekst positieve elementen bevat, maar onevenwichtig is en onvoldoende geënt op de praktijk. De raad betreurt dat de procedurele aspecten voor de integrale milieuvorwaarden nog altijd niet geregeld zijn. Verder noemt de raad zich een voorstander van de voorgestelde integratie van de milieuvergunning en de stedenbouwkundige vergunning. De voorgestelde uitvoeringsmodaliteiten zijn evenwel voor verbetering vatbaar. Daarnaast bevat het advies opmerkingen over de informatierechten van de werknemers, over afwijkingen van sectorale milieuvorwaarden en over het toepassingsgebied.

1.3. Handhaving

In het advies van 12 november 2003 over het 'voorontwerp' van handhavingsdecreet noemt de raad een handhavingsdecreet belangrijk, maar even belangrijk is dat de milieuregelgeving duidelijk is en dat het handhavingsapparaat efficiënt ingezet wordt. Inhoudelijk ondersteunt de raad dat het 'voorontwerp' de administratie meer mogelijkheden geeft om op te treden tegen overtredingen. Wel moet de organisatie van de administratie hieraan aangepast zijn. Bovendien mag dit niet inhouden dat de administratie een sanctie oplegt na een strafrechtelijke veroordeling, omwille van het 'non bis in idem'-principe. De raad waardeert verder de

aandacht voor rechtsbescherming, maar het handhavingscollege is hiervoor geen geschikt instrument. Ook het verzoek tot sanctionering lijkt een stap te ver.

1.4. Milieujaarprogramma 2004

In het advies van 10 december 2003 spreekt de raad zich niet uit over de inhoud van het ontwerp Milieujaarprogramma 2004. Wel bevat het advies enkele aanbevelingen inzake de opmaak van milieujaarprogramma's om aldus hun meerwaarde te verhogen. Zo vindt de SERV dat milieujaarprogramma's bepalend moeten zijn voor het gevoerde milieubeleid en dat hun informatieve waarde moet stijgen. Milieujaarprogramma's moeten actueel, volledig en overzichtelijk zijn. Voorts suggereert de raad om de programma's opnieuw via een projectgebaseerde aanpak te structureren en om ze met voldoende operationele, financiële en sociaal-economische informatie te spijzen. Verder moet de afstemming met andere beleidsinitiatieven en het gebruik van indicatoren verbeteren. Tot slot vraagt de raad om de milieusite van de Vlaamse Overheid aan te passen.

2. Afvalbeleid

2.1. VLAREA

Over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 1997 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming (VLAREA) heeft de SERV geen consensus bereikt. De standpunten van de organisaties werden overgemaakt aan de minister.

2.2. Drie milieubeleidsvereenkomsten: afvalbatterijen, afvalloodstartbatterijen en afvalbanden

In zijn advies van 9 april 2003 over ontwerp milieubeleidsvereenkomsten voor afvalbatterijen, afvalloodstartbatterijen en afvalbanden noemt de SERV vooreerst de 'aanvaardingsplicht' uit het VLAREA positief. Wel signaleert hij knelpunten inzake de wijze waarop dit in de praktijk via milieubeleidsvereenkomsten financieel en organisatorisch wordt geregeld. De Vlaamse Overheid zou zich hierover, in overleg met de doelgroepen, moeten bezinnen. De drie ontwerp milieubeleidsvereenkomsten zijn tot stand gekomen, los van de door de SERV gevraagde globale evaluatie. Inzake de doelstellingen voor nuttige toepassing en recyclage van kunststoffen voortkomende uit de verwerking van de afvalloodstartbatterijen, adviseert de raad om de inhoud van de milieubeleidsvereenkomst af te stemmen op wat met de beste beschikbare techniek haalbaar is.

2.3. Wijziging afvalstoffendecreet - definitie afval

Een voorontwerp van decreet tot wijziging van het afvalstoffendecreet beoogt o.a. de definitie van afvalstoffen in het afvalstoffendecreet te verduidelijken. De raad waardeerde in zijn briefadvies van 10 september 2003 dit initiatief. De raad stelde wel dat de definitie van afvalstof de reïntegratie van stoffen en producten in het economisch proces niet mag bemoeilijken als deze reïntegratie vanuit milieu-standpunt de meest aangegeven oplossing is. De criteria in het voorontwerp kunnen volgens de raad echter tot interpretatieverschillen leiden. Daarom roept de raad op om hierover een ronde tafel met alle actoren en betrokken partijen te organiseren voor de verdere aanmoediging van recyclage in Vlaanderen.

2.4. Afschaffing forfaitaire afvalbelasting

Op 10 september 2003 verwelkomt de raad de afschaffing van de gemeentelijke en provinciale forfaitaire afvalbelastingen. De forfaitaire afvalbelastingen zijn namelijk géén toepassing van het principe 'de vervuiler betaalt' en houden geen rekening met sociale criteria. Wel vindt de raad dat in de plaats geen nieuwe inkomensgerelateerde afvalbelastingen mogen komen, zoals het voorontwerp van decreet lijkt mogelijk te maken.

Ook blijft het erg onduidelijk hoe de gemeenten na de afschaffing van de forfaitaire afvalbelastingen hun gemeentelijke afvaluitgaven moeten financieren.

De raad suggereert daarom dat de Vlaamse Regering hierover een goed onderbouwd voorschriftenkader opmaakt (zie kader).

Voorschriften omtrent de financiering van gemeentelijke afvaluitgaven

In een onderbouwd voorschriftenkader moet de Vlaamse Regering aan de lokale besturen verduidelijken welke financieringsbronnen voor welke gemeentelijke afvaluitgaven in de toekomst mogelijk zijn. Dit voorschriftenkader moet ervan uitgaan dat niet-toewijsbare gemeentelijke afvaluitgaven gefinancierd worden uit de algemene middelen van de gemeenten en dat hiervoor aangesloten moet worden bij de al bestaande gemeentelijke inkomensgerelateerde belastingen. De toewijsbare gemeentelijke afvaluitgaven moeten daarentegen via retributies verhaald worden op de veroorzakers volgens het principe de vervuiler betaalt, rekening houdend met het feit dat het

gaat om een dienst van algemeen belang die tegen een aanvaardbare prijs gegarandeerd moet worden én rekening houdend met een aantal uitzonderingsgronden. Het voorschrijvenkader moet hiervoor de nodige richtlijnen omvatten.

2.5. Twee sectorale uitvoeringsplannen: Houtafval en Hoogcalorisch afval

Op 8 oktober 2004 adviseerde de SERV over de ontwerp sectorale uitvoeringsplannen houtafval en hoogcalorische afvalstoffen. Inzake het ontwerp uitvoeringsplan houtafval, betreft de raad het ontbreken van een degelijke sociaal-economische onderbouwing en financiële omkadering. Hierdoor is het moeilijk om de efficiëntie en haalbaarheid van de acties te bepalen en om de globale programmering te beoordelen. Ook de beperkte keuze tussen twee scenario's laat niet toe de acties op hun merites te beoordelen. Verder heeft de raad ernstige twijfels bij de praktische uitvoerbaarheid en haalbaarheid van een aanvaardingsplicht op houtafval. Tenslotte waarschuwt de raad ervoor dat de inzet van heffingen en normen om indirect milieudoelstellingen te halen, de interne coherentie van deze instrumenten kan ondergraven. Wat het uitvoeringsplan hoogcalorische afvalstoffen betreft, stelt de raad zich de vraag hoe de afbakening van het werkingsveld van dit plan gebeurde. Ook vraagt de raad naar een beleidsondersteunend omgevingsbeleid om de uitvoering van de kwantitatieve programmering van dit plan mogelijk te maken.

3. Aanpassingen van VLAREM

De SERV ontving in 2003 een reeks adviesvragen over wijzigingen van VLAREM (Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning), evenals over een sectorale afwijkingaanvraag van deze VLAREM-voorwaarden.

3.1. VLAREM kleine trein

Over de zogenaamde 'kleine trein' van VLAREM-wijzigingen, waarover de SERV om advies werd gevraagd, heeft de raad op 15 januari 2003 geen consensus bereikt. De standpunten van de SERV-organisaties werden overgemaakt aan de minister. Het voorontwerp van besluit wijzigde o.a. de grenswaarden van koolstofmonoxide en benzeen, de verplichting tot valorisatie van stortgassen, de opvolging van de dioxine-emissies van de ferro/non-ferro-industrie, de dioxine-emissiegrenswaarden voor raffinaderijen, de wetgeving voor koelinstallaties, en de regeling inzake LPG-wagens.

3.2. Aanbeveling herzieningsproces VLAREM

Als reactie op de talrijke voorgenomen wijzigingen van het VLAREM formuleert de SERV op 15 januari 2003 een aanbeveling over het herzieningsproces van VLAREM. Hierin stelt de SERV dat de VLAREM-herzieningen meer gebundeld moeten gebeuren, volgens een vooraf bepaalde periodiciteit. Ook de omzetting van Europese regelgeving kan beter aangepakt worden. Verder moet er meer aandacht gaan naar het onderzoek, de onderbouwing en de verantwoording van de noodzaak en haalbaarheid van de voorgenomen wijzigingen. Tot slot onderstreept de raad het belang van een gesystematiseerd en gestructureerd overleg met alle doelgroepen over VLAREM.

3.3. Uitvoering NEC-, ozon- en HCE-richtlijnen

In zijn advies van 12 februari 2003 over de VLAREM-wijziging in uitvoering van de Europese NEC-richtlijn (Nationale Emissieplafonds), stelt de SERV dat de beschikbare sectorstudies over de kosten van emissiereducties van SO₂, NO_x en VOS een onvoldoende basis vormen voor de voorgenomen verstrenging van de VLAREM-normen. Bijkomende informatie is nodig over de kosten in andere sectoren, over de werkgelegenheidseffecten, de impact op de concurrentiepositie, ... evenals maatschappelijk overleg. Bovendien moeten, naast aanpassingen van de VLAREM-normen, ook andere mogelijkheden bekeken worden om te voldoen aan de NEC-richtlijn. In het advies van 12 februari 2003 adviseerde de SERV ook over de VLAREM-wijzigingen betreffende de omzetting van 2 andere Europese richtlijnen, namelijk de richtlijn betreffende ozon in de lucht en de richtlijn betreffende het verbod op het gebruik van hexachloorethaan (HCE) in de nonferro-industrie.

3.4. Omzetting afvalverbrandingsrichtlijn

Op 12 maart 2003 gaf de SERV advies over een voorontwerp van besluit dat o.a. VLAREM wijzigt om de Europese afvalverbrandingsrichtlijn om te zetten. In dit advies stelt de raad vast dat de Vlaamse Overheid soms verder gaat dan wat de Europese regelgever vraagt en dat dit in enkele gevallen knelpunten veroorzaakt. De raad vraagt daarom om slechts verder te gaan dan wat de Europese regelgever voorschrijft na afweging van de wenselijkheid en de noodzakelijkheid voor leefmilieu, de technische haalbaarheid en de sociaal-economische haalbaarheid. Concreet hebben de opmerkingen van de SERV betrekking op de definitie van een meeverbran-

dingsinstallatie, op het toepassingsgebied van de emissiegrenswaarden voor verbrandingsinstallaties, op de rubricering van biomassa-afval onder de VLAREM rubriek 2 en op de invoering van samenstellingsvoorwaarden voor niet verontreinigd behandeld houtafval.

3.5. Aanpassing inzake veehouderijen en mestverwerking

In zijn advies van 11 juni 2003 over de ontwerp VLAREM-voorwaarden inzake veehouderijen en mestverwerking, vraagt de SERV om de aanpak van de in behandeling zijnde hernieuwingsaanvragen voor vergunningen van niet-gesloten veehouderijen via een omzendbrief te coördineren. Daarnaast stelt de raad voor om de afstandsregels voor pluimveehouderijen te herbekijken naar analogie van de regeling in het ontwerpbesluit voor varkenshouderijen. Verder verzoekt de SERV om de lijst met ammoniakbeperkende staltechnieken die het ontwerpbesluit aankondigt, spoedig te publiceren, zodat bedrijven hiermee rekening kunnen houden bij hun investeringen. Tot slot moet de Vlaamse Regering volgens de SERV in overleg met de doelgroepen de milieu-relevantie en de sociaal-economische effecten van het ammoniakreductieplan evalueren, vooraleer dit versneld in te voeren.

3.6. Energieplanning

Over het ontwerp energieplanningsbesluit, dat ook een VLAREM-wijziging bevat, heeft de raad op 8 oktober 2003 geen consensus bereikt. De standpunten van de organisaties werden aan de minister overgemaakt. Het ontwerpbesluit stelt dat elke vergunningsaanvraag voor een nieuwe inrichting of een verandering aan een inrichting, met een jaarlijks energiegebruik hoger dan 0,1 PJ, een energiestudie moet bevatten die moet aantonen dat de inrichting de meest energie-efficiënte is die economisch haalbaar is. Bestaande inrichtingen met een jaarlijks primair energiegebruik hoger dan 0,5 PJ moeten tegen 1 januari 2005 een energieplan opmaken met daarin de maatregelen om de energie-efficiëntie te verbeteren. Tegen 30 oktober 2007 moeten alle maatregelen met een interne rentevoet van minstens 15% na belastingen uitgevoerd worden.

3.7. Sectorale afwijkingsaanvraag viscose

De vraag van de sector 'productie en verwerking van viscose', deelsectoren 'rayon textiel en rayon technisch' om de overgangstermijn in de sectorale milieuvorwaarden voor CS₂ en H₂S te verlengen is terecht. Dat staat in het briefadvies van de SERV van 12 februari 2003 over de sectorale afwijkingsaanvraag op de VLAREM-

voorwaarden vanwege de viscose-sector. De raad dringt dan ook aan op een snelle aanpassing van VLAREM.

4. Andere milieu-thema's

4.1. NEC-emissiereductie-programma

In zijn advies van 10 september 2003 waardeert de raad het opzet van het NEC-emissiereductieprogramma, dat probeert om de verzurende emissies te verminderen in uitvoering van de NEC-richtlijn en het protocol van Göteborg. Wel stelt de raad vast dat het programma geen volledige vertaling vormt van dit opzet. Hiertoe ontbreken enkele sectorstudies. De raad vraagt zich af of het wenselijk is om, zonder deze informatie, onmiddellijk bijkomende ingrijpende maatregelen op te leggen, zeker bij een beperkt milieuvoordeel. Wel erkent de raad dat de Vlaamse Overheid nu al tegemoet moet komen aan de Europese verplichtingen, maar de reeds genomen en geplande maatregelen hebben al een aanzienlijk reductiepotentieel. Daarom is omzichtigheid aangewezen en moeten in elk geval de meest recente en accurate gegevens gebruikt worden. Verder moet het programma een procedure voorzien voor nieuwe installaties en uitbreidingen zonder daarbij de sociale en economische ontwikkeling in Vlaanderen te belemmeren. Tenslotte benadrukt de raad het belang van de nakende internationale onderhandelingen over deze materie.

4.2. Oppervlaktedelfstoffen-besluit

In zijn advies van 23 oktober 2003, vindt de SERV het positief dat de Vlaamse Regering met een ontwerpbesluit een aanzet geeft voor de uitvoering van het oppervlaktedelfstoffendecreet. Wel vraagt de SERV naar duidelijkheid in het ontwerpbesluit over het statuut van de delfstoffenplannen, over het begrip 'optimale ontginning' en over het bedrag van de financiële zekerheden. Ook vindt de SERV het aangewezen om de reacties van het publiek op de bijzondere delfstoffenplannen te integreren in het advies van de lokale overheden.

4.3. Programmadecreet 2004

In het advies van 19 november 2003 over het Programmadecreet 2004 sprak de SERV zich uit over de oprichting van een Ecologisch Fonds voor de sanering van terreinen, over een nieuwe controleregeling voor stookolietechnici en over een reeks wijzigingen van de afvalwaterheffing.

4.4. Internationaal milieubeleid

De SERV werd in 2003 om advies gevraagd over 9 ontwerp instemmingsdecreten met internationale milieuverdragen, protocols, samenwerkingsakkoorden, e.d., die België al ondertekende. De SERV besliste hierover geen advies uit te brengen, maar benadrukte het belang van een goed onderbouwde deelname van Vlaanderen aan internationale milieu-onderhandelingen.

6

Klimaat- en energiebeleid

In 2003 behandelde de SERV 11 adviesvragen inzake het klimaat- en energiebeleid. Daarnaast maakte de SERV evaluatieverslagen op over de VREG en over het Voortgangsrapport bij het klimaatbeleidsplan.

1. Ontwerp REG-decreten

De SERV betreurt dat de Vlaamse Regering weinig vooruitgang geboekt heeft met de opmaak van een decretaal kader voor het beleid inzake rationeel energiegebruik (REG) en de promotie van hernieuwbare energiebronnen. Al in zijn advies over een vorig voorontwerp van CO₂/REG-decreet in 2002 pleitte de SERV voor een degelijk kaderdecreet. Het REG-decreet dat nu voorligt, komt weliswaar gedeeltelijk tegemoet aan de opmerkingen van de SERV, maar belangrijke aanpassingen blijven noodzakelijk. Zo vraagt de raad onder meer dat de regeling inzake de energiebeleidsovereenkomsten en de flexibiliteitsmechanismen afgestemd wordt met de Europese richtlijnen terzake, in het bijzonder met de recent goedgekeurde richtlijn inzake emissiehandel. Ook pleit de raad ervoor om de erkenningsregeling voor energie-deskundigen te kaderen in de algemene erkenningsregeling, die in opmaak is, voor de milieudeskundigen. Op 10 september 2003 adviseerde de SERV opnieuw over een gewijzigde versie van het voorontwerp van REG-decreet en handhaafde daarbij het eerder verwoorde standpunt dat een aparte energieraad niet nodig is. Indien er toch een energieraad of -commissie wordt opgericht, hoort deze bij de strategische raad van het beleidsdomein economie, die binnen Beter Bestuurlijk Beleid voor het energiebeleid bevoegd is.

2. Ontwerpbesluiten inzake energie

In 2003 ontving de SERV talrijke adviesvragen over energie-uitvoeringsbesluiten. In zijn adviezen wijst de raad herhaaldelijk op de nadelen van de veelvuldige wijzigingen van de regelgeving en op de noodzaak van een richtinggevende en onderbouwde energiebeleidsplanning. Ook herhaalt de raad regelmatig zijn vraag naar integratie en codificatie van de uitvoeringsbesluiten, om zo de toegankelijkheid, legistische kwaliteit en inhoudelijke samenhang van het energierecht te verhogen.

2.1. Energieaudit

Verder erkent de SERV de noodzaak van een uitvoeringsbesluit over de erkenning van energie-auditors voor woningen en over de uitvoeringsvoorwaarden van de energie-audit. Het voorgelegde ontwerpbesluit is slechts een noodbesluit met een onvoldoende en voorlopige regeling. De SERV vraagt in zijn advies van 15 januari 2003 een aantal aanpassingen.

2.2. Hernieuwbare energiebronnen

In 2003 adviseerde de SERV over twee ontwerpbesluiten die het besluit inzake hernieuwbare energiebronnen wijzigen. Op 12 maart 2003 gaat de raad akkoord om de term "groene stroom" los te koppelen van de inlevering van groenestroomcertificaten, op voorwaarde dat het gebruik van de term "groene stroom" aan een verificatie wordt onderworpen. Ook is een beperking van de gratis distributie van groene stroom wenselijk. De voorgestelde oplossing is voorlopig aanvaardbaar, vanuit pragmatische overwegingen en in afwachting van een structurele oplossing. In een tweede ontwerpwijzigingsbesluit

inzake hernieuwbare energiebronnen vindt de raad een aantal verbeteringen tegenover het bestaande beleid, maar ook heel wat tekortkomingen. Zo stelt de SERV in zijn advies van 9 juli 2003 dat de invoer en de uitvoer van de elektriciteit opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen beter geregeld moet worden. Ook is de voorgestelde schrapping van groenestroomcertificaten uit de certificatedatabank bij de uitvoer van elektriciteit buiten het Vlaamse Gewest onaanvaardbaar. Daarnaast moet de Vlaamse Regering de uitwisselbaarheid van groenestroomcertificaten op Europees niveau promoten via interregionale samenwerkingsverbanden.

2.3. Aankoopbonregeling - rapportage verbruiksgegevens

Een *aankoopbonregeling* voor spaarlampen, spaardouchekoppen en energiemeters heeft voordelen, maar enkele factoren kunnen de subsidie-effectiviteit van het instrument bedreigen. Dat stelt de SERV in zijn advies van 14 mei 2003. Ook moeten aankoopbons passen in een bredere REG-instrumentenmix voor de residentiële sector en kan de uitwerking van de aankoopbonregeling beter. Zo is de distributie en de inruiling van de aankoopbons slecht geregeld en voldoet de kostprijsraming niet. Bovendien moet volgens de SERV iedereen die via de distributietarieven de aankoopbonregeling mee financiert, ook een beroep kunnen doen op dergelijke of andere REG-maatregelen. De raad ondersteunt verder de uitbreiding van de REG-openbare dienstverplichtingen van distributienetbeheerders, maar vraagt mechanismen om de impact hiervan op de elektriciteitstarieven te beperken. In hetzelfde advies van 14 mei 2003 verklaart de raad zich tot slot akkoord met de doelstelling van het ontwerpbesluit over de rapportage van *verbruiksgegevens* door netbeheerders.

2.4. Sociale openbare dienstverplichtingen

De raad vindt het positief dat de Vlaamse Regering ook klanten met een budgetmeter de mogelijkheid wil bieden om vrij een energieleverancier te kiezen. Het advies van 22 mei 2003 betreurt wel dat de Vlaamse Regering zo kort voor de vrijmaking van de energiemarkten nog twee noodbesluiten moet nemen voor de sociale openbare dienstverplichtingen om een technische hinderpaal voor de vrijmaking van deze klanten aan te pakken. Daarenboven meent de raad dat de regeling geen echte vrijmaking van deze klanten inhoudt en dat dringend alternatieven nodig zijn om deze vrijmaking wel te garanderen.

2.5. Gratis elektriciteit

Het ontwerpbesluit over gratis elektriciteit, waarover de SERV op 10 oktober 2003 adviseerde, voert een beslissing van het Vlaams Parlement uit om ook na 1 juli 2003 aan huishoudelijke klanten een gratis hoeveelheid elektriciteit toe te kennen. Al eerder heeft de raad vragen gesteld bij de effectiviteit van deze regeling. Dit advies dringt daarom aan op een regelmatige evaluatie van de regeling. Daarnaast moet de regering ervoor zorgen dat de regeling werkbaar is en moet de VREG ter zake als klachtenmeldpunt fungeren.

2.6. Openbare verlichting

De SERV gaat in zijn advies van 10 december 2003 niet akkoord met het voorstel om de exploitatie van de gemeentelijke openbare verlichting als openbare dienstverplichting op te leggen aan de netbeheerders en de kosten ervan door te rekenen in de elektriciteitstarieven. Gemeenten moeten volgens de SERV blijven instaan voor de exploitatie van hun openbare verlichting. In het bijzonder hekelt de SERV dat het ontwerpbesluit een bijkomende compensatieregeling uitwerkt voor de minderinkomsten van de gemeenten na de vrijmaking van de energiemarkt. Bovendien is openbare verlichting een dienst van algemeen belang waarvan iedereen geniet en die gefinancierd moet worden uit de gemeentelijke algemene middelen.

3. Evaluatieverslagen

3.1. VREG 2003

In zijn eerste evaluatieverslag van de Vlaamse Reguleringinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) stelt de SERV op 10 september 2003 dat de VREG in moeilijke omstandigheden goed werk heeft geleverd. Het tempo van de liberaliseringskalender en het onafgewerkte regelgevend kader bleken evenwel belangrijke hinderpalen. Wel zou de VREG haar informatie- en communicatie-inspanningen voor bedrijven én huishoudens moeten intensiveren en zou zij over technische materies moeten overleggen met energiebedrijven én energievragers. Ook hecht de raad belang aan onderzoek van de Vlaamse energiemarkt en vraagt hij aandacht voor de administratieve lasten van de door de VREG ingestelde rapportageverplichtingen. Indien de uitvoering van haar taken dit zou vereisen, moet haar personeelsformatie aangepast worden. Verder verzoekt de SERV de Vlaamse Regering om enkele problemen in de energieregeling op te lossen en om de beleidsvoorbereidende cel

binnen de energie-administratie te versterken. Tot slot is een betere afstemming nodig tussen de Vlaamse en federale energie-overheden.

3.2. Voortgangsrapport 2003 bij het Vlaams klimaatbeleidsplan

In zijn eerste advies over het Voortgangsrapport 2003 bij het Vlaams Klimaatbeleidsplan (VORA 2003) van 10 december 2003 betreurt de raad dat het VORA 2003 niet getuigt van een substantiële vooruitgang in het klimaatbeleid. Volgens de raad is de afstand tot de doelstelling niet verkleind en boekte de visievorming over de kernvragen van het Vlaamse beleid weinig vooruitgang. De raad herhaalt dan ook zijn dringende vraag om hierin spoedig vooruitgang te boeken. Ook suggereert de raad om het VORA te vervangen door jaarlijkse klimaatbeleidsdoorlichtingen enerzijds en een actuele en publiek toegankelijke projectdatabase anderzijds. De raad dringt er verder op aan dat de Vlaamse klimaatbeleidsplannen en de jaarlijkse doorlichtingen ook bepalend zouden zijn voor het gevoerde beleid.

Arbeid

Op het terrein van de arbeidsmarkt ging alle aandacht uit naar het uitwerken van het Vlaamse Akkoord, naar de voorbereiding van de Federale Werkgelegenheidsconferentie en de Vlaamse Ondernemersconferentie. Ondertussen lopen in de SERV de vaste werkzaamheden: de regiefunctie i.v.m. ESF 3 Zwaartepunt 4 en Hefboomkrediet en de netwerking tussen sectorconsulenten n.a.v. de convenants met sectoren.

1. Inbreng van de sociale partners in het Vlaamse Actieplan 2003

Naar traditie van de SERV doen de Vlaamse sociale partners een inbreng voor de invulling van de Europese Werkgelegenheidsrichtsnoeren 2003. Allereerst worden de concrete engagements in 2002 doorlopen en vervolgens wordt de inbreng van de sociale partners voor 2003 geformuleerd. De inbreng van de sociale partners is in essentie gebaseerd op het Vlaams Akkoord. Achtereenvolgens worden de verschillende richtsnoeren doorlopen. Daarbij wordt iedere keer aangegeven welke de concrete vragen zijn van de sociale partners naar de Vlaamse Overheid en anderzijds hoe de sociale partners zelf kunnen tegemoetkomen aan het richtsnoer.

2. De werkloosheidsval

Op 8 oktober bracht de SERV een aanbeveling uit over de werkloosheidsvallen. In een eerste deel gaat de aanbeveling in op de aard van de werkloosheidsval en wordt de omvang van het probleem geschetst. Een tweede deel gaf een overzicht van alle federale en Vlaamse

maatregelen die de werkloosheidsvallen hebben proberen te verminderen. Tot slot volgt de eigenlijke aanbeveling die blijvende aandachtspunten en nieuwe voorstellen bundelt. Hierna volgt een korte opsomming van de beleidsaanbevelingen.

De Vlaamse sociale partners wensen in de eerste plaats dat er jaarlijks een coherent actieplan opgesteld wordt om de werkloosheids- en opleidingsvallen weg te werken, en dit op basis van een jaarlijkse boordtabel die de vooruitgang in de bestrijding van werkloosheidsvallen beschrijft.

Verder stelt de raad vast dat heel wat maatregelen genomen zijn om de **financiële werkloosheidsvallen** te verminderen, maar dat er nog knelpunten overblijven.

Voor de **ziektevallen** vraagt de raad de Vlaamse Regering de problematiek te bespreken bij de federale overheid en waar mogelijk eigen initiatieven te ontwikkelen. Hierop verdergaand wenst de SERV een VESOC-Actieplan voor personen met een handicap en arbeidsgehandicapten.

Ondanks het invoeren van bijv. wep-plus, invoeginterim en IBO blijven er heel wat mogelijkheden bestaan voor het wegwerken van **opleidingsvallen**. De raad geeft in de aanbeveling enkele mogelijkheden aan.

Verder stelt de raad tevreden vast dat problemen i.v.m. wep-plus opgelost zijn, en geeft de raad aan dat in een aantal situaties vooral globale maatregelen naar lage-

loonjobs het systeem voor **werkervaring** voldoende aantrekkelijk kunnen maken.

Vervolgens bespreekt de raad de **toeleidingsproblematiek**. Een eerste punt hierbij wordt gevormd door het thema *mobilititeit*. Daarbij vraagt de raad een blijvende inspanning voor werkzoekenden met een beperkte mobiliteit (ook indien zij juist werk gevonden hebben), verdere stappen om de mobiliteit van gehandicapten te verbeteren, acties om de intergewestelijke mobiliteit te vergroten, en mobiliteitsmaatregelen bij atypische uren.

Een tweede punt is de *kinderopvang*. Zo wenst de raad dat meer benchmarks opgesteld worden, de afspraken uit het werkgelegenheidsakkoord over het aantal kinderopvangplaatsen uitgevoerd worden, de consequenties van het in de Werkgelegenheidsconferentie besproken systeem van de dienstencheques worden bekeken en dat kansarme gezinnen meer toegang krijgen tot kinderopvang.

Ten derde stelt de raad voor om de *toeleidingskanalen* te verruimen. Ook het OCMW heeft hierin een belangrijke rol te spelen. Specifiek voor langdurig werklozen wensen de sociale partners te komen tot een concreet actieplan dat aansluit op de federale initiatieven.

Ook het *arbeidsaanbod* moet ruimer. De raad denkt o.a. aan herintreedsters waarbij de erkenning van verworven competenties van belang is, en aan oudere werkzoekenden waarover de SERV een debat over de grond van de zaak vraagt.

Tot slot bespreekt de raad het **gebrek aan basiscompetenties** van werkzoekenden. De SERV vraagt dat geterdheid opgenomen wordt als aspect bij de screeningsinstrumenten, en meer algemeen dat een Vlaamse geletterdheidsstrategie uitgewerkt wordt bij het Pact van Vilvoorde. Ook vindt de raad dat de investeringen in ICT-basisvaardigheden verder opgevoerd dienen te worden.

3. Advies Handvest van de Werkzoekende

Het Vlaams Parlement vroeg de SERV op 10 juli 2003 om advies bij het voorstel van decreet voor het Handvest van de Werkzoekende. De raad keurde het advies goed op 8 oktober 2003.

In de algemene bespreking van het decreet worden volgende lijnen uitgezet:

- De raad beoordeelt het voorstel van decreet positief maar met een kritische blik.
- Zo is de raad tevreden dat een aantal plichten en rechten die nu verspreid zijn over verschillende decreten en besluiten, gebundeld worden in een overzichtelijk geheel. Belangrijk hierbij is wel een maximale afstemming tussen het Handvest en deze decreten en besluiten.
- Vervolgens pleit de raad voor een gedifferentieerde benadering van enerzijds werkzoekenden en anderzijds de intermediaire organisaties.
- Tot slot vraagt de raad om betrokken te worden bij de uitvoering van dit decreet.

4. Regie ESF 3 Zwaartepunt 4 en Hefboomkrediet

In 2003 vond de halftijdse evaluatie van het ESF-programma plaats door het HIVA. De SERV is sinds 2000 de inhoudelijke regisseur van Zwaartepunt 4 en het Hefboomkrediet en lanceert elk jaar samen met het ESF-agentschap een oproep naar bedrijven en andere organisaties.

Zwaartepunt 4 oogst van in het begin een groot succes: op drie jaar werden 965 projecten ingediend en konden er 375 worden gehonoreerd. Volgens de evaluatoren blijft de complexiteit van de dossiers een aandachtspunt. Daarnaast moet het zwaartepunt blijven inspelen op de actuele aandachtspunten in het beleid: EVC, strategisch opleidingsbeleid e.a.

Een van de thema's is loopbaanbegeleiding op verzoek van het individu, een dienstverlening waarbij allerlei individuele vragen over de loopbaan, de combinatie gezin en arbeid, de eigen werkplek, de eigen mogelijkheden en competenties en de evoluties en kansen op de arbeidsmarkt, een antwoord krijgen.

Het gaat hierbij niet over loopbaanbegeleiding binnen een HRM-beleid van een bedrijf, het gaat over loopbaanbegeleiding op verzoek van om het even welk individu, los van een bedrijfscontext.

De themawerkgroep met de centra van loopbaanbegeleiding komt regelmatig samen in de SERV om ervaring uit te wisselen en kwaliteitscriteria uit te werken.

Studiedag op 25 september "Diversiteit in loopbaan- begeleiding"

De eerste spreker, de heer Denys, manager van Randstad, legde er de nadruk op dat loopbaanbegeleiding smeerolie is voor de werking van de arbeidsmarkt. Mobiliteit is goed voor de arbeidsmarkt en goed voor individuen. Hij wenste ook de centra proficiat met hun pioniersrol.

Loopbaanbegeleiding is een jong beroep en er dient zich nog een hele weg inzake kwaliteitszorg. Er zijn diverse benaderingen en de juiste alleenzaligmakende aanpak bestaat niet. De aanpak moet op maat zijn van de deelnemers en in verhouding tot de sterkte van begeleiders.

Er zijn twee dimensies om de werkvormen te beschrijven:

- *een eerste dimensie betreft de wijze en de middelen waarmee men in dialoog gaat met klanten. Ofwel vertrekt men vanuit een heel open vraagstelling binnen bepaalde thema's (dus heel breed) ofwel werkt men met een reeks gestructureerde methodieken, met diagnostische instrumenten.*
- *De tweede dimensie betreft het proces zelf. Ligt de klemtoon op het individuele proces of op een groepsbenadering, waarbij men ervaringen deelt en elkaar kan stimuleren. Natuurlijk kunnen beide wijzen-groep en individu- worden gecombineerd.*

5. De sectorconvenants

In het Vlaams Werkgelegenheidsakkoord van 12 februari 2001 werd afgesproken dat de Vlaamse Regering de inspanningen van de sectoren in een gemeenschappelijke visie met een aantal flankerende maatregelen zou ondersteunen. Het akkoord vormde de basis en het algemene kader voor de sectorconvenants met mogelijkheid tot sectorale differentiatie.

Op de VESOC-werkgroep van 2 juli 2003 werd afgesproken een tussentijdse evaluatie te maken van het eerste werkingsjaar van de sectorconvenants.

Einde 2003 waren met 21 sectoren convenants afgesloten. In totaal werden 79,5 sectorconsulenten toegevoegd aan de sectoren voor de uitvoering van de engagementen in het veld.

Als ondersteuning en opvolging van de convenants, werden in de SERV drie netwerken opgericht. Een netwerk is een ontmoetingsplaats van sectorconsulenten waar praktijkervaring kan worden uitgewisseld, informatie kan worden doorgegeven (tussen de verschillende sectoren, van de sectoren naar de overheid en omgekeerd, vanuit betrokken werkerterreinen zoals onderwijs, subregionaal overleg, etc. en omgekeerd), waar experten en onderzoekers kunnen worden uitgenodigd, noden aan kennis en knowhow kunnen worden gesignaleerd. De consulenten kunnen als gebruikersgroep fungeren i.v.m. administratieve vereenvoudiging en duidelijkheid van bepaalde beleidsmaatregelen (cf. de huidige praktijk inzake ESF).

Er werden drie netwerken opgericht over drie thema's: aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, leven lang leren en kansengroepen en diversiteit. Deze komen een 3 à 4 maal per jaar samen. Deelthema's kunnen worden vastgelegd. De netwerken werden gestart in oktober 2002.

In de netwerken zijn naast de SERV, die de bijeenkomsten voorziet, en de administratie Werkgelegenheid, nog vertegenwoordigers van de administratie Onderwijs, het VIZO en de VDAB aanwezig, naargelang het thema.

Aan het thema diversiteit dat een nieuw thema is voor de sectoren, werd het meeste tijd besteed. De bijeenkomsten van de netwerken worden trouwens zeer druk bijgewoond. Door de vele nieuwkomers op het terrein, diende er in eerste instantie heel veel informatie te worden uitgereikt. Er is nu vraag naar meer interactie en uitwisseling tussen sectoren.

Studiedag met de SER Anders op de arbeidsmarkt

Er groeit een traditie van samenwerking tussen de SER en de SERV: begin 2003 werd afgesproken om tweejaarlijks een studiedag te organiseren over een thema dat beide zijden van de grens aanbelangt.

Na de succesvolle studiedag in 2004 in Brussel, werden de Vlaamse sociale partners dit jaar uitgenodigd door de SER over het thema "anders zijn op de arbeidsmarkt".

De voorzitter van de SER, de heer Herman Wijffels, opende de dag. Momenteel staan te veel mensen aan de zijkant. Hoewel ze willen werken, komen ze niet aan bod. Dit is niet alleen slecht voor de economie en voor de samenleving, maar ook een groot probleem voor de mensen zelf. Arbeid geeft immers zin aan het leven en integreert mensen in de samenleving. Op de studiedag werden drie kwetsbare groepen nader bekeken: allochtonen, oudere werknemers en arbeidsgehandicapten. Welke rol kunnen de sociale partners spelen en van welke goede praktijken kunnen we leren?

De heer Dirk Malfait, onderzoeker van het Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming van de KUL, lichtte de gelijkenis en de verschillen tussen Vlaanderen en Nederland toe. Als men de werkzaamheidsgraad vergelijkt tussen Nederland en Vlaanderen naar fulltime equivalenten, is er weinig verschil tussen Nederland en Vlaanderen. Ook voor de werkzaamheidsgraad van doelgroepen blijken er dezelfde problemen te zijn aan beide zijden van de grens.

De heer Langejan, directeur-generaal Arbeidsverhoudingen van het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, opende de discussie over het thema van de dag. Er wordt de laatste jaren veel geld uitgegeven aan een activerend beleid, maar hij stelt de doeltreffendheid ervan in vraag. Wat zijn de effecten? De effecten zijn echter niet te meten.

Hij pleit dan ook voor een algemeen beleid gericht op het bevorderen van een goed draaiende economie en verder een individuele aanpak, gericht op de achterstand van individuen. Tot slot zijn er veel belemmeringen die te maken hebben met cultuur en perceptie onafhankelijk van het individu, waar er moet worden gewerkt aan "awareness". Doelgroepenbeleid wordt in vraag gesteld.

Het beleid in Vlaanderen kiest voor een andere aanpak: er wordt gewerkt met wetten en met gezamenlijke engagementen van het beleid, sociale partners en vertegenwoordigers van de kansengroepen/achtergestelde groepen. Er worden inspanningsverbintenissen afgesloten met de verschillende partners.

Vlaanderen kiest dus voor gelijkheid in resultaten, terwijl het pleidooi van Nederland uitgaat naar een gelijkheid van middelen en kansen.

Ook bij de praktijkervaringen blijken er veel overeenkomsten te zijn tussen Vlaanderen en Nederland. Een preventief beleid is vaak een algemeen beleid, waarbij men oog heeft voor de kwaliteiten en competenties van elk persoon. Er is ook weinig verschil tussen de wijze waarop men individuele achterstanden wenst weg te werken. Daarnaast zijn in beide landen vooroordelen en stereotypingen over de kansengroepen, wat men in Nederland aanduidt met cultuur en perceptie.

8

Onderwijs

1. Participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad

Op de adviesvraag van de Vlaamse Minister van onderwijs en vorming over het voorontwerp van decreet over participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad heeft de SERV o.m. het volgende opgemerkt.

De stroomlijning en verduidelijking van de participatieregeling is een goede zaak, maar mag niet verzanden in logge structuren, noch afbreuk doen aan de bevoegdheden van bestaande overleg- en onderhandelingsorganen op school. Deze regeling moet daarom nauw worden opgevolgd en indien nodig bijgestuurd.

Bij de bepalingen over de VLOR heeft de SERV meer kritiek geuit. De VLOR moet de volledige bevoegdheid krijgen zoals andere strategische adviesraden. Zijn initiatiefrecht mag niet worden uitgehold. De adviestermijn moet 2 maanden zijn. De ervaringsdeskundigen mogen niet uit een bepaalde beroepsgroep komen: dit is immers strijdig met het decreet op de strategische adviesraden en wekt de indruk dat de deskundigen uit het middenveld geen ervaringsdeskundigheid hebben. De SERV wil ook geen beknotting van het recht van de organisaties om zelf hun afgevaardigden aan te stellen door de mandaten te beperken tot 1 per raad. De SERV pleit ook voor autonomie in het aanstellen van de algemeen secretaris, de personeelsformatie en het administratief en geldelijk statuut.

Ten slotte protesteert de SERV met klem tegen de bepalingen die zijn bevoegdheid inzake onderwijs en vorming zouden beperken of zelfs opheffen.

2. Aanbeveling flexibilisering hoger onderwijs

Begin februari 2003 verscheen een aanbeveling van de SERV over het flexibel maken van het hoger onderwijssysteem. De SERV maakte deze aanbeveling naar aanleiding van de adviesvraag van minister Vanderpoorten over het structuurdecreet. Omdat de voorgestelde adviestermijn te kort was, besliste de SERV toen om een aantal punten ten gronde te bespreken in de vorm van een aanbeveling. Een eerste prioritair geacht thema was de flexibilisering van het hoger onderwijs. De flexibilisering van het hoger onderwijs is volgens de sociale partners een uitdaging om aan de ontwikkelingen van onze maatschappij en de veranderende behoeften van de studenten een positief antwoord te bieden. Zo kunnen de leertrajecten beter afgestemd worden op de vraagzijde van de arbeidsmarkt en op het veranderend studentenprofiel. Door flexibilisering krijgen nieuwe doelgroepen meer kansen tot instroom en doorstroom in het hoger onderwijs en wordt de mobiliteit van de student bevorderd. Maar de sociale partners vinden dat deze flexibilisering geen doel op zich mag zijn. Aan de flexibilisering worden een aantal voorwaarden gesteld zoals coherentie in de trajecten (en dus garanties naar de kwaliteit van het aangeboden onderwijs) én het inbouwen van systemen om de studievoortgang en het studierendement te bewaken. Trajectbegeleiding wordt hierbij als een essentieel instrument gezien om deze voorwaarden te garanderen.

3. Advies flexibilisering hoger onderwijs

De Vlaamse minister van onderwijs en vorming Marleen Vanderpoorten heeft op 31 juli de SERV om advies gevraagd over het voorontwerp van decreet voor de flexibilisering van het hoger onderwijs.

Het betreft een aanpassing van het zogeheten structuurdecreet en geen zelfstandig decreet. Het afstappen van het huidige studiejaarsysteem, wat het voornaamste doel was van dit voorontwerp van decreet is een positieve maatregel. Het ontwerpdecreet volgt de SERV in een aantal van haar aanbevelingen over de flexibilisering in het hoger onderwijs. Maar volgens de sociale partners biedt het decreet nog te weinig garanties voor studievoortgangbewaking en coherentie in de trajecten. Daarom wordt meer aandacht voor studiebegeleiding gevraagd. Ook adviseert de SERV om binnen het ontwerpdecreet meer duidelijkheid te creëren over de studiegelden en het erkennen van competenties.

4. Platformtekst 'Alternierend leren - volwaardig leren'

Een belangrijk initiatief in 2003 was de platformtekst over alternierend leren die door de sociale partners in samenwerking met de andere stakeholders is opgesteld. De bedoeling van die tekst is het alternierend leren weer op de beleidsagenda te krijgen om het te versterken en uit te bouwen. Het is een volwaardig systeem voor heel wat jongeren en beroepen en moet dus alle kansen krijgen. Elk van de ondertekenaars neemt daarom ook een aantal engagementen op zich. Er worden een reeks maatregelen voorgesteld om samen met de beleidsmakers te bespreken en in een actieplan te gieten. De sociale partners doen een oproep naar de sectoren om het aanbod uit te breiden in de dienstensectoren en sectoren waarin nu nog niets is georganiseerd, en vooral voor allochtone jongeren en allochtone meisjes in het bijzonder. De overheid moet voor niet-rijpe jongeren zorgen dat er een sluitend aanbod is van voortrajecten en brugprojecten. Voor die jongeren kan het sociaal-cultureel werk ook een rol spelen. Voorts moeten jongeren onder de 15 jaar niet in het alternierend stelsel worden ingeschreven gezien dat strijdig is met de wet op kindarbeid.

Het alternierend leren moet structureel worden gefinancierd en niet met ESF-middelen of projectmatig zoals nu. Het moet ook volwaardig worden erkend, dat betekent volwaardige certificering en voldoen aan de eindtermen. Jongeren in alternierend leren moeten ook sleutelkwalificaties verwerven. Er moet een globale aan-

pak komen ter bevordering van de kwaliteit van het werkplekleren.

De screening, trajectbegeleiding en -opvolging moet objectief gebeuren en onafhankelijk van het bestaande aanbod. Er moet meer worden samengewerkt tussen de publieke opleidingsverstrekkers en met bedrijven.

Er moet meer afstemming zijn tussen het federale en gemeenschapsniveau zodat maatregelen elkaar versterken in plaats van tegenwerken. En op termijn moet er een eenvormig intersectoraal statuut komen.

5. Titels van beroepsbekwaamheid

Met dit voorontwerp van decreet wil de Vlaamse Minister van werkgelegenheid en toerisme de mogelijkheid scheppen voor personen om hun werk- en levenservaring te valoriseren door de competenties die zo zijn verworven te erkennen en eventueel te certificeren door er een 'titel van beroepsbekwaamheid' voor toe te kennen. De erkenning en certificering gebeurt dus in het kader van een beroep (of een samenhangend geheel van competenties wordt erkend i.p.v. losse competenties). Het is een eerste stap naar een structureel Vlaams beleid voor EVC (erkennen van competenties). De SERV ondersteunt dit initiatief volledig. Er moet een hechte samenwerking zijn met de sociale partners en sectoren om dit te doen lukken. In dat licht is de rol van de SERV als ontwikkelaar van beroepsprofielen en beroepstructuren cruciaal. De standaard voor erkenning zal gebaseerd zijn op die profielen en de SERV zal de vertaling adviseren. Er moet ook gezocht worden naar synergie met EVC-ontwikkelingen op andere, Vlaamse beleidsdomeinen (bijv. hoger onderwijs) en op Europees vlak. Het streefdoel moet ook zijn dat de portfolio die in 1 systeem wordt opgebouwd kan worden meegenomen naar een ander (gemeenschappelijke portfolio).

Er moet ook gestreefd worden naar analogie qua standaarden en procedures, d.w.z. dat die moeten gelden voor alle onderwijsvormen en -niveaus en voor EVC. Dus geen nieuwe, parallelle procedures en standaarden naast al bestaande. Belangrijk is ook dat onderwijsdiploma's en -getuigschriften niet worden ontwaard door deze titels: het kan niet zijn dat diploma's nog moeten omgezet worden naar titels. Daarom moeten ook leerplichtige jongeren worden uitgesloten van een titel: zij moeten aangemoedigd worden hun onderwijstraject succesvol af te maken. De SERV had ook nog vragen rond de erkenningsregeling van EVC-instanties, iets wat in het decreet nog niet is voorzien en wat toch nog een hele discussie vergt. De SERV vraagt daarbij zeker betrokken te worden.

6. Rechtspositieregeling studenten en participatie in hoger onderwijs

De SERV maakt bij dit voorontwerp van decreet de bedenking dat ook een rechtsbeschermingsregeling moet worden uitgewerkt voor verlenen van toegang tot een opleiding en verlenen van vrijstellingen omwille van de impact op studieduur en -omvang. Er moet ook een decretale basis worden gelegd voor de bescherming van studenten bij stages. Voor de invoering van overleg- en onderhandelingsstructuren voor het hoger onderwijs moet de interferentie met de federale regelgeving worden uitgeklaard, met name wat het syndicaal statuut betreft voor het overheids personeel in het gemeenschapsonderwijs en het officieel gesubsidieerd onderwijs, de samenhang met de wet van 5 december 1968 op de collectieve arbeidsovereenkomsten en paritaire comités die de collectieve arbeidsverhoudingen regelt voor de vrije universiteiten en de kwestie van het niet-onderwijzend personeel waarvoor de Vlaamse Overheid niet bevoegd is de rechtspositie te regelen. De SERV dringt aan op overleg hierover met de personeelsvakbonden en de federale overheid en op overleg in comité A. Voor de toekomst moet er een regeling komen voor het paritair overleg.

7. Integratie hoger onderwijs voor sociale promotie in hogescholen

De SERV is van oordeel dat het voorontwerp van decreet geen garanties inhoudt voor het voortbestaan van de HOSP-leerweg. Een leerweg die voor democratisering en bijkomende kansen op een hoger onderwijsdiploma toch wel erg belangrijk is. Er worden immers twee snelheden gecreëerd: sommige afdelingen en opleidingen worden wel andere niet geïntegreerd. Dat schept onzekerheid en is weinig motiverend voor de cursist. Cursisten krijgen evenmin zekerheid over de valorisering door de hogescholen van met succes doorlopen onderdelen van een HOSP-opleiding.

8. Advies AGION

De SERV kreeg op 12 november 2003 ook een adviesvraag over het voorontwerp van een oprichtingsdecreet van het Intern Verzelfstandigd Agentschap met Rechtspersoonlijkheid AGION (Agentschap voor infrastructuur in het Onderwijs). Deze adviesvraag maakt deel uit van het hervormingsproces Bestuurlijk Beleid. De SERV stelt vast dat het dossier nog niet geheel rijp is en nog vele vragen onbeantwoord laat zoals de pedagogische verantwoording van infrastructuurwerken, de mogelijkheden inzake PPS, de samenstelling en opdracht van het

raadgevend comité en de oprichting van een college van algemene directeurs van hogescholen.

9. Accreditatieverdrag met Nederland

Door het afsluiten van een verdrag met Nederland voor de accreditatie van de opleidingen in het hoger onderwijs, m.a.w. het toekennen van een kwaliteitslabel, wordt het Vlaams hoger onderwijs kwalitatief ingepast in de Europese hogeronderwijsruimte. De SERV was vooral bevreesd dat de controle over de opleidingen en hun kwaliteit zou ontsnappen aan de Vlaamse Overheid. Het verdrag biedt garanties dat dit niet zal gebeuren. Voorts wil de SERV ook dat kwaliteitswaarborgen en het flexibel kunnen inspelen op de arbeidsmarkt en nieuwe ontwikkelingen op technologisch en wetenschappelijk vlak worden verzoend. Dat gebeurt best door experts uit het afnemend veld te betrekken bij de visitatiepanels. De SERV vraagt de Minister van onderwijs en vorming ook in welke mate informatie uit de profielen die de SERV maakt zal deel uitmaken van de accreditatiekaders en de toets nieuwe opleidingen en welke rol de SERV daarbij zal hebben. Verder moet er gestreefd worden naar synergie in het bestaande en nieuwe opleidingsaanbod en mag enkel voor de accreditatie van nieuwe opleidingen een remgeld worden gevraagd, niet voor de bestaande.

Belangrijk in 2003 zijn de aanbeveling en het advies over flexibilisering van het hoger onderwijs, de platformtekst altemerend leren en het advies over de titels van beroepsbekwaamheid.

Waarom? Omdat thema's werden aangeraakt en geregeld die de sociale partners na aan het hart liggen, met name levenslang leren en valoriseren van verworven competenties, competentiegericht onderwijs en werkplekleren, en de verdere verankering van de profielenwerking van de SERV als basisstandaard voor competentiegericht leren en opleiden en certificeren van competenties.

In dat opzicht is vooral het decreet op de titels van beroepsbekwaamheid erg belangrijke en een nieuwe stap in de goede richting. De SERV kijkt met belangstelling uit naar de concretisering van dat decreet in uitvoeringsbesluiten. Vooral, wil hij daarbij betrokken zijn en ten volle zijn rol kunnen spelen. De ontwikkelingen in de DIVA (Dienst voor informatie, vorming en afstemming) zullen daarom zeker ook in 2004 de nodige aandacht en samenwerking vergen.

Wat de platformtekst altemerend leren betreft, wordt in VESOC voort gewerkt met de Vlaamse Regering aan de concretisering van een aantal voorgestelde maatregelen.

9

Bestuurlijk Beleid

Inzake Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) concentreerde de werking van de SERV zich in 2002 op de kaderdecreten. Zowel het kaderdecreet inzake bestuurlijk beleid als het kaderdecreet inzake strategische adviesraden en het voorontwerp van decreet over het comptabiliteitsdecreet. In 2003 kreeg de reorganisatie van de administratie effectief vorm. Vanaf juli 2003 werden een aantal voorontwerpen van decreet bij de SERV ingediend voor de oprichting van Intern Verzelfstandigde Agentschappen (IVA's) en Extern Verzelfstandigde Agentschappen (EVA's).

Al vóór het eerste voorontwerp van decreet inzake deze EVA's of IVA's opgemaakt werd, heeft de SERV een aanbeveling uitgebracht over de operationalisering van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. Deze aanbeveling vormt samen met het advies dat de SERV in 2002 uitbracht over het kaderdecreet, de basis voor elk advies dat de SERV formuleerde over de oprichting van de EVA's en IVA's. Last but not least heeft de SERV ook een advies geformuleerd over het voorontwerp van decreet op de SERV.

1. Operationalisering kaderdecreet Bestuurlijk Beleid

Op 5 maart formuleerde de SERV een aanbeveling over de manier waarop het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid zijn vertaling diende te krijgen in de concrete oprichtingsdecreten. De aanbeveling spitst zich toe op de keuze tussen IVA en EVA voor een aantal instellingen. Het grote verschil tussen de IVA's en de EVA's is de mate waarin het maatschappelijk middenveld betrokken wordt bij het beleid van de instellingen. Zowel de IVA's als de EVA's zijn uitvoeringsinstanties die deel uitmaken van de Vlaamse overheid en worden aangestuurd door

de bevoegde minister. De graad van autonomie van de EVA's is groter dan bij de IVA's. Bij de EVA's wordt het beleid mede bepaald door een raad van bestuur, waarin naast de overheid ook andere actoren zetelen. Momenteel is dat ook al het geval bij de Vlaamse openbare instellingen (VOI) die opgericht zijn binnen de Vlaamse Gemeenschap. In een aantal gevallen is het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigd in de raad van bestuur omwille van hun deskundigheid en terreinkennis en/of omwille van het feit dat het gaat om belangrijke actoren voor de werking van die instellingen. Voor zover de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld een meerwaarde biedt, dient volgens de SERV de instelling omgevormd te worden tot een EVA. Enkel een EVA biedt immers voldoende garanties dat er een continue terugkoppeling is tussen beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering voor deze instelling waar het middenveld een belangrijke rol speelt. Een loutere adviesfunctie binnen het raadgevend comité van de IVA's is veel vrijblijvender en responsabiliseert de betrokken actoren veel minder.

In zijn aanbeveling overloopt de SERV negen instellingen. Het gaat om:

- Kind en Gezin
- Het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap
- VITO
- IWT
- Export Vlaanderen
- Toerisme Vlaanderen
- VDAB
- VIZO
- De Lijn

Voor de zes eerste VOI was er al voor de aanbeveling een principiële beslissing om ze op te richten als IVA. Voor deze instellingen geeft de aanbeveling duidelijk weer waarom de SERV het nuttig acht om deze instellingen op te richten als EVA en de vertegenwoordiging van het sociaal-economisch middenveld in de raad van bestuur te behouden. Wat de VDAB, VIZO en De Lijn betreft, ondersteunt de SERV de keuze om deze instellingen op te richten als EVA.

2. Oprichtingsdecreten EVA en IVA

In de tweede helft van 2003 formuleerde de SERV een aantal adviezen over de oprichting van in het totaal 13 instellingen. Het gaat om de volgende instellingen:

- Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen/Flanders Investment and Trade (FIT)
- Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGIO)
- Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
- Agentschap voor Natuur en Bos
- Vlaamse Milieumaatschappij voor Water en Lucht
- Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
- Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
- Vlaamse Landmaatschappij
- De Scheepvaart
- Waterwegen en Zeekanaal
- Agentschap voor Wegen en Verkeer
- Vlaamse Vervoermaatschappij - De Lijn

Voor elk van deze adviesvragen gebruikte de SERV een soortgelijk stramien. Hoofdbekommernis van de SERV is dat de omvorming van de administratie tot een meerwaarde leidt. De criteria waaraan de SERV dit toetst vloeien voort uit zijn advies op het kaderdecreet enerzijds en de aanbeveling over de operationalisering van het kaderdecreet anderzijds. In de eerste plaats gaat het dus over de keuze tussen IVA en EVA, alvast voor de instellingen waarvoor de SERV het nuttig acht om ze op te richten als EVA.

Vervolgens dient de reorganisatie van de administratie te leiden tot een coherent beleid, zowel binnen het beleidsdomein als in relatie tot andere beleidsdomeinen.

Daarnaast ontving de SERV een aantal adviesvragen waarover geen consensus kon bereikt worden. De afzonderlijke standpunten van de werkgevers en de werknemers werden overgemaakt aan de minister. Het gaat om de adviesvragen over de volgende instellingen:

- Kind en Gezin
- Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
- Vlaams Agentschap voor Geestelijke Gezondheidszorg

- NV Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Woonkrediet

3. SERV-decreet

Bij de BBB-operatie, werd ook het voorontwerp van decreet op de SERV ter advies voorgelegd. Naast de herorganisatie van de administratie (EVA's en IVA's) is het ook de bedoeling het advieslandschap te hertekenen. Aangezien de SERV momenteel een belangrijke taak vervult inzake adviesverlening, dient de regelgeving op de SERV afgestemd te worden op het nieuwe kader van BBB.

Uitgangspunt van het advies is dat de SERV een overlegorgaan is met een specifiek statuut en niet in eerste instantie een strategische adviesraad. Binnen de BBB-operatie is het evenwel logisch om de taak van strategische adviesraad voor het beleidsdomein Economie, Werkgelegenheid en Toerisme toe te kennen aan de SERV. Dit belet niet dat voor de SERV op bepaalde punten specifieke bepalingen van kracht zijn en het kaderdecreet niet in zijn geheel van toepassing is voor de SERV. Voor de bepalingen over begroting en controle is er evenwel geen reden om af te wijken van het kaderdecreet op de strategische adviesraden. Vreemd is dat de bepalingen in het voorontwerp van decreet op de SERV vergelijkbaar zijn met de bepalingen daarover op de uitvoeringsinstanties van de Vlaamse overheid. Aangezien de SERV, net zoals de strategische adviesraden, geen deel uit maakt van de administratie, lijkt dit een vreemde keuze. De SERV is in ieder geval van oordeel dat het meer gepast is om de bepalingen van de strategische adviesraden hiervoor over te nemen.

10

Ruimtelijke ordening en regionaal economisch beleid

1. Ruimtelijke ordening

De activiteiten rond ruimtelijke ordening stonden in het teken van de betrokkenheid van de sectoren en de stakeholders bij het tot stand komen en uitvoeren van het ruimtelijk beleid.

Hiertoe nam de SERV twee initiatieven. Vooreerst was er een studiedag op 12 mei. Mede op basis van de discussie formuleerde de raad op 10 december een aanbeveling.

De basis van de **discussiemiddag over het economisch ruimtegebruik in Vlaanderen** was het hoofdstuk economisch ruimtegebruik van het Sociaal Economisch Rapport Vlaanderen 2003.

De discussie over de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen inzake het economische ruimtegebruik in Vlaanderen werd ingeleid door Eric Grietens, Verantwoordelijke milieu en ruimte van de Bond Beter Leefmilieu en Marc Martens Ir. architect bij de 'Werkplaats voor Architectuur' en voorzitter van de thematische werkgroep stedenbouw binnen de Vereniging Ruimte en Planning. Inzake de positie van de ruimtelijke planning bracht L. Albrechts Prof. dr. in de ruimtelijk planning ASRO, K.U.Leuven een inleiding.

De discussie over deze drie thema's bracht materiaal met zich mee voor de aanbeveling van 10 december. Deze aanbeveling kreeg als titel '**Agenda 2007**', verwijzend naar de opmaak van een nieuw Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen in 2007.

In die aanbeveling ontwikkelt de SERV een model van betrokkenheid van de ruimteveragende beleidssectoren (huisvesting, economie, natuur, landbouw, enz.) bij het

ruimtelijk beleid in het algemeen en de opmaak van een nieuw Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen in 2007 in het bijzonder. Deze beleidsnetwerking in de ruimtelijke ordening impliceert ook een herdefiniering van de ruimtelijke planning.

Naast genoemde initiatieven ontving de raad een aantal adviesvragen. Op 9 april gaf de raad advies over het voorontwerp van decreet over de **bescherming monumenten en stads- en dorpsgezichten**. De raad ging akkoord met de wijzigingen om het voorkomings-, handhavings- en onderhoudsbeleid op een meer structurele wijze te ontwikkelen.

Op 8 oktober 2003 werd advies versterkt over het voorontwerp van decreet houdende het **Grootschalig Referentie Bestand** (GRB). Het GRB is een databanksysteem met grootschalige referentiegegevens over het grondgebied van het Vlaamse Gewest. Het is een gestandaardiseerd systeem dat voor tal van toepassingen zijn nut zal bewijzen. De kostprijs wordt geraamd op 80 miljoen euro voor de opbouw en 15% hiervan per jaar voor de actualisering. Door rationeel om te gaan met de verzameling van gegevens kan dit gereduceerd worden tot 8%.

In zijn advies ondersteunt de raad een GRB-initiatief omdat het een leemte vult inzake gestandaardiseerde grootschalige gegevens in Vlaanderen. De hoge kostprijs en de lange periode voor de opmaak vragen een duidelijk en volgehouden engagement van de Vlaamse Overheid om het project volledig en in de voorziene periode af te werken.

2. Regionale ontwikkeling

De activiteiten van de raad stonden in het teken van de hervorming van het sociaal-economisch streekbeleid en subregionaal arbeidsmarktbeleid. De raad bracht op 10 september advies uit over het voorontwerp van decreet betreffende het statuut, de werking, de taken en de bevoegdheden van **de erkende regionale samenwerkingsverbanden (ERSV), de sociaal-economische raden van de regio (SERR) en de regionale sociaal-economische overlegcomités (RESOC).**

Het voorontwerp bepaalt dat er in Vlaanderen gebiedsdekkend maximaal 15 ERSV worden opgericht die aan de in het decreet en zijn uitvoeringsbesluiten bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Één van de basisvoorwaarden is dat er voor de regio waar de ERSV is opgericht minstens één SERR en één RESOC wordt ingesteld.

In de SERR wordt het paritaire overleg (werknemers/werkgevers) gevoerd. In het RESOC vindt het tripartiete overleg (werknemers/werkgevers/lokale overheden) inzake de sociaal-economische streekontwikkeling plaats. Dit overleg resulteert in een streekpact voor de streekontwikkeling binnen de regio. De gemeenteraad van de betrokken gemeenten en de provincieraad van de betrokken provincie bekrachtigen dit streekpact. De vzw ERSV vervangt de huidige STC en streekplatform vzw's.

De raad is tevreden met de globale richting voor de organisatie van het subregionale sociaal-economische overleg. In het bijzonder strookt de integratie van de streekplatformen en STC's in een nieuwe tripartiete structuur, het RESOC, op hoofdlijnen met eerdere standpunten van de raad.

Dit decreet mag niet tijdelijk zijn want er is nood aan stabiliteit. De financiering door de Vlaamse Overheid mag niet stoppen in 2005. Het is immers de enige garantie dat de bestemde middelen effectief, integraal en blijvend gebiedsdekkend worden ingezet.

De SERR is niet alleen een advies- en studieorgaan maar ook een orgaan voor intrinsiek overleg. Het RESOC wordt een sleutelorgaan voor overleg tussen overheden en sociale partners waarin strategische keuzes voor de streek gemaakt worden. De raad staat achter het prin-

cipe van co-governance en pleit er daarom voor dat overheid, werknemers en werkgevers in een 1/1/1 relatie de tripartiete structuren besturen.

Tenslotte belangt het streekbeleid ook het Vlaamse niveau aan en blijft het een kerntaak van de Vlaamse Overheid het subregionale overleg te bevorderen. De sociaal-economische ontwikkeling van Vlaanderen wordt mee gestalte gegeven door dit streekbeleid. Daarom meent de raad dat het engagement van de Vlaamse Overheid moet versterkt worden, zowel inhoudelijk door de ontwikkeling van eigen beleidsvisies en - in uitvoering hiervan - van streekgerichte beleidsacties, als via de ondersteuning van bottom up ontwikkelde streekprojecten.

3. Onderzoek naar de rol van de intercommunales in de openbare nutssectoren

De raad keurde op 15 januari 2003 het **Onderzoek naar de rol van de intercommunales in de openbare nutssectoren in Vlaanderen** als werkdocument goed. Dit onderzoek hanteert een driedubbele centrale invalshoek. Onderzocht werd of de structuren - in dit geval toegespitst op de intercommunales - die diensten van algemeen belang aanbieden (1) functioneel en economisch goed werken, of deze structuren (2) transparant zijn en of (3) het geografisch schaalniveau waarop deze diensten worden aangeboden, is aangepast aan de hedendaagse sociaal-economische noden. Op basis van de vaststellingen in het onderzoeksrapport heeft de raad een aantal algemene aandachtspunten en vraagstellingen geformuleerd over de toekomstige organisatiestructuur, rol en belang van intercommunales in Vlaanderen die diensten van algemeen belang aanbieden.

Op basis van dit werkdocument werd op 13 mei 2003 een **debat met de stakeholders** georganiseerd over de toekomstige organisatiestructuur, rol en belang van de elektriciteitsintercommunales in Vlaanderen. Vooral vanuit de Vereniging van Steden en Gemeenten en de overkoepelende structuur van de zuivere intercommunales werd scherp gereageerd op de analyse en de conclusies. Omgekeerd werden de analyse en de gestelde vragen in grote mate ondersteund door de andere stakeholders.

11

Welzijn en gezondheid

De SERV heeft zich samen met de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg uitgesproken over volgende aangelegenheden:

Op 13 december 2002 heeft de Vlaamse Regering het besluit betreffende **de integrale jeugdhulpverlening** goedgekeurd. Het besluit heeft voor de integrale jeugdhulpverlening in de pilootregio's ingrijpende wijzigingen tot gevolg. De bedoeling is om op basis van de pilootprojecten te komen tot een nieuwe regelgeving die geldt voor Vlaanderen.

Het bekrachtigingsdecreet werd ter advies voorgelegd aan de SERV. Naar aanleiding hiervan stellen de SERV en de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg dat bij de realisatie van het besluit de structurele betrokkenheid van de sectorale sociale partners noodzakelijk is. Deze betrokkenheid moet zich minstens situeren op de volgende domeinen: de implementatie en mogelijke veralgemening van de regelgeving, het maken van de keuze tussen de opties over de regie van de zorg en de betrokkenheid van de sociale partners bij de resultaten van de werkzaamheden van de centrale commissie, de werkgroepen en adviescommissies.

De SERV heeft gezamenlijk met de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg op 11 juni 2003 zijn advies geformuleerd over het voorontwerp van decreet betreffende het gezondheidsinformatiesysteem.

In dit advies vragen de SERV en de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg dat het voorontwerp van

decreet zou geherstructureerd worden tot een kaderdecreet dat via een reeks besluiten uitvoering krijgt. Hierdoor kan aangesloten worden bij de mogelijkheden op het terrein en tegelijkertijd kan een verdergaande complexiteit van regelgeving worden tegengegaan. Bij het uitwerken van dit kader en de voorwaarden van het registratiesysteem moet de sector worden betrokken.

De SERV ziet het voorgelegde decreet slechts als een eerste beperkte stap in het ontwikkelen van een gezondheidsinformatiesysteem. Gezien de bevoegdheidsverdeling over het gezondheidsbeleid is de impact van de regeling beperkt. Een uitbreiding met gegevens op Vlaams niveau en overleg met andere overheden is dan ook aangewezen om te komen tot een operationeel ruimer strekkend gezondheidsinformatiesysteem.

De SERV heeft gezamenlijk met de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg op 11 juni 2003 zijn advies geformuleerd over het **voorontwerp van decreet betreffende de eerstelijnsgezondheidszorg en de samenwerking tussen zorgaanbieders**.

In dit advies vragen de SERV en de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg dat de samenwerkingsinitiatieven eerstelijnsgezondheidszorg (SEL) als hoeksteen in de voorgestelde regeling de noodzakelijke actieve ondersteuning krijgen zodanig dat ze hun rol kunnen waarmaken. In het bijzonder moeten de SEL's kunnen functioneren op hun niveau, dicht bij de bevolking. Tussen de SEL's en de institutionele zorg moet er een structurele band komen. De afbakening van de werkgebieden van de SEL's zal gebeuren op basis van de vastgelegde

zorgregio's. Om te vermijden dat bestaande lokale netwerken eerstelijnszorg zouden stilgelegd worden door de introductie van een SEL is een voldoende ruime overgangperiode noodzakelijk waarbinnen een overgangskoördinator bestaande werkingen op een schaal kan brengen die overeenkomt met de zorgregio.

12

Mobiliteit

1. Advies over het Mobiliteitsplan

Op 17 oktober 2003 werd door de Vlaamse Regering het aangepaste "Mobiliteitsplan Vlaanderen: beleidsvoor-nemens" principieel goedgekeurd en voor advies aan de SERV voorgelegd. Dit plan beoogt een richtinggevend kader voor het toekomstige mobiliteitsbeleid in Vlaan-deren.

De kern van het advies is dat het voorgelegde Mobili-teitsplan Vlaanderen een belangrijke stap in de goede richting is om te komen tot een duurzaam mobiliteits-beleid, maar een aantal essentiële onderdelen nog té onduidelijk, té vaag of onderbelicht zijn om de werkelijke impact van het plan te kunnen beoordelen. Zo mist het plan onder meer een duidelijke, onderbouwde visie op de relatie tussen enerzijds mobiliteit en transport en ander-zijds marktwerking en prijsbeleid. Ook blijkt dat de finan-ciering van de maatregelen uit het Mobiliteitsplan min-der zeker is dan het document op het eerste gezicht laat vermoeden.

2. Overige adviezen

De SERV werd op 24 juli 2003 om advies gevraagd over de volgende voorontwerpen van decreet:

1. Over de omzetting van de VVM - De Lijn in een publiekrechtelijk extern verzelfstandigd agentschap, genaamd Vlaamse Vervoermaatschappij.

2. Over de omzetting van de Dienst voor de Scheepvaart in een extern verzelfstandigd agentschap, genaamd De Scheepvaart.
3. Over het publiekrechtelijk vormgegeven extern ver-zelfstandigd agentschap Waterwegen en Zeekanaal.
4. Over de oprichting van een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid, genaamd Agentschap voor Water en Zeewezen.

De adviesvragen kaderden in het **Beter Bestuurlijk Beleid**, beleidsdomein "mobiliteit". Aangezien er nog voor andere beleidsdomeinen dergelijke adviesvragen op de SERV zijn toegekomen worden ze in een apart hoofd-stuk van het jaarverslag opgenomen.

De SERV heeft in 2003 ook advies uitgebracht over het voorontwerp van decreet ter instemming met de **over-eenkomst over het Gewestelijk Expresnet voor Brussel (GEN)**. De SERV vindt dat het GEN een project is van hoge prioriteit en het moet dan ook zonder uitstel uitgevoerd worden. Een overeenkomst tussen de federale regering en de gewesten is hierbij een belangrijke stap.

Daarnaast gaf de raad ook advies over de **aanpassing van het mobiliteitsdecreet**. De wijzigingen hebben een tech-nisch karakter en veranderen niets of weinig aan de strekking van het bestaande decreet.

13

Economie

In 2003 werden aan de raad een aantal belangrijke adviesvragen voorgelegd door de Vlaamse Minister bevoegd voor het beleidsdomein economie en buitenlands beleid.

Eerst was er de adviesvraag over de **ARKIMEDES-regeling** dat een decretaal kader beoogt voor een systeem dat leidt tot het structureel activeren van risicokapitaal naar KMO's. Met deze maatregel voor de ondersteuning en bevordering van risicokapitaal sluit de Vlaamse Regering aan bij het Pact van Vilvoorde, dat mede door de Vlaamse sociale partners werd ondertekend. In dit Pact, maar ook later door de uitvoering van eigen onderzoek¹, onderkennen de Vlaamse sociale partners het belang van **risicokapitaal** voor de vitaliteit, de creativiteit en de dynamiek van het Vlaams economisch weefsel en de creatie van werkgelegenheid.

Een andere flankerende beleidsmaatregel waarover de raad om advies gevraagd werd, betreft de regeling van de subsidies om de uitbouw van een modern en kwalitatief hoogstaand **economisch netwerk van bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen** te ondersteunen. De Vlaamse economie heeft nood aan een performante en kwaliteitsvolle ruimtelijk-economische infrastructuur omdat deze bijdraagt tot de versterking van de Vlaamse concurrentiepositie, economische groei en werkgelegenheid. Hiervoor is enerzijds de ontwikkeling van een beleid noodzakelijk dat de bakens hiervoor uitzet en anderzijds een instrumentarium, zoals het **subsidiebesluit**, voor de ondersteuning ervan.

Binnen de krijtlijnen die door Europa worden uitgetekend, is het de lidstaten toegelaten **staatssteun** toe te kennen om investeringen van ondernemingen aan te moedigen en te ondersteunen. Sinds enige tijd is de Vlaamse Overheid bezig om de vroegere Vlaamse expansieregelgeving tot een transparant, klantvriendelijk en modern **beleidskader voor economische ondersteuning** om te vormen conform de Europese regelgeving voor horizontale steunmaatregelen. Na in 2002 advies te hebben verleend over het nieuwe decretaal kader, werden in 2003 de uitvoeringsbesluiten voor steun aan investeringen van KMO's, voor steun aan investeringen van grote ondernemingen in regionale ontwikkelingszones en voor steun aan ecologie-investeringen voor advies aan de raad voorgelegd. Overigens heeft de raad zelf al in 1999² en in 2000³ een aanzet gegeven voor de heroriëntering van het klassieke expansie-instrumentarium.

Voor de groei van de Vlaamse economie is de expansie, de doorgroei en de internationalisering van de Vlaamse ondernemingen van wezenlijk belang. Om de ondernemingen bij dit ontwikkelingsproces te stimuleren en te ondersteunen, dient het instrumentarium van **het buitenlands economisch beleid** in te spelen op de ontwikkelingen in het internationaal ondernemen en de

- 1 Risicokapitaal en het economisch overheidsinitiatief: rol en instrumenten van de Vlaamse Overheid, SERV, 13 februari 2002
- 2 De regionale overheidssteun en de ontwikkelingszones in Europees en Belgisch perspectief, SERV, 8 december 1999
- 3 Seminarie: de ondersteuning van bedrijfsinvesteringen: nood aan heroriëntering?, SERV, 30 maart 2000, Brussel

actuele noden van de Vlaamse ondernemingen ter zake. Binnen het hervormingsproces Beter Bestuurlijk Beleid werd daarom een fusieoperatie uitgewerkt tussen Export Vlaanderen en de Dienst Investeren Vlaanderen. Beide instellingen worden geïntegreerd in het **fusieagentschap voor Internationaal Ondernemen**, een publiekrechtelijk extern verzelfstandigd agentschap, wat de raad positief vindt.

Economische groei kan ook niet losgekoppeld worden van de innovatieve slagkracht van een regio of land. **Kenisdiffusie** speelt voor de upgradatie van het innovatief gehalte van een economie een belangrijke rol. In dat opzicht heeft de Vlaamse Regering een nieuw programma opgezet om de technologietransfer tussen instellingen van hoger onderwijs (hoge scholen en universiteiten) en bedrijven te bevorderen. Dit nieuwe programma, **het TETRA-fonds**, vervangt het oorspronkelijke HOBU-fonds en bouwt voort op het succes en de ervaring ervan.

Een vorm van flankerend overheidsbeleid dat almaar meer aan belang wint, betreft **reguleringsmanagement**. De kwaliteit van het overheidsbestuur en de regelgeving spelen almaar vaker een cruciale rol in de investeringsbeslissingen van de ondernemingen. De Vlaamse overheid heeft sinds 2000 een aantal belangrijke stappen gezet naar een daadwerkelijk reguleringsmanagement. Ook de Vlaamse sociale partners zijn zich bewust van de impact van de **administratieve lastenverlichting en juridisch-technische vereenvoudiging**. De SERV is dan ook ingegaan op de vraag van de Vlaamse Regering om een bijdrage te leveren voor het Actieprogramma Reguleringsmanagement 2003-2004. Op 21 mei 2003 werden door de raad 16 prioritaire projectvoorstellen ingediend, die volgens de sociale partners een wezenlijke bijdrage kunnen leveren tot een vereenvoudigde regelgeving of een aanzienlijke impact kunnen bereiken op de administratieve regellast.

14

Ontwikkelings- samenwerking

In 2003 werd binnen de SERV een werkgroep ontwikkelingssamenwerking opgericht. De SERV heeft het afgelopen jaar drie adviezen over ontwikkelingssamenwerking uitgebracht.

Als eerste was er het advies over het ontwerpdecreet voor ontwikkelingseducatie. De SERV is overwegend positief maar heeft wel bedenkingen bij de uitvoering. De verruiming van de doelgroepen is lovenswaardig maar de sociale partners eisen een volwaardige rol op zodat ze eigen educatieve projecten kunnen indienen. Ze waarschuwen voor de te enge interpretatie van duurzame ontwikkeling die de leidraad vormt van het decreet. Duurzame ontwikkeling mag niet beperkt worden tot de ecologische aspecten maar omvat drie dimensies: sociaal, economisch en ecologisch.

Verder waren er ook nog de adviezen over de gemeentelijke ontwikkelingsconvenants en over de waarborgverlening voor financieringsinstellingen die microkredieten in het Zuiden verstrekken. Deze adviezen behan-

delen decreten die in de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking specifieke doelstellingen vervullen. Met de gemeentelijke convenants wil de Vlaamse Overheid de gemeenten die een eigen ontwikkelingsbeleid of -project willen uitvoeren ondersteunen. Het decreet over de waarborgverlening is technischer van inslag en vervangt een regeling die voorheen al bestond maar weinig operationaliseerbaar bleek in de praktijk. De SERV heeft voor beide ontwerpen een positief advies verstrekt.

Naar aanleiding van de drie adviezen kondigde de SERV aan verder deel te nemen aan het debat over de vernieuwde invulling van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking

15

Begroting

Het begrotingsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap wordt door de SERV tweemaal per jaar onder de loep genomen. In januari bespreekt de raad een evaluatie van de begroting van het lopend begrotingsjaar zoals die is goedgekeurd door het Vlaamse Parlement. In juli brengt de SERV het eigenlijke begrotingsadvies over de volgende jaren uit.

In januari (Begroting 2003 - een evaluatie, 15 januari 2003) besprak de raad de initiële begroting 2003. Een vergelijking met de oorspronkelijke ramingen uit het SERV-advies staat daarbij voorop. Verder bekijken we de begroting in een ruimer tijdsperspectief (vanaf 1990). Ten slotte kijkt de SERV in deze evaluatie ook vooruit naar de begrotingscontrole.

De SERV zag haar oorspronkelijke verwachtingen uit het advies van juli 2002 over de noodzakelijke ingrepen in de begroting 2003 in de initieel goedgekeurde begroting bevestigd. Bovendien bleken de verwachtingen van de SERV over de middelengroei in 2003 nog te optimistisch. Tegenover een groeidynamiek bij ongewijzigd beleid stelde de raad vast dat de regering bij de opmaak van de begroting 2003 op de beleidskredieten had ingegrepen voor ongeveer € 400 mln. Een belangrijke ingreep was er op de zorgverzekering: voor € 97 mln, waarvan een groot deel via verhoogde bijdragen. Daarnaast maakte de regering ook gebruik van reserves en spreiding van uitgaven om de druk op de begroting 2003 te temperen (o.a. door een spreiding van de uitgaven op het verhoogde gemeentefonds). Die druk had te maken met tegenvallende economische verwachtingen, maar ook met nieuwe afspraken die de deelregeringen hadden gemaakt met de federale regering. In maart 2002 was immers

afgesproken dat de begrotingen van de gewesten en de gemeenschappen voortaan getoetst worden volgens de regels van het Europese stabilisatiepact. Dat impliceert in het bijzonder dat de algemene begroting geconsolideerd wordt met de instellingen die mee uitvoering geven aan het begrotingsbeleid. Na een overgangsjaar zou dat vanaf 2003 volledig worden toegepast. Dat leidde zonder aanpassing van de vooropgezette normen tot feitelijk strengere begrotingsdoelstellingen. De regering nam voor het eerst haar toevlucht tot een vooraf voorgenomen onderbenutting van de begrotingskredieten. In zijn evaluatie merkte de SERV op dat de vereiste onderbenutting om op de norm uit te komen hoger zou moeten zijn dan door de regering verondersteld. Bovendien wees de SERV er op dat de verwachte aanpassingen van de middelen bij een eerstvolgende begrotingscontrole voor verscherping van de begrotingsdoelstellingen konden zorgen. Achteraf is dat nogal meegevallen, maar dat heeft niet kunnen verhinderen dat de minister van begroting in de zomer van 2003 de nodige maatregelen heeft moeten nemen. Voor een analyse van de draagwijdte van deze maatregelen verwijzen we naar het begrotingsadvies van juli 2004 (volgend verslagjaar).

Op 9 juli 2003 heeft de SERV dan zijn jaarlijks begrotingsadvies uitgebracht. Ook voor 2004 werd verwacht dat zonder ingrepen op de begroting bij ongewijzigd beleid de vooropgezette begrotingsnormen niet gehaald zouden worden. Een structurele ingreep van € 267 mln werd nodig geacht. Bovendien was daarbij nog geen rekening gehouden met de verwachtingen van de nieuwe federale regering over bijkomende inspanningen van

de deelgebieden. Verwachtingen die overigens maar in september 2003 definitief werden vastgelegd.

Klemtoon in dat advies lag op een nieuw voorstel voor het begrotingsbeleid in de volgende beleidsperiode. De SERV heeft niet alleen een aantal aanbevelingen geformuleerd over begrotingsdoelstellingen en basisuitgangspunten voor een begrotingsnorm. Er werd ook een eerste becijfering gemaakt van de netto beleidsruimte en de verdere schuldafbouw die bij een dergelijke norm mogelijk zou zijn. Kern van het voorstel is de keuze van de sociale partners dat ook in de volgende beleidsperiode de Vlaamse begroting mee een bijdrage blijft leveren in de doelstellingen van de federale regering om tegen 2010 een begrotingsoverschot voor de gezamenlijke Belgische overheid te realiseren. Wel gaat dat voor Vlaanderen dat vertrekt met vrij hoge overschotten gepaard met een geleidelijke afbouw van het jaarlijkse overschot. De aldus gecumuleerde saldi zouden in de periode 2005 - 2009 overigens wel toelaten dat de schuld van Vlaanderen nog eens wordt gehalveerd. Er zou een constante groeivoet van de beleidsruimte mogelijk zijn van iets meer dan 2 % (bij een voorzichtige hypothese over de economische groei van 2 %). Een deel van die beleidsruimte wordt natuurlijk ingenomen door de groeidynamiek bij ongewijzigd beleid, maar toch raamde de SERV in juli 2003 de gecumuleerde netto beleidsruimte voor de periode 2005 - 2009 op € 4,75 mld. De SERV had zich voorgenomen om die raming regelmatig te actualiseren. Dat is een eerste maal gebeurd in het evaluatierapport van januari 2004, waarover in het volgend jaarverslag wordt gerapporteerd.

16

Landbouw

In 2003 werd de raad om advies gevraagd over een aantal landbouwmateries.

Sinds de heroriëntatie van het Europees Landbouwbeleid met Agenda 2000 spreekt men over twee pijlers binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Het markt, prijs- en inkomensbeleid vormt daarbij de eerste pijler, terwijl de **plattelandontwikkeling** de tweede pijler vormt. Binnen de tweede pijler wordt van de landbouwsector verwacht dat hij, inspeland op de huidige maatschappelijke verzuchtingen, meer aandacht zou hebben voor milieu, voedselveiligheid, kwaliteit, dierenwelzijn en dierengezondheid, m.a.w. dat de sector geleidelijk aan evolueert naar een **duurzame land- en tuinbouw**. De Vlaamse Regering heeft een decretale basis uitgewerkt die dit heroriënteringsproces moet bevorderen en ondersteunen. Ook wordt daarmee een decretale basis gelegd voor maatregelen binnen het Programmeringsdocument voor Plattelandontwikkeling en voor bepaalde ex-federale steunmaatregelen.

M.b.t. het kwaliteitsbeleid werd de raad om advies gevraagd over de oprichting en de werking van het **Fonds voor de Kwaliteit van de Landbouwproductie**. Door de oprichting van dit Fonds wordt een einde gemaakt aan een overgangperiode en krijgt de verdere regionalisering van de landbouwbevoegdheden vorm. Ook worden in dit Fonds de programma's m.b.t. de kwaliteit, die voorheen werden uitgevoerd in drie federale begrotingsfondsen, geïntegreerd.

Een andere reorganisatie, binnen het hervormingsproces Beter Bestuurlijk Beleid, betreft de integratie van het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek en het Centrum voor Landbouweconomie in het **Agentschap Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek**, een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid. Hiermee wordt de basis gelegd voor de herstructurering van het landbouw- en visserijonderzoek, waarbij de nadruk ligt op de uitbouw van een efficiënt en coherent instrumentarium.

17

Beroepsprofielenwerking

In 2003 zijn **samenwerkingsakkoorden** of protocols afgesloten met de Vlaamse kusthavens, de papier- en kartonverwerkende industrie, de sector van de monteerders en kraanverhuurbedrijven, de scheikundige nijverheid en de vastgoedsector.

Met het **departement onderwijs** werd in 2003 een **samenwerkingsakkoord** afgesloten voor de uitvoering van het Themadecreet. Dat decreet bepaalt dat de specifieke eindtermen worden afgeleid van de profielen van de SERV. Hiervoor moest nog een procedure worden afgesproken, wat met het akkoord is gebeurd. De dienst voor onderwijsontwikkeling is in 2003 gestart met het ontwikkelen van specifieke eindtermen en heeft aan de SERV gevraagd hiervoor de prioriteiten aan te geven. Dit is een zeer belangrijke ontwikkeling voor de profielenwerking en de sectoren.

Een even belangrijke ontwikkeling in 2003 was het voorontwerp van decreet op de **titels van beroepsbekwaamheid**. Hiermee wil de Vlaamse Regering een systeem opzetten waarmee individuen competenties kunnen laten erkennen en certificeren die kaderen in een bepaald beroep. Opnieuw erg belangrijk voor de SERV-profielenwerking omdat de SERV de prioriteiten zal kunnen voorstellen, omdat de standaard voor erkenning zal worden afgeleid van de profielen en door de SERV zal worden geadviseerd. Het is ook in meer algemeen opzicht belangrijk omdat het een stap is in de richting van een structureel EVC-beleid, wat in het Pact van Vilvoorde was opgenomen.

In 2003 werden **beroepenstructuren** gemaakt of afgewerkt voor de drukkerijsector, het kappersbedrijf, de schoonheidzorgen en fitness, de autosector en aanverwante, de schoonmaaksector, vastgoedbemiddeling en -beheer; informatievoorzieningen, en sociale en beschutte werkplaatsen.

Er werd verder gewerkt aan of gestart met beroepenstructuren voor de montagesector, de sector elektriciens, de internationale handel en transport, land- en tuinbouw en ICT.

Volgende **beroepsprofielen** werden in de loop van 2003 afgewerkt of begonnen: administratief medewerker, afwerker vellenoffset, autocar- en autobuschauffeur en chauffeur bijzondere diensten, balie informatiebediende, bediener viltstraat, bediener structureermachine, bejaardenanimator, bemiddelaar handelsfondsen, bemiddelaar verkoop en verhuur vastgoed, bibliothecaris, educatief medewerker, extrudeur (textiel), fitnessbegeleider, fitnessuitbater, groepsfitnessbegeleider, personal trainer, grafisch vormgever, heftruck- en reachtruckchauffeur (intersectoraal), hostess, informatiemanager, inspecteur schoonmaak, kapper, kapper-salonbeheerder, koetswerkhersteller, lijnoperator automotive, matrijzenmaker, meubelmaker (herziening), meubelstoffeerder, monitor/begeleider in beschutte en sociale werkplaatsen, fietshersteller, bromfietshersteller, motorfietshersteller, onderhoudstechnici vliegtuigen, opvoeder/begeleider (residentieel, semi-residentieel en ambulante), podumtechnici, polyvalent bediende, restaurator/conservator muurschilderingen, restauratievakman decora-

tieschilder, slachter (herziening), softwaredevelopment, technische ondersteuning (ICT), uitsnijder-uitbener (herziening), verpleegkundige, verzorgende, voorbereiding weverij, en werkplaatsschrijnwerker.

Er werden tabellen uitgewerkt voor bepaalde onderdelen van de profielen, o.a. die te maken hebben met personeelsbeheer, met bedrijfsbeheer en met ICT. Voorts is gestart met **tabellen** voor de onderdelen **veiligheid, gezondheid en milieu**.

Er is een **intersectoraal kader** uitgewerkt voor het in kaart brengen van **operatorenberoepen**. Vrijwel alle industriële sectoren hebben hieraan meegewerkt. In 2004 volgen profielen van operatoren in al die sectoren.

Uiteraard worden binnen het samenwerkingsakkoord met de **VDAB** over de **CO.BR.A** (beroepen- en competentierepertorium voor de Vlaamse arbeidsmarkt) nog altijd beroepenfiches gemaakt van alle profielen.

Aan de website met de informatiebank over beroepen wordt onverdroten verder getimmerd.

18

SERV-internationaal

1. SER-Nederland

De SERV onderhoudt al enkele jaren nauwe contacten met de SER Nederland. Dit resulteerde op 7 mei 2003 opnieuw in de organisatie van een seminarie. De SER-Nederland organiseerde de studiedag 'Anders op de arbeidsmarkt'. De SERV heeft mee voor de inhoudelijke inbreng gezorgd. De integratie van allochtonen op de arbeidsmarkt, oud worden op de arbeidsmarkt en arbeid op maat van gehandicapte werknemers werden uitvoerig besproken in werkgroepen.

2. Buitenlandse delegaties op bezoek bij de SERV

De Sociaal Economische Raad van Baskenland bracht een bezoek aan de SERV op 22 mei 2003. De delegatie werd ontvangen door de voorzitter en de administrateur-generaal. Na een kennismaking en voorstelling van beide raden werden ook informatie en ervaring uitgewisseld. Indien zich in de toekomst een passende gelegenheid voordoet, wordt een verdere samenwerking zeker niet uitgesloten.

Op 11 september, 14 oktober en 4 november kreeg de SERV het bezoek van een Tsjechische delegatie binnen een project van het VKW met werkgeversorganisaties en aanverwante uit Tsjechië.

Op 17 november 2003 was het de beurt aan een delegatie Zuid-Afrikaanse vakbondsafgevaardigden uit de havensector binnen een APEC-opleidingsprogramma. Zij kregen een uitgebreide toelichting over de werking van de Vlaamse Havencommissie.

3. Technische partner bij IAO-project met Letland

Het IAO-project met Letland, gestart in 2002 ('Bevordering van het sociaal overleg in Letland'), kreeg een vervolg in 2003. Van 12 tot 14 maart 2003 vond het eerste seminarie 'Strategische planning voor vakbonden en werkgeversorganisaties' in Riga plaats.

Dit werd gevolgd door een opleiding 'Economische basis-kennis voor regionale verantwoordelijken en vakbondsmilitanten' van 19 tot 23 mei 2003 in Ventspils en Rezneke.

In de loop van oktober namen vertegenwoordigers van de Letlandse werkgevers en vakbonden deel aan het seminarie onderhandelingstechnieken. Dit vond plaats in het IAO-opleidingscentrum in Turijn. De deelnemers brachten aansluitend een studiebezoek aan Vlaanderen, waar zij konden kennismaken met de sociale dialoog in de Vlaamse bedrijven. Tijdens dit twee weken durende seminarie leerden de deelnemers hun vaardigheden versterken zodat ze voortaan beter voorbereid aan de collectieve onderhandelingen op de verschillende niveaus kunnen deelnemen.

4. Internationale Arbeidsconferentie 2003

De SERV was aanwezig op de 91ste Internationale Arbeidsconferentie die plaats had in Genève van 3 tot 19 juni 2003. Op de agenda punten die hetzij exclusief, hetzij gemengd tot de Vlaamse bevoegdheden behoren, zoals het rapport over de bestrijding van discriminatie op het werk en de aanpassing van de HRM-Aanbeveling nr. 150 van 1975 over leven lang leren in de ken-

nismaatschappij. Het SERV-secretariaat nam deel aan de besprekingen in de commissie Human Resources. In deze commissie - samengesteld uit vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties, de werkgeversorganisaties en de nationale regeringen - was er een eerste discussie over de herziening van de aanbeveling. Op de conferentie van 2004 zal deze discussie worden voortgezet en worden afgerond met een nieuwe tekst.

5. Adviezen

Ook in 2003 bracht de SERV advies uit over tal van internationale akkoorden en samenwerkingsovereenkomsten.

6. Mandated body bij Twinning-projecten

De SERV heeft via de IAO-projecten in Oost- en Centraal-Europa vele contacten met de sociale partners van deze landen. De formule van Twinning- en Twinning Light-projecten biedt mogelijkheden om de samenwerking met de nieuwe EU-landen en de kandidaat-lidstaten te verdiepen. Twinning-projecten zijn kleine stapjes in het grote politieke proces van de uitbreiding: zij helpen de kandidaat-lidstaten het acquis communautaire over te nemen en de Europese normen en regelgeving toe te passen. Twinning-projecten situeren zich binnen alle domeinen van het acquis communautaire en worden vooraf gedefinieerd in politieke doelstellingen die de Europese Commissie samen met de kandidaat-lidstaten opstelt. De SERV is in 2003 erkend als mandated body bij deze projecten. Om als semi-publieke instelling erkend te worden als mandated body dient een instelling over voldoende competentie te beschikken inzake het acquis communautaire.

19

Sectorcommissies

Elke sectorcommissie bestaat uit twintig vertegenwoordigers van de representatieve Vlaamse sociale partners uit de betrokken sector. Tien leden vertegenwoordigen de Vlaamse werkgeversorganisaties. Tien leden vertegenwoordigen de Vlaamse werknemersorganisaties. Voor het voorzitterschap en het dagelijks bestuur wordt dezelfde methode als bij de SERV gevolgd. Jaarlijks wordt de vertegenwoordiger van een andere organisatie respectievelijk voorzitter of ondervoorzitter van de sectorcommissie en van het dagelijks bestuur. De voorzitter en ondervoorzitter mogen nooit tegelijk uit de werkgevers- of werknemershoek komen.

1. Sectorcommissie Goederenvervoer

De sectorcommissie Goederenvervoer werd opgericht op 29 april 1991. Binnen deze commissie gebeurt het sociaal overleg over alles wat verband houdt met het goederenvervoer in Vlaanderen: het goederenvervoer over de weg, per spoor, via de binnenscheepvaart, de luchtvaart en het maritiem vervoer.

1.1. Activiteiten

De sectorcommissie Goederenvervoer heeft in 2003 opnieuw gehamerd op het belang van een grotere flexibilisering in de transportketen. **Flexibilisering van werk- en levertijden** blijft voor de commissie één van de speerpunten, omdat daarmee een essentiële bijdrage kan geleverd worden in de aanpak van het mobiliteitsprobleem en omdat een grotere flexibilisering ook voor de transportsector zélf sociaal-economische baten oplevert. Omdat de sectorcommissie ervan overtuigd is dat de pro-

blematiek van flexibilisering zo spoedig mogelijk op de politieke agenda moet worden geplaatst, heeft zij in 2003 een **manifest** uitgebracht.

Het overgrote deel van het personen- en goederenvervoer speelt zich af gedurende de dag, meer bepaald tijdens de zogenaamde piekuren. In de loop der jaren is het verkeer op onze wegen sterk toegenomen, maar dat heeft niet geleid tot een grotere spreiding van het verkeer en vervoer in de tijd. Een té grote concentratie van verkeer en vervoer op een beperkte infrastructuur en in een té korte tijdspanne geeft onvermijdelijk aanleiding tot congestieproblemen, met alle economische en maatschappelijke gevolgen van dien. Bijna drie vierde van het goederenvervoer over de weg vindt overdag plaats tussen 7u 's ochtends en 19u 's avonds. Slechts 26% van het goederenvervoer gebeurt buiten de gangbare werkuren, tussen 19u 's avonds en 7u 's morgens.

Voor de sectorcommissie Goederenvervoer is het duidelijk dat de reservecapaciteit van onze infrastructuur, die buiten de gangbare piekmomenten nog volop aanwezig is, zo maximaal mogelijk moet worden benut. Daarom is de commissie voorstander van een verruiming van de werk- en levertijden in het goederenvervoer en de logistieke ketting. Flexibilisering in het goederenvervoer zou, meer dan nu het geval is, onderdeel moeten zijn van een geïntegreerd mobiliteitsbeleid.

Naast de problematiek van flexibilisering heeft de sectorcommissie Goederenvervoer ook gefocust op de uitbreiding van de Europese Unie, en meer bepaald op de gevolgen voor onze transportsector wanneer de nieuwe

lidstaten het 'acquis communautaire' niet naleven. De commissie heeft haar bekommernissen gebundeld in een **aanbeveling**.

In de aanbeveling wordt gewezen op de reële gevaren en bedreigingen voor de transportsector in onze regio indien de nieuwe EU-lidstaten er niet in slagen om het volledige acquis communautaire, en meer in het bijzonder de Europese regelgeving op het vlak van vrij verkeer van goederen, vervoersbeleid, sociaal beleid, milieu en fiscaliteit, ook daadwerkelijk toe te passen. De uitbreiding van de EU opent enerzijds een aantal perspectieven voor de transportsector, maar anderzijds staat het nu al vast dat de meeste kandidaat-lidstaten niet klaar zullen zijn met de volledige overname van het acquis communautaire tegen de tijd van toetreding. Indien het acquis communautaire door de nieuwe lidstaten op het terrein niet daadwerkelijk wordt geconcretiseerd, zal dit ongetwijfeld aanleiding geven tot ernstige concurrentievervalsingen.

Met deze aanbeveling wilde de commissie aan de bevoegde overheden dan ook een signaal geven en hen dringend oproepen om bijzonder waakzaam te zijn voor de concrete toepassing van de Europese regelgeving in en door de nieuwe lidstaten en indien inbreuken en/of onregelmatigheden worden vastgesteld, hiervoor tijdig gepaste maatregelen uit te werken (bij voorkeur in samenwerking met de transportsector).

Het acquis communautaire

Het beginselbesluit voor de uitbreiding van de EU met de geassocieerde landen van Midden- en Oost-Europa werd door de Europese Raad van Kopenhagen genomen. Deze Raad stelde ook de criteria vast waaraan de kandidaat-lidstaten vóór hun toetreding moeten voldoen (zie punt 3.1). In deze criteria zit het zogenaamde acquis communautaire vervat.

Het acquis communautaire houdt in dat van de nieuwe lidstaten wordt geëist dat zij de waarden van de EU eerbiedigen en het volledige scala aan EU-regels, -werkzaamheden en -gedachtegoed overnemen. Aan de toetredende lidstaten wordt gevraagd hun nationale regels en werkzaamheden aan te passen aan die van de EU.

Het acquis communautaire bestaat uit 34 hoofdstukken, waarin de EU-regels zijn onderverdeeld. Zo omvat hoofdstuk negen bijvoorbeeld de EU-regels voor het vervoersbeleid.

1.2. Bijeenkomsten

Het dagelijks bestuur kwam in 2003 samen op:

- 13 maart 2003
- 5 november 2003

2. Sectorcommissie Hout en Bouw

De sectorcommissie Hout en Bouw werd opgericht op 26 maart 1997. Deze commissie formuleert aanbevelingen en adviezen van de bouw- en houtsector.

2.1. Activiteiten

De werking binnen de sectorcommissie was in 2003 vooral gericht op de operationalisering van de sectorconvenant. De diverse aspecten van het convenant werden van zeer nabij opgevolgd en gestuurd. Daarnaast werden binnen de sectorcommissie de bijeenkomsten van het Vlaams Bouwoverlegcomité (VBOC) voorbereid.

De sectorconvenant is een protocol van samenwerking tussen de overheid en de betrokken sector gericht op het aanpakken van actuele knelpunten op de sectorale arbeidsmarkt. Dit moet onder meer leiden tot:

- Een betere invulling van de knelpuntvacatures;
- Een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven;
- Een verhoging van de arbeidsdeelname van kansengroepen;
- Een verbeterde kennis van de arbeidsmarktbehoeften;

- Het ontwikkelen van een cultuur van "een leven lang leren" en competentie management;
- Het bevorderen van kwaliteit van de arbeid, waaronder mobiliteit en de afstemming tussen arbeid en gezin.

2.2. Bijeenkomsten

De sectorcommissie Hout en Bouw kwam in 2003 niet samen, het dagelijks bestuur evenmin.

De werkgroep Bouw van de sectorcommissie Hout en Bouw kwam samen op:

- 8 januari 2003
- 23 januari 2003
- 26 februari 2003
- 22 april 2003
- 20 mei 2003
- 5 juni 2003
- 2 september 2003
- 26 september 2003
- 7 oktober 2003
- 4 november 2003
- 2 december 2003

3. Sectorcommissie Metaal- en Technologische Industrie

De sectorcommissie Metaalverwerking is opgericht op 29 april 1991.

In de loop van 2000-2001 heeft de sectorcommissie een dossier voorbereid om zijn titulatuur en bevoegdheidsomschrijving te wijzigen. Dit initiatief werd geïnspireerd vanuit de vaststelling dat de geldende titel en bevoegdheidsomschrijving niet langer de lading dekken van de sector, zowel organisatorisch als rationele materiae.

Dit initiatief mondde uit in een besluit van de Vlaamse Regering van 14 december 2001 (B. S. 1 februari 2002) waarbij de artikelen 1 en 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 september 1990 tot uitvoering van artikel 7bis van het decreet van 27 juni 1985 op de SERV, worden gewijzigd.

Sindsdien gaat de sectorcommissie door het leven onder de benaming sectorcommissie Metaal- en Technologische Industrie. Binnen deze commissie gebeurt het sociaal overleg over alles wat verband houdt met volgende domeinen: metalen en materialen, de eerste metaalverwerking, de ijzer- en staalproductie, de metaalproducten, de metaalbouw inclusief montageactiviteiten, de machinebouw, de productie van defensie- en veiligheidsmateriaal, van elektrotechniek en elektronica, van

informatie- en communicatietechnologie, de vervaardiging van automobiel-, lucht- en ruimtevaartuigen alsmede van ander transportmateriaal, de kunststofverwerking inclusief de nieuwe materialen.

3.1. Activiteiten

Het dagelijks bestuur werd in de loop van 2003 op de hoogte gebracht van de stand van zaken voor de beroepcluster "onderhoudstechniek vliegtuigen", dat in samenwerking tussen de SERV en de Flag wordt uitgewerkt. Aangezien deze profielen in opdracht van de hele sectorcommissie worden gemaakt, dienen ze door de sociale partners worden besproken en gelegitimeerd. Het dagelijks bestuur heeft hiervoor zijn medewerking toegezegd.

Binnen het dagelijks bestuur werden verdere aftastende gesprekken gevoerd over mogelijke werkzaamheden van de sectorcommissie rond het thema "milieu".

Ten slotte heeft het dagelijks bestuur zich op de hoogte laten stellen van de actuele problematiek m.b.t. de economische compensaties.

3.2. Bijeenkomsten

Het dagelijks bestuur vergaderde op:

- 12 februari 2003
- 27 mei 2003
- 23 september 2003
- 19 november 2003

4. Sectorcommissie Textiel en Confectie

De sectorcommissie Textiel en Confectie werd opgericht op 29 april 1991. Binnen deze commissie gebeurt het sociaal overleg over alles wat verband houdt met textiel en confectie in Vlaanderen: de bewerking of verwerking van textielstoffen in de diverse stadia van het omvormings- of veredelingsproces, de productie van textielvezels voor scheikundige procédés, het roten en zwingelen van vlas, de confectie en maatwerk van alle artikelen in textielstoffen en de fabricage, de confectie of de omvorming van bestanddelen of van kledingtoebehoren inclusief het verven of reinigen ervan.

4.1. Bijeenkomsten

De sectorcommissie kwam niet bijeen.

5. Sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg

De sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg werd opgericht op 21 april 1994. Binnen deze commissie gebeurt het sociaal overleg over alles wat verband houdt met de welzijns- en gezondheidszorg in Vlaanderen: onderdelen van het gezondheidsbeleid, de bijstand aan personen, het onthaal en de integratie van inwijkelingen, het bejaardenbeleid en de jeugdbescherming.

5.1. Activiteiten

De sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg heeft in 2003 samen met de SERV haar advies geformuleerd over het besluit over de integrale jeugdhulpverlening, het voorontwerp van decreet over het gezondheidsinformatiesysteem en het voorontwerp van decreet over de eerstelijnsgezondheidszorg en de samenwerking tussen zorgaanbieders. De krachtlijnen van deze adviezen worden weergegeven in de rubriek "Welzijn" van het jaarverslag van de SERV.

De sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg heeft daarnaast op 11 februari 2003 een aanbeveling over het proces van Beter Bestuurlijk Beleid en de positionering van de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg geformuleerd.

Op 19 februari 2000 gaf de Vlaamse Regering het startsein voor een reorganisatie van de Vlaamse Overheid voor een Beter Bestuurlijk Beleid.

In de eerste plaats is er het kaderdecreet Beter Bestuurlijk Beleid dat een hervorming van organisatiemodel van de Vlaamse administratie beoogt. De commissie kan zich scharen achter de uitgangspunten van de hervorming. Bij de hervorming moet men wel oog hebben voor de deskundigheid en voordelen van de huidige organisatie. Deze deskundigheid moet gevaloriseerd blijven in de nieuwe organisatie. Ook hiertoe kan de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld helpen.

Een tweede belangrijk aspect is de hervorming van het advieslandschap. Deze hervorming beoogt een transparant, eenvoudig en doelmatig adviesstelsel. Hierbij geldt het primaat van de politiek als uitgangspunt maar wordt ook het belang van het maatschappelijk middenveld erkend bij de totstandkoming van het beleid. Ook deze principes worden door de sectorcommissie onderschreven. Om deze principes ook effectief te kunnen realiseren dienen er wel een aantal randvoorwaarden vervuld te worden

De reorganisatie zou tot gevolg hebben dat de Gezins- en Welzijnsraad en de Gezondheidsraad opgaan in de strategische adviesraad voor het beleidsdomein Welzijn en Volksgezondheid. Om het draagvlak van deze strategische adviesraad zo groot mogelijk te maken, dienen de relevante maatschappelijke actoren hierin op een transparante wijze te worden aangeduid. Daarnaast heeft de sectorcommissie vragen bij de rol van de "onafhankelijke deskundigen". Los van de draagwijdte van het begrip "onafhankelijk" wijst de sectorcommissie er op dat ook de maatschappelijke actoren deskundigheid bezitten.

Naast de strategische adviesraad zal ook de sectorcommissie Welzijns- en gezondheidszorg een belangrijke rol blijven spelen. Hoewel de sectorcommissie dus, net zoals de strategische adviesraad, standpunten kan overmaken aan de beleidsverantwoordelijken, verschilt de opzet en invalshoek aanzienlijk tussen beide organen.

Het sociaal overleg dat plaatsvindt binnen de SERV en de sectorcommissie heeft tot doel om een continu proces van informatie-uitwisseling en gedachtewisseling tussen de sociale partners tot stand te brengen over sociaal-economische thema's. De bedoeling is om tot een consensus te komen, om een formeel standpunt tegenover de Vlaamse Overheid in te nemen.

De sectorcommissie pleegt overleg over het beleidsdomein Welzijn en Gezondheidszorg vanuit een sociaal-economische benadering. Deze benadering is belangrijk en kan slechts volwaardig aan bod komen in een orgaan, zoals de sectorcommissie, dat paritair is samengesteld uit werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers. Vanuit deze specifieke benadering kan de sectorcommissie belangrijke informatie leveren aan de beleidsmakers die grotendeels complementair is met de adviezen vanuit de strategische adviesraad.

De veranderingen bij het Beter Bestuurlijk Beleid hebben momenteel geen betrekking op het formeel overleg, tussen de overheid en het maatschappelijk middenveld. De sectorcommissie acht dit formeel overleg belangrijk, zeker voor het beleidsdomein Welzijn en Gezondheidszorg. Momenteel gebeurt dit formeel overleg ad hoc en niet structureel. Bij een beter bestuurlijk beleid is de sectorcommissie van oordeel dat een domeingebonden verankering van het formeel overleg tussen de overheid en de sociale partners van de sector Welzijns- en gezondheidszorg noodzakelijk is. Dit gestructureerd formeel overleg kan een belangrijk element vormen van het Beter Bestuurlijk Beleid in het beleidsdomein Welzijns- en Gezondheidszorg.

5.2. Bijeenkomsten

De sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg kwam samen op 3 juni 2003.

Het dagelijks bestuur van de sectorcommissie Welzijns- en Gezondheidszorg kwam samen op:

- 29 januari 2003
- 21 maart 2003
- 3 juni 2003

6. Sectorcommissie Toerisme

De sectorcommissie Toerisme werd opgericht op 31 oktober 2001. Binnen deze commissie gebeurt het sociaal overleg over alles wat verband houdt met toerisme in Vlaanderen. De bedrijfstakken die binnen dit sociaal overleg tot de toeristische sector worden gerekend zijn de logiesverstreckende bedrijven, de restaurants en cafés, de vermaak- en recreatiebedrijven, de kantoren die organiseren, verkopen en/of bemiddelen (reisbureaus, toeroperators,...) en het personenvervoer. Deze sectorcommissie vertegenwoordigt dus een niet duidelijk af te bakenen bedrijfssector waar verscheidenheid troef is.

De sectorcommissie heeft als doel een belangrijke rol te spelen op het vlak van ondernemerschap, het gaat immers om een sector met een grote verscheidenheid waarin de noden en problemen binnen de subsectoren toch sterk gelijklopend zijn. Ook zal de commissie werken aan inzetbaarheid, welke mensen kunnen in de sector tewerkgesteld worden en wat zijn de vereiste basiscompetenties? Ten slotte besteedt de commissie ook aandacht aan het belang van de aanpasbaarheid van de onderneming en de werknemer aan de ontwikkelingen in toerisme.

6.1. Activiteiten

In 2003 werd de sectorcommissie toerisme uitgenodigd door Westtoer. De commissie kreeg een toelichting over de toeristische werking van de provincie West-Vlaanderen en over de samenhang tussen de toeristische projecten binnen de regio.

Bij de adviesvraag over opleidingsplannen en knelpuntberoepen voor de sector heeft de sectorcommissie toerisme een onderzoeksvoorstel uitgewerkt over de oorzaken, gevolgen en mogelijke acties bij problemen rond werkgelegenheid in de toeristische sector. Dit onderzoeksvoorstel werd overhandigd aan de minister. Tot slot heeft het dagelijks bestuur zowel onderling als met minister Landuyt overlegd over de toekomst van de sectorcommissie en de rol die ze zal spelen bij de oprichting van strategische adviesraden en in het bijzonder bij

de SERV als strategische adviesraad voor "economie, werkgelegenheid en toerisme". Dit overleg resulteerde in het opstellen en indienen van een ontwerpconvenant voor toerisme.

6.2. Bijeenkomsten

De commissie kwam bijeen op:

- 15 januari 2003
- 12 maart 2003
- 4 november 2003

Het dagelijks bestuur vergaderde op:

- 15 januari 2003
- 12 maart 2003
- 8 mei 2003
- 10 juni 2003
- 18 juni 2003 onderhoud met Minister Landuyt
- 11 september 2003
- 22 september 2003
- 27 oktober 2003
- 6 november 2003 onderhoud met het kabinet van Minister Landuyt

20

Adviescommissie Private Arbeidsbemiddeling

1. Adviescommissie

Er zijn 785 private bureaus erkend om arbeidsbemiddelingactiviteiten in Vlaanderen uit te oefenen. Het betreft uitzendbureaus, wervings- en selectiebureaus, outplacementbureaus, sportmakelaars en bemiddelaars van schouwspelartiesten. Veel bureaus zijn erkend voor meerdere vormen van arbeidsbemiddeling zoals bijv. uitzendarbeid en outplacement.

De private bureaus die in Vlaanderen aan arbeidsbemiddeling willen doen, moeten vooraf erkend worden door de Vlaamse Minister bevoegd voor werkgelegenheid. Deze erkenning wordt al dan niet toegestaan op voorstel van de adviescommissie.

Nadat in 2002 al een aparte erkenning werd ingesteld voor uitzendactiviteiten in de bouwsector, gebeurde dit in 2003 ook voor uitzendactiviteiten in de artistieke sector. Deze erkenningsregeling sluit aan bij de federale wetgeving rond het statuut van de kunstenaar. Bedoeling van deze federale wet is artiesten en technici die freelance opdrachten vervullen, een degelijk sociaal statuut te waarborgen. De artistieke agentschappen die als werkgever optreden, fungeren als uitzendbureau en moeten hiertoe dus erkend worden.

De erkenningsregeling voor private arbeidsbemiddeling in Vlaanderen is vastgelegd in het decreet van 13 april 1999. Eind 2003 werd dit decreet - mede op voorstel van de SERV - op een aantal punten gewijzigd. Zo zullen vanaf 2004 opnieuw erkenningen van bepaalde duur (1 tot 4 jaar) kunnen toegestaan worden indien er hiertoe een eenparig voorstel is van de adviescommissie. Ook wordt het verboden voor uitzendbureaus om bij exclusiviteit

uitzendkrachten ter beschikking te stellen van één gebruikende onderneming.

2. Activiteiten

In 2003 waren er 12 bijeenkomsten van de adviescommissie. Er werden door de commissie 85 adviezen uitgebracht. De adviescommissie kan beslissen om bureaus te horen. Bedoeling hiervan is dat de vertegenwoordigers van de betrokken firma's - al dan niet n.a.v. een erkenningsaanvraag - uitleg verstrekken bij de (toekomstige) werking van hun bedrijf.

In 2003 werden 26 bureaus gehoord.

Er werden in 2003 66 nieuwe erkenningsaanvragen ingediend. In de overige dossiers werd - door bureaus die al voor een bepaalde bemiddelingsactiviteit erkend waren - een uitbreiding van deze erkenning gevraagd naar andere types van bemiddelingsactiviteiten.

Van de bureaus die in 2003 een nieuwe erkenning hebben aangevraagd waren er 9 die - naast de algemene

Erkenningsaanvragen

erkenning voor arbeidsbemiddeling (op grond waarvan een bureau aan werving en selectie voor gewone, vaste jobs mag doen) - ook uitzendactiviteiten willen verrichten en 12 die ook outplacementactiviteiten willen doen.

Door 19 firma's of natuurlijke personen werd een erkenning gevraagd om aan bemiddeling van schouwspelartiesten te doen en 14 firma's of natuurlijke personen vroegen een erkenning om betaalde sportbeoefenaars te bemiddelen.

In 2003 waren er geen erkenningsaanvragen voor uitzendactiviteiten in de bouwsector.

Er waren 2 erkenningsaanvragen binnen de nieuwe regeling voor uitzendactiviteiten in de artistieke sector.

In 2003 heeft de adviescommissie voorgesteld de erkenning in te trekken van 4 uitzendbureaus omdat ze de regelgeving niet naleefden. De erkenningen van deze 4 bureaus werden door de bevoegde Vlaamse Minister ingetrokken waardoor ze niet meer kunnen werken in Vlaanderen.

Verder werd door de adviescommissie geadviseerd om aan 1 bureau geen erkenning toe te kennen en bleek 1 erkenningsaanvraag zonder voorwerp omdat de aanvragers afzagen van de intentie om aan arbeidsbemiddeling te doen.

In 2003 werd door de adviescommissie 1 verdeeld advies uitgebracht. Dit gebeurde n.a.v. vaststellingen die door de Vlaamse inspectiediensten werden gedaan over de werking van een erkend uitzendbureau. De werknemersdelegatie binnen de adviescommissie adviseerde op grond van deze vaststellingen de intrekking van de erkenning. Door de werkgeversdelegatie werd voorgesteld de firma haar erkenning te laten behouden. Door de Minister werd het standpunt van de werkgeversdelegatie gevolgd.

Alle overige adviezen werden door de adviescommissie bij eenparigheid uitgebracht.

Merkwaardig is nog dat in 2003 de erkenning werd geschrapt van 87 bureaus wegens stopzetting van de arbeidsbemiddelingsactiviteiten.

21

Overlegplatform Vlaamse Arbeidsbemiddelingsbureaus

1. Overlegplatform

In 2001 werd in de SERV het overlegplatform Vlaamse Arbeidsbemiddelingsbureaus opgericht. Het overlegplatform organiseert overleg en samenwerking tussen de VDAB en de private arbeidsbemiddelingsbureaus.

De bij dit overleg betrokken partners zijn: de Vlaamse Minister van Werkgelegenheid, de VDAB als publieke actor, het Steunpunt Lokale Netwerken (SLN) als koepelorganisatie voor de zogenaamde "derden", Federigon als beroepsfederatie van de private arbeidsbemiddelingsbureaus (uitzendarbeid, werving en selectie, executive search, outplacement) en vertegenwoordigers van de Vlaamse sociale partners en van de Vlaamse administratie Werkgelegenheid.

Het opzet is dat het overleg tussen de organisaties uitmondt in gemeenschappelijke initiatieven onder meer voor de kansgroepen op de arbeidsmarkt maar ook bijv. over opleiding van consulenten.

Het overlegplatform wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Vlaamse Minister van Werkgelegenheid.

2. Activiteiten

In 2003 was er één plenaire bijeenkomst van het overlegplatform. In uitvoering van de afspraak die in 2002 werd gemaakt om prioritair aandacht te besteden aan de bijdrage die arbeidsbemiddelaars kunnen leveren in de concretisering van een arbeidsmarktbewust personeelsbeleid in Vlaanderen, besliste het overlegplatform een gemeenschappelijk initiatief op te zetten rond evenredige participatie op de Vlaamse arbeidsmarkt. Dit concreet project - dat werd opgezet en gefinancierd

binnen het Vesoc-actieplan "diversiteit" - werd voorbereid op een viertal bijeenkomsten van een stuurgroep van het overlegplatform.

Dit project omvatte een studiedag en een opleidingsluik. Tijdens de studiedag - op 8 oktober 2003 in het Vlaams Parlement - werd toelichting verstrekt bij het Vlaams decreet Evenredige participatie en de praktische gevolgen ervan. Ook werd nader ingegaan op een aantal principes en getuigenissen uit de praktijk rond diversiteitsmanagement. Deze studiedag had zowel een informerende als sensibiliserende bedoeling naar de verantwoordelijken van arbeidsbemiddelingsbureaus.

Tijdens deze studiedag werd ook een concreet opleidingsinitiatief aangekondigd om consulenten van arbeidsbemiddelingsbureaus te informeren over de regelgeving rond non-discriminatie en evenredige arbeidsmarktparticipatie en om te sensibiliseren voor diversiteitsmanagement.

Volgend op de studiedag werd in elk van de Vlaamse provincies een opleidingsessie georganiseerd.

22

Begeleidingscommissie Herplaatsingsfonds

1. Herplaatsingsfonds

Het Herplaatsingsfonds - opgericht bij decreet van 18 mei 1999 - heeft tot doel outplacementbegeleiding vanuit Vlaamse overheidsmiddelen te betalen voor werknemers die werkloos geworden zijn in een onderneming of vzw die zelf niet meer de middelen heeft om deze begeleiding te financieren.

Aanvankelijk was het toepassingsgebied beperkt tot werknemers die werkloos geworden zijn door het faillissement van een onderneming of door de gerechtelijke ontbinding van een vzw wegens kennelijke staat van onvermogen.

Bij decreet van 14 maart 2003 werd dit toepassingsgebied - mede op voorstel van de SERV - uitgebreid tot de ex-werknemers van ondernemingen waaraan een gerechtelijk akkoord is toegestaan en de ex-werknemers van ondernemingen in moeilijkheden. Deze laatste ondernemingen moeten het bewijs leveren dat ze onvoldoende financiële middelen hebben om zelf de outplacementbegeleiding te financieren.

De uitbreiding van het toepassingsgebied van het Herplaatsingsfonds ging van kracht op 2 november 2003. De tegemoetkoming vanuit het Herplaatsingsfonds bedraagt € 2.100 per ex-werknemer die wordt begeleid. Voor maximaal 20% van de begeleide ex-werknemers van een onderneming of vzw, kan er een verhoogde tegemoetkoming van € 4.200 worden toegekend.

De begeleidingscommissie van het Herplaatsingsfonds geeft de Vlaamse Minister bevoegd voor werkgelegen-

heid advies over de aanvragen tot tegemoetkoming vanuit het Herplaatsingsfonds. De begeleidingscommissie brengt meer in het bijzonder advies uit over:

- de ontvankelijkheid en gegrondheid van de aanvraag;
- de bepaling van de categorieën van ex-werknemers die bij voorrang in aanmerking komen gelet op de toestand van de betreffende arbeidsmarkt ;
- het aantal ex-werknemers dat in aanmerking komt voor de tegemoetkoming en het aantal ex-werknemers dat in aanmerking komt voor de verhoogde tegemoetkoming.

Een stuurgroep binnen de betrokken onderneming of vzw duidt de ex-werknemers aan die - binnen de toegekende enveloppe - in aanmerking komen voor de outplacementbegeleiding.

2. Activiteiten

In 2003 werden 27 aanvraagdossiers voor tegemoetkoming vanuit het Herplaatsingsfonds voor advies aan de begeleidingscommissie voorgelegd.

Voor alle aanvragen werd door de begeleidingscommissie voorgesteld om de gevraagde tegemoetkomingen (inclusief de verhoogde tegemoetkomingen) toe te staan. Deze aanvraagdossiers hadden in totaal betrekking op 1.260 gewone tegemoetkomingen en 294 verhoogde tegemoetkomingen.

De hierna volgende tabel geeft een overzicht - per dossier - van de door de begeleidingscommissie voorgestelde tegemoetkomingen.

DOSSIER NR.	FIRMANAAM	TEGEMOETKOMINGEN			SECTOR
		totaal	gewone	verhoogde	
VG.HF.030	NV AM GRAPHIDEC	8	7	1	materieel voor drukkerij
VG.HF.032	NV BREPOLS GRAPHIC IND.	108	87	21	grafische industrie
VG.HF.033	NV UNITED BICYCLES ASS.	154	124	30	vervaardiging van rijwielen
VG.HF.034	GROEP SOFITEX	391	313	78	textielsector
VG.HF.035	BVBA SPEEDY BELGIUM	31	25	6	onderhoud / herstelling van wagens
VG.HF.036	BVBA PRIMA-VERA	1	1	0	groenten en fruit versnijden
VG.HF.037	NV MAXIMM MEDICAL BELGIUM	40	32	8	verv. van medische handschoenen
VG.HF.038	NV CLAES GEBRS.	19	16	3	bouwonderneming
VG.HF.039	NV PRODIPARTS	20	16	4	houtsector (groothandel)
VG.HF.040	NV V.W.V.	18	15	3	metaalsector
VG.HF.041	NV MORTIER	16	13	3	voedingssector
VG.HF.042	NV VUYLSTEKE GEBRS.	95	76	19	metaalsector
VG.HF.043	NV NETAGCO AVR	16	13	3	metaalsector
VG.HF.044	NV COMOBA	27	22	5	breigoed
VG.HF.045	NV HERMES GRAPHICS	13	11	2	drukkerijsector
VG.HF.046	NV WASE VERSPANINGSMIJ.	36	29	7	metaalsector
VG.HF.047	NV CONITEC CONSTRUCT	24	20	4	bouwnijverheid
VG.HF.048	NV HURON VALLEY EUROPE	46	37	9	recyclage van non-ferro metalen
VG.HF.049	NV AT TECHNOLOGIES	13	11	2	software
VG.HF.050	GROEP FARDIS	184	154	30	kunststofverwerking
VG.HF.051	NV AIRLINE MANAGEMENT GR.	11	9	2	onderhoud transportmaterieel
VG.HF.054	NV TESSI-LINEO	16	13	3	textielsector
VG.HF.055	NV HACARO	48	39	9	metaalsector
VG.HF.056	NV TRICOT MARTINE	31	25	6	textielsector
VG.HF.057	NV AEGIS	143	115	28	fabric. van synthetische verpakkingfilm
VG.HF.058	NV KORPOBEL	18	15	3	onr. goederen - bouwpromotor
VG.HF.059	NV ARYT FOOD	27	22	5	voedingssector
		1.554	1.260	294	

Bij bovenstaande cijfers dient er op gewezen dat het gegeven dat in 2003 voor 1.554 ex-werknemers een tegemoetkoming werd gevraagd, niet impliceert dat dit aantal ex-werknemers inderdaad ook een outplacementbegeleiding heeft gevolgd. In de praktijk volgt maar een deel van de ex-werknemers waarvoor de tegemoetkoming wordt gevraagd, de outplacementbegeleiding. Uiteraard wordt de tegemoetkoming slechts betaald voor de ex-werknemers die de begeleiding volgen.

Alle adviezen van de begeleidingscommissie werden door de bevoegde Vlaamse Minister gevolgd.

Alle bij het Herplaatsingsfonds in 2003 ingediende aanvragen hadden betrekking op de ex-werknemers van gefailleerde ondernemingen.

Het aantal ingediende dossiers (27) en gevraagde tege-

moetkomingen (1.554) lagen in 2003 aanzienlijk hoger dan in 2002 (cf. 14 resp. 688).

Aangenomen mag worden dat dit niet enkel verband houdt met de economische- en arbeidsmarktsituatie (cf. toename van het aantal faillissementen) maar ook met het gegeven dat het instrument Herplaatsingsfonds meer gekend is en met de actieve aanpak die hier rond gevoerd wordt vanuit de Vlaamse administratie Werkgelegenheid (cf. systematisch informeren van curatoren).

De nog altijd moeilijke economische situatie, de uitbreiding van het toepassingsgebied van het Herplaatsingsfonds en de mogelijkheid tot het betrekken van sectorale instanties bij de werking van het Herplaatsingsfonds, laten een verdere toename van het aantal aanvraagdossiers in 2004 verwachten.

23

Commissie Diversiteit

Op verzoek van de Minister van Werkgelegenheid en Toerisme werd in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen een commissie Diversiteit opgericht die als opdracht heeft te ijveren voor de evenredige vertegenwoordiging in het sociaal-economische leven van die groepen van de bevolking die nu niet op een evenredige wijze vertegenwoordigd zijn.

In een eerste fase zullen twee doelgroepen aan bod komen in de commissie: allochtonen en arbeidsgehandicapten.

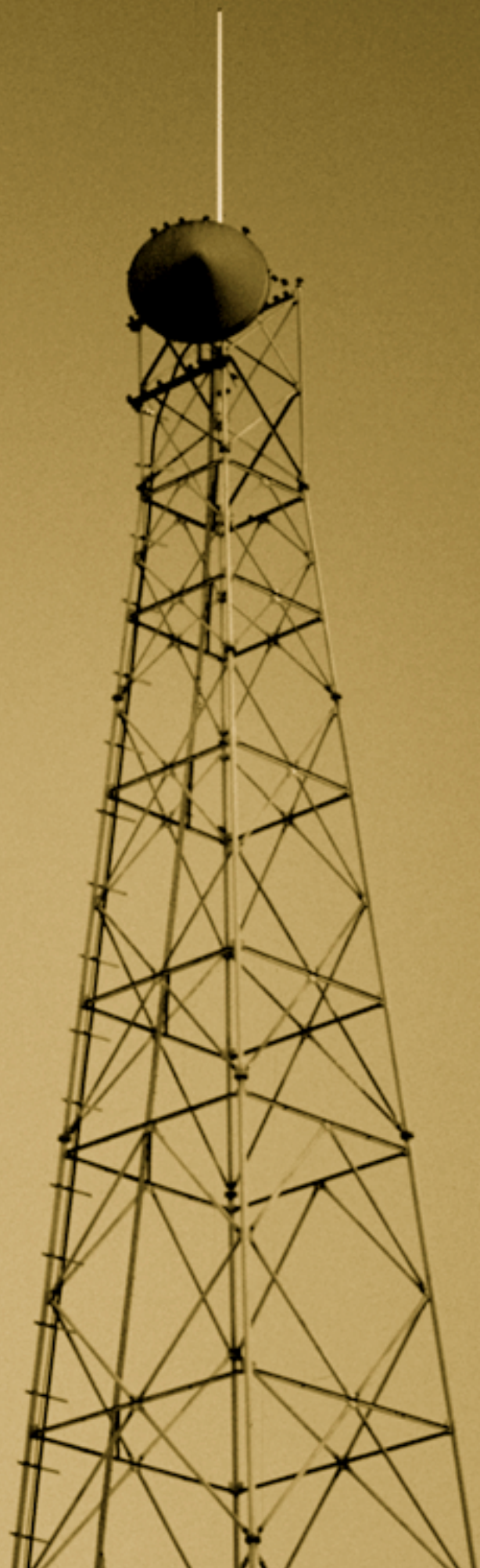
De commissie Diversiteit is paritair samengesteld en de leden vertegenwoordigen de representatieve organisaties die in de raad zitting hebben. Daarnaast zijn er toegevoegde leden, namelijk de vertegenwoordigers van de representatieve derdenorganisaties (representatieve organisaties van de kansengroepen).

De raad kan de commissie Diversiteit verzoeken om informatie in te zamelen, studies te verrichten en aanbevelingen te formuleren inzake de aangelegenheden bedoeld in artikel 39 en/of de artikelen 127, 128 en 129 van de Grondwet, die een sociaal-economische dimensie hebben en die het thema van de diversiteit of de evenredige participatie van minderheidsgroepen of minder bedeelde groepen betreffen.

De commissie Diversiteit kan ook op eigen initiatief studies en aanbevelingen richten aan de raad. De wijze waarop de commissie tot haar adviezen en aanbevelingen komt, wordt bepaald in het reglement van orde.

Een eerste bijeenkomst van de commissie Diversiteit vond plaats op 16 december 2003 om 16.00u.

Deel 2

*STV – Innovatie &
Arbeid*

1

TOA 2: Bedrijfs- en arbeidsorganisatie in de Vlaamse ondernemingen en organisaties

In 2003 is het project "Bedrijfs- en arbeidsorganisatie in de Vlaamse ondernemingen en organisaties" afgerond. Het is de tweede uitgave van een driejaarlijkse telefonische enquête bij personeelsleden rond technologie, organisatie en arbeid (TOA).

Eind 2001 werden de data verzameld. De respons van 56% resulteerde in 1.586 bruikbare antwoorden. De analyse van deze gegevens werd in 2003 afgewerkt. De gegevens werden ook gebruikt voor een verdere analyse bij het Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2003.

Nieuw aan deze uitgave is dat voor het eerst ook non-profit en diensten werden opgenomen. In 2004 wordt een aparte editie voor de micro-ondernemingen opgezet. Vanaf 2007 worden beide edities geïntegreerd.

Enkele opmerkelijke vaststellingen

- In de eerste editie van het onderzoek werd vastgesteld dat de bedrijven in de Vlaamse industrie hun organisatie op maat aanpassen: grote concepten en filosofieën dienen als inspiratie maar niet als handboek. Deze vaststelling kon in 2001 bevestigd worden en uitgebreid naar de volledige economie.
- Toch is er een evolutie merkbaar. Dat blijkt niet alleen uit de vergelijkbare resultaten uit de industrie maar ook uit de verspreiding van een aantal nieuwe concepten in de volledige economie, zoals competentie management en stressbeleid. De keerzijde van de medaille is dat een ruime verspreiding hand in hand lijkt te gaan met een zekere 'verdunning' van het oorspronkelijke concept. Zo kon aangetoond worden dat teamwerk weliswaar een sterke verspreiding kent maar in de praktijk bijvoorbeeld de bevoegdheden van die teams beperkter zijn dan in het 'originale' concept werd voorgesteld.
- De ondernemingen en organisaties die nieuwe vormen van werkorganisatie invoeren, stuiten vaak op problemen die verband houden met de acceptatie van de nieuwe werkvormen in de organisatie. Wanneer er geen draagvlak is voor deze organisatievernieuwing is de invoering een lastige zaak, die vaak meer energie en tijd vraagt dan oorspronkelijk was voorzien. Gebrekkige communicatie wordt dan vaak als het belangrijkste probleem aangewezen.
- In het debat werd deze dubbelzinnigheid gelaakt: te vaak slagen ondernemingen en organisaties er niet in om, ondanks een planmatige aanpak, hun organisatievernieuwing consistent door te voeren in de volledige organisatie en te laten renderen. De suggestie werd geopperd dat er van de werknemers en het kader inspanningen worden gevraagd die enerzijds onderschat worden en anderzijds onvoldoende gemotiveerd zijn.
- Dat leidde tot de conclusie van de Minister dat er werk moet gemaakt worden van een ondersteuning door de overheid van ondernemingen die hun organisatie willen vernieuwen, door het ter beschikking stellen van kennis.

Methodologie

Telefonische enquête

Publicaties

Bedrijfs- en arbeidsorganisatie in de Vlaamse ondernemingen en organisaties in 2001.

(Informatiedossier : Statistisch naslagwerk)

Organisatievernieuwing in de Vlaamse industrie. Trends 1998-2001 (brochure)

Nieuwe vormen van werkorganisatie in 2001. (Brochure)

Artikels in STV-berichten

Nieuwe gegevens over innovatie in de Vlaamse economie, Jg8. nr. 2 p. 2-3

Kwaliteitszorg in de Vlaamse economie, Jg. 8 nr. 4 p. 2-3

Uitbesteding in de Vlaamse economie, Jg. 9 nr. 1, p. 2-3

Teamwerk in opmars, Jg. 9 nr. 2 p. 2

Bijdrage Sociaal Economisch Rapport Vlaanderen 2003

Product- en diensteninnovatie in de Vlaamse economie: onderdeel van een ruimere innovatiestrategie? SERA 2003, p. 499-532

Contactpersoon: *Hendrik Delagrangé*

2

Volcontinue ploegenarbeid in de Belgische industrie

Het project analyseert volcontinue ploegenarbeid vanuit een medische, sociale en bedrijfseconomische benadering, zonder aan één van deze benaderingen de voorkeur te geven. De belangrijkste doelstellingen zijn: 1/ een overzicht van de industriële volcontinue ploegenarbeid anno 2002 in België maken, 2/ bijdragen tot meer inzicht in de verschillende stelsels ploegenarbeid, en 3/ oplossingen of verbeteringen aandragen die zowel voor werknemer als werkgever een stap vooruit kunnen betekenen. De bedoeling is alle betrokken partijen te steunen bij hun zoektocht naar het meest aangewezen ploegenstelsel in een gegeven onderneming.

Het rapport bestaat uit twee delen. Het eerste deel bespreekt de belangrijkste volcontinue ploegenstelsels die vandaag in industriële bedrijven in België bestaan. Een afsluitend hoofdstuk vergelijkt de belangrijkste verschillen. Het tweede deel verduidelijkt het instrumentarium waarmee de verschillende ploegenstelsels geanalyseerd worden. Het gaat zowel om tijdsorganisatorische, bedrijfseconomische, medische als sociale elementen.

De impact van ploegenstelsels op bedrijf en werknemer wordt geanalyseerd aan de hand van objectief geconstrueerde variabelen: 1/ de arbeidstijd en bedrijfseconomische betekenis van ploegenarbeid (ploegbezetting en loonkost), 2/ de impact op medisch vlak, 3/ de impact op sociaal vlak, en 4/ de impact op de combinatie arbeid en gezin. Met objectief wordt bedoeld: niet de mening of visie van de betrokken werknemers of management wordt bevraagd maar wel de kenmerken van een ploegenstelsel. Bijvoorbeeld: we onderzoeken niet hoe een groep werknemers nachtwerk ervaart, maar vergelijken het aantal nachtdiensten dat werknemers in de verschillende stelsels lopen.

Dit betekent dat ploegenstelsels - en geen ondernemingen - aan bod komen. Uiteraard is elk onderzocht stelsel gebaseerd op een toepassing in één of meerdere ondernemingen. Om een objectieve vergelijking te garanderen gebruiken we bij elk stelsel zo veel mogelijk soortgelijke uitgangspunten: de arbeidsduur bedraagt iedere keer 36,5 uur per week, de arbeidsduurverkortung of het aantal dagdiensten is (bijna) aan elkaar gelijk, en dergelijke meer.

De analyse op sociaal vlak concentreert zich op de verschillen met de arbeidssituatie van een gewone dagwerknemer. Vertrekpunt is de klassieke werkweek van 8.00 tot 16.00 uur op weekdays, wat impliceert dat nachtwerk en weekendwerk als niet ideaal (dus afwijkend) worden afgewogen. Ongetwijfeld ervaart niet elke werknemer nachtwerk of weekendwerk (en dus ook vrije tijd tijdens de week) als negatief, integendeel zelfs. Het analysekader van deze studie vertrekt echter van de maatschappelijk gekende praktijk: als normaal wordt bijvoorbeeld beschouwd dat de arbeidstijd minder dan 40 uur per week bedraagt, en dat werken vóór 8.00 uur

's morgens en na 18.00 uur 's avonds niet evident is. De financiële vergoeding voor ploegenarbeid is vandaag trouwens in elke Belgische onderneming aanzienlijk hoger dan voor gewone dagarbeid, wat illustreert dat ploegenarbeid algemeen als bijzonder wordt ervaren.

Het hoeft uiteraard geen betoog dat het ontwikkelde analysekader op geen enkele wijze de verantwoordelijkheid en het takenpakket van arbeidsgeneesheren (voor het medische domein), onderneming en sociale partners (voor de andere domeinen) in vraag stelt. Het instrumentarium kan hoogstens als inspirerend bij een dergelijk besluitvormingsproces beschouwd worden.

Publicaties

Volcontinue ploegenarbeid in de Belgische industrie: analyse van de bedrijfseconomische, medische en sociale impact. (onderzoeksrapport)

De klok rond. Gezondheid en sociaal leven in ploegenarbeid. (brochure)

Er wordt een vormingspakket voorbereid (publicatie in 2004)

Contactpersoon: Erwin Eysackers

3

Kwaliteitszorg in de grafische industrie

Over het nut van Integrale Kwaliteitszorg of IKZ bestaat weinig discussie. Hoe het in de praktijk van een sector met heel veel kleine ondernemingen, zoals de grafische nijverheid moet worden toegepast is een andere kwestie.

Een rondvraag bij meer dan 400 prepressbedrijven, drukkerijen en afwerkingsondernemingen leert dat de grafische nijverheid heel wat goede bedrijfspraktijken van kwaliteitszorg dagelijks toepast.

De kennis van het personeel neemt hierbij een centrale plaats in.

Van een sterke formalisering met certificaten en kwaliteitsplannen moeten de grafische ondernemers niet weten. In de grafische sector doet men gewoon aan IKZ zonder er op lange termijn veel over na te denken.

Kwaliteit: een rekbaar begrip

Het begrip "kwaliteit" gaat verder dan alleen maar het aanbieden van kwaliteitsdrukwerk. Het is in de eerste plaats het verbeteren van de organisatie van het bedrijf om fouten te voorkomen in alle stadia van het productieproces. Dat wil zeggen kunnen scoren op de kwaliteit van het product, de levering, de kosten en de service van het boeken van het order tot de aflevering.

Goede bedrijfspraktijken

In dit onderzoek gingen we na welke principes en methoden van kwaliteitszorg en IKZ grafische bedrijven al toepassen in hun bedrijf zonder dat ze daarom uitdrukkelijk een formeel kwaliteitszorgsysteem gebruiken. Meer nog, veel van deze maatregelen beschouwen de bedrijven als voor de hand liggende "goede bedrijfspraktijken". Goede bedrijfspraktijken hebben onder meer te maken met goede afspraken met klanten, leveranciers en medewerkers, productieopvolging, kostprijsbeheersing (voor- en nacalculatie), marketing, investeren, het opleiden van medewerkers en de ondernemer zelf, enz.

Ook gingen we na welke houding grafische bedrijven aannemen tegenover een formeel kwaliteitszorgsysteem, IKZ en ISO-certificaten.

Goede afspraken maken

Grafische producten zijn meestal projectwerk. Het is dan ook belangrijk dat de specificaties van de orders secuur worden vastgelegd.

Hiervan is men zich in de sector sterk bewust. Het merendeel van de ondernemingen neemt maatregelen om de communicatie met de klant te beheersen. De klanten van bijna negen op tien bedrijven kunnen terecht bij een orderbegeleider en net geen zes op tien bedrijven maakt schriftelijke afspraken met de klant, bijv. in een orderfiche. Bijna acht op tien bedrijven melden dan ook geen problemen te ondervinden om te weten te komen wat de klant wil.

Uit klachten kan men leren om ze te voorkomen. Dit aspect van kwaliteitszorg is nog niet goed ontwikkeld: iets minder dan de helft van de grafische bedrijven

behandelt en analyseert klachten van klanten systematisch. Ongeveer een derde van de bedrijven meet de klantentevredenheid.

Voor- en nacalculatie

Door na de afwerking van het order nog even na te calculeren kunnen niet alleen de kostenverhogende factoren worden doorgerekend aan de klant, maar kan men bij latere projecten de voorcalculatie verbeteren. Dit is vooral van belang voor de activiteiten in de prepress-afdeling, want vooral hier komen er verschillen voor tussen de begrootte en de werkelijke kosten. Terwijl de ondernemers de productietijden aan de drukpersen vrij behoorlijk kunnen schatten, blijft de kostprijscalculatie in de prepress dikwijls nog 'nattevingerwerk'. Hiervoor moet men een beroep doen op de ervaring van de productietijden van soortgelijke orders. Hieruit kan men de gemiddelde prijs afleiden voor de verschillende deeloperaties.

Calculatietechnieken zijn goed ingeburgerd: meer dan 70% van de bedrijven beschikt over software om de kostprijs te berekenen en nacalculatie gebeurt in ongeveer zes op tien bedrijven. De meeste bedrijven die nog niet nacalculeren erkennen dat dit wel zin heeft.

Alles staat of valt met een goede planning

Elk order ondergaat verschillende productiestappen: ontwerp, tekstverwerking, pagina-opmaak, drukken, afwerken, verzenden. En daartussenin zijn er dan de drukproeven, correcties, tussentijdse tekstveranderingen... Dit is allemaal tijdrovend waardoor de planning overhoop kan worden gehaald. Met een te late levering tot gevolg.

Dit aspect van kwaliteitszorg krijgt bij de meeste grafische bedrijven de nodige aandacht. In ruim de helft van de bedrijven is er een orderopvolgingssysteem en is de workflow gedigitaliseerd. Ongeveer zeven op de tien bedrijven gebruikt een planningssysteem en communiceert de planning met de medewerker.

Fouten in het productieproces zijn dikwijls het gevolg van misverstanden. Het is belangrijk dat methodes en procedures schriftelijk worden vastgelegd zodat het voor iedereen duidelijk is waaraan zich te houden.

Ruim de helft van de ondervraagde bedrijven heeft de werkinstructies in schriftelijke procedures vastgelegd en in 4 op 10 bedrijven is er een handboek met de originele van alle formulieren, procedures en werkinstructies. Minder formeel is men bij het beschrijven van de controles die tijdens de verschillende stappen van het pro-

ductieproces moeten gebeuren: een kleine 40% heeft dergelijke beschrijving.

Opleiding

Kwaliteit van het product staat of valt met de vakken-nis van de medewerkers. Tijd voor opleidingen is voor een groot gedeelte van de deelnemende bedrijven een probleem. Toch blijkt uit het onderzoek dat 90% van de responderende bedrijven het afgelopen jaar één of meerdere opleidingen heeft voorzien.

Gemiddeld duren de opleidingen een 20-tal uur. Ook zaakvoerders volgen een opleiding. De tijd die zij aan opleidingen besteden verschilt nauwelijks van die van hun werknemers.

Gelet op hun hoge opleidingsinspanningen vinden die grafische bedrijven uit onze enquête dat ze geen problemen hebben om de evolutie van de kennis te volgen.

Het ISO-certificaat

Het in de wacht slepen van een ISO-certificaat is geen belangrijk thema in de sector. Een overgrote meerderheid (81%) is van mening dat klanten vandaag en in de toekomst geen ISO-certificaat zullen eisen. Het nut van certificering wordt door de meerderheid van bedrijven in twijfel getrokken.

Grote hinderpalen voor de invoering van een ISO-9001 zijn de administratieve rompslomp en de kostprijs. Dat een certificaat een concurrentievoordeel kan opleveren wordt slechts door een derde van de bedrijven bevonden.

Toch zijn iets meer dan de helft van de bedrijven ervan overtuigd dat een certificaat motiveert om permanent aandacht te besteden aan kwaliteit.

IKZ

Een ruime meerderheid (70%) beweert IKZ te kennen, maar iets minder dan de helft zegt dit toe te passen. Blijkbaar is iedereen overtuigd van de potentiële voordelen die IKZ biedt, zoals verhoging van de klantentevredenheid, efficiëntieverbeteringen, een betere beheersing van het productieproces en het verbeteren van de motivatie van het personeel.

In de sector is men zich bewust van het integraal karakter van kwaliteitszorg. Uiteraard heeft kwaliteit in de eerste plaats te maken met de technische kwaliteit van het product, maar los daarvan is de overgrote meerderheid van de bedrijven ervan overtuigd dat kwaliteit te maken heeft met alle aspecten van de organisatie. Kwaliteitszorg is latent aanwezig in de sector zonder dat die daarom planmatig is uitgewerkt: zo heeft maar één

kwart van de bedrijven een kwaliteitsplan en heeft één op vijf bedrijven een uitgeschreven bedrijfsstrategie. Maar anderzijds heeft de helft van de bedrijven een kwaliteitsverantwoordelijke en organiseert men in 2 op 3 bedrijven overleg bij kwaliteitsproblemen en is er participatie van medewerkers bij verbeteringsacties.

Als algemene conclusie van dit onderzoek kunnen we stellen dat een grote meerderheid van bedrijven activiteiten voor kwaliteitszorg ontplooit, zonder dat dit formeel gebeurt. Een pragmatische benadering als het ware.

Case studies en een enquête

In een eerste fase van dit onderzoek werden bedrijfsbezoeken, interviews met management en andere deskundigen uitgevoerd. Nadien werd een (beknopte) schriftelijke enquête uitgevoerd in de volledige Vlaamse grafische sector. Hierbij werd ingegaan op het gevoerde kwaliteitsbeleid, de maatregelen ter beheersing en ter verbetering van de kwaliteit en de attitude tegenover formele kwaliteitszorg. Uit de hoge respons (38%) op deze enquête kunnen we afleiden dat grafische bedrijven wel degelijk begaan zijn met kwaliteitszorg.

Publicaties

Kwaliteitszorg in grafische bedrijven. De pragmatische aanpak (Brochure)

Kwaliteitszorg in de grafische industrie. (Informatiedossier)

Contactpersoon: Patrick Roelandt

4

Welzijn en arbeidsorganisatie in de confectionesector

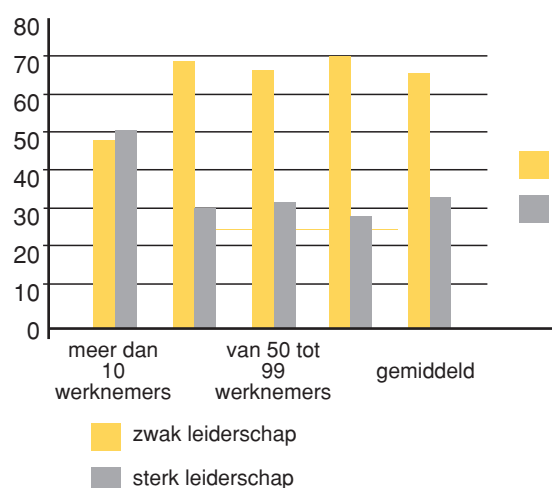
Het onderzoek brengt de invloed in kaart van organisatiekenmerken op het welzijn van de werknemers. In de loop van het onderzoek werden 10 organisatiekenmerken weerhouden met een belangrijke invloed op de kwaliteit van de arbeid en het welzijn van de werknemers. Het gaat om kenmerken van de technologie, de ergonomie, de werkorganisatie, de werkverdeling, de kwaliteitszorg, het competentie-management, de leiderschapstijl, de beloningsmodaliteiten, de arbeidstijd en de vakantieregeling. Deze kenmerken komen dikwijls samen voor in een gunstige of ongunstige zin. Meervoudige machinebediening, teamwerk en polyvalentie worden veelal gecombineerd, terwijl bandwerk meer aanleiding geeft tot vaste werkposten en beperkte competentieontwikkeling. Een zeer invloedrijke factor is de leiderschapstijl. De stijl van het leiderschap is sterk verbonden met gunstige dan wel ongunstige organisatiekenmerken.

De andere leiderschapstijl in de KMO's

De leiderschapstijl laat zich typeren aan de hand van de overlegtraditie en de competentie van de leidinggevenden om problemen op te lossen. Voor het onderzoek maakten we een indeling in sterke en zwakke leidinggevenden. Sterke leidinggevenden plegen regelmatig overleg met hun medewerkers en staan open voor hun problemen. Zwakke leidinggevenden doen dat niet. Het is opmerkelijk hoe de stijl van leidinggeven samenhangt met de bedrijfsgrootte. Werknemers in kleinere bedrijven worden meer betrokken bij het werkoverleg en kunnen met hun problemen bij de leidinggevenden terecht.

%	zwak leiderschap	sterk leiderschap
Minder dan 10 werknemers	48,43	51,57
Van 10 tot 49 werknemers	69,52	30,48
Van 50 tot 99 werknemers	67,98	32,02
100 of meer werknemers	70,73	29,27
Gemiddeld	66,73	33,27

Leiderschapstijl naar bedrijfsgrootte

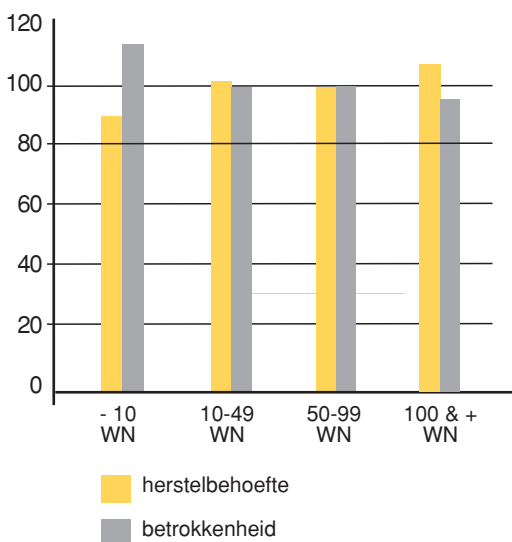

Het andere bedrijfsleidersbeleid in KMO's

Het is bekend dat KMO's een andere leiderschapstijl hebben dan managers van grote bedrijven en dat vertaalt

zich ook in organisatiekeuzen die het verschil kunnen maken. De gunstige keuze bestaat voor de meeste organisatiekenmerken, waardoor werknemers in kleine bedrijven een gunstiger welzijnspatroon vertonen dan werknemers in grote bedrijven. De invloed van bedrijfsleiders op het welzijn van de werknemers wordt duidelijk als we grote en kleine bedrijven met elkaar gaan vergelijken.

	- 10 WN	10 - 49 WN	50 - 99 WN	100 & + WN
herstelbehoefte	90	101	99	106
betrokkenheid	113	100	99	95

Het gemiddelde is altijd op 100 gebracht.

- Bij positieve aspecten geldt 'hoe hoger hoe beter'
- Bij negatieve aspecten geldt 'hoe lager hoe beter'

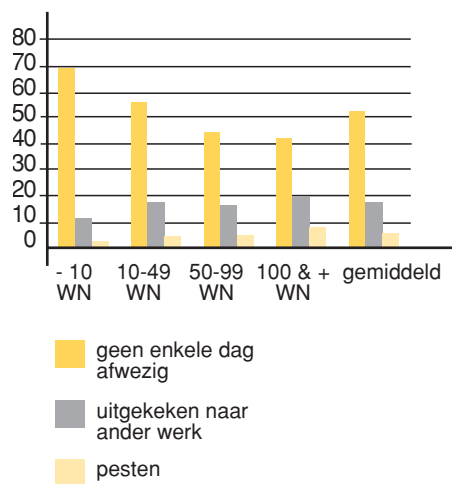
Herstelbehoefte: tijd nodig om te recupereren.
Betrokkenheid: identificatie met de organisatie, het werk graag doen, zich thuis voelen, zich zinvol vinden.

De grafiek toont duidelijk een gunstiger beeld voor de werknemers in kleine bedrijven. Bedrijven met maximum 10 werknemers kennen een hogere betrokkenheid en lagere herstelbehoefte bij hun werknemers. Bedrijven met 10 en 99 werknemers hebben een gemiddeld welzijnspatroon en in grote bedrijven met meer dan 100 werknemers vertonen deze een hogere herstelbehoefte en lagere betrokkenheid.

De belangrijke rol van de bandleidsters

Bij de stiksters zijn de directe leidinggevendenden meestal de bandleidsters, of in kleinere bedrijven de productiechef of de bedrijfsleiders zelf. Hun invloed op de kwaliteit van de arbeid en het welzijn van de werknemers is opvallend duidelijk. Sterke leidinggevendenden kunnen het werk beter organiseren en drukken daardoor de herstelbehoefte van de werknemers én verhogen de betrokkenheid en het plezier bij het werk. Deze gunstige invloeden zijn ook zichtbaar in welzijnskengetallen zoals ziekteverzuim, verloop en pestgedrag.

% aantal werknemers	geen enkele dag afwezig	uitgekeken naar ander werk	pesten
Minder dan 10	68,33	11,9	1,8
Van 10 tot 49	55,03	17,4	4,9
Van 50 tot 99	43,75	16,7	5,0
100 of meer	41,84	19,1	7,9
Gemiddeld	51,63	17,0	5,3

Werknemers in kleine bedrijven zijn opvallend minder afwezig en hun verloopintentie ligt 12% lager. Deze relatief gunstige klassieke welzijnskengetallen gaan ook gepaard met een duidelijk betere situatie op het vlak van pesten. Dit laatste is bijzonder belangrijk omdat hiermee aangetoond wordt dat structurele kenmerken van een organisatie kunnen bijdragen aan een reductie van pestgedrag.

Methodologie

Het onderzoek bestond uit 2 delen: enerzijds een representatieve survey bij de arbeid(st)ers in de confectiesector (met een respons van 80%), anderzijds 8 casestudies waarbij de enquêteresultaten getoetst werden aan de ervaringen op de werkvloer. De resultaten dienden als basis voor paritair overleg en opleiding & vorming in de confectiesector.

Valorisatie door de sociale partners

In 2003 werden de resultaten van het onderzoek gevaloriseerd in publicaties en vorming. IVOC, het paritair opleidingsfonds van de confectie, begeleidde het project en verwerkte de resultaten in een workshop en in vormingscursussen. Via de financiering van de opleidingsplannen van bedrijven wordt werken aan de kwaliteit van de arbeid en aan het welzijn van de werknemers gestimuleerd. Opleidingen waarbij de werkdruk en stress in de organisatie behandeld worden krijgen extra financiële stimulansen.

Bedrijfsleiders worden speciaal benaderd om organisatievernieuwingen door te voeren die de kwaliteit van de arbeid verbeteren en om de werkdruk onder controle te houden. Bandleidsters worden in de IVOC-cursussen gewezen op hun rol bij het verbeteren van het welzijn van de werknemers. De website van IVOC gaf geruime tijd een overzicht van de belangrijkste resultaten. De vakbonden verspreidden enkele honderden van de brochure onder hun afgevaardigden en leden van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk.

Publicaties

Werkdruk in de confectie? De organisatie kan het verschil maken (Brochure + checklist)
 Welzijn in de confectie - Arbeidsbeleving en arbeidsorganisatie. (Informatiedossier)

Contactpersoon: Gert Verdonck

5

Eindeloopbaanbeleid in het Vlaamse bedrijfsleven

Een kwart van de Vlaamse bevolking is ouder dan 65 jaar. Slechts 40% van de werknemers tussen 50 en 64 jaar is nog aan het werk. In navolging van Europese richtlijnen willen de Vlaamse Overheid en Vlaamse sociale partners tegen 2010 70% van de actieve bevolking effectief aan het werk zetten en vooral 50-plussers langer aan het werk houden. De problematiek van de vergrijzende arbeidsmarkt en eindeloopbaanbeleid is een complexe materie, die al elders werd en wordt bestudeerd. STV - Innovatie & Arbeid wil enkele zaken bekijken die tot nu toe niet of beperkt werden belicht: de tewerkstellingscijfers voor oudere werknemers zoals de spreiding over sectoren en bedrijven; gegevens over de werkbaarheidsgraad van oudere werknemers en bedrijfsvoorbeelden van leeftijdsbewust personeelsbeleid.

De werkzaamheidsgraad van de oudere werknemers

In 2000 telt de Vlaamse bevolking op beroepsactieve leeftijd tussen 15 en 64 jaar 3.933.848 personen. Mannen (50,6%) en vrouwen (49,4%) zijn ongeveer even sterk vertegenwoordigd. Zowat 63,5% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd is in 2002 aan het werk. Er is echter sprake van een samengedrukte loopbaan tussen de leeftijd van 25 en 49 jaar. In 2002 werkt van de leeftijdsgroep tussen 15 en 24 jaar 34,4%, tussen 25 en 49 jaar 84,2% en van de 50- en 55-plussers respectievelijk 40,6% en 25,6%. Bovendien daalt de werkzaamheidsgraad naarmate de leeftijd stijgt. Het percentage werkende personen in de oudste leeftijdsklassen loopt sterk uiteen: tussen 50 en 54 jaar werkt 65,3%, tussen 55 en 59 jaar 38,2% en tussen 60 en 64 jaar 11,3%. Bovendien zijn mannen in alle leeftijdsklassen meer werkzaam dan vrouwen, maar vooral in de oudste leeftijdsklassen.

In navolging van deze Europese richtlijnen en volgens afspraken gemaakt in het Pact van Vilvoorde in 2001 willen de Vlaamse Overheid en sociale partners tegen 2010

ook 70% van alle personen en 60% van de vrouwen tussen 15 en 64 jaar en 50% van de 55- tot 64-jarigen aan het werk krijgen. Naast het feit dat men arbeid als de toegangspoort ziet tot volwaardige maatschappelijke participatie, wil men met de verhoging van de werkzaamheidsgraad de welvaart veilig stellen, het aandeel actieve en niet-actieve personen in de bevolking in evenwicht houden en preventief inspelen op de vergrijzing van de bevolking. Van de bevolking op beroepsactieve leeftijd zijn er in 2000 1,4 miljoen personen niet actief op de arbeidsmarkt en niet werkzoekend werkloos: studerende jongeren, huisvrouwen en -mannen, niet-werkzoekende uitkeringsgerechtigde werklozen en vervroegde uittrekkers. Een belangrijk deel van de 'stille arbeidsreserve' is tussen 50 en 64 jaar. Er zit echter weinig beweging in de werkzaamheidsgraad van 50- en 55-plussers. Daarom, dat proberen onderzoekers en instanties de laatste jaren te achterhalen.

Het huidige lage percentage werkende ouderen neemt niet weg dat hun aandeel op de arbeidsmarkt zal toenemen omdat de babyboomgeneratie ouder wordt. Met dit perspectief voor ogen is er langzamerhand meer

aandacht voor de noden van oudere werknemers. De overheid neemt maatregelen om het werken voor ouderen aantrekkelijk en haalbaar te maken en om het voor bedrijven aantrekkelijk te maken om oudere werknemers in dienst te nemen of te houden. Ondernemingen staan meer stil bij een specifieke aanpak voor oudere werknemers en een leeftijdsbewust personeelsbeleid in het algemeen. Voor het bedrijfsleven is het ook niet optimaal dat oudere werknemers vroegtijdig verdwijnen vermits met hen vaak veel ervaring verdwijnt. In deze context is er meer aandacht voor de werknemers vanaf 45 jaar. De effecten die de vroegtijdige uitstroom van 50- en 55-plussers bevorderen, wil men al bij de 45-jarigen opvangen. Het blijkt immers, dat wie eens zijn of haar job kwijt raakt na 45 jaar, niet makkelijk meer aan de bak komt en extra hulp kan gebruiken.

Een profiel van de oudere werknemers per sector

Als men voor de 45-plussers maatregelen wil nemen, dan is het belangrijk te weten wie deze werknemers zijn en waar ze aan de slag zijn. Op basis van statistische gegevens van 2000 van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en de Enquête naar de Arbeidskrachten van het Nationaal Instituut voor de Statistiek onderzocht STV - Innovatie & Arbeid de loontrekkende tewerkstelling van de 45-plussers in het Vlaams Gewest.

Het resultaat is een beschrijvende analyse van de leeftijdsstructuur van de hele private nijverheid, industrie, profitdiensten en de 32 afzonderlijke industriële sectoren en sectoren van de profitdiensten. Daarbij worden enkele kenmerken van de 45-plussers op een rij gezet: sector van tewerkstelling, bedrijfsgrootte, geslacht, statuut (arbeider of bediende), regime (voltijds of deeltijds), hoogst behaalde diplomaniveau en belangrijkste beroepsgroep. Verder wordt bekeken vanaf welke leeftijd er in een sector verhoudingsgewijs minder tewerkgesteld zijn dan personen in de bevolking en in welke mate een sector inzake leeftijdstructuur afwijkt van de leeftijdsopbouw van de hele private nijverheid.

In 2000 maken de 45-plussers in de Vlaamse bevolking op beroepsactieve leeftijd 37,2% uit, in de industrie 25,7% en in de profitdiensten 18,7%. Er werken relatief gezien minder 45-plussers in de industrie en profitdiensten dan er 45-plussers in de bevolking zijn. Sectoren met meer dan 25% 45-plussers zijn: kleding, meubel, chemie, glas en bouwmaterialen, metallurgie, machines,

elektrische machines, kantoormachines, transportmiddelenindustrie, verhuurdiensten en vervoersondersteunende activiteiten. De sector van de metallurgie scoort het hoogst: 36,7%. In de private post- en telecommunicatie, informatica en selectie en terbeschikkingstelling van personeel halen de 45-plussers net geen 10%. In de industrie werken vooral mannen, arbeiders en werknemers in een voltijds regime. De mannelijke voltijdse arbeiders vormen de grootste groep. De meeste werknemers hebben een diploma hoger secundair onderwijs en de geschoolde arbeiders zijn in de meerderheid. De 25,7% werknemers ouder dan 45 jaar hebben bijna over de hele lijn dezelfde kenmerken. De tewerkstelling in de industriële sectoren is in belangrijke mate op dezelfde manier samengesteld, behoudens enkele verschillen. De profitdiensten stellen vooral mannen, bedienden en werknemers in een voltijds regime tewerk. De mannelijke voltijdse bedienden vormen de grootste groep. De meeste werknemers hebben een diploma hoger secundair onderwijs en de administratieve bedienden zijn in de meerderheid. De 18,7% werknemers ouder dan 45 jaar hebben bijna over de hele lijn dezelfde kenmerken. Er is meer diversiteit in de profitdiensten dan in de industrie, zo ook in de afzonderlijke sectoren zelf.

Bij vergelijking van de leeftijdsopbouw van de sectoren en de bevolking op beroepsactieve leeftijd zien we dat in Vlaamse bedrijven er gemiddeld minder mannen en vrouwen vanaf 45 jaar zijn dan volgens de bevolkingsnorm. De hoogste leeftijdsgrens waarop de tewerkstelling onder de norm duikt, is 55 jaar, de laagste 35 jaar. De sectoren met minder werknemers vanaf 35 en 40 jaar horen tot de profitdiensten. De industriële sectoren hebben een oudere populatie. In elf sectoren blijven mannen en vrouwen gemiddeld even lang aan het werk, in zestien sectoren mannen langer dan vrouwen en in de horeca, verhuurdiensten en industriële reiniging vrouwen langer dan mannen.

Ervaringen van bedrijven met personeelsbeleid voor oudere werknemers

Via workshops met bedrijven en gesprekken met verantwoordelijken werden verder bedenkingen, ervaringen en knelpunten van maatregelen voor oudere werknemers en leeftijdsbewust personeelsbeleid in kaart gebracht.

Methodologie

Op basis van statistische gegevens van 2000 van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en de Enquête naar de Arbeidskrachten van het Nationaal Instituut voor de Statistiek onderzocht STV - Innovatie & Arbeid de loontrekkende tewerkstelling van de 45-plussers in het Vlaams Gewest.

Publicaties

De tewerkstelling van de oudere werknemers in de industrie en profitdiensten in het Vlaamse Gewest in 2000. (informatiedossier)

Deel 1: algemene analyse

Deel 2: de industrie sectoren

Deel 3: de sectoren van de profitdiensten

Contactpersoon: *Leen Baisier*

6

Werkdruk en stress in Vlaamse hogescholen

Het hogescholenlandschap is de laatste jaren voortdurend in beweging. Fusies, onderwijskundige vernieuwingen, hervormingen binnen de Europese context enz. volgen elkaar in sneltempo op. Aan het personeel worden alsmaar hogere eisen gesteld door de overheid, de hogeschooldirecties én de studenten. Maar hoe zit het met dat personeel? Is het allemaal niet te veel? Worden zij niet bedolven onder de lawine van veranderingen en vernieuwingen? Hebben zij er intussen het plezier in hun job niet bij verloren? Zijn zij nog gemotiveerd? Zijn er op dit vlak verschillen tussen hogescholen en departementen? En zijn er organisatiekenmerken die die verschillen kunnen verklaren? Dit waren de vragen die aan de basis lagen van het onderzoek.

Stress gemeten bij de docenten en lectoren

Van de Vlaamse beroepsbevolking is 4,5% problematisch psychisch vermoeid. Bij de docenten en lectoren in de Vlaamse hogescholen is dat bijna het dubbele, 8,7% van hen zijn problematisch psychisch vermoeid. 34,2% van de docenten geeft ernstige vermoeidheidssignalen, in de Vlaamse beroepsbevolking is dit 23,3%. De situatie is zonder meer ernstig. Het onderwijzend personeel in de Vlaamse hogescholen is duidelijk meer psychisch vermoeid dan de gemiddelde Vlaamse werknemer.

Wanneer we mogelijke oorzaken onderzoeken, blijkt het verhaal van psychische vermoeidheid duidelijk een werkdrukverhaal. Dit betekent dat de hoge cijfers voor psychische vermoeidheid voornamelijk te wijten zijn aan de hoge werkdruk en de problemen die men ondervindt bij de talrijke veranderingen en vernieuwingen. Dit op zich is niet zo verrassend. Wat wel opvalt is dat de veelgehoorde stelling dat werkdruk op zich geen probleem is als er voldoende overleg is en men voldoende ondersteund wordt door collega's en leiding, hier niet opgaat.

Overlegmogelijkheden en de mate van ondersteuning blijken geen verschil te maken voor psychische vermoeidheid.

Opvallend is nog dat tussen organisatie-eenheden (departementen, opleidingen) grote verschillen te vinden zijn. Deze verschillen blijken in belangrijke mate te verklaren door het beleid dat er gevoerd wordt. Concreet betekent dit dat de taakbelasting (gemiddeld aantal uur dat men werkt) een rol speelt, evenals de manier waarop het departement veranderingen aanpakt als de manier waarop taken verdeeld worden. Vanuit het oogpunt van preventie van psychische vermoeidheidsklachten is het dus belangrijk ervoor te zorgen dat het personeel zijn opdrachten gedaan krijgt binnen een redelijke werkweek, men de taken duidelijk afbakent en evenwichtig verdeelt en veranderingen niet overhaast worden doorgevoerd. Opmerkelijk blijft wel het feit dat de departementen die dit al doen en met andere woorden een goed "werkdrukbeleid" voeren, toch nog altijd beduidend slechtere scores laten optekenen dan het Vlaamse gemiddelde. Dit duidt aan dat departementen wel dege-

lijk een verschil kunnen maken maar niet "het" verschil. Er is duidelijk sprake van een probleem op sectorniveau.

Stress is een containerbegrip dat vaak heel verschillende ladingen dekt. In dit onderzoek worden twee dimensies onderscheiden. Naast de vraag in welke mate het hogeschoolpersoneel psychisch vermoeid is, werd ook onderzocht in welke mate men nog plezier beleeft aan zijn job. Hier blijken de cijfers beduidend beter dan die van de Vlaamse beroepsbevolking. Ondanks het vermoeiende van de job, blijft men er over het algemeen toch sterk door geboeid.

Maar ook hier zijn er weer grote verschillen tussen departementen. Zo zijn er departementen die, ondanks het vrij gunstige sectorgemiddelde, toch slechter scoren dan de Vlaamse referentie. Ook op de motivatie en het welbevinden van het personeel blijkt het taakinvoltingsbeleid en de wijze waarop men veranderingen aanpakt een impact te hebben. Maar daarnaast zijn ook de ernst waarmee het overleg in een departement wordt aangepakt evenals het personeelsbeleid, van cruciaal belang voor het plezier dat de mensen die er werken aan hun job beleven. Directies en verantwoordelijken van hogeschooldepartementen die hun lectoren en docenten met plezier en gemotiveerd aan de slag willen houden, hebben er dus alle baat bij hieraan te werken.

Effecten

Het gaat hier immers niet om "problemen tussen de oren van de mensen" maar de psychische vermoeidheid en het welbevinden van het personeel hebben wel degelijk hun weerslag op de concrete dagdagelijkse gang van zaken in een departement. Dit blijkt uit de cijfers inzake ziekteverzuim en verloop. Psychisch vermoeide en gedemotiveerde docenten blijven vaker en langer afwezig, overwegen meer dan de andere een andere job te zoeken en solliciteren ook effectief vaker elders. Een preventiebeleid kan dus wel degelijk (ook financieel) wat opleveren.

Het administratief en technisch personeel

De groep van administratief en technisch personeel is - met functies als dactylo's, laboranten, onderzoekers en directieleden - een uiterst heterogene groep. ATP'ers met

een uitvoerende, administratieve, of technische functie en de ATP'ers met een beleids- of onderwijsondersteunende of een leidinggevende (staf)functie laten dan ook erg verschillende scores optekenen voor psychische vermoeidheid en welbevinden.

De situatie bij de ATP'ers is over het algemeen minder problematisch. Voor psychische vermoeidheid scoren zij duidelijk beter dan de docenten en lectoren, al zijn de cijfers voor de staf en de leiding toch ook wel verontrustend te noemen. Op het vlak van welbevinden liggen de scores in de buurt van die van het OP en in ieder geval hoger dan de Vlaamse referentie. Dit neemt niet weg dat er hier grote verschillen terug te vinden zijn tussen hogescholen. Voor de ATP-groep blijkt dat de ene hogeschool beduidend meer stressproblemen kent dan de andere. Dit heeft met verschillen in werkdruk(beleid), taakverdeling, participatie en leiderschapsstijl te maken. Een stresspreventiebeleid kan ook hier een verschil maken.

Methodologie

In januari 2003 werd aan al het personeel van de 22 Vlaamse hogescholen een vragenlijst "stress en werkdruk in Vlaamse hogescholen" bezorgd. De respons was massaal, 71% van de Vlaamse docenten en lectoren en 72% van het administratief en technisch personeel heeft aan het onderzoek meegewerkt. Concreet betekent dit dat bijna 7.000 vragenlijsten werden verwerkt en geanalyseerd. We krijgen dan ook een representatief beeld van de hele sector (uitgezonderd de kunstopleidingen).

Ter voorbereiding van deze bevraging werd de literatuur onder de loep genomen en hadden we diepte-interviews met een vijftigtal mensen met verschillende functies en posities in de Vlaamse hogescholen geïnterviewd om zowel het landschap van de hogescholen als de stressproblematiek binnen deze context beter te leren kennen.

Publicaties

Meer informatie kan u terugvinden in de brochure en het uitgebreide informatiedossier die in april 2004 zullen verschijnen.

Contactpersonen: Hadewych Bamps en Frank Janssens

Personeelsbeleid en werkorganisatie in het vrije beroep

In de sector van de vrije beroepen is kennis de belangrijkste grondstof. In het onderzoeksproject naar de werkorganisatie en het personeelsbeleid in deze bedrijfstak vormt opleiding en competentie-management dan ook een centraal onderzoekstopic. Vrije beroepen zijn echter kleine KMO's en het is dan ook de vraag of dergelijke kantoren en praktijken wel een beleid terzake voeren.

Meer dan 1.300 kleine kantoren en praktijken uit alle sectoren van het vrije beroep lieten de STV-onderzoekers achter de schermen kijken hoe ze het werk beheren en werknemers trachten te motiveren - o.a. tandartsen en interieurarchitecten, maar ook gerechtsdeurwaarders en accountants-belastingconsulenten. Alle actuele HRM-vraagstukken passeren de revue: van schaalvergroting tot functioneringsgesprekken. In dit jaarverslag staan we stil bij de permanente vorming.

Opleidingsbeleid bij vrije beroepen

Kennis is essentieel voor het vrije beroep. In 93% van de kantoren en praktijken volgde minstens één persoon in het voorbije jaar een cursus, seminarie of bijkomende opleiding. Bovendien onderschrijft 96% van de kantoren en praktijken de stelling dat voortdurende bijscholing nodig is om bij te blijven. 69% van de beoefenaars van een vrij beroep is zelfs voorstander van een door de orde of het beroepsinstituut verplicht systeem van permanente vorming.

Intensieve training van professionals

We maken een onderscheid tussen associés, medewerkers en overige personeelsleden. Een associé is een zaakvoerder van een solopraktijk of een partner in een associatie of vennootschap. Naast deze associés zijn er ook beoefenaars van een vrij beroep die als medewerker aan een kantoor of praktijk zijn verbonden. Denken

we hierbij aan een kandidaat-notaris of een adjunct-apotheker. Deze professionals worden in hun opdracht en taken ondersteund door één of meerdere overige personeelsleden (een secretaresse, een tekenaar, een verpleegkundige)

We stellen vast dat vooral deze professionals van permanente vorming kunnen genieten. In 84% van de kantoren en praktijken volgt er minstens één associé permanente vorming en in bijna evenveel kantoren (82%) minstens één medewerker. In bijna acht op tien kantoren volgden alle associés een bijscholing en in zes op tien kantoren alle medewerkers. De betrokkenheid van het overige personeel ligt een stuk lager. In ongeveer vier op tien kantoren en praktijken volgde minstens één overig personeelslid bijkomende vorming. In twee op tien kantoren en praktijken gaat het om alle overige personeelsleden.

Bijscholing in cijfers

% personen uit categorie volgt bijscholing	Associés		Medewerkers		Overig personeel	
Iedereen (100% van deze categorie)		77%		59%		21%
Meerderheid (51-99% van deze categorie)	84%	2%	82%	8%	43%	5%
Minderheid (1-50% van deze categorie)		4%		14%		15%
Niemand (0% van deze categorie)	16%		18%		57%	

Associés lopen langer bijscholing dan hun medewerkers en personeel. Vier op tien associés (42%) volgde meer dan veertig uur bijkomende vorming terwijl de meeste medewerkers (69%) en overige personeelsleden (76%) zich minder intensief bijschoolden (minder dan dertig uur).

Bijscholing in cijfers

Aantal uren per persoon uit categorie	Associés	Medewerkers	Overig personeel
< 30 uur	40%	69%	76%
30-39 uur	18%	12%	7%
> 40 uur	42%	19%	16%

Vooraf bijscholing in het eigen vakgebied

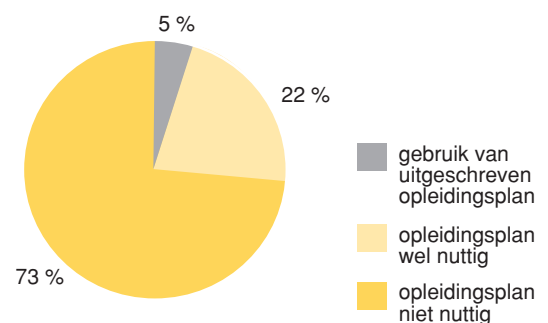
De bijscholing is in de eerste plaats gericht op nieuwe ontwikkelingen in het eigen vakgebied. In bijna negen op tien kantoren volgde iemand zulk een vaktechnische bijscholing. Het belang van andere opleidingsthema's ligt een stuk lager: in 29% van de kantoren volgde men training rond algemeen management of kwaliteitszorg. De meer 'zachte' onderwerpen (bijv. personeelsbeleid) komen nog heel wat minder aan bod. Zo kunnen de vrije beroepen maar weinig nieuwe ondernemersvaardigheden ontwikkelen.

Bijblijven op alternatieve manieren

Naast het volgen van een cursus zijn er andere methoden om de kennis op peil te houden. Zo is het doorneemen van vakliteratuur een algemeen verspreide handelswijze bij de vrije beroepen. In ongeveer één op vijf organisaties zijn er personen (vooral associés) die zelf les geven of publiceren. In evenveel kantoren organiseert men ook regelmatig intern een bijscholingsmoment.

Geen planmatige aanpak

De vrije beroepen zijn overtuigd van het belang van permanente vorming en investeren er terecht erg veel in. Het is dan ook merkwaardig dat er in het vrije beroep nauwelijks sprake is van een systematisch opleidingsbeleid. Zo beschikt slechts 5% van de kantoren over een uitgeschreven opleidingsplan, waarin onder meer voor opleidingsbehoeften concrete doelen worden geformuleerd. Bijna driekwart van de vrije beroepen meent dat een opleidingsplan voor hen geheel niet nuttig is. In een kleine organisatie is het bijscholingsvraagstuk beter te overzien maar de vrije beroepen laten hier kansen liggen voor een efficiëntere aanpak van de zware investeringen in bijscholing.

Methodologie

De cijfers zijn het resultaat van een enquête bij 1.327 kantoren en praktijken van vrije beroepen die werkgever zijn in Vlaanderen of Brussel. Deze studie omvat representatieve gegevens over 15 verschillende vrije beroepen verdeeld over vier sectoren. Het gemiddelde kantoor van een vrij beroep-werkgever telt 6 personen. Specifiek voor het vrije beroep is dat medewerkers soms onder het statuut van 'zelfstandige' werken. Dit is zo voor 38% van de medewerkers.

Publicaties

Personeel en werkorganisatie in het vrije beroep (brochure)

Personeelsbeleid en kantoororganisatie in het vrije beroep. TOA-sectorsurvey (informatiedossier)

Contactpersonen: *Paul De Hondt en Sandra Hellinga*

Werkbaarheidsmonitor

De Vlaamse Regering en de SERV hebben in het Pact van Vilvoorde de kwaliteit van de arbeid op de agenda geplaatst. Doelstelling 'Werkbaar werk in Vlaanderen' mikt op aantrekkelijke jobs waarin we gezond blijven, die kansen bieden om bij te leren en goed combineerbaar zijn met het gezinsleven. Via een grootschalige peiling bij 20.000 werkende Vlamingen naar welzijn en stress op het werk maakt STV - Innovatie & Arbeid een balans op.

Aandacht voor meer werk...

De overheid wil dat meer mensen aan het werk zijn en blijven. Dat is nodig om de sociale zekerheid betaalbaar te houden en de kosten van de vergrijzing (gezondheidszorg, pensioenen) te dragen. Momenteel is in Vlaanderen ongeveer 63,5% van de 15 - 64-jarigen aan het werk. In het Pact van Vilvoorde van november 2001 hebben de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners zich geëngageerd om dat cijfer, de 'werkzaamheidsgraad', tegen 2010 op te krikken tot ongeveer 70%.

Om die doelstelling te bereiken zal een daling van de werkloosheid niet volstaan maar zal het er ook op aankomen de vervroegde uittrede uit de arbeidsmarkt te beperken. In de leeftijdsgroep 50-64 jaar zijn in Vlaanderen slechts 40% van de mensen aan de slag, op Europees niveau is dit iets meer dan 50%, een kloof die de afgelopen jaren alleen maar groter geworden is.

...maar ook voor beter werk

Een toename van de werkzaamheidsgraad wordt een hele uitdaging want het komt er vooral op aan om aantrekkelijker jobs te creëren die een hogere instroom op en een lagere uitstroom uit de arbeidsmarkt waarborgen. Tegenover kwantiteit moet immers ook kwaliteit staan.

Wanneer mensen 'opgebrand' of ziek worden door hun job, door gebrekkige leermogelijkheden dreigen uitgerangeerd of wanneer het onmogelijk blijkt de job te combineren met het gezinsleven, dan wordt 'meer en langer (blijven) werken' een loze kreet. Het verhogen van de werkzaamheidsgraad (van ouderen én jongeren) is dus maar mogelijk als jobs ook 'werkbaar' zijn en blijven.

'Meten is weten' als eerste stap

In Vlaanderen hebben de sociale partners en de Vlaamse Overheid zich in het al genoemde 'Pact van Vilvoorde' geëngageerd voor een betere kwaliteit van de arbeid. Niet alleen de 'werkzaamheidsgraad' maar ook de 'werkbaarheidsgraad' moet substantieel hoger, zo heet het. Om die 'werkbaarheids'engagementen scherper te stellen en op te volgen zijn cijfers en indicatoren nodig. Een onderzoeksploeg van STV - Innovatie & Arbeid ontwikkelde in 2003 een uniek meetsysteem om de werkbaarheid in kaart te brengen.

Begin 2004 zal bij 20.000 werkende Vlamingen gepeild worden naar werkbeleving en stress, arbeidstevredenheid, leermogelijkheden en kansen/knelpunten bij de combinatie van arbeid en gezin. Op basis van dit onderzoek kunnen we dan haarfijn in kaart brengen hoe het gesteld is met werkdruk, inspraakmogelijkheden, socia-

le relaties en flexibiliteit in Vlaamse bedrijven en instellingen en waar (in welke sectoren, in grote of kleine ondernemingen, bij welke leeftijdsgroepen...) de stressproblemen het meest acuut zijn.

De enquête 'Welzijn en stress op het werk' wordt op regelmatige tijdstippen herhaald: begin 2007 en 2010 worden nogmaals 20.000 werknemers in Vlaanderen over (de kwaliteit van) hun werk bevroegd. Zo is de Vlaamse werkbaarheidsmonitor de thermometer om evoluties en knelpunten op het vlak van welzijn en stress op het

werk permanent op te volgen. Noodzakelijke cijfers om te checken of de Pact van Vilvoorde-engagements ook worden gehaald. Maar de werkbaarheidsmonitor bevat ook bruikbare basisinformatie voor het sociaal overleg in sectoren en ondernemingen, voor preventieverantwoordelijken, personeelschefs en vakbondsafgevaardigden die welzijns- en stressproblemen op de werkvloer daadwerkelijk willen aanpakken en gericht werk willen maken van meer kwaliteit van werk en leven.

9

Uitzendarbeid in de Vlaamse dienstensectoren

Uitzendarbeid is in volle ontwikkeling. Nieuwe mogelijkheden die door de recente wetswijzigingen mogelijk worden en nieuwe producten die door de uitzendbureaus worden aangeboden staan voor een mogelijke verandering van het aanzien van de uitzendarbeid.

In 2001 werd deze thematiek al onderzocht voor de Vlaamse industrie. Deze oefening wordt nu herhaald voor de dienstensectoren. Dit project bestaat voornamelijk uit een survey bij de gebruikers van uitzendarbeid en in mindere mate een beschrijving van de veranderingen in de sector en de arbeidsmarkt.

Methodologie

In november werd een vragenlijst telefonisch afgenomen bij 702 ondernemingen in de dienstensectoren, waaronder 250 niet-gebruikers van uitzendarbeid. Er werden ook nog 136 bijkomende korte interviews afgenomen van niet-gebruikers om de totale gebruiksgraad correct in te kunnen schatten. De respons lag op 71% (357 weigeringen, 838 antwoorden).

De vragen gingen over de inzet van uitzendarbeid, de inzet van andere flexibiliteitsinstrumenten, motieven voor het inzetten of het niet inzetten van uitzendarbeid, een aantal algemene kenmerken van de onderneming, de interesse in de nieuwe producten die worden aangeboden, en een aantal uitspraken.

Publicaties

De eerste resultaten worden verwacht in september 2004.

Contactpersoon: Hendrik Delagrance

10

TOA-screening micro-ondernemingen

Om de drie jaar gaat STV - Innovatie & Arbeid de evoluties na inzake technologie, organisatie en arbeid in de hele Vlaamse economie (industrie, diensten, social profit en overheid). Het onderzoek levert telkens een schat aan gegevens op over diverse thema's als automatisering, informatisering, productinnovatie, bedrijfsstructuren, uitbesteding, flexibiliteit, telethuiswerk, polyvalentie, kwaliteitszorg, opleiding, teamwork, inlooptijd.

Tot hiertoe werd de TOA-screening evenwel beperkt tot organisaties met 10 of meer werknemers.

Uit vroegere STV-projecten in verschillende sectoren waarbij o.a. KMO's met minder dan 10 werknemers werden betrokken kwam tot uiting dat nieuwe managementconcepten ook in heel kleine bedrijven een rol spelen bij het vormgeven van de organisatie en het personeelsbeleid (cfr. STV-onderzoek bij bouwbedrijven, vrije beroepen en grafische ondernemingen).

Met het huidige project willen we de voornaamste kenmerken op het vlak van technologie, organisatie en

arbeid in micro-ondernemingen beschrijven. Daarbij zullen we nagaan in welke mate keuzes op deze terreinen onderling samenhangen. Daarnaast zal heel wat aandacht besteed worden aan het onderzoeken van mogelijke verbanden tussen het gebruik van technologie en managementconcepten en bepaalde eigenschappen van de kleine bedrijven. We denken hierbij aan de ouderdom van de onderneming en een aantal kenmerken van de ondernemer (leeftijd, opleidingsniveau, groeigerichtheid, visie op menselijk potentieel enz.).

Methodologie

Om de doelstellingen van dit onderzoek te realiseren zal een enquête-instrument worden ontwikkeld om de relevante ontwikkelingen op het vlak van technologie, organisatie en arbeid in micro-ondernemingen periodiek te kunnen meten. Hierbij staan volgende bekommernissen centraal:

- *De maximale vergelijkbaarheid met de indicatoren van de TOA-screening (2001 en 2004) bij grotere organisaties.*

- *De ontwikkeling van een beperkt aantal specifieke vragen om de organisatie- en innovatieprocessen in micro-ondernemingen in kaart te brengen of te duiden.*
- *Het nastreven van de integratie van het nieuwe meetinstrument voor organisaties met minder dan 10 werknemers in de algemene TOA-screening (vanaf de derde meting in 2007).*

Contactpersoon: Patrick Roelandt

11

Welzijn en arbeidsorganisatie in de textielverzorging

Het onderzoek gaat de invloed na van de arbeidsorganisatie op het welzijn van de werknemers. Hierbij gaat speciale aandacht naar de aspecten van de Welzijnswet en CAO 72 die de opvolging van psychosomatische klachten bij werknemers regelen. De inhoud van het werk, de arbeidsomstandigheden, de relatie tussen de arbeid(st)ers en de arbeidsvoorwaarden bepalen in belangrijke mate de arbeidsbeleving en het welzijn op het werk. Uit vroeger onderzoek in de textiel- en de confectiesector blijken 10 organisatiekenmerken van bijzonder belang: de technologie, de ergonomie, de werkorganisatie, de werkverdeling, de kwaliteitszorg, het competentie management, de leiderschapstijl, de beloningsmodaliteiten, de arbeidstijd en de vakantieregeling.

Methodologie

In voorbereiding op het project werden diverse bedrijfsbezoeken en zelfs een bedrijfsstage van een week georganiseerd. Vooral de bedrijfsstage was zeer leerrijk om het arbeidsproces van textielverzorging in kaart te brengen en om zich in te leven in de arbeidssituatie. In 5 dagen werden de cruciale werkposten in een wasserij doorlopen: het sorteren van de vuile was, het uitschudden en vouwen van linnen, inleggen en opnemen van linnen aan de mangel, de strijkepers en stooppoppen en tenslotte het samenbrengen en verpakken van de was.

Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief én kwalitatief luik: enerzijds een grootschalige enquête bij de helft van de arbeiders in de textielverzorging, anderzijds casestudies in 8 bedrijven voor de kwalitatieve vertaling van beleving naar arbeidsorganisatie.

Voor de survey werd door de kruispuntbank een random steekproef getrokken van 2.700 adressen. Voor de casestudies zijn 2 bedrijven bezocht op voorstel van het Gemeenschappelijke Fonds van de Textielverzorging. Deze paritaire organisatie begeleidt ook het project. Beide bedrijven stellen samen 300 arbeiders tewerk. In de casestudies worden de enquêtes in samenwerking met het Comité voor Preventie en Bescherming op de Werkplek georganiseerd en later krijgen de comitéleden ook verslag. De resultaten van hun bedrijf zullen aangewend worden om het welzijnsbeleid op ondernemingsniveau te ontwikkelen.

Publicaties

De resultaten zullen beschikbaar zijn in 2004.

Contactpersoon: Gert Verdonck

12

Vorming en dienstverlening 2003

De eerste opdracht van STV - Innovatie & Arbeid bestaat erin onderzoek uit te voeren rond de veranderingen die zich in het bedrijfsleven voordoen en die de inzet van arbeid beïnvloeden. Een belangrijke graadmeter voor het nut van het STV-onderzoek is wat met de resultaten ervan tijdens of na het onderzoeksproject gedaan wordt: de verspreiding van STV-publicaties, de aandacht in de pers of de publicaties van de sociale partners, de mate waarin de onderzoeksresultaten tijdens studiedagen of vormingactiviteiten aan bod komen. In 2003 waren medewerkers van STV - Innovatie & Arbeid betrokken bij 133 vormingsactiviteiten.

1. Thema's

In 2003 is het onderwerp werkstress nog altijd erg in trek. 26 keer werd STV - Innovatie & Arbeid gevraagd om rond dit thema te werken. De vormingssessies in verband met het onderzoek rond werkstress in de confectie en het hoger onderwijs hebben we apart opgenomen in de lijst omdat dit specifieke feedbacksessies zijn. De overige sessies zijn gebaseerd op het algemene vormingspakket 'Werkstress'. In deze algemene sessies zitten ook enkele sessies rond stresspreventie in de KMO.

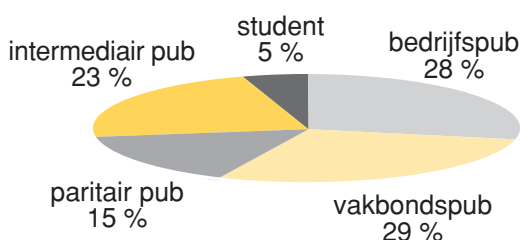
Stress op het werk	21
Werkstress in de confectie	5
Feedback Stressonderzoek hoger onderwijs	21
Voorstelling STV-onderzoek	10
Andere tijden, andere bedrijven en TOA	7
Opleidingsbeleid in de KMO	6
Teamspel	6
Vorming E-HRM en KMO	6
Leren op de werkplek	4
Wie verdient het?	4
Moderne HR oplossingen voor KMO	3
Competentiemanagement	2
Just-in-time spel	2
Kwaliteit van de arbeid	2
Communicatie & train de trainer	23
Andere	11

- Via de presentatie 'Voorstelling STV-onderzoek' geven we een bondig overzicht van recent afgesloten onderzoek en lopend onderzoek bij STV - Innovatie & Arbeid. Afhankelijk van de interesses van de groep wordt één of meerdere onderzoeken uitgebreider toegelicht. Via deze voorstellingen krijgen we heel wat feedback op de resultaten en het vormingsaanbod van STV - Innovatie & Arbeid.
- ATAB staat voor 'Anderen tijden, andere bedrijven'. Op basis van dit vormingspakket schetsen we de belangrijkste evoluties in bedrijfs- en personeelsbeleid. In deze sessies wordt een bedrijventest gebruikt waardoor de deelnemers het bedrijfs- en personeelsbeleid van hun bedrijf in kaart kunnen brengen. Op basis van de resultaten wordt dan gediscussieerd over de verschillen en gelijkenissen tussen

organisaties. De sessies blijven up to date omdat we de resultaten van de TOA-screening erin verwerkten.

- Op basis van onderzoeksresultaten werden specifieke vormingsactiviteiten ontwikkeld om met bedrijfsleiders van KMO's te werken rond opleidingsbeleid, E-HRM en moderne HR oplossingen voor KMO's.
- Werkplekleren bevat activiteiten in het kader van het ESF-project 'Effectiever leren op de werkplek'.
- 'Wie verdient het?' is een simulatieoefening rond variabel belonen. Met de deelnemers wordt onderzocht hoe bepaalde manieren van belonen een invloed heeft op de motivatie van medewerkers.
- In 2003 werden heel wat vormingsactiviteiten opgezet rond communicatie in een train-the-trainer formule. Aan deze sessies namen vooral vormingswerkers en vrijgestelden van de vakbonden deel.

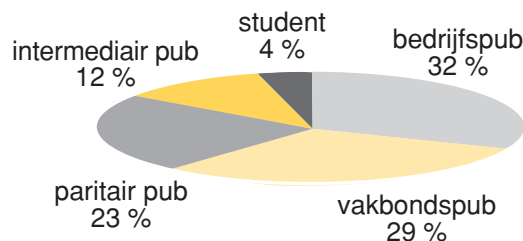
2. Doelgroep

In 2003 was er een mooie verdeling tussen deelnemers uit bedrijven (bedrijfsleiders KMO 14%, management 7%, werknemers 4%) en deelnemers uit vakbonden (22% afgevaardigden en 7% vrijgestelden of secretarissen). 15% van de vormingsactiviteiten waren voor een paritair publiek. Onder intermediair publiek zetten we sectorverantwoordelijken, trainers en vormingswerkers.

In 2003 hebben we bijgehouden hoeveel deelnemers er iedere keer aan een activiteit deelnamen. Dit geeft toch een iets andere verdeling voor de doelgroepen.

Uit deze cijfers blijkt dat groepen uit het bedrijfsleven en paritaire groepen vaak groter zijn. Activiteiten voor deze doelgroep zijn vaak seminars of uiteenzettingen voor grotere groepen. Bij de vakbonden gaat het vaak over vormingsactiviteiten waarin je een hele dag met een groep werkt. De groepen deelnemers zijn in zulke situ-

aties dan ook kleiner. Veel kleiner zijn de groepjes uit het intermediair publiek. Vooral in opleidingen onder de vorm van train-the-trainer wordt met kleine groepen gewerkt.

3. Ondersteuning van vormingsinitiatieven

Organisaties (bedrijven, vakbonden, beroepsfederaties, onderwijsinstellingen enz.) kunnen een beroep doen op STV - Innovatie & Arbeid ter ondersteuning van vormingssessies, cursussen, studiedagen, infovergaderingen, seminars enzovoort. Die ondersteuning kan verschillende vormen aannemen. Louter informatie verstrekken via het documentatiecentrum. Of onderzoekers laten meewerken aan een vormingsprogramma (zeer actueel onderzoeksmateriaal ter beschikking stellen, inhoudelijk 'bijwerken' van vormingswerkers en/of kaders). Of het geven van een lezing, een uiteenzetting over een onderzoek of de resultaten.

Voorbeelden van thema's die aan bod kunnen komen:

- Competentiemanagement
- Wat is werkstress?
- Uitzendarbeid in Vlaanderen
- Nieuwe ontwikkelingen in Human Resources
- Klantvriendelijkheid en personeelsbeleid in de detailhandel
- Opleiding en rekrutering in de bouwsector
- Kwaliteitszorg in de grafische sector
- Leeftijdsbewust personeelsbeleid

3.1. Vormingspakketten

Om vormingswerkers, opleidingsverantwoordelijken, docenten, die op zoek zijn naar duidelijke informatie voor een opleiding/cursus, al een aardig eind op weg te helpen werkt STV - Innovatie & Arbeid vormingspakketten uit. Deze pakketten zijn modulair samengesteld zowel naar de inhoud als naar de werkvormen. Dit betekent dat iedere organisator of samensteller van een cursus zelf een selectie kan maken uit het pakket dat het best aan-

sluit bij de eigen doelstellingen en het doelpubliek van de cursus.

Nieuwe technologieën, meer of minder geschoold werk

Een pakket over de invloed van innovaties op de vereiste kwalificaties in de bedrijven. Hoe verandert de kwalificatiestructuur? Is er een verhoging, verlaging of polarisatie? Worden die veranderingen enkel veroorzaakt door de innovaties of spelen ook andere elementen een rol? Wat heeft de toekomst in petto?

Innovatie als baanbreker

Hoe wordt de werkgelegenheid beïnvloed door innovaties? Gaan we naar een onbemande fabriek?

Werken in kringen, kwaliteit in overleg

Hoe werken kwaliteitskringen, werkoverleg? Wat komt er in aan bod, wie neemt er aan deel enz. Waarom neemt het management het initiatief om dit soort overleg in te voeren? Hoe evalueren managers, vakbonden en werknemers deze werkplekparticipatie?

Beeldschermwerk en ergonomie

Dit pakket wil niet alleen theorie aanreiken, maar gebruikers, ontwerpers, management, elementen en actiemiddelen aanbieden om ergonomische efficiënte en gebruiksvriendelijke beeldschermwerkposten tot stand te brengen.

Werkstress: achtergronden en aanpak

Op basis van onderzoeksbevindingen rond werkstress in het onderwijs, de textielsector, ziekenhuizen en warenhuizen publiceerde STV - Innovatie & Arbeid een algemene brochure 'Gejaagd door het werk. Arbeid en stress in veranderende bedrijven', die de grondslag vormt van dit vormingspakket. Dit vormingspakket wil vooral basisinformatie en discussiestof aanreiken die van nut kan zijn bij het uittekenen van een preventiebeleid op ondernemingsvlak. Het pakket gaat in op de achtergronden van werkstress, wat is werkstress en hoe herkent men stressbronnen in de werkomgeving. Het bevat werkvormen om een robotfoto te maken van risicovolle werksituaties. Het geeft aan hoe een aantal nieuwe trends inzake management en personeelsinzet geanalyseerd kunnen worden vanuit de vraag of een toename van werkstress onontkoombaar is. Het vormingspakket bespreekt de belangrijkste elementen uit een stresspreventieplan en geeft een overzicht van de betreffende regelgeving.

Andere tijden, andere bedrijven?

Bedrijven waar zelden of nooit termen zoals human resources, integrale kwaliteitszorg, lean production, teamwerk, total quality, outsourcing, organisatieverandering, ... worden gebruikt zijn vandaag de dag uiterst zeldzaam. Het management is constant op zoek naar middelen om de concurrentie een stapje voor te zijn. Men hoort niet zelden 'voortdurend veranderen is de enige kans op overleven in deze moordende concurrentieslag'.

Deze veranderingen gaan ook aan de werknemers en hun vertegenwoordigers niet onopgemerkt voorbij. Werknemers worden 'medewerkers', zij krijgen een 'nieuw profiel' aangemeten, men spreekt van taakverruiming, verantwoordelijkheid, samenwerking, teamspirit, enzovoort. Dit pakket biedt de mogelijkheid om allerlei bedrijfsveranderingen in een ruimer kader te plaatsen. Welke invloed heeft de omgeving op het bedrijfsbeleid? Hoe reageren bedrijven op nieuwe uitdagingen van de markt? Heeft dit invloed op het personeelsbeleid? Samen met de deelnemers kan men de veranderingen in hun eigen bedrijf in kaart brengen en verduidelijken. Op basis van de gegevens die de deelnemers verstrekken via de bedrijventest kan men niet alleen werken rond de situaties in de bedrijven zelf, maar ook rond de gemeenschappelijke kenmerken en de uitgesproken verschillen.

3.2. Simulatiespelen

Wie een complex thema wil behandelen waarin allerlei factoren een rol spelen, waar het eerder gaat om evoluties en mechanismen dan om exacte informatie en wie vooral deelnemers hierin een inzicht wil geven, kan gebruik maken van een simulatiespel.

Het toeleveringsspel

In dit simulatiespel worden de deelnemers geconfronteerd met de realiteit van een toeleveringsnetwerk en met Just-in-time. De spelers moeten oplossingen zoeken voor problemen zoals transportproblemen, kwaliteitsproblemen, organisatieproblemen, stockbeheer problemen enzovoort. De deelnemers krijgen een inzicht in de grote afhankelijkheid tussen de bedrijven en de gevolgen hiervan op de inzet van machines en mensen.

Het netwerkspel

In dit spel staat de 'make or buy' beslissing centraal. De spelers worden geconfronteerd met de beslissing om activiteiten van een bedrijf al dan niet uit te besteden. Door

het spel krijgen zij inzicht in de motivatie om uit te besteden, het verloop van zo'n uitbesteding en de gevolgen ervan, de relaties en communicatiestromen tussen de bedrijven.

Het teamspel

Het teamspel wil teamwerk niet promoten. Het wil wel het inzicht in het veranderingsproces vergroten. Wat verandert er? Welke problemen duiken op? Hoe worden problemen aangepakt? Zo worden een aantal hardnekkige mythes de wereld uitgeholpen.

Het teamspel verduidelijkt hoe teamwerk functioneert en geeft de bedrijfseconomische noodzaak ervan aan. Het spel gaat in op de belangrijkste problemen (samenwerken in een team, het takenpakket van het lagere kader, het invoeringsproces) en maakt die bespreekbaar. Het biedt de mogelijkheid om organisatorische veranderingen zoals JIT, integrale kwaliteitszorg en andere te plaatsen binnen teamwerk.

Het teamspel beantwoordt aan een vraag van de bedrijven. In grote bedrijven wordt het op grote schaal gebruikt. Het spel werd aangekocht door Volvo Cars, IVOC (Instituut voor Vorming en Opleiding in de Confectie), Bayer Antwerpen NV, CIS (Centrum Informatieve Spelen), Philips Matsushita Battery Corporation, Fabrimetal/Delphi, Fabrimetal/CKZ Antwerpen, BACOB, Volkswagen, Teamconsult, Interface Consult, CM (Christelijke mutualiteiten) en ACLVB.

Wie verdient het?

In het voorjaar slaat de evaluatiekoorts weer toe in bedrijven en organisaties. Dat zorgt vaak voor de nodige commotie zowel bij medewerkers als leidinggevendenden. Toch vinden medewerkers het belangrijk om één keer per jaar met hun direct leidinggevende een gesprek te hebben over het eigen functioneren en dat van hun afdeling. Voor het beloningsaspect gaan zowel leidinggevendenden als medewerkers principieel akkoord met de koppeling van beloning aan een prestatiebeoordeling. Maar niet-tegenstaande deze 'principiële' goedkeuring, bestaat er zowel bij leidinggevendenden als bij medewerkers heel wat kritiek op het (eigen) systeem.

STV - Innovatie & Arbeid ontwikkelde in samenwerking met het Centrum Informatieve Spelen een spel om in organisaties de discussie over het beoordelings- en beloningssysteem op verschillende niveaus mogelijk te maken. Maar niet alleen de systemen zijn onderwerp van gesprek, ook elementen als 'loon naar werk', samenwerken, problemen oplossen, afspraken maken, elkaar ondersteunen, evaluatiegesprekken houden, ... komen aan bod.

4. STV - Innovatie & Arbeid valoriseert onderzoek

Internetpersoneelsbeleid voor de KMO?

STV-medewerkers waren het afgelopen jaar gewaardeerde medeauteurs van de HRM-coach van UNIZO. Met dit instrument wil de KMO-organisatie een modern personeelsbeleid stimuleren bij zelfstandige ondernemers. Naast een papieren versie ontwikkelde men ook een speciale website www.hrmcoach.be waar ondernemers on line seminars kunnen volgen of on-line begeleiding vinden bij personeelsvraagstukken. De lancering van de website gebeurde met een zestal workshops 'e-HRM voor de KMO' waarop ook STV-medewerkers instrumenten demonstreerden en ondernemers een en ander konden uittesten in een mobiele computerklas.

Effectiever leren op de werkplek

In 2003 draaide het ESF-project 'Effectiever leren op de werkplek' op volle toeren. STV - Innovatie & Arbeid is één van de organisaties die aan dit project deelneemt. In 2003 werden allerlei instrumenten rond werkplekleren uitgetest bij de deelnemende bedrijven.

Snelle veranderingen in de Vlaamse bedrijven verplichten werknemers steeds nieuwe know-how te beheersen, nieuwe vaardigheden en technieken te kennen, meer met collega's samen te werken, hun takenpakket alert in te vullen,... Het vermogen om te leren wordt alsmaar belangrijker evenals de effectiviteit van het leren op de werkplek. Beide elementen leveren een belangrijke bijdrage aan het leven lang leren.

Leerprocessen en leerresultaten worden essentieel voor organisaties en ze zijn zeker niet het exclusieve domein van opleiders. Lijnmanagers moeten de aanwezige en te ontwikkelen kerncompetenties van hun bedrijf vaststellen en hebben hiervoor voldoende inzicht nodig in werkplekleren. Er is een goed begrip nodig van leerprocessen en hun resultaten om negatieve leerprocessen tegen te gaan, om competenties binnen de organisatie productief te benutten en gewenste leerprocessen mogelijk te maken, om kwalificaties te verbeteren en het zelfstandig leervermogen van medewerkers te vergroten! Veel organisaties vandaag zijn nog niet goed voorbereid om hier echt werk van te maken. Het ESF-project Effectiever werkplek-leren heeft als doelstelling:

Het lijnmanagement ondersteunen in

- het professioneler aanpakken van het formele leren op de werkplek en
- het stimuleren van het niet-formele leren tijdens het werken.

Werkplekieren omvat zowel allerlei formele opleidingsactiviteiten die plaats vinden op de werkplek (opleiden door een chef of collega, peterschap, zelfstudiepakketten, didactische job-aids, simulaties,...), als het niet-formele leren tijdens het werken (al doende leren door het werk uit te voeren, verbeteringacties, nieuwe manieren van werken ontdekken, kennis delen en vaardigheden doorgeven aan collega's, ...)

Maar het leren in deze situaties verloopt niet altijd even efficiënt en effectief. Er wordt eerder geleerd door vallen en opstaan, men beschikt niet altijd over de juiste informatie of men mist voldoende gelegenheden om de vaardigheden in te oefenen. Niet iedereen die zou kunnen en moeten leren, doet dat inderdaad of wordt daarvoor gestimuleerd.

Zoals er didactische spelregels zijn voor het opleiden op de werkplek, zo bestaan er ook richtlijnen om de taakinhoud, de arbeidsorganisatie en de context beter af te stemmen op het leren. Het werken blijft prioritair, maar de werkorganisatie en de omgevingsfactoren worden aangepast om het leren tijdens het werk te stimuleren. Functies die leermogelijkheden bieden waarborgen een blijvende inzetbaarheid van de betrokken werknemers en beïnvloeden sterk de effectiviteit van andere managementactiviteiten.

De innovatieve meerwaarde van het project ligt in een beleidsmatige aanpak van werkplekieren in de ondernemingen met als doel de kwaliteit van de arbeid te bevorderen en de intrinsieke leermogelijkheden van functies te verhogen, gecombineerd met een pragmatische aanpak via een concrete handleiding en instrumenten om dit beleid effectief te realiseren.

Aan het project werken volgende partners mee: VOV, Jonac nv (opleidingsverstrekker), Cevora, Vibam, Kamer van Koophandel van Antwerpen en Waasland, Tessenderlo Chemie, Duracell, Aviapartner Belgium, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, K.U. Leuven (Centrum voor Permanente Vorming in Beroepen en Organisaties, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen), IPV en de SERV.

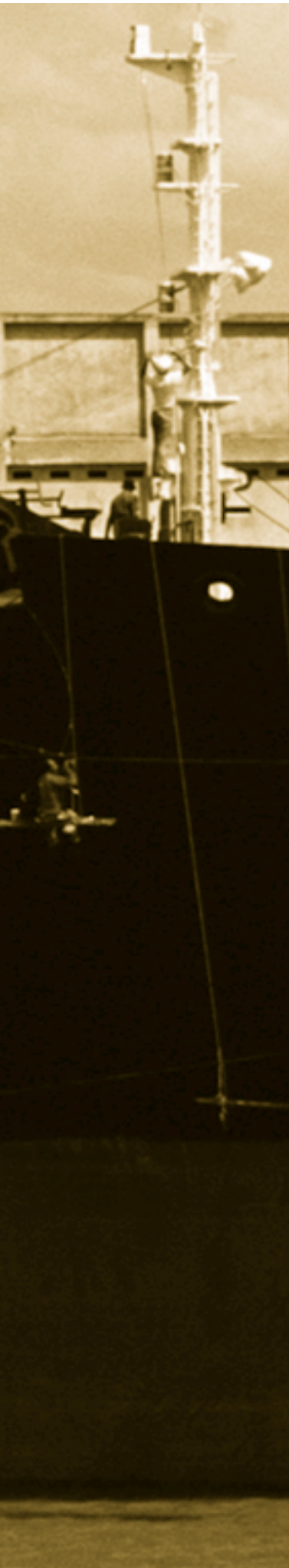
Internationale feedback vanwege de University of Cambridge, Programme for In-dustry

ESF project 'Competentiespel voor vakbondsafgevaardigden

STV - Innovatie & Arbeid is door de vakbonden als expert gevraagd bij de ontwikkeling van een simulatiespel rond competentie management en opleidingsbeleid. Enerzijds hebben we via onderzoek een expertise opgebouwd rond dit thema, anderzijds hebben we ook een zekere expertise in huis als het over simulatiespelen gaat. In 2003 is hard gewerkt aan het concept en realisatie van het spel. Dit wil zeggen dat men een positief antwoord wil op de volgende vraag: kan men die dingen uit een spelervaring halen die men in de nabespreking aan bod kan laten komen? Eind 2003 werd het spel verschillende malen uitgetest bij doelgroepen van de vakbond. Op basis van die ervaringen wordt er door het CIS (Centrum Informatieve Spelen) verder gesleuteld aan het spel. Bij STV - Innovatie & Arbeid werd een korte vragenlijst opgesteld om de tests te bevragen bij de deelnemers. Zo verzamelen we systematisch gegevens over de speltesten en kunnen we de doelstellingen van het spel nog beter laten aansluiten bij de verwachtingen van de doelgroep.

In de tweede helft van 2004 moet het spel klaar zijn.

Deel 3

Vlaamse Havencommissie

Voorwoord

Dit is de eerste keer dat er in het SERV-jaarverslag een voorwoord en een inhoudelijke bijdrage van de Vlaamse Havencommissie staat. De Havencommissie heeft vanaf het eerste volledige jaar na de oprichting in 1989 een eigen jaarverslag gepubliceerd. Dat jaarverslag kreeg jaar na jaar meer inhoud. De tijd is nu rijp voor een opsplitsing. Voortaan zullen de activiteiten van de Havencommissie zelf, de samenstelling en wetgeving rond de Havencommissie en de aanbevelingen en adviezen in dit SERV-jaarverslag worden opgenomen. Het informatieve deel van het vroegere VHC-jaarverslag zal voortaan afzonderlijk worden gepubliceerd als een "Jaaroverzicht".

De Vlaamse Havencommissie heeft in 2003 drie aanbevelingen geformuleerd. Doch het is niet noodzakelijk dat een dossier waaraan de Havencommissie veel aandacht besteedt, ook daadwerkelijk uitmondt in een

advies of een aanbeveling. Het opvolgen van dossiers, op de hoogte blijven van de actuele stand van zaken van ontwikkelingen die voor de havens belangrijk zijn, ook dat is een taak van de Havencommissie.

Maar eerst de aanbevelingen. In de eerste plaats heeft de Havencommissie een aanbeveling geformuleerd over de Nederlandse kritieken op het Vlaamse havenfinancieringssysteem. Deze aanbeveling heeft een aantal misverstanden kunnen oplossen, en heeft aangetoond dat het Vlaamse subsidiesysteem in zeehavens zeker niet meer concurrentieverstorend is dan in de buurlanden.

Een tweede aanbeveling van de Havencommissie handelde over de organisatie en financiering van de publieke taken in havens en de cofinanciering van havenprojecten. Hier hebben we als Havencommissie een aantal knelpunten op een rij gezet die zich voordoen bij de

uitvoering van het financiële luik van het Havendecreet. Niet louter als klachtenbundel, wel met de bedoeling om met de bijsturing van de huidige regelingen een praktisch beter werkbaar havenfinanciering te bereiken.

Een derde aanbeveling was eerder van technische aard. Een Europese richtlijn uit 2001 regelt immers het veilig laden en lossen van bulkschepen. Deze richtlijn van de Europese Unie bestond al, maar moest nog worden omgezet naar Belgische en Vlaamse wetgeving. De Havencommissie heeft hierover een aanbeveling geformuleerd teneinde bij deze omzetting enkele praktische problemen te voorkomen.

Maar zoals gezegd mondt niet iedere discussie in de Havencommissie uit in een aanbeveling, een advies of een ander publiek document. Sommige dossiers worden gewoon nauwlettend in het oog gehouden, zoals de Havenrichtlijn. In 2001 en 2002 werden hierover reeds 3 aanbevelingen geformuleerd, in 2003 niet meer. Maar in 2003 werd het dossier nog steeds op de voet gevolgd. En dat geldt trouwens ook voor heel wat andere Europese haven- en vervoersdossiers, want die worden steeds belangrijker.

Samengevat was 2003 een gevuld werkjaar, waarin heel wat nuttige zaken zijn gerealiseerd.

1

Vlaamse Havencommissie

1. Taakomschrijving

De Vlaamse havens, Antwerpen, Gent, Zeebrugge en Oostende, hebben ontegensprekelijk een groot belang voor de Vlaamse en Belgische economie. De havens

kennen een enorme rechtstreekse en onrechtstreekse bedrijvigheid: vervoer, overslag en opslag, distributie, handel, diensten, industrie, enz. Elk van deze activiteiten zorgt voor tewerkstelling en toegevoegde waarde. Het spreekt voor zich dat Vlaanderen een groot belang hecht aan haar havens en aan een gedegen havenbeleid.

Daarom heeft de Vlaamse Regering in 1989 een commissie opgericht: de Vlaamse Havencommissie (VHC). De Havencommissie levert een bijdrage tot de voorbereiding van het havenbeleid. Deze algemene opdracht werd in het Havendecreet herbevestigd. Ook in het daaruit voortvloeiende uitvoeringsbesluit over de werking en de samenstelling van de Vlaamse Havencommissie bleven de taken vrijwel gelijk aan deze uit het oorspronkelijke oprichtingsbesluit.

De Vlaamse Havencommissie heeft enerzijds een advies- en aanbevelingsopdracht en anderzijds een informatie- en studieopdracht.

1.1. De advies- en aanbevelingsopdracht

Het Vlaams Parlement, de Vlaamse Regering, de bevoegde minister en de SERV kunnen de Havencommissie om advies vragen of de Havencommissie kan op eigen initiatief een aanbeveling doen.

De algemene adviezen en aanbevelingen hebben betrekking op het uitwerken van algemene beleidsobjectieven voor de infrastructuur en exploitatie van de havens, algemene voorstellen over de concurrentievoorwaarden tussen havens (financiering, subsidiëring, samen-

werkingsverbanden), de bevordering van de coördinatie tussen het beleid van de havens en overleg en een versterkte samenwerking tussen de havens. De Vlaamse Havencommissie kan ook aanbevelingen formuleren over alle hinterlandverbindingen van de havens en het interregionaal en internationaal overleg over het zeehavenbeleid. De algemene beleidsobjectieven moeten worden omgezet in concrete infrastructuurplannen en projecten voor het geheel van de havens.

Aan de Havencommissie wordt ook advies gevraagd over ontwerpen van decreet, ontwerpbesluiten en beleidsnota's die relevant zijn voor het havenbeleid. Deze adviezen worden gevraagd voordat er op regeringsniveau een beslissing over wordt genomen.

Analoog adviseert de commissie ook over projecten die in de havens worden gerealiseerd en waarvoor de Vlaamse overheid subsidie verleent of (mede-)investeert. De minister is uitdrukkelijk gebonden om aan de commissie advies te vragen over de projecten met een overheidsinvestering van ten minste 10 miljoen euro. Tot enkele jaren geleden lag de nadruk in de adviezen van de Vlaamse Havencommissie vooral op de haalbaarheid en de wenselijkheid van investeringsprojecten in de havens. Belangrijke voorbeelden van dergelijke investeringsprojecten zijn de Flanders Container Terminal (Zeebrugge), het Verrebroekdok (Antwerpen), het Kluisendok (Gent), de renovatie van de haven van Oostende, de Containerkade Noord en de Containerkade West (Antwerpen). Ondertussen is de nadruk in de adviezen en aanbevelingen wat verschoven naar de meer algemene beleidsmatige onderwerpen, zoals Europese aangele-

genheden (Havenrichtlijn), Strategische plannen, het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, havenbestuurlijke bevoegdheden, financiering van havens, enz.

1.2. De informatie- en studieopdracht

Het secretariaat van de Havencommissie vervult autonoom de algemene informatieopdracht van de Vlaamse Havencommissie. Op regelmatige tijdstippen publiceert de Vlaamse Havencommissie informatieve rapporten over bijvoorbeeld de toekomstige verkeers- evolutie in de havens, het hinterlandvervoer van en naar de havens of over het sociaal-economische belang van de Vlaamse zeehavens (met gegevens over toegevoegde waarde, tewerkstelling, enz.). Binnen haar informatie- en studieopdracht kan de Vlaamse Havencommissie ook opdrachten geven aan externen, bijvoorbeeld studie bureaus, om één of meerdere aspecten van een havenrelevant probleem te onderzoeken. In oktober 2000 heeft de Havencommissie een rapport gepubliceerd over de trends in de containerbusiness zoals schaalvergroting, allianties en fusies en de gevolgen daarvan voor de Vlaamse havens. Begin 2004 publiceert de Vlaamse Havencommissie een boekje over de invloed van de Europese Unie op de Vlaamse zeehavens: "Wegwijzer in Europese haven- en vervoerdossiers". Voor een hele reeks Europese dossiers wordt hierin bondig maar duidelijk uitgelegd waar het over gaat en wat de actuele stand van zaken is van het dossier.

De jaarverslagen, rapporten en studies zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van de Vlaamse Havencommissie of via de bestelmodule van de SERV-website (www.serv.be).

2

Werking van de Vlaamse Havencommissie in 2003

1. Commissievergaderingen in 2003

In 2003 is de Vlaamse Havencommissie drie maal samengekomen, namelijk op 30 januari, 2 juli en 15 december 2003. Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste agendapunten van deze drie vergaderingen.

30 januari

Tijdens de vergadering van de Vlaamse Havencommissie van 30 januari 2003 werden twee belangrijke agendapunten besproken: enerzijds de ontwerpaanbeveling

van de Vlaamse Havencommissie over de Nederlandse kritieken op het havenfinancieringssysteem in Vlaanderen en anderzijds de stand van zaken van de ontwerp van Havenrichtlijn van de Europese Commissie.

De aanbeveling over de Nederlandse kritieken op het Vlaamse havenfinancieringssysteem werd geformuleerd naar aanleiding van diverse kritische opmerkingen vanuit Nederlandse hoek op het Vlaamse financieringssysteem voor havens. De Havencommissie concludeert

echter, mede op basis van een studie die zij heeft laten uitvoeren, dat het subsidiesysteem in Vlaanderen zeker niet meer concurrentieverstorend is dan in de buurlanden. Hierover heeft de Havencommissie in haar aanbeveling een aantal misverstanden uit de weg geruimd. De aanbeveling werd met unanimité van stemmen door de Vlaamse Havencommissie goedgekeurd. Er werd afgesproken dat de voorzitter, samen met Prof. dr. Van Hooydonk (auteur van de studie) over de aanbeveling en de studie een toelichting zou geven aan de pers. Deze persconferentie vond plaats op 10 februari 2003.

Ook werd tijdens de vergadering van 30 januari een overzicht gegeven van de stand van zaken van de Havenrichtlijn die door de Europese Commissie in februari 2001 werd voorgesteld. De Vlaamse Havencommissie volgt deze materie nauwgezet op en heeft sinds het eerste voorstel van de richtlijn al drie aanbevelingen geformuleerd. Over het standpunt van de Havencommissie werden voortdurend contacten onderhouden met het kabinet van minister Stevaert (later in het jaar opgevolgd door Minister Bossuyt), de Vlaamse Nautische Autoriteit en de betreffende Vlaamse Europese parlementsleden.

2 juli

Tijdens de vergadering van de Vlaamse Havencommissie van 2 juli 2003 werden twee ontwerpaanbevelingen besproken: enerzijds de ontwerpaanbeveling van de Vlaamse Havencommissie over de organisatie van de financiering van de publieke taken in havens en de cofinanciering van havenprojecten en anderzijds de ontwerpaanbeveling van de Vlaamse Havencommissie over de omzetting van de richtlijn 2001/96/EG van het Europees Parlement en de raad van 4 december 2001 tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften en procedures voor veilig laden en lossen van bulkschepen in Vlaams en Belgisch recht.

Het Havendecreet heeft de weg uitgestippeld voor, onder meer, een nieuwe aanpak van de financiering van de publieke diensten die door de havenbesturen worden uitgevoerd en voor de cofinanciering van havenprojecten. De Vlaamse Havencommissie stipt in de aanbeveling over de organisatie van de financiering van de publieke taken in havens en de cofinanciering van havenprojecten knelpunten aan en stelt oplossingen voor met betrekking tot de praktische uitvoering van de nieuwe financieringsregelingen.

Het doel van de Richtlijn Bulk is de veiligheid van bulkschepen, die voor laden en lossen van vaste bulklading terminals in de lidstaten aandoen, te vergroten door de risico's van buitensporige spanning en beschadiging van de structuur van het schip tijdens het laden en het lossen te beperken. Dit door het vastleggen van geharmoniseerde geschiktheidsvereisten voor bulkschepen en -terminals, en geharmoniseerde procedures voor samenwerking en communicatie tussen deze schepen en terminals. In de aanbeveling over de omzetting van de Richtlijn Bulk beoogt de Vlaamse Havencommissie om bij de omzetting van de richtlijn naar Vlaams en Belgisch recht enkele kleine aanpassingen te doen om de richtlijn in de praktijk "werkbaarder" te maken.

Na bespreking in de vergadering werd de ontwerpaanbeveling over de havenfinanciering unaniem goedgekeurd. Voor de ontwerpaanbeveling over de omzetting van de Richtlijn Bulk was er enkel nog onduidelijkheid over de definitie van de terminalverantwoordelijke. De vergadering vroeg tijd tot eind juli om het probleem grondig te bekijken. De plenaire Havencommissie gaf aan het dagelijks bestuur een mandaat om de ontwerpaanbeveling over de omzetting van de Richtlijn Bulk, na een akkoord over punt 3.2, goed te keuren op het eind van juli 2003.

Ook tijdens de vergadering van 2 juli 2003 gaf de gewestelijke havencommissaris, de heer Toon Colpaert, een uiteenzetting met een presentatie over zijn voorstel voor een studie rond "De (her)waardering van het sociaal-economisch belang van onze havens". Deze uiteenzetting gebeurde op vraag van het dagelijks bestuur van de Havencommissie.

Nog tijdens de vergadering van 2 juli 2003 werd meegedeeld dat het dagelijks bestuur op 30 april 2003 voorstelde om een memorandum te maken ter voorbereiding van de verkiezingen in 2004, van de vorming van een Vlaamse Regering en van de formulering van een regeringsverklaring die daarop zal volgen. Met de opmaak van dit memorandum wil de Vlaamse Havencommissie een bijdrage leveren aan de opname van een evenwichtige tekst over havens in de regeringsverklaring. Er werd overeengekomen om bij de opmaak van het memorandum nauw samen te werken met de administratie Waterwegen en Zeewezen.

Tenslotte werd ook tijdens deze vergadering van de Vlaamse Havencommissie de laatste stand van zaken van de Havenrichtlijn besproken.

15 december

Tijdens de vergadering van de Vlaamse Havencommissie van 15 december 2003 werden drie onderwerpen besproken: de ontwerpaanbeveling met prioritaire aandachtspunten voor de havens en het havenbeleid (ontwerpaanbeveling t.b.v. het regeerakkoord 2004), het rapport "havens en Europese Unie: Actuele topics en relevante documenten" en een nota van het secretariaat over de aanleg en de financiering van spoorzaten van lokaal belang in de havengebieden.

De ontwerpaanbeveling ten behoeve van het regeerakkoord heeft als doel dat er in de regeringsverklaring, die zal volgen op de verkiezingen van 2004, een tekst wordt opgenomen waarin de havens op een positieve wijze aan bod komen en waarin concrete aandachtspunten voor het havenbeleid worden behandeld.

De vergadering besprak het rapport dat het secretariaat van de Havencommissie heeft opgemaakt over de belangrijkste EU-dossiers die voor de havens van belang zijn. Met het rapport poogt het secretariaat een wegwijs te geven aan de maritieme sector in het labirint van mededelingen, richtlijnen en verordeningen van de Europese Commissie. Per behandeld onderwerp geeft het rap-

port een korte toelichting en de meest recente stand van zaken van de dossiers. Bovendien bevat het rapport per onderwerp een tabel met een overzicht van de belangrijkste documenten. Deze documenten zijn in digitale vorm beschikbaar op het secretariaat van de Havencommissie. De vergadering erkende het belang van het rapport en besliste om het te publiceren zodat het voor een groot publiek beschikbaar wordt.

Op de vergadering van de Havencommissie van 2 juli werd door de vertegenwoordigers van de NMBS een probleem aangekaart over de financiering van spoorzaten van lokaal belang. Het gaat in feite over de interpretatie van een onderdeel van het Havendecreet. Afhankelijk van de interpretatie is het mogelijk om de financiële lasten voor de spoorzaten van lokaal belang bij de NMBS, bij het havenbestuur, bij het gewest of bij een combinatie daarvan te leggen. Alleszins was er geen volledige duidelijkheid. Aan het secretariaat werd gevraagd het probleem te onderzoeken en voorstellen tot oplossing te formuleren. In de vergadering van 15 december werd een nota gepresenteerd waarin het probleem werd geanalyseerd en waarin verschillende voorstellen tot oplossing werden gedaan. De NMBS zal samen met de havenbesturen de voorgestelde oplossingen verder uit-

werken in de vorm van overeenkomsten tussen de NMBS en de havenbesturen. Er volgt geen aanbeveling in verband met dit dossier.

2. Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor de algemene werking van de Vlaamse Havencommissie en formuleert de opdrachten aan de werkgroepen en het secretariaat. Het finaliseert, op basis van de voorstellen van het secretariaat en de werkgroepen, de ontwerp-aanbevelingen en/of ontwerpadviezen voor de Vlaamse Havencommissie.

In 2003 kwam het dagelijks bestuur vier maal samen, namelijk op 3 maart, 30 april, 23 mei en 5 december 2003.

3 maart

Tijdens de vergadering van het dagelijks bestuur van 3 maart 2003 kwam maar één groot thema aan bod: de stand van zaken van de Havenrichtlijn.

30 april

Het dagelijks bestuur vergaderde opnieuw op 30 april 2003. Er werd over drie belangrijke agendapunten ver-

gaderd. Vooreerst werd de stand van zaken van de havenrichtlijn en de door de Vlaamse Havencommissie te ondernemen acties in dat verband besproken. Ook werd beslist om de problematiek van de havenkredieten in een werkgroep onder de loep te nemen. Er werd ook overeengekomen om, op vraag van de industrie, een aanbeveling voor te bereiden over de omzetting van de Richtlijn Bulk in Vlaams en Belgisch recht.

23 mei

De belangrijkste punten van de vergadering van het dagelijks bestuur van 23 mei waren de discussie over de opvolging van de studie naar de implicaties van de regelgeving en het beleid van de Europese Unie voor het Vlaamse havenbeleid, de problematiek van de vluchthavens, de ontwerp-aanbeveling over de omzetting van de Richtlijn Bulk en de problematiek van de informatiedoorstroming vanuit de Europese instellingen naar het federale en gewestelijke niveau.

5 december

Tijdens de vergadering van het dagelijks bestuur van 5 december kwamen volgende agendapunten aan bod: de ontwerp-aanbeveling "met prioritaire aandachtspunten die betrekking hebben op havens en havenbeleid" (ontwerp-aanbeveling t.b.v. het regeerakkoord 2004),

het rapport van het secretariaat over de havens en de Europese Unie, de voorontwerpen van decreet tot oprichting van "havenrelevante" IVA's en EVA's en de nota van het secretariaat over de aanleg en de financiering van zaten van spoorwegen van lokaal belang in havengebieden.

3. Werkgroepen

De dossiers voor het dagelijks bestuur en de Havencommissie werden in de loop van 2003 voorbereid door de verschillende werkgroepen.

De werkgroepen zijn verantwoordelijk voor de voorbereiding van het grootste deel van de adviezen en aanbevelingen. Ze zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de organisaties en de havenbesturen, die zijn vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur. Twee leden van de administratie Waterwegen en Zeewezen (Departement Leefmilieu en Infrastructuur) volgen de werkzaamheden van de werkgroepen. Indien het wenselijk is, kan het dagelijks bestuur nog andere deskundigen aan de werkgroepen toevoegen.

3

Adviezen en aanbevelingen

1. Aanbeveling over de Nederlandse kritieken op het havenfinancieringssysteem in Vlaanderen

30 januari 2003

1.1. Inleiding

De Vlaamse Havencommissie constateert dat er af en toe berichten verschijnen in de pers waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen buitenlandse financieringssystemen voor haveninfrastructuur en het Vlaamse systeem om zeehaveninfrastructuur te financieren. Met name zijn er onder impuls van de Nederlandse Nationale Havenraad al verschillende publicaties geweest waarin het Vlaamse financieringssysteem als concurrentieverstorend wordt beschouwd. Vlaanderen heeft daarop tot nu nog niet gereageerd.

De Vlaamse Havencommissie is van mening dat dergelijke berichten gebaseerd zijn op onvolledige, onjuiste of éézijdig geïnterpreteerde gegevens en wenst in deze aanbeveling duidelijkheid te scheppen in deze materie.

Uit een studie, die de Vlaamse Havencommissie in 2002 heeft laten uitvoeren, blijkt duidelijk dat het Vlaamse financieringssysteem onterecht wordt beschouwd als concurrentieverstorend tegenover het buitenland en dit geldt ook tegenover Nederland.

De Havencommissie vindt dat systematisch niet reageren op dergelijke berichten de foute indruk zou kunnen wekken dat de inhoud of de teneur van die gepubli-

ceerde berichten de werkelijkheid correct en volledig weergeven.

1.2. Vaststellingen

De Vlaamse Havencommissie stelde vast dat er in verscheidene Nederlandse publicaties rechtstreeks of onrechtstreeks verwezen wordt naar het Vlaamse financieringssysteem.

Jaarverslag 2001 van de Nationale Havenraad, blz. 13

(...) De basisinfrastructuur (bruggen, sluisen, zeeeweringen, landaanwinning, achterlandverbindingen en dergelijke) wordt tot nu toe in ons land en onze buurlanden door de overheid betaald. Dat moet ook in de toekomst zo blijven. Volgens de Werkgroep verkeren de Nederlandse zeehavens al in een ongunstige positie, doordat in andere landen het Rijk een groter deel van de kosten van de haveninterne infrastructuur (kaden, havenbekkens, bedrijfsterreinen) voor zijn rekening neemt. (...)

Jaarverslag 2001 van de Nationale Havenraad, blz. 14

(...) Voor de haveninterne infrastructuur (kaden, havenbekkens, bedrijfsterreinen) is de havenbeheerder verantwoordelijk. Gebruikers van de haven betalen deze investeringen terug, in de vorm van huur, kadegeld en zeehavengeld. Doordat in de landen om ons heen het Rijk meer bijdraagt in de kosten van de haveninterne infrastructuur wordt in Nederland een groter deel van deze kosten in rekening gebracht bij de gebruikers van de havens. Dat heeft een nadelige invloed op de concur-

rentiepositie van de Nederlandse zeehavens en de daar actieve bedrijven. Vooral de verschillen met België springen in het oog, aldus de Werkgroep. In Nederland is de jaarlijkse Rijksbijdrage voor de haveninterne infrastructuur van de zeehavens circa € 12 miljoen per jaar (HIP-regeling). In België draagt de overheid jaarlijks gemiddeld € 70 miljoen bij in deze kosten.(...)

Jaarverslag 2001 van de Nationale Havenraad, blz. 17

(...) Overheidsinvesteringen in de Vlaamse havens.

Het secretariaat van de raad maakte op basis van cijfermateriaal uit het jongste jaarverslag van de Vlaamse Havencommissie een overzicht van de bestedingen van de Vlaamse Overheid aan de zeehavens. Deze cijfers werden vergeleken met de situatie in Nederland (HIP-gelden). Het blijkt dat het Vlaamse Gewest jaarlijks gemiddeld aan investeringen in haveninfrastructuur een bedrag besteedt dat een veelvoud is van de Rijksbijdrage in ons land. Zowel het oude als het nieuwe financieringsregime voor haveninfrastructuur in Vlaanderen zal jarenlang invloed hebben en houden op de havenkosten en daarmee invloed hebben op de marktpositie van de Vlaamse havens ten opzichte van de directe concurrenten in Nederland. De raad trok uit het overzicht de conclusie dat het budget voor Haven-Interne Projecten (HIP) in ons land substantieel zou moeten worden verhoogd. (...)

Jaarverslag 2001 van de Nationale Havenraad, blz. 33:

(...) Naar aanleiding van het bericht van de verhoging van de loodsgeldtarieven in de Nederlandse zeehavens met 3,2%, overeenkomstig het voorstel van de Nederlandse Loodsencorporatie, constateerde de raad dat de loodsgelden voor de Scheldevaart (op de Vlaamse zeehavens Antwerpen en Gent) maar met 2% werden verhoogd. De raad stelde in een schrijven aan de minister van Verkeer en Waterstaat dat dit tariefverschil ten nadele van de Nederlandse zeehavens niet op zichzelf staat. Het komt boven op een inmiddels lange lijst van concurrentienadelen die de Nederlandse zeehavens ondervinden, in het bijzonder ten opzichte van de Vlaamse zeehavens. Zo zijn er de verschillen in overheidsbijdragen aan de gevolgen van milieu- en veiligheidsregelgeving. Nu daar nog een verschil in loodsgeldtariefstijging van 1,2% bij komt is naar de mening van de havenbeheerders en het havenbedrijfsleven het algemeen belang in het geding. De raad stelde de minister daarom voor om, in afwijking van het voorstel van de NLC, de stijging van de loodsgeldtarieven in Nederland voor het komend jaar te beperken tot 2%. (...)

Uit een artikel in het tijdschrift Mainportnews van oktober 2002, rubriek Havens: "Havenraad wil meer geld en gelijk speelveld, voorzitter Van der Hek: Duitsland en Vlaanderen genereuzer voor hun havens"

(...) Financiering

Een ander terrein waarop de Nederlandse zeehavens slechter worden behandeld dan buitenlandse concurrenten is de financiering van investeringen in de basisinfrastructuur (maritieme toegang, landaanwinning, achterlandverbindingen). De internationale praktijk, met name in Vlaanderen en Duitsland, is dat de financiering van de basisinfrastructuur volledig voor rekening komt van de belastingbetaler. Nederlandse havens moeten een deel van die kosten voor eigen rekening nemen.

De havenbeheerders en het havenbedrijfsleven dringen er bij het nieuwe kabinet dan ook op aan voor de basisinfrastructuur af te zien van een eis van publiekprivate financiering, omdat de Nederlandse zeehavens zich daardoor uit de markt zullen prijzen.

Als het al komt tot PPS-instructies, dan zal het Rijk eventuele meerkosten af moeten dekken, vindt Van der Hek, die daarmee het hele idee impliciet naar de prullenbak verwees. De aangekondigde beslissing over de financiering van de Tweede Maasvlakte noemde hij in dit verband een 'belangrijke toetssteen'.

HIP

In andere landen neemt de Rijksoverheid bovendien een groter deel van de kosten van de haveninterne infrastructuur (kaden, havenbekkens, bedrijfsterreinen) voor haar rekening dan in ons land. Hierdoor wordt in ons land een groter deel van deze kosten in rekening gebracht bij de gebruikers. Deze internationale praktijk vormt in de ogen van de havenbeheerders en het havenbedrijfsleven aanleiding om de bestaande regeling Haveninterne Projecten (HIP) te continueren en het budget fors te verhogen.

"Om het speelveld met België recht te trekken zou het budget jaarlijks verhoogd moeten worden van twaalf tot honderd miljoen euro", zo legde de voorzitter van de Havenraad zijn verlanglijstje op tafel. (...)

De Nederlandse Havenraad voert de kritieken op de Vlaamse regels aan in een vraag aan de Nederlandse overheid om meer financieringsmiddelen voor de Nederlandse havens. Getuige hiervan een passage uit een brief van 24 mei 2002 van de Nationale Havenraad aan de toenmalige Kabinetsformateur:

(...)

- De HIP regeling moet worden verlengd en op een niveau gebracht worden dat aansluit bij de rijksbijdragen in de concurrerende landen. (...)

1.3. Beknopte analyse

1.3.1 Samenvatting van het Vlaamse systeem voor havenfinanciering

1.3.1.1 Algemeen principe

Door het Havendecreet van 2 maart 1999 werd een nieuw financieringssysteem ingevoerd, gebaseerd op het principe van (1) een grote financiële verantwoordelijkheid voor de havenbesturen (en dus een kleine financiële tussenkomst door de overheid) op het vlak van investeringen in haveninterne basisinfrastructuur en uitrustingsinfrastructuur en (2) een grote financiële verantwoordelijkheid voor de overheid op het vlak van maritieme toegankelijkheid (toegangswegen, sluisen), verkeersafwikkeling, veiligheid en vrijwaring van het milieu. Kort samengevat zorgt de overheid voor de vervulling van de essentiële randvoorwaarden en zorgen de havenbesturen voor de commercieel exploitatieerbare infrastructuur (waarbij de overheid nog slechts in geringe mate zal tussenkomen). Suprastructuur is altijd ten laste van de privé-sector.

De bepalingen van het financieringssysteem, dat door het Havendecreet werd ingevoerd, zijn volledig in overeenstemming met de Europese principes inzake staatssteun. De artikels 87 en 88 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap laten staatssteun immers toe, op voorwaarde dat het algemeen belang wordt gediend en dat het project in kwestie niet ten goede komt aan slechts één gebruiker.

Typerend voor het Vlaamse financieringssysteem voor havens is de transparantie, ook aan de zijde van de havenbesturen. De rekeningen van havenbesturen zijn duidelijk gescheiden van steden/gemeenten en/of centrale overheid. Gegevens over de rekeningen van de havenbesturen en van de financiële stromen van en naar deze havenbesturen zijn publieke informatie.

1.3.1.2 Overheidstussenkomsten voor investeringen en onderhoud in maritieme toegangswegen en zeesluisen

De Vlaamse Overheid is verantwoordelijk voor de aanleg, de instandhouding en het onderhoud van de maritieme toegangswegen en de basisinfrastructuur. Dit met inbegrip van het verwerken van baggerspecie.

1.3.1.3 Overheidstussenkomsten voor exploitatie van sluisen

Sinds de invoering van het Havendecreet in 1999 is de Vlaamse Overheid financieel verantwoordelijk voor de exploitatie van de sluisen. In de nieuwe regeling blijven de havenbesturen operationeel verantwoordelijk voor de exploitatie van de sluisen. Het Havendecreet voorziet een jaarlijkse te verantwoorden maximale toelage voor deze exploitatiekosten. Deze vergoeding wordt afgestemd op de werkelijke kosten. De havenbesturen blijven dus operationeel verantwoordelijk, maar de financiële lasten daarvan vallen nu onder de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Overheid.

Commercieel recupereerbare kosten, zoals het vast- en losmaken van de schepen, komen niet in aanmerking.

Dit nieuwe systeem stemt vanuit financieel oogpunt overeen met het Nederlandse systeem, aangezien de personeelskosten en de exploitatie van de Nederlandse sluisen worden gedragen door de Nederlandse Overheid.

1.3.1.4 Overheidstussenkomsten voor baggerwerken in doorvaartroutes in havengebieden

De Vlaamse Overheid komt financieel tussen in de aanleg-, instandhoudings- en onderhoudskosten van de maritieme toegangswegen en de basisinfrastructuur. Dit met inbegrip van het verwerken van de baggerspecie. Het begrip maritieme toegangswegen omvat naast de vaarpassen in de Noordzee, de Westerschelde, de Beneden-Zeeschelde enz., ook andere voor de zeescheepvaart afgebakende rivieren en geulen en de vaarwegen in de aan het getij onderworpen gedeelten van de havens en concreet ook de toegangseulessen naar de zeesluizen telkens met hun aanhorigheden, de kanaaldokken, de zwaaikommen en de kanalen.

Voor zover het havenbedrijf zelf instandhoudings- of onderhoudswerken uitvoert in de kanaaldokken die binnen het havengebied gelegen zijn, is in een voorlopige regeling voorzien dat de Vlaamse Overheid hiervoor financieel kan tussenkomen.

1.3.1.5 Overheidstussenkomsten voor havenkapiteindiensten met betrekking tot taken die expliciet kunnen toegewezen worden aan de verkeersafwikkeling, de veiligheid en de vrijwaring van het milieu

Het Havendecreet en het bijbehorende uitvoeringsbesluit voorzien de jaarlijkse uitkering aan de havenbesturen van een vergoeding voor de havenkapiteindiensten. Dit uitsluitend voor wat de taken betreft die expliciet kunnen toegewezen worden aan de verkeersafwikkeling, de veiligheid en de vrijwaring van het milieu. Commercieel recupereerbare kosten zoals het afhalen van afvalolie of de opruiming van olievlekken komen niet in aanmerking.

1.3.1.6 Overheidstussenkomsten voor investeringen in haveninterne basisinfrastructuur

Het Havendecreet en het betreffende uitvoeringsbesluit laten een overheidstussenkomst van 50 % toe voor de haveninterne basisinfrastructuur. Vóór de goedkeuring van het Havendecreet kwam de overheid voor 100 % tussen.

1.3.1.7 Overheidstussenkomsten voor investeringen in uitrustingsinfrastructuur

Het Havendecreet en het bijbehorende uitvoeringsbesluit maken het mogelijk dat de Vlaamse Overheid financieel tussenkomt bij investeringen in uitrustingsinfrastructuur (zoals bijv. kaaimuren of steigers). Deze tussenkomst bedraagt 20 % vanaf 2004 (30 % tot en met 2003). Deze regeling vervangt de vroegere 60/40 regeling, waarin de overheidstussenkomst 60 % bedroeg. Deze regeling is wat de hoogte van het subsidiepercentage betreft vergelijkbaar met de HIP-regeling in Nederland (HIP: Haven Interne Projecten, zie 3.2.7).

1.3.1.8 Ad hoc regelingen

In Vlaanderen worden geen ad hoc regelingen getroffen.

1.3.2 Samenvatting van het Nederlandse systeem voor havenfinanciering

1.3.2.1 Algemeen principe

In Nederland bestaat er een regulier systeem van staats-tussenkomsten in haveninfrastructuur, waarbij, met de zgn. HIP-regelingen, tot 20 % overheidstussenkomst mogelijk is. Daarnaast wordt voor grote havenprojecten vaak aanzienlijke ad hoc-steun verleend.

Bij de oprichting van sommige havenschappen werden in het verleden zeer gunstige regelingen getroffen met aanzienlijke staats-tussenkomsten, waardoor deze havens

over een bijzonder gunstige uitgangspositie konden beschikken, die ook nu nog zijn invloed heeft. Op basis van publieke documenten is hierin moeilijk inzicht te verkrijgen.

1.3.2.2 Overheidstussenkomsten voor investeringen en onderhoud in maritieme toegangswegen en zeesluizen

De kosten voor de aanleg en het onderhoud van de maritieme toegangswegen tot de Nederlandse havens worden gedragen door de centrale overheid. Hierbij geldt in principe hetzelfde stelsel als in het Vlaamse Gewest.

1.3.2.3 Overheidstussenkomsten voor exploitatie van sluizen

De Nederlandse rijksoverheid draagt de kosten van onderhoud en exploitatie van de zeesluizen, zoals nu, sinds het Havendecreet, ook het geval is in Vlaanderen.

1.3.2.4 Overheidstussenkomsten voor baggerwerken in doorvaartroutes in havengebieden

De Nederlandse rijksoverheid draagt de kosten van baggerwerken in doorvaartroutes, zoals nu, sinds het Havendecreet, ook gedeeltelijk het geval is in Vlaanderen.

1.3.2.5 Overheidstussenkomsten voor havenkapiteindiensten met betrekking tot taken die expliciet kunnen toegewezen worden aan de verkeersafwikkeling, de veiligheid en de vrijwaring van het milieu

De havenkapiteindiensten vallen in Nederland voor het grootste deel onder de verantwoordelijkheid van de havenbesturen en worden ook voor het grootste deel door de havenbesturen gefinancierd, vergelijkbaar met de situatie in Vlaanderen voor het Havendecreet. De situatie is in Nederland verschillend in de diverse havens.

1.3.2.6 Overheidstussenkomsten voor investeringen in haveninterne basisinfrastructuur

De Nederlandse Overheid kan in projecten financieel tussenkomen voor 20 % door middel van de HIP-regeling of door een ad hoc regeling. Zie 3.2.7.

1.3.2.7 Overheidstussenkomsten voor investeringen in uitrustingsinfrastructuur

De aanleg van nieuwe haveninfrastructuur inclusief dokken en kaaien is in principe voor rekening van het plaatselijke havenbestuur. Toch komt de Nederlandse rijksoverheid vaak tussen. Daarbij dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de 'gereguleerde' rijkstussenkomst en de 'ad hoc'-rijkstussenkomst.

De eerste bestaat in gereguleerde tussenkomsten op basis van een wetgeving die geldt voor alle havens. In Nederland is de financiële tussenkomst van de rijksoverheid in de havensector weliswaar niet geregeld in een overkoepelende wetgeving, vergelijkbaar met het Vlaamse Havendecreet. Toch werden recent verschillende losstaande algemene regelingen uitgewerkt:

- **de Regeling Haveninterne Projecten (HIP I en HIP II)**

HIP I was een subsidieregeling die alleen gold voor de havens van Rotterdam en Amsterdam, voor de periode tussen 1995 en 1999. De subsidie bedroeg maximaal 20 % in de investeringen in acht projecten. Suprastructuur kon niet worden gesubsidieerd. Voor de periode 2000-2003 werd de HIP-regeling aangepast. HIP II werd uitgebreid, doch er werden ook additionele voorwaarden bepaald om subsidie te bekomen. Zo mag er bijvoorbeeld geen lading worden weggetrokken uit andere Nederlandse havens en geeft de rijksoverheid de voorrang aan subsidiëring van projecten met een relatief hoge toegevoegde waarde.

- **de Subsidieregeling Openbare Inland Terminals (SOIT)**

De SOIT is een subsidiemechanisme dat geldt voor de periode 2000-2003 en dat tot doel heeft een modal shift te stimuleren.

- **de Subsidieregeling bedrijfsgebonden vaarwegaansluitingen**

Ook Nederland heeft een bijzondere regelgeving uitgewerkt betreffende subsidies voor nieuwe bedrijfsgebonden vaarwegaansluitingen. De regeling is verenigbaar met de Europese staatssteunregeling.

1.3.2.8 Ad hoc regelingen

Essentieel in de Nederlandse subsidiepolitiek is het bestaan van 'ad hoc'-rijkstussenkomsten in individuele projecten, zonder basis in een algemene financieringsregeling. Deze tussenkomsten hebben soms een uitgesproken steunkarakter. In vergelijkingen tussen Nederlandse en Vlaamse subsidiesystemen worden de ad hoc regelingen dikwijls niet in rekening gebracht, terwijl het toch gaat om substantiële bedragen.

1.3.3 Een cijfermatige vergelijking van het Vlaamse en het Nederlandse budget voor havens is delicaat

De vergelijking die in de publicaties van de Nationale Havenraad en de daaruit voortvloeiende persberichten werd gemaakt, haalt één kostenpost uit de begroting van het Nederlandse Verkeer en Waterstaat (nl. de kosten

voor het HIP-programma) en één kostenpost uit het Vlaamse budget voor havens. In de diverse publicaties wordt de overheidstussenkomst in het kader van de HIP-regeling vergeleken met de tussenkomsten van de Vlaamse overheid in havenprojecten. Dit is een subjectieve keuze om verschillende redenen:

- Er wordt geen rekening gehouden met de ad hoc ondersteuning die de Nederlandse overheid verleent aan grote havenprojecten. Het is op zijn minst aangewezen om in een vergelijking tussen het Nederlandse en het Vlaamse systeem voor havenprojectfinanciering voor beide landen alle aspecten van het systeem in rekening te brengen.
- Bij de vergelijking tussen het Nederlandse en het Vlaamse systeem voor projectfinanciering wordt in de Nederlandse analyses, wat Vlaanderen betreft, de nadruk volledig gelegd op de historische cijfergegevens. Op zijn minst zou vermeld mogen worden dat het huidige financieringssysteem, mits respectering van een overgangperiode, er inzake projectfinanciering geheel anders uitziet. Wat de financiering van haveninterne basisinfrastructuur en uitrustingsinfrastructuur betreft wordt de overheidstussenkomst drastisch verlaagd. Wat de uitrustingsinfrastructuur betreft is de Vlaamse financiële tussenkomst in het nieuwe financieringssysteem perfect vergelijkbaar met de Nederlandse HIP-regeling.
- In het nieuwe financieringssysteem voor havens in Vlaanderen wordt de drastische verlaging van de financiële tussenkomsten door de overheid gecompenseerd door een jaarlijkse vergoeding voor (een aantal taken van) de havenkapiteindiensten, de exploitatie van de sluisen en de baggerwerken in doorvaartroutes binnen het havengebied. In Nederland waren en zijn deze kosten geheel of voor het grootste deel ten laste van de staat, met uitzondering van de havenkapiteindiensten (hoewel de situatie kan verschillen van haven tot haven). Bij een vergelijking van historische gegevens is het mee opnemen van deze historische ongelijkheid een essentieel onderdeel van een objectieve analyse.
Het gaat om een jaarlijkse kost van tientallen miljoenen die in het verleden door de Vlaamse havenbesturen werd gedragen en die in het nieuwe financieringssysteem ten laste zullen zijn van de Vlaamse overheid. In het Nederlandse systeem zijn deze kosten voor het grootste deel steeds ten laste van de overheid geweest.
- De Vlaamse Havencommissie maakte al eerder een vergelijking tussen de rijksuitgaven voor infrastructuur en transport in Nederland op basis van het

MIT en het equivalent in Vlaanderen. Naast de vaststelling dat het bijzonder moeilijk is om dergelijke cijferdiscussie voldoende objectief te voeren, werd toen ook vastgesteld dat in Vlaanderen gemiddeld in de periode 1991-1995 (inclusief een fictief Vlaams aandeel in de spoorwegen, ten behoeve van de berekening) 0,65 % van het Bruto Regionaal Product werd besteed aan transportinfrastructuur. In Nederland lag dit percentage voor de periode 1992-1997 ca. 37 % hoger, op 0,89 % van het BNP. Hoewel deze cijfers verouderd zijn, zijn er noch in Vlaanderen, noch in Nederland, nieuwe elementen in het beleid die aangeven dat de situatie nu ineens volledig omgekeerd is.

- Een correcte analyse van alle financiële stromen die vanuit de overheid naar de haven vloeien op basis van snel toegankelijke, publieke informatiebronnen, is bijzonder moeilijk. Het is alleszins essentieel dat een analyse van de overheidsdeelname in de financiering van haven en havenprojecten alle financiële stromen in beschouwing neemt, dus ook deze waar de stad of de gemeente bij betrokken is of de financiële tussenkomsten die bijvoorbeeld bij de oprichting van de havenschappen werden gedaan.

De Vlaamse Havencommissie heeft uitdrukkelijk niet de bedoeling om een nieuwe cijfermatige discussie aan te gaan en heeft daarom ook geen nieuwe cijfermatige analyse gemaakt. Eerdere analyses van de financiële stromen vanuit de overheid naar de havens en vice versa hebben totnogtoe geen voldoende volledig beeld kunnen verschaffen (zie bijv. ook de ATENCO-studie of de oefening die de Europese Commissie heeft gemaakt in het kader van het port package). Op basis van partiële analyses en door een geselecteerd cijferpakket is het mogelijk om vrijwel eender welke bewering te staven, hetgeen niet zinvol is.

1.4. Conclusies

1.4.1 Het nieuwe Vlaamse financieringssysteem is ontworpen in functie van de Europese regelgeving

Het nieuwe financieringssysteem voor zeehaveninfrastructuur in Vlaanderen, dat voortvloeit uit het Havendecreet, is ontworpen in functie van de te verwachten Europese regelgeving. Vlaanderen speelt daarmee een voortrekkersrol, aangezien Vlaanderen als eerste zijn financieringssysteem aanpast aan de Europese principes. Een eerste aanwijzing van de compatibiliteit met de

Europese principes is het feit dat de financieringsregels van de havenkapiteindiensten in de Vlaamse havens al door de Europese Commissie werden goedgekeurd. Bovendien is het systeem transparant en eenvoudig te interpreteren.

1.4.2 Een vergelijking tussen financieringssystemen is delicaat

In de buitenlandse pers wordt op regelmatige basis melding gemaakt van het Vlaamse financieringssysteem. Dikwijls komt deze kritiek vanuit Nederlandse hoek. De analyses die aan de basis liggen van deze kritische bedenkingen, zijn gebaseerd op onvolledige vergelijkingen:

- Aan Nederlandse kant wordt de HIP-regeling in de weegschaal gelegd, terwijl aan de Vlaamse kant heel het subsidiesysteem voor projectfinanciering wordt meegeteld. Er wordt met name geen rekening gehouden met de ad hoc regelingen bij belangrijke projecten in Nederland. Een correcte analyse zou rekening moeten houden met alle financiële stromen van de overheid naar de havens, inclusief de stromen via steden en gemeenten en de participaties daarvan.

- Bovendien is de analyse van de Vlaamse situatie uitsluitend gebaseerd op historische gegevens en wordt geen rekening gehouden met het nieuwe financieringssysteem dat werd opgezet naar aanleiding van het Havendecreet. Een correcte analyse van historische gegevens zou onder meer aan het licht brengen dat de meeruitgave van Vlaanderen aan projectgebonden financiële ondersteuning quasi volledig wordt gecompenseerd door een historische minderuitgave aan sluisexploitatie, havenkapiteindiensten en baggerwerken in doorvaartroutes. Deze situatie werd rechtgezet door middel van het Havendecreet.

1.4.3 Verdere analyse biedt geen meerwaarde

De Vlaamse Havencommissie is van mening dat de buitenlandse kritieken op het Vlaamse financieringssysteem voor zeehaveninfrastructuur schadelijk zijn voor de reputatie van de Vlaamse havens. De aangehaalde argumenten en gegevens zijn gebaseerd op een onvolledige analyse. Bovendien zijn dergelijke kritieken in tegenspraak met de inspanningen die in het kader van het Havendecreet en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsbesluiten zijn gebeurd.

Een exacte cijfermatige analyse is een bijzonder delicate opdracht, waarbij in feite alle elementen uit het haven- en vervoersbeleid en gemeentelijk beleid moet worden betrokken. Wordt dergelijke analyse gedaan op basis van partiële of geselecteerde gegevens, dan is een subjectief oordeel onvermijdelijk. De Vlaamse Havencommissie verkiest om geen expliciete analyse uit te voeren, gegeven het feit dat het enige doel van de resultaten zou kunnen liggen in ongewenste heen-en-weer beschuldigingen, die het goed nabuurschap en de havenontwikkeling niet ondersteunen.

Het via de pers en andere media verspreiden van kritische analyses van de financieringssystemen van buurlanden, ongeacht de mate van objectiviteit en volledigheid ervan, heeft dan ook geen enkele meerwaarde en is niet in het belang van het goede nabuurschap en in het belang van de havenontwikkeling.

2. Aanbeveling over de organisatie van de financiering van de publieke taken in havens en de cofinanciering van havenprojecten

2 juli 2003

2.1. Inleiding

Het Havendecreet dat in 1999 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd heeft de weg uitgestippeld voor, onder meer, een nieuwe aanpak van de financiering van de publieke diensten die door de havenbesturen worden uitgevoerd en voor de cofinanciering van havenprojecten. In feite is het Havendecreet de eerste fase geweest in een proces van vernieuwing inzake havenfinanciering. De omzetting van het Havendecreet in praktisch uitvoerbare uitvoeringsbesluiten was een tweede fase in dit proces.

De Vlaamse Havencommissie wenst in onderhavige aanbeveling een bijdrage te leveren in de derde fase van het proces, nl. de aanpassing van de bestaande geplengheden en procedures aan de regels die door het Havendecreet werden opgelegd. Deze aanbeveling vloeit voort uit de ervaringen bij de havenbesturen zelf en sluit in die zin perfect aan bij de filosofie van het Havendecreet, waarin een verhoogde verantwoordelijkheid van de havenbesturen een basisprincipe is. De aanbeveling moet met andere woorden beschouwd worden als een constructieve 'bottom-up' bijdrage tot een voortzetting van het vernieuwingsproces dat door het Havendecreet

in 1999 werd ingezet. De Havencommissie ligt trouwens mee aan de basis van de principes van het financiële luik van het Havendecreet.

2.2. Overzicht van knelpunten en voorstellen om deze knelpunten op te lossen

2.2.1 Verhoging van de transparantie en de overzichtelijkheid van de beschikbare havenkredieten

De Vlaamse Havencommissie stelt vast dat het bijzonder moeilijk is om op detailniveau een vergelijking te maken tussen enerzijds de voor havens relevante posten in de Vlaamse begroting en anderzijds de interne administratieve budgetbepaling van de Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ). AWZ gebruikt een eigen classificatie. In het belang van transparantie en overzichtelijkheid is het aangewezen dat er wordt gestreefd naar een systeem dat voor alle belanghebbende partijen eenvoudig te interpreteren is. Dit maakt de interne planning voor de havenbesturen een stuk eenvoudiger. Ook ligt dergelijke operatie volledig in de lijn van het Havendecreet en het Beter Bestuurlijk Beleid dat door de Vlaamse Overheid recent werd ingevoerd.

De Vlaamse Havencommissie pleit er daarom voor om de interne administratieve budgetbepaling te reorganiseren op een zodanige wijze dat:

1. De administratieve budgetbepaling op AWZ-niveau volledig compatibel is met de relevante artikels in de Vlaamse begroting.
2. Het mogelijk wordt om op regelmatige tijdstippen een gedetailleerd overzicht te maken van alle vastleggingen en de overeenkomstige toewijzingen (ordonneringen). Het zou bijzonder nuttig zijn als dergelijk overzicht op maandelijks of driemaandelijks basis zou kunnen worden geactualiseerd en verspreid onder de leden van de Vlaamse Havencommissie.
3. Aanvullend op (2) zou het zeer nuttig zijn als in het overzicht ook een historisch overzicht wordt opgenomen, zodat een vergelijking op jaarbasis mogelijk wordt met de situatie in de afgelopen jaren (bijvoorbeeld teruggaand tot in 1998).

2.2.2 Consequente aanpak van de nieuwe principes inzake de financiering van publieke diensten die door de havenbesturen worden uitgevoerd

Het Havendecreet en het bijbehorende subsidiebesluit definieerden een geheel nieuwe wijze van havenfinanciering. Kort samengevat komt het erop neer dat aan de ene kant de bijdragen van de Vlaamse Overheid aan commercieel exploitierbare projecten drastisch wordt teruggeschroefd, terwijl aan de andere kant de overheid een aantal kosten, die nu door de havenbesturen worden gedragen, op zich neemt. Het gaat hierbij met name over de kosten voor de havenkapiteinsdiensten (voor zover het uitdrukkelijk gaat om diensten die verband houden met de verkeersafwikkeling, de veiligheid en de

vrijwaring van het milieu), de exploitatiekosten van de sluizen en de baggerwerken in doorvaartroutes (samen de 'decreetkosten' genoemd).

De Vlaamse Havencommissie stelt vast, op basis van gegevens die door de havenbesturen werden verstrekt, dat de decreetkosten tot op dit moment niet werden vergoed aan de havenbesturen zoals werd bepaald in de betreffende uitvoeringsbesluiten van het Havendecreet. Deze situatie leidt tot financiële onzekerheid bij de havenbesturen.

Ter illustratie wordt in tabel 1 een stand van zaken opge maakt, geaggregeerd voor de vier Vlaamse havens samen (2 juli 2003).

Tabel 1: Stand van zaken uitbetaling decreetkosten op 2 juli 2003

	Havenkapiteins- diensten	Exploitatie sluizen	Baggerwerken in doorvaartroutes	Totaal
Tegoed van de havenbesturen op 2 juli 2003(€)*	11.224.168,55 €	15.533.535,79 €	21.801.828,82 €	48.559.533,16 €
Effectief uitbetaald (€)	7.403.416,48 €	0,00 €	0,00 €	7.403.416,48 €
Effectief uitbetaald (%)	66,0 %	0,0 %	0,0 %	15,2 %

* Bestaat uit de bedragen van 2001, 2002 en 40% van de bedragen van 2003.

De Havencommissie beseft ten volle dat deze verdragen deels toe te schrijven zijn aan meerdere redenen, doch vraagt met aandring dat deze situatie wordt rechtgezet.

Tijdens de ontwikkeling van de uitvoeringsbesluiten van het Havendecreet (periode 2000-2001) die verband houden met havenfinanciering werden overigens uitdrukkelijke beloftes gedaan tot een verhoging van het havenbudget. Het is vooralsnog niet duidelijk of en wanneer deze budgetverhogingen zullen plaatsvinden. De Havencommissie vraagt met aandring om hierover duidelijkheid te scheppen.

2.2.3 Duidelijke regels en procedures voor de behandeling van projectdossiers

Het Havendecreet heeft de grondslag gelegd voor een ommekeer in de financiële tussenkomsten in haven-dossiers. Enerzijds werden de decreetkosten ingevoerd,

zijnde een op werkelijke kosten gebaseerde vergoeding voor publieke diensten die door de havenbesturen worden uitgevoerd, en anderzijds werd de overheidstussenkomst voor havenprojecten drastisch verminderd. Wat deze havenprojecten betreft was de filosofie van het Havendecreet duidelijk: minder overheidstussenkomsten voor havenprojecten gaan gepaard met een grotere verantwoordelijkheid voor de havenbesturen, zowel op financieel vlak als op het vlak van het initiatiefrecht.

De overgang van het subsidiesysteem van 1993 en het nieuwe, door het Havendecreet ingevoerde systeem, gaat gepaard met een overgangsregeling zodat het nieuwe systeem vooralsnog niet voor de volle 100 % van toepassing is op alle lopende en op korte termijn geplande projecten. Maar alleszins is de toon gezet voor een ommekeer in de werkwijze en de procedures.

Uitgaande van de geheel gewijzigde filosofie van de medefinanciering van havenprojecten door de overheid

(meer verantwoordelijkheid en initiatiefrecht voor de havenbesturen) en geheel in lijn met de principes van het recent door de Vlaamse Overheid geïntroduceerde Beter Bestuurlijk Beleid vraagt de Vlaamse Havencommissie met aandrang om praktische procedures te bepalen die toelaten om projectdossiers op een vlotte wijze af te handelen. Deze procedures moeten op zijn minst:

1. Een duidelijke stap-voor-stap procedure bevatten die toepasbaar is op eender welk havenproject, met aanduiding van de vereiste formaliteiten, eventuele uitzonderingsgevallen en de timing van elk van de stappen. Ad hoc toepassing of niet-toepassing van regels moet worden vermeden. De Vlaamse Havencommissie is bereid om voor deze procedure een basisdocument op te maken dat dan in overleg met de Administratie Waterwegen en Zeewezen verder op punt gesteld kan worden.
2. Duidelijke regels bevatten over informatie en communicatie, met onder meer de aanduiding van één vaste dossierverantwoordelijke bij zowel het betrokken havenbestuur als de bevoegde administratie. Deze personen moeten altijd op de hoogte zijn van de laatste stand van zaken van het dossier en alles in het werk stellen om heel de procedure zo vlot mogelijk te laten verlopen. Een systeem van termijnen voor de Administratie en een "verworven goedkeuring" bij overschrijding ervan, zullen meer rechtszekerheid scheppen.

2.2.4 Continuïteit en duidelijkheid op begrotings-technisch vlak

De nieuwe financieringsregels van het Havendecreet brengen op een aantal vlakken duidelijkheid ten behoeve van de financiële planning door de havenbesturen. De decreetkosten vormen een jaarlijks terugkerende vaste vergoeding die uitsluitend afhankelijk is van de werkelijke kosten. De nieuwe projectfinanciering heeft voor de havenbesturen in theorie een hogere graad van voorspelbaarheid dan vroeger, aangezien het initiatiefrecht nu in veel grotere mate bij de havenbesturen ligt. De praktijk is echter anders. De ruimte in het havenbudget, die bestemd is voor de realisering van concrete projecten in de havens, is bijna voortdurend onzeker en wordt sterk beperkt door:

1. Kosten uit het verleden, zoals schadeclaims, belasten het huidige havenbudget in sterke mate. Bovendien is er ook een zekere 'erosie' van het havenbudget door de alsmaar duurder wordende studies, de natuurcompensaties en andere kostenposten die vroeger niet bestonden of die vroeger een veel lagere impact hadden. Hierdoor wordt de werkelijke 'beleidsruimte' bijzonder beperkt.
2. Havenprojecten en andere havengerelateerde overheidsuitgaven zoals de decreetkosten worden in toenemende mate gefinancierd door middel van begrotingsfondsen in plaats van met reguliere begro-

tingskredieten. Voor een aantal havengerelateerde overheidsuitgaven is het logisch en aanvaardbaar om het VIF (Vlaams infrastructuur Fonds) in te schakelen, maar in toenemende mate wordt nu ook beroep gedaan op het FFEU (Financieringsfonds voor schuldafbouw en éénmalige investeringsuitgaven), hetgeen de onzekerheid voor de havenbesturen vergroot. De uitgaven van het FFEU zijn immers niet toegewezen en afhankelijk van aparte beslissingen, waardoor een degelijke planning wordt gehypothekeerd. Pas op het moment dat over de aanwending van FFEU-budgetten wordt beslist, is er zekerheid over de beschikbaarheid van deze budgetten. De Havencommissie is voorstander van een beperking van het gebruik van fondsen tot grote éénmalige uitgaven. Jaarlijks terugkerende kosten en een vaste budgettaire ruimte voor projectfinanciering zouden bij voorkeur worden voorzien op de reguliere begroting zodat een meer accurate planning mogelijk wordt.

De Vlaamse Havencommissie vraagt daarom aan de beleidsverantwoordelijken om bij de opmaak van de begroting bijzondere aandacht te besteden aan het havenbudget en aan de wijze waarop het havenbudget wordt samengesteld. Ten behoeve van de planning van infrastructuurprojecten, meer dan ooit een verantwoordelijkheid van de havenbesturen zelf, is continuïteit essentieel.

2.2.5 Meerjarenplanning nuttig en nodig

De Vlaamse Havencommissie wordt geacht jaarlijks "voor 1 juli een met redenen omkleed advies uit te brengen over een meerjarenplan voor havenuitbouw, met aanduiding van de budgettaire gevolgen voor de begroting van het Vlaamse Gewest" (uitvoeringsbesluit van het Havendecreet, 12 januari 2001). Dergelijk advies wordt echter sinds 1993 niet meer aan de VHC gevraagd omdat er geen meerjarenprogramma meer wordt gemaakt.

De Havencommissie is van mening dat dergelijk meerjarenprogramma bijzonder nuttig is in functie van de planning van de havenbesturen, de planning van de bevoegde administratie, alsook de budgettaire planning. Hoewel het wellicht niet mogelijk is om op een exacte wijze al 3 of 5 jaar op voorhand alle toekomstige projecten te

plannen, is een meerjarenprogramma wel een degelijk instrument om de behoeften in kaart te brengen, prioriteiten te leggen en een aantal procedures te starten. Dergelijke pro-actieve werkwijze contrasteert met de werkwijze die nu wordt gehanteerd en waarbij een project pas in behandeling wordt genomen van zodra het in de begroting is opgenomen.

De Havencommissie stelt voor om op korte termijn terug een meerjarenprogramma voor te bereiden en de precieze vorm en inhoud hiervan te bespreken in het begrotingsoverleg⁴.

2.3. Conclusies

De Vlaamse Havencommissie is van mening dat het vernieuwingsproces inzake de financiering van havenprojecten en van publieke taken die door de havenbesturen worden uitgevoerd, dat door het Havendecreet in 1999 werd ingezet, op verschillende vlakken moet worden voortgezet. In deze aanbeveling worden enkele knelpunten op een rij gezet:

1. De transparantie en overzichtelijkheid van de beschikbare havenkredieten moeten verhoogd worden.
2. De financiering van de publieke diensten die door de havenbesturen worden uitgevoerd (de decreetkosten), een essentieel onderdeel van het Havendecreet, moet overeenkomstig de betreffende besluiten volledig in praktijk worden gebracht.
3. In functie van het Havendecreet moeten er duidelijke regels en procedures worden opgesteld om projectdossiers in de praktijk vlot te kunnen behandelen.
4. Op begrotingstechnisch vlak moet er gestreefd worden naar technieken die continuïteit en duidelijkheid waarborgen (gebruik van fondsen slechts in specifieke gevallen, bij voorkeur aanwending van reguliere begroting).
5. Een meerjarenplanning voor haveninfrastructuur, met op zijn minst een aanduiding van prioriteiten, is een nuttig instrument in functie van een accurate planning en een efficiënte aanpak van toekomstige projecten.

⁴ Op regelmatige basis wordt door de Administratie Waterwegen en Zeewezen overleg georganiseerd rond havengerelateerde begrotingsaspecten.

3. Aanbeveling over de omzetting van de richtlijn 2001/96/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften en procedures voor veilig laden en lossen van bulkschepen in Vlaams en Belgisch recht

30 juli 2003

3.1. Inleiding

Het Europees Parlement en de Raad hebben op 4 december 2001 de richtlijn 2001/96/EG "tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften en procedures voor veilig laden en lossen van bulkschepen" goedgekeurd. Volgens artikel 17 van deze richtlijn moeten de lidstaten vóór 5 augustus 2003 de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vaststellen om aan deze richtlijn te voldoen. De bepalingen, die bekend gemaakt dienen te worden, moeten met ingang van 1 maart 2004 toegepast worden.

Het doel van de richtlijn is de veiligheid van bulkschepen, die voor laden of lossen van vaste bulkclading terminals in de lidstaten aandoen, te vergroten door de risico's van buitensporige spanning en beschadiging van de structuur van het schip tijdens het laden en het lossen te beperken. Dit door het vastleggen van geharmoniseerde geschiktheidsvereisten voor bulkschepen en -terminals, en geharmoniseerde procedures voor samenwerking en communicatie tussen deze schepen en terminals.

Deze maatregelen worden getroffen in het kader van het gemeenschappelijke vervoerbeleid omwille van het grote aantal scheepvaartongelukken waarbij bulkschepen zijn betrokken en waarbij mensenlevens verloren gaan. Uit onderzoek naar de oorzaken van ongelukken met bulkschepen blijkt immers dat het laden en lossen van vaste bulkclading, indien dit niet op de juiste wijze geschiedt, tot het teloorgaan van bulkschepen kan leiden doordat delen van de constructie van het schip in de laadruimen mechanisch worden beschadigd.

De veiligheid van bulkschepen kan worden verbeterd door maatregelen te treffen die erop gericht zijn het risico van beschadigingen en verzwakkingen van de structuur van het schip als gevolg van verkeerde laad- en losverrichtingen te voorkomen.

De Vlaamse Havencommissie doet bij deze aanbevelingen die bij de omzetting van de Europese richtlijn 2001/96/EG naar Vlaams en Belgisch recht van belang zijn.

3.2. Omzetting van de richtlijn

De Vlaamse Havencommissie vraagt de bevoegde minister erop toe te zien dat de richtlijn 2001/96/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften en procedures voor veilig laden en lossen van bulkschepen" tijdig wordt omgezet naar Vlaams en Belgisch recht.

3.3. Overzicht van knelpunten en voorstellen om deze knelpunten op te lossen

3.3.1 Inleiding

De Vlaamse Havencommissie heeft de richtlijn kritisch bekeken en formuleert tekstaanpassingen ten behoeve van de omzetting ervan naar Vlaams en Belgisch recht. Daarbij werd rekening gehouden met het feit dat de Vlaamse en Belgische regelgeving niet minder streng mag gemaakt worden dan de bepalingen van de richtlijn.

De Vlaamse Havencommissie vraagt dat de richtlijn 2001/96/EG integraal wordt omgezet naar Vlaams en Belgisch recht en dat van de tekst van de richtlijn enkel wordt afgeweken in functie van de in deze aanbeveling geformuleerde voorstellen.

3.3.2 Artikel 5 van de richtlijn 2001/96/EG: geschiktheidseisen voor terminals

De exploitanten van bulkterminals maken vaak deel uit van een grotere organisatie. Indien die organisatie over een globale ISO 9001:2000 certificatie beschikt, die voor de hele organisatie van toepassing is, is een aparte certificatie van een bulkterminal binnen die organisatie, volgens de Vlaamse Havencommissie niet nodig. Deze mogelijke situatie moet in de Vlaamse en Belgische regelgeving worden benadrukt.

Richtlijn 2001/96/EG

De lidstaten vergewissen zich ervan dat de terminalexploitanten ervoor zorgen dat de terminals waarvoor zij overeenkomstig deze richtlijn verantwoordelijk zijn:

4. een gecertificeerd kwaliteitszorgsysteem hebben ontwikkeld en ingevoerd overeenkomstig de ISO 9001:2000-normen of overeenkomstig een gelijkwaardige norm die ten minste aan alle aspecten van ISO 9001:2000 voldoet en dit onderhouden, welk systeem overeenkomstig de richtsnoeren van de ISO 10011:1991-norm of een gelijkwaardige norm die aan alle aspecten van ISO van ISO 10011:1991 voldoet, aan audits wordt onderworpen. De lidstaten zorgen ervoor dat met betrekking tot gelijkwaardige normen wordt voldaan aan richtlijn 98/34/EG (8). Er wordt een overgangperiode toegekend van drie jaar vanaf de inwerkingtreding van deze richtlijn voor de ontwikkeling van het kwaliteitszorgsysteem en een extra jaar voor het verkrijgen van de bedoelde certificatie.

Tekstvoorstel van de VHC

De lidstaten vergewissen zich ervan dat de terminalexploitanten ervoor zorgen dat de terminals waarvoor zij overeenkomstig deze richtlijn verantwoordelijk zijn:

4. **geïntegreerd zijn in een globale ISO 9001:2000 certificatie of behoren tot een vennootschap die een gecertificeerd kwaliteitszorgsysteem heeft ontwikkeld en ingevoerd** of een gecertificeerd kwaliteitszorgsysteem hebben ontwikkeld en ingevoerd, overeenkomstig de ISO 9001:2000-normen of overeenkomstig een gelijkwaardige norm die ten minste aan alle aspecten van ISO 9001:2000 voldoet en dit onderhouden, welk systeem overeenkomstig de richtsnoeren van de ISO 10011:1991-norm of een gelijkwaardige norm die aan alle aspecten van ISO van ISO 10011:1991 voldoet, aan audits wordt onderworpen. De lidstaten zorgen ervoor dat met betrekking tot gelijkwaardige normen wordt voldaan aan richtlijn 98/34/EG (8). Er wordt een overgangperiode toegekend van drie jaar vanaf de inwerkingtreding van deze richtlijn voor de ontwikkeling van het kwaliteitszorgsysteem en een extra jaar voor het verkrijgen van de bedoelde certificatie.

3.3.3 Art 7. Punt 2 van de richtlijn 2001/96/EG: verantwoordelijkheden van de terminalvertegenwoordiger

De kapitein en de bevrachter zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor het naleven van de geharmoniseerde geschiktheidsvereisten om het laden of lossen van vaste bulkkladingen in of uit bulkschepen veilig te doen

verlopen. De terminalvertegenwoordiger beschikt meestal niet over een rechtstreekse communicatie met het schip (de kapitein). In de praktijk gebeurt de communicatie via de agent of de havendiensten. De scheepsagent treedt op als verbindingspersoon tussen het schip en alle betrokkenen aan land. Daarom moet hij volgens de Vlaamse Havencommissie in de informatiestroom worden betrokken.

Richtlijn 2001/96/EG

a) Nadat de terminalvertegenwoordiger de eerste aankondiging van het vermoedelijke aankomsttijdstip van het schip heeft ontvangen, verstrekt hij de kapitein de in bijlage V vermelde gegevens.

b) De terminalvertegenwoordiger vergewist zich ervan dat de kapitein in een zo vroeg mogelijk stadium in kennis is gesteld van de gegevens die op het ladingverklaringsformulier zijn vermeld.

c) De terminalvertegenwoordiger stelt de kapitein en de havenstaatcontrole instantie onverwijld in kennis van de door hem aan boord van een bulkschip vastgestelde tekortkomingen waardoor de veiligheid van het laden of lossen van vaste bulkklading in gevaar kan komen.

Tekstvoorstel van de VHC

a) Nadat de terminalvertegenwoordiger de eerste aankondiging van het vermoedelijke aankomsttijdstip van het schip heeft ontvangen, verstrekt hij, **via de agent**, de kapitein de in bijlage V vermelde gegevens.

b) De terminalvertegenwoordiger **van de laadhaven**, vergewist zich ervan dat de kapitein in een zo vroeg mogelijk stadium in kennis is gesteld van de gegevens die op het ladingverklaringsformulier zijn vermeld.

c) De terminalvertegenwoordiger stelt de kapitein, **de agent, de bevrachter** en de havenstaatcontrole instantie onverwijld in kennis van de door hem aan boord van een bulkschip vastgestelde tekortkomingen waardoor de veiligheid van het laden of lossen van vaste bulkklading in gevaar kan komen.

3.3.4 Artikel 8 van de richtlijn 2001/96/EG: procedures voor de samenwerking tussen bulkschepen en terminals

Onder punt 5 van artikel 8 van de richtlijn wordt vermeld dat eventuele, door het schip tijdens het laden of lossen opgelopen schade en eventuele herstellingen schriftelijk moeten bevestigd worden door de kapitein en de terminalvertegenwoordiger. Aangezien het niet enkel het schip is, maar ook de installaties aan de wal, die tijdens

laad- of losoperaties schade kunnen oplopen, is het logisch dat dit ook na de laad- of losactiviteiten door beide partijen wordt vastgesteld en erkend. Daarom stelt de Vlaamse Havencommissie voor om dit in de Vlaamse en Belgische regelgeving op te nemen.

Deze toevoeging doet geen afbreuk aan het doel en de inhoud van de richtlijn, maar breidt enkel het toepassingsgebied van de bepaling uit naar de schade die wordt vastgesteld aan installaties aan wal.

Richtlijn 2001/96/EG

5. Na het laden of lossen bevestigen de kapitein en de terminalvertegenwoordiger schriftelijk dat het laden of lossen volgens het laad- of losplan, met inbegrip van eventuele overeengekomen afwijkingen, is verlopen. Wanneer een schip is gelost, bevat deze bevestiging tevens de vermelding dat de laadruimen zijn geleegd en gereinigd overeenkomstig de voorschriften van de kapitein alsmede de vermelding van eventuele door het schip opgelopen schade en van herstellingen zo die zijn geschied.

Tekstvoorstel van de VHC

5. Na het laden of lossen bevestigen de kapitein en de terminalvertegenwoordiger schriftelijk dat het laden of lossen volgens het laad- of losplan, met inbegrip van eventuele overeengekomen afwijkingen, is verlopen. Wanneer een schip is gelost, bevat deze bevestiging tevens de vermelding dat de laadruimen zijn geleegd en gereinigd overeenkomstig de voorschriften van de kapitein alsmede de vermelding van eventuele door het schip of de installaties aan wal opgelopen schade en van herstellingen zo die zijn geschied.

3.3.5 Bijlage VI van de richtlijn 2001/96/EG: plichten van de terminalvertegenwoordiger vóór en tijdens laad- of losverrichtingen

Op bulkterminals wordt vaak in een volcontinu ploegsysteem gewerkt. De Vlaamse Havencommissie vindt dat het daarom van belang is dat de verantwoordelijken voor de ploegen van havenarbeiders in de regelgeving worden betrokken.

Onder punt 1 van bijlage VI van de richtlijn wordt vermeld dat de terminalvertegenwoordiger de kapitein in kennis moet stellen van de naam van de agent van de bevrach-

ter. Dit is niet zinvol omdat in de praktijk de kapitein veel eerder dan de terminalvertegenwoordiger daarvan op de hoogte is. Bovendien spreekt de Nederlandse versie van de richtlijn over "naam van de agent van de bevrachter", terwijl de Engelse tekst spreekt van "shipper's agent". De juiste vertaling van "shipper" is "verscheper" of "verzender". Het Engelse woord voor "bevrachter" is "charterer".

De Vlaamse Havencommissie stelt daarom voor om bij de omzetting naar Vlaams en Belgisch recht uit te gaan van de Engelse tekst van de richtlijn en te spreken van de naam van de agent van de verscheper.

Richtlijn 2001/96/EG

1. de kapitein in kennis te stellen van de namen van de voor het laden of lossen verantwoordelijke personeelsleden van de terminal, alsook van de naam van de agent van de bevrachter, en hem mee te delen hoe hij met deze personen contact kan opnemen;

3. ervoor te zorgen dat het schip gelijklastig blijft of, indien het schip om operationele redenen slagzij maakt, de slagzij zo klein mogelijk wordt gehouden;

Tekstvoorstel van de VHC

1. de kapitein in kennis te stellen van de namen van de voor het laden of lossen verantwoordelijke personeelsleden van de terminal, alsook **de verantwoordelijken van het stouwersbedrijf, verantwoordelijk voor de havenarbeid**, van de naam van de agent van de **verscheper**, en hem mee te delen hoe hij met deze personen contact kan opnemen;

3. ervoor te zorgen dat het schip, **overeenkomstig de door de kapitein opgelegde laad- of lossequentie**, gelijklastig (**in trim**) blijft. Indien het schip om operationele redenen slagzij maakt, moet de slagzij zo klein mogelijk worden gehouden;

Deel 4

Praktische informatie

1

Wetgeving

1. Decreet op de SERV: gecoördineerde tekst⁵

27 JUNI 1985 - Decreet op de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (Belgisch Staatsblad - 03.09.1985)

4 APRIL 1990 - Decreet tot wijziging van het decreet van 27 juni 1985 op de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (Belgisch Staatsblad - 23.06.1990)

14 MEI 1996 - Decreet houdende wijziging van het decreet van 27 juni 1985 op de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (Belgisch Staatsblad - 06.06.1996)⁶

20 APRIL 2001 - Decreet betreffende de organisatie van het personenvervoer over de weg en tot oprichting van de Mobiliteitsraad van Vlaanderen (Belgisch Staatsblad - 21 augustus 2001)

De Vlaamse Raad heeft aangenomen en Wij, Executieve, bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt aangelegenheden bedoeld in artikelen 39, 127, 128 en 129⁷ van de Grondwet.

Art. 2. De Gewestelijke Economische Raad voor Vlaanderen, ingesteld door de kaderwet van 15 juli 1970 houdende organisatie van de planning en economische decentralisatie, heet voortaan Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, in afkorting SERV, hierna te noemen de Raad.

Art. 3 § 1. De Raad is samengesteld uit tien leden voorgedragen door de representatieve organisaties van de werkgevers, de middenstand en de landbouw en uit tien leden voorgedragen door de representatieve organisaties van de werknemers. Deze twintig leden worden door de Vlaamse Executieve benoemd op dubbele lijsten voorgedragen door die organisaties.

§ 2. Overeenkomstig de bij § 1 bepaalde procedure benoemt de Vlaamse Executieve voor ieder lid een plaatsvervanger.

§ 3. De duur van het mandaat van de leden bedraagt vier jaar. Het mandaat is hernieuwbaar. Het lid dat voortijdig ophoudt zijn mandaat uit te oefenen, wordt vervangen door zijn plaatsvervanger welke diens mandaat voltooit.

§ 4. De Raad kan, voor het onderzoek van bijzondere vraagstukken, een beroep doen op deskundigen, permanente of tijdelijke werkgroepen, onder de voorwaarden bepaald in het reglement van orde.

⁵ In deze gecoördineerde tekst werd de nummering van de artikels van de grondwet overgenomen, zoals die n.a.v. de goedkeuring werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Ter informatie hebben we daarnaast en indien nodig - tussen haakjes en cursief - de nieuwe nummering van de grondwet vermeld.

⁶ Door deze wijziging werd de bepaling dat de SERV toegevoegde leden telt (artikel 3, § 1, tweede lid), opgeheven.

⁷ Dit is reeds de nieuwe nummering van de grondwet.

Art. 4 § 1. De Raad verkiest onder zijn leden een voorzitter en stelt uit zijn leden het dagelijks bestuur samen. Het dagelijks bestuur is samengesteld uit een gelijk aantal leden voorgedragen door de organisaties van de werkgevers, de middenstand en de landbouw enerzijds en door de organisaties van de werknemers anderzijds, de voorzitter van de Raad die het dagelijks bestuur voorziet, meegerekend.

§ 2. De Raad stelt zijn reglement van orde op dat verplicht voorziet in:

- 1° de bevoegdheden van de voorzitter;
- 2° de bevoegdheden en de werkwijze van het dagelijks bestuur;
- 3° de wijze van bijeenroeping en beraadslaging;
- 4° de periodiciteit van de vergaderingen;
- 5° de bekendmaking van de handelingen;
- 6° de regeling inzake het personeel;
- 7° de voorwaarden waaronder de Raad een beroep kan doen op deskundigen, permanente of tijdelijke werkgroepen, overeenkomstig artikel 3, § 4;
- 8° de organisatie van de administratieve en materiële opvang en het verzekeren van het secretariaat van de in de artikel 7bis, 7ter en 7quater bedoelde commissies;
- 9° de organisatie van de administratieve en materiële opvang en het verzekeren van het secretariaat van het overleg in het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité.

Dit reglement is onderworpen aan de goedkeuring van de Vlaamse Executieve.

§ 3. De voorzitter vertegenwoordigt de Raad in gerechtelijke en buitengerechtelijke handelingen. De rechtsgedingen waarbij de Raad betrokken is, hetzij als eiser hetzij als verweerder, worden ten verzoeken van de voorzitter uit naam van het dagelijks bestuur ingesteld. De voorzitter stelt de vorderingen in kortgeding en de eis tot inbezitstelling in; hij verricht alle daden van bewaring of alle handelingen tot sluiting van verjaring en van verval.

Art. 5 § 1. De Raad heeft een algemene bevoegdheid tot studie, aanbeveling en advies, op eigen initiatief, over alle aangelegenheden bedoeld in artikel 107quater (artikel 39) van de Grondwet, die een sociaal-economische dimensie hebben of waaromtrent het akkoord, de betrokkenheid of het advies van het Vlaamse Gewest voorzien is. De studies, adviezen en aanbevelingen worden gericht aan de Vlaamse Raad en aan de Vlaamse Executieve.

§ 2. De Vlaamse Executieve wint het advies in van de Raad over

- a) alle voorontwerpen van decreet die een sociaal-economische dimensie hebben en die algemene aangelegenheden regelen bedoeld in artikel 107quater (artikel 39) van de Grondwet uitgezonderd het voorontwerp van decreet houdende de begroting van de Vlaamse Gemeenschap;
- b) alle voorontwerpen van decreet houdende oprichting, afschaffing of verandering van bevoegdheden van instellingen waarvan de opdracht een sociaal-economische dimensie heeft en die onder de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest ressorteren;
- c) alle ontwerpen van wet of van koninklijk besluit die een sociaal-economische dimensie hebben en waarvoor in toepassing van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen het akkoord van de Vlaamse Executieve vereist is.

Art. 6 § 1. De Raad heeft een algemene bevoegdheid tot studie, aanbeveling en advies, op eigen initiatief, over alle aangelegenheden bedoeld in artikel 59bis (artikels 127, 128 en 129) van de Grondwet, die een sociaal-economische dimensie hebben. De studies, adviezen en aanbevelingen worden gericht aan de Vlaamse Raad en aan de Vlaamse Executieve.

§ 2. De Vlaamse Executieve wint het advies van de Raad in over

- a) alle voorontwerpen van decreet die een sociaal-economische dimensie hebben en die algemene aangelegenheden regelen bedoeld in artikel 59bis, § 2 (artikel 127 § 1) en § 2bis (artikel 128 § 1) wat betreft de beroepsomscholing en -bijscholing, de vorming, het onderwijs en de persoonsgebonden aangelegenheden, uitgezonderd het voorontwerp van decreet houdende de begroting van de Vlaamse Gemeenschap;
- b) alle voorontwerpen van decreet houdende oprichting, afschaffing of verandering van bevoegdheden van instellingen waarvan de opdracht een sociaal-economische dimensie heeft en die onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap ressorteren.

Art. 7. In de schoot van de Raad is er een Stichting Technologie Vlaanderen. Deze heeft tot taak om op het gebied van de maatschappelijke implicaties van de invoering en het gebruik van nieuwe technologieën:

- a) informatie en documentatie bijeen te brengen;
- b) lopende onderzoeksprojecten te coördineren;
- c) initiatieven te nemen tot de uitvoering van maatschappelijk onderzoek;

- d) de onderzoeksresultaten te verspreiden;
- e) adviezen te formuleren aan de Vlaamse Executieve;
- f) op hun verzoek de afgevaardigden van de organisaties genoemd in artikel 3 § 1 te begeleiden door middel van adviezen en informatie, wanneer zij betrokken zijn bij de invoering en het gebruik van nieuwe technologieën.

Art. 7bis § 1. Na advies of op verzoek van de Raad kan de Vlaamse Executieve voor iedere bedrijfstak die zij omschrijft, bij de Raad sectoriële commissies oprichten.

§ 2. Iedere sectoriële commissie is samengesteld uit een gelijk aantal stemgerechtigde leden die de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties van de betrokken bedrijfstak vertegenwoordigen. Zij worden door de Vlaamse Executieve benoemd op dubbele lijsten, voorgedragen door de Raad.

Iedere sectoriële commissie kiest onder zijn leden een voorzitter en een ondervoorzitter. Er bestaat een wisselend voorzitter- en ondervoorzitterschap tussen de leden van de werkgevers- en werknemersorganisaties. Voorzitter en ondervoorzitter kunnen nooit tot dezelfde groep van leden die de werkgevers- of werknemersorganisaties vertegenwoordigen, behoren.

De Vlaamse Executieve bepaalt het aantal leden zonder dat dit aantal twintig leden mag overschrijden.

Het mandaat van de leden duurt vier jaar. Het kan worden hernieuwd. De leden blijven in functie totdat hun opvolgers zijn aangesteld. Het lid dat voortijdig ophoudt zijn mandaat uit te oefenen wordt vervangen door zijn plaatsvervanger welke diens mandaat voltooit.

§ 3. Overeenkomstig de bij § 2 bepaalde procedure wordt voor ieder lid een plaatsvervangend lid benoemd. De sectoriële commissies kunnen voor het onderzoek van bijzondere vraagstukken een beroep doen op deskundigen.

§ 4. Iedere sectoriële commissie stelt zijn reglement van orde op. Dit reglement van orde is onderworpen aan de goedkeuring van de Raad en van de Vlaamse Executieve.

§ 5. De sectoriële commissies hebben een algemene bevoegdheid van studie, aanbeveling en advies inzake de aangelegenheden bedoeld in artikelen 59bis (artikels 127, 128 en 129) en 107quater (artikel 39) van de Grondwet die een sociaal-economische dimensie hebben en tot de materies van de bedrijfstak behoren. Zij kunnen op eigen initiatief of op verzoek studies, adviezen en aanbevelingen richten aan de Vlaamse Raad, de Vlaamse Exe-

cutieve, het lid van de Vlaamse Executieve dat terzake bevoegd is en aan de Raad.

Art. 7ter § 1. Onder de benaming "Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen" wordt bij de Raad een commissie tot bevordering van de situatie van de vrouw opgericht.

§ 2. De Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen bestaat uit tien leden, die de representatieve organisaties van werknemers, die zitting hebben in de Raad, vertegenwoordigen en tien leden, die de representatieve organisaties van de werkgevers, de middenstand en de landbouw, die zitting hebben in de Raad, vertegenwoordigen. Deze leden worden door de Raad benoemd.

Aan de in het voorgaande lid bedoelde leden worden zeven leden toegevoegd die de vrouwenorganisaties vertegenwoordigen. Zij worden aangeduid door de Vlaamse Executieve. Zij oefenen geen politiek mandaat uit. Deze mandaten worden evenredig verdeeld over de politieke fracties waaruit de Vlaamse Raad is samengesteld.

Alle leden hebben stemrecht.

De Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen verkiest onder zijn leden benoemd door de Raad een voorzitter en een ondervoorzitter. Er bestaat een wisselend voorzitter- en ondervoorzitterschap tussen de leden van de werkgevers- en werknemersorganisaties.

Voorzitter en ondervoorzitter kunnen nooit tot dezelfde groep van leden die de werkgevers- of werknemersorganisatie vertegenwoordigen, behoren.

Het mandaat van de leden duurt vier jaar. Het kan worden hernieuwd. De leden blijven in functie tot hun opvolgers zijn aangesteld. Het lid dat voortijdig ophoudt zijn mandaat uit te oefenen wordt vervangen door zijn plaatsvervanger welke diens mandaat voltooit.

§ 3. De bepalingen van artikel 7bis, §§ 3 en 4 zijn mede van toepassing voor de Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen.

§ 4. De Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen heeft een algemene bevoegdheid van informatie, studie, aanbeveling en advies inzake de aangelegenheden bedoeld in artikelen 59bis (artikels 127, 128 en 129) en 107quater (artikel 39) van de Grondwet, die een sociaal-economische dimensie hebben en die inzonderheid op de situatie van de vrouw betrekking hebben. Zij kan op eigen initiatief of op verzoek adviezen, studies en aanbevelingen richten aan de Vlaamse Raad, de Vlaamse Executieve, het lid van de Vlaamse Executieve dat terzake bevoegd is en aan de Raad. De wijze waarop de commissie tot haar

adviezen en aanbevelingen zal komen wordt bepaald in het reglement van orde.

Art. 7quater. Bij de Raad wordt een commissie tot voorbereiding van het havenbeleid, hierna genoemd de Vlaamse Havencommissie, opgericht. De Vlaamse Executieve bepaalt de bevoegdheid, de samenstelling en de werking van de Vlaamse Havencommissie.

Art. 7quinquies. De Raad staat in voor het verstrekken van de nodige administratieve en materiële opvang en het verzekeren van het secretariaat van de in artikelen 7bis, 7ter en 7quater bedoelde commissies.

Art. 7sexies. De Raad staat in voor het verstrekken van de nodige administratieve en materiële opvang en het verzekeren van het secretariaat van het overleg tussen de Vlaamse Executieve en de sociale gesprekspartners in het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité.

Art. 7septies. Met het oog op coördinatie van de werking van de Raad en die van de commissies opgericht krachtens artikel 7bis wordt een coördinerend bestuur opgericht dat bestaat uit de voorzitter en het dagelijks bestuur van de Raad en de Voorzitters en Ondervoorzitters van de sectoriële commissies.
De werking van dit coördinerend bestuur wordt bepaald door de Vlaamse Executieve, na voorafgaandelijk advies van de Raad.

Art. 7octies. Bij de Raad wordt een Mobiliteitsraad van Vlaanderen opgericht. Het decreet van 20 april 2001 betreffende de organisatie van het personenvervoer over de weg en tot oprichting van de Mobiliteitsraad van Vlaanderen bepaalt de samenstelling, de taken en bevoegdheden, de werking en de werkmiddelen van de Mobiliteitsraad van Vlaanderen.

Art. 8. Voor 10 september van elk jaar brengt de Raad een met redenen omkleed advies uit over het te voeren begrotingsbeleid. Het advies wordt toegezonden aan de Vlaamse Executieve. Indien het advies niet tijdig is verstrekt, moet erop niet worden gewacht.

Art. 9. De adviezen bedoeld in artikel 5, § 2 en artikel 6, § 2 worden verstrekt een maand te rekenen vanaf de aanvraag.

Ingeval van spoed, die met redenen wordt omkleed, kan de Vlaamse Executieve de termijn inkorten zonder dat hij minder dan vijf werkdagen mag bedragen. Indien het advies niet tijdig is verstrekt, moet erop niet worden gewacht.

Art. 10. De Vlaamse Raad, de Vlaamse Executieve of het lid van de Vlaamse Executieve dat terzake bevoegd is, kan de Raad, de sectoriële commissies, de Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen en de Vlaamse Havencommissie om adviezen en studies vragen. De Raad kan de sectoriële commissies, de Vlaamse Overlegcommissie Vrouwen en de Vlaamse Havencommissie om adviezen en studies vragen.

De in het eerste en tweede lid bedoelde adviezen en studies worden uitgebracht binnen de termijn, opgelegd in de adviesaanvraag, die minstens 5 werkdagen moet omvatten.

Art. 11. De Raad beschikt voor het uitvoeren van zijn opdrachten, over een dotatie die jaarlijks ingeschreven wordt in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. De dotatie ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap omvat:

- 1° een vast gedeelte, dat bepaald wordt in functie van de algemene werkingskosten;
- 2° een variërend gedeelte, dat bepaald wordt in functie van de opdrachten waarmee de Vlaamse Executieve de Raad belast.

De Raad moet aan de Gemeenschapsminister, die de Raad tot zijn bevoegdheid heeft, jaarlijks de begroting overmaken opgesplitst in functie van de verschillende commissies die bij dit decreet zijn ingesteld.

In de begroting van de Vlaamse Gemeenschap wordt bovendien voorzien in een bijzondere dotatie voor de uitgaven van de Stichting Technologie Vlaanderen bedoeld in artikel 7.

Art. 12. Wat de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest betreft worden opgeheven: artikel 11, § 1, artikel 12, artikel 13, met uitzondering van punt 2, 2°, a) en van punt 3, en artikel 14 van de wet van 15 juli 1970 houdende organisatie van de planning en economische decentralisatie.

Kondigen dit decreet af, bevelen dat het in het Belgisch Staatsblad zal worden bekendgemaakt.

Brussel, 27 juni 1985.

De Voorzitter van de Vlaamse Executieve,
G. GEENS

Brussel, 4 april 1990.

De Voorzitter van de Vlaamse Executieve,
G. GEENS

De Gemeenschapsminister van Economie,
Middenstand en Energie
N. DE BATSELIER

De Gemeenschapsminister van Openbare Werken en
Verkeer
J. SAUWENS

Brussel, 14 mei 1996.
De Minister-president van de Vlaamse Regering
L. VAN DEN BRANDE

De Vlaamse Minister van Economie, KMO, Landbouw en
Media
E. VAN ROMPUY

2. Vlaamse Havencommissie

Voor de Vlaamse Havencommissie zijn de volgende juridische teksten van belang:

1. Het decreet op de SERV (zie hierboven). Artikel 7quater, art. 7quinquies en art. 10.
2. Het oprichtingsbesluit van de Vlaamse Havencommissie: 'Besluit van de Vlaamse Executieve tot oprichting en samenstelling van een Vlaamse Havencommissie' (BS - 17.02.1990). Deze tekst wordt echter volledig vervangen door een nieuw besluit van 12 januari 2001 (BS 15 maart 2001), met uitzondering van artikel 1 (waarin de VHC werd opgericht). In vorige jaarverslagen werd deze tekst integraal afgedrukt.
3. Het Havendecreet. In het Havendecreet wordt de functie van de Vlaamse Havencommissie herbevestigd in artikel 24:
(...) Art. 24. De Vlaamse Havencommissie adviseert de Vlaamse regering over het Vlaamse havenbeleid. De Vlaamse regering kan te allen tijde de bevoegdheid, de samenstelling en de werking ervan nader bepalen.
De Vlaamse Havencommissie brengt adviezen uit en voert studies uit, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Vlaamse regering of het Vlaams Parlement. (...)

De volledige tekst van het Havendecreet kan op de website geraadpleegd worden (www.serv.be/vhc, kies wetgeving).

4. Het nieuwe uitvoeringsbesluit over de Vlaamse Havencommissie. Op 12 januari 2001 heeft de Vlaamse regering het 'Besluit van de Vlaamse regering betreffende de bevoegdheid, de samenstelling en de werking van de Vlaamse Havencommissie' goedgekeurd (BS 15 maart 2001).

De volledige tekst wordt hieronder weergegeven (en kan ook op de website van de VHC geraadpleegd worden, www.serv.be/vhc).

12 JANUARI 2001 - Besluit van de Vlaamse regering betreffende de bevoegdheid, de samenstelling en de werking van de Vlaamse Havencommissie (Belgisch Staatsblad - 15.03.2001)

DE VLAAMSE REGERING

Gelet op het decreet van 27 juni 1985 op de Sociaal - Economische Raad van Vlaanderen, inzonderheid op artikel 7quater, ingevoegd bij het decreet van 4 april 1990;

Gelet op het decreet van 2 maart 1999 houdende het beleid en het beheer van de zeehavens, inzonderheid op artikel 24;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 15 november 1989 tot oprichting en samenstelling van een Vlaamse havencommissie;

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 22 juni 2000;

Gelet op het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, gegeven op 17 juli 2000;

Gelet op de beraadslaging op 17 juli 2000 van de Vlaamse regering en haar aanvraag van 27 juli 2000 tot advies bij de Raad van State binnen een maand;

Gelet op het advies 30.529/3 van de Raad van State, gegeven op 31 oktober 2000, met toepassing van artikel 84, eerste lid, 1° van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

Op voorstel van de Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie;

Na beraadslaging,

BESLUIT:**HOOFDSTUK I. Bevoegdheid van de Vlaamse Havencommissie**

Art. 1. § 1. De Vlaamse Havencommissie, hierna de Commissie te noemen, heeft als opdracht een algemene bijdrage te leveren aan de voorbereiding van het havenbeleid.

Deze bijdrage houdt onder meer in:

- 1° het uitwerken van algemene beleidsdoelstellingen voor de infrastructuur en exploitatie van de havens. Het uitwerken van algemene voorstellen voor concurrentievoorwaarden tussen de havens (financiering, subsidiëring, samenwerkingsverbanden);
- 2° het uitwerken van algemene voorstellen voor concurrentievoorwaarden tussen de havens (financiering, subsidiëring, samenwerkingsverbanden);
- 3° het uitwerken van voorstellen met betrekking tot alle hinterlandverbindingen van de havens;
- 4° het voorbereiden van interregionaal en internationaal overleg met betrekking tot het zeehavenbeleid;
- 5° het uitwerken van de algemene beleidsdoelstellingen in concrete infrastructuurplannen en projecten voor het geheel van de havens.

§ 2. Meer in het bijzonder heeft de Commissie tot opdracht:

- 1° het stimuleren en opzetten van een wetenschappelijk, beleidsvoorbereidend instrumentarium dat de economische aspecten van het zeehavenbeleid moet ondersteunen, onverminderd de eigen opdracht van de diensten van de Vlaamse regering ter zake, behelst deze opdracht meer in het bijzonder de prognoses van goederenstromen op middellange en lange termijn, het onderzoek naar de concurrentiepositie van de Vlaamse havens, de studie over de capaciteit en de capaciteitsbenutting, de sectorale analyses voor specifieke goederencategorieën, het onderzoek naar het meest wenselijke evaluatie-instrumentarium voor havenprojecten en de studies over de sociale en economische bijdrage van de havens, onder meer op het vlak van de werkgelegenheid;
- 2° het organiseren van overleg tussen de in de Commissie aanwezige partijen aangaande alle knelpunten bij de uitvoering van het havenbeleid, en het bevorderen van de samenwerking tussen de havens;

§ 3. Voor 1 juli van elk jaar brengt de Commissie een met redenen omkleed advies uit over een meerjarenplan voor de havenuitbouw, met aanduiding van de budget-

taire gevolgen voor de begroting van het Vlaamse Gewest.

§ 4. De Commissie zal bovendien op basis van het vigerende besluit van de Vlaamse regering betreffende de voorwaarden voor en de procedures tot toekenning, wijziging en intrekking van projectgebonden subsidies en medefinanciering, alsmede betreffende de subsidie- en medefinancieringspercentages, adviezen verstrekken over de voorgelegde sociaal-economische studie van nieuwe projecten, die door de havenbedrijven, worden ingediend bij de Vlaamse regering en waarvan de totale investeringskost over de verschillende begrotingsjaren heen meer bedraagt dan het bedrag, bedoeld in artikel 30, § 3, van dit decreet.

§ 5. De Commissie verstrekt, op vraag van de Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, een advies over alle investeringsdossiers, bedoeld in artikel 29, van het voornoemd decreet van 2 maart 1999, voorzover de totale investeringskost over de verschillende begrotingsjaren heen, meer bedraagt dan het bedrag bedoeld in artikel 30, §3, van dit decreet. De Vlaamse minister richt zijn vraag aan de Commissie voorafgaand aan de beraadslaging binnen de Vlaamse regering. Hij kan de termijn vaststellen waarbinnen dit advies uitgebracht moet worden.

De Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, stelt de Commissie in kennis van alle investeringsdossiers, bedoeld in artikel 29 van het voornoemde decreet van 2 maart 1999, voorzover de totale investeringskost over de verschillende begrotingsjaren heen, lager ligt dan het bedrag, bedoeld in het artikel 30, §3, van dit decreet.

§ 6. De Commissie stelt jaarlijks voor 1 april een programma op van de in opdracht van de Commissie uit te voeren onderzoeken.

Dit programma moet door de Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, worden goedgekeurd, die er de nodige kredieten voor aanwijst. De uitvoering ervan gebeurt onder de verantwoordelijkheid van de administratie Waterwegen en Zeewezen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, in samenwerking met het secretariaat van de Commissie. De Commissie stelt een begeleidingscommissie aan voor dit onderzoeksprogramma. De onderzoeksrapporten worden steeds aangevuld met de conclusies van de Commissie.

Art. 2. De Commissie brengt een jaarlijks verslag uit over haar werkzaamheden.

HOOFDSTUK II Samenstelling en werking

Art. 3. § 1. De Commissie bestaat uit een voorzitter en 30 leden. De Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, wordt gemachtigd de voorzitter en de effectieve leden van de Vlaamse Havencommissie te benoemen. Hij krijgt tevens de bevoegdheid over te gaan tot de wijziging van de samenstelling van de Commissie.

§ 2. Acht effectieve leden vertegenwoordigen de werknemers en worden benoemd op voordracht van hun representatieve organisatie in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen.

§ 3. Acht effectieve leden vertegenwoordigen de werkgevers en worden benoemd op voordracht van hun representatieve organisaties in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen.

§ 4. Elf effectieve leden worden benoemd op voordracht van de havenbedrijven in de hiernavolgende verhouding:

- havenbedrijf van Antwerpen : 5 vertegenwoordigers;
- havenbedrijf van Zeebrugge : 2 vertegenwoordigers;
- havenbedrijf van Gent : 2 vertegenwoordigers;
- havenbedrijf van Oostende : 2 vertegenwoordigers.

§ 5. Drie effectieve leden vertegenwoordigen erkende instellingen op het vlak van respectievelijk het spoorvervoer; een vertegenwoordiger van de NMBS, het wegvervoer; een vertegenwoordiger van de SAV (Koninklijke beroepsvereniging goederenvervoerders Vlaamse gewest en Brussel hoofdstedelijk Gewest) en de binnenscheepvaart; een vertegenwoordiger van het Algemeen Actiecomité der Belgische Binnenscheepvaartorganisaties.

§ 6. De voorzitter is niet stemgerechtigd.

§ 7. De voorzitter en de effectieve leden worden benoemd voor een termijn van vier jaar. Het mandaat is hernieuwbaar.

§ 8. De kandidaten - voor de effectieve leden, bedoeld in § 2, § 3, § 4 en § 5 - worden voorgedragen op dubbele kandidatenlijsten.

§ 9. De Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, benoemt een plaatsvervanger voor ieder effectief

lid, op voordracht van de in de §§ 2 tot 5 bedoelde organisaties, havenbedrijven en instellingen. De §§ 7 en 8 zijn op hen van toepassing.

§10. De plaatsvervangende leden voltooien het mandaat van het effectieve lid dat ze vervangen.

Art. 4. De Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, kan op eigen initiatief, of op uitnodiging van de Commissie, de vergaderingen bijwonen. De administratie Waterwegen en Zeewezen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap kan een ambtenaar afvaardigen voor het bijwonen van de vergaderingen van de Commissie.

Art. 5. § 1. De adviezen en aanbevelingen van de Commissie worden uitgebracht ten aanzien van de Vlaamse regering, de Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, of het Vlaams Parlement. De goedkeuring geschiedt bij gewone meerderheid van de aanwezige effectieve leden. Bij adviezen ter uitvoering van artikel 1, § 4, neemt het havenbedrijf, dat een project ter advies voorlegt, geen deel aan de stemming.

§ 2. Van een eenparig advies van de Commissie kan de Vlaamse minister, bevoegd voor de openbare werken, slechts afwijken mits een motivering.

§ 3. Bij in artikel 1, §6, bedoelde adviezen van de Commissie vermelden in voorkomende geval de afwijkende standpunten van de leden.

Art. 6. De leden van de Commissie kunnen een beroep doen op de medewerking van externe deskundigen, die geen deel uitmaken van de Commissie, alsmede op de diensten van de Vlaamse regering via de functioneel bevoegde minister.

Art. 7. In de Commissie kunnen werkgroepen worden opgericht, die bijzondere punten aan een voorbereidend onderzoek onderwerpen.

Art. 8. De Commissie stelt een huishoudelijk reglement op, dat onder meer voorziet in:

- 1° de wijze van bijeenroeping en beraadslaging van de Commissie;
- 2° de manier waarop voorstellen op de agenda van de Commissie geplaatst worden;
- 3° de voorwaarde waaronder de leden beroep kunnen doen op externe deskundigen en op de diensten van de Vlaamse regering, via de functioneel bevoegde minister;

- 4° de bevoegdheden van de voorzitter;
- 5° de samenstelling, de wijze van bijeenroeping en beraadslaging en de bevoegdheden van het Dagelijks Bestuur, voor zover de oprichting ervan opportuun geacht wordt;
- 6° de bekendmaking van de handelingen;
- 7° de opdracht en de rol van het secretariaat.

Art. 9. § 1. Het secretariaatswerk van de Commissie gebeurt door de administratie van de Sociaal- Economische Raad van Vlaanderen.

§ 2. Het secretariaat heeft meer in het bijzonder als taak:

- 1° de administratieve ondersteuning van de Commissie;
- 2° de redactie van ontwerpadviezen;
- 3° ontwerponderzoeksprogramma's en ontwerpverslagen op te stellen;
- 4° de toevertrouwde opdrachten uit te voeren en de uitbestede onderzoeksopdrachten, alsmede van de werking van de begeleidingscommissies en werkgroepen te coördineren.

Art. 10. De bepalingen van het besluit van de Vlaamse regering van 27 januari 1988 houdende sommige maatregelen tot harmonisatie van de toelagen en presentiegelden aan commissarissen, gemachtigden van financiën, afgevaardigden van de Vlaamse regering, voorzitters en leden van niet-adviserende bijzondere commissies of van raden van bestuur van instellingen en ondernemingen die bij de Vlaamse regering behoren, zijn van toepassing op de voorzitter, op het vlak van toelagen.

Voor de toepassing van voormelde bepalingen is de Commissie ingedeeld bij categorie III, zoals vermeld in het genoemd besluit, en heeft de voorzitter de hoedanigheid van de personen, vermeld in artikel 1, 3°, van het voormeld besluit.

Een aanvullend representatiebudget ten behoeve van de voorzitter wordt bepaald ten bedrage van € 2.231 per jaar.

Hoofdstuk III slotbepalingen

Art. 11. Vanaf datum van inwerkingtreding van dit besluit tot en met 31 december 2001 geldt in plaats van het bedrag van € 2.231, vermeldt in artikel 10, het bedrag van 90.000 BEF.

Art. 12. Het besluit van de Vlaamse regering van 15 november 1989 tot oprichting en samenstelling van een Vlaamse Havencommissie wordt opgeheven met uitzondering van artikel 1.

Art. 13. Dit besluit treedt in werking op datum van de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad.

Brussel,
De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAELE

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie

Steve STEVAERT

2

Samenstellingen

1. Samenstelling raad

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Clauwaert Annick (adviseur studiedienst ABVV)

Clauwaert Alain (algemeen secretaris Algemene centrale ABVV)

Verboven Xavier (intergewestelijk secretaris Vlaams ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Chaffart Myriam (algemeen sectorverantwoordelijke water ACV Transcom)

De Wilde Marc (ACV Metaal)

Jonckheere Fernand (verbondssecretaris ACV Oostende-Westhoek)

Peeters Vital (nationaal secretaris ACV)

Rosvelds Sandra (studiedienst ACV)

Van Elsen Kris (algemeen secretaris ACV)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Vercamst Jan (gewestsecretaris ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers:

Boerenbond

De Becker Sonja (algemeen secretaris Boerenbond)

Neyt Regine (economisch adviseur Boerenbond)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

De Pril Wilson (directeur-generaal AGORIA Vlaanderen)
Dillen Marc (secretaris-generaal Vlaamse Confederatie Bouw)

Muyters Philippe (gedelegeerd bestuurder Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Veris Sabine (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Vermeulen Veerle (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Vlaamse confederatie van social-profit ondernemingen (VCSP)

Aerts Bruno (algemeen secretaris VCSP)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Peeters Kris (gedelegeerd bestuurder UNIZO)

Van Havere Katleen (adviseur studiedienst UNIZO)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

De Baene Jean-Marie (hoofd studiedienst Vlaams ABVV)

De Batselier Georges (nationaal secretaris CMB)

Reniers Chris (juridisch adviseur ACOD)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Callaert Jan (nationaal secretaris ACV- Textiel & Kleding)

Coolbrandt Jan (nationaal secretaris CCOD)

Willems Tom (studiedienst ACV)

Van Sevenant Siska (gewestelijk secretaris ACV Leuven)

Vercammen Sandra (bewegingsploeg ACV)
Verjans Matthieu (voorzitter ACV-verbond Limburg)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Engelen Hugo (adjunct-gewestsecretaris ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Boerenbond

Gotzen Rudi (adviseur politiek Boerenbond)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Andries Mark (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Bosch Claire (directeur Milieuzaken - Voedingsindustrie Vlaanderen)

Meeussen Emiel (gedelegeerd bestuurder SIREV)

Muyldermans Herwig (directeur UPEDI)

Rossie Jos (secretaris generaal FEBELGRA)

Tan Barbara (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Vlaamse confederatie van social-profit ondernemingen (VCSPPO)

Bode Agnes (algemeen directeur Familiehulp) (VCSPPO)

UNIZO , Unie van Zelfstandige Ondernemers

Bortier Johan (directeur studiedienst UNIZO)

Penne Katrien (adviseur studiedienst UNIZO)

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

Verboven Xavier (intergewestelijk secretaris ABVV)

Ondervoorzitter

Peeters Kris (gedelegeerd bestuurder UNIZO)

Overige leden

Peeters Vital (nationaal secretaris ACV)

Muyters Philippe (gedelegeerd bestuurder Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Wonen de vergaderingen bij met raadgevende stem

Kerremans Pieter (administrateur-generaal SERV)

Demant Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)

2. Samenstelling VESOC

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

De Baene Jean-Marie (directeur studiedienst Vlaams ABVV)

Polenus Carlos (vice-voorzitter BBTK)

Verboven Xavier (intergewestelijk secretaris Vlaams ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

De Wilde Marc (algemeen secretaris ACV-Metaal)

Peeters Vital (nationaal secretaris ACV)

Van Elsen Kris (verbondssecretaris ACV)

Van Heddegem Piet (adjunct algemeen secretaris LBC-NVK)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Vercamst Jan (gewestsecretaris ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Boerenbond

De Becker Sonja (algemeen secretaris Boerenbond)

Devisch Noël (voorzitter Boerenbond)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

De Pril Wilson (directeur-generaal AGORIA Vlaanderen)

Muyters Philippe (gedelegeerd bestuurder Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Roos Jef (voorzitter Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Vermeylen Eric (directeur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Bortier Johan (directeur studiedienst UNIZO)

Peeters Kris (gedelegeerd bestuurder UNIZO)

Leden van de Vlaamse Regering (vaste delegatie)

Bossuyt Gilbert (Vlaams minister mobiliteit - openbare werken - energie; Vice-president Vlaamse Regering)

Landuyt Renaat (Vlaams minister van werkgelegenheid en toerisme)

Somers Bart (Vlaams minister van Brusselse aangelegenheden; minister-president Vlaamse Regering)

Van Mechelen Dirk (Vlaams minister van financiën, begroting, innovatie, media & RO)

Byttebier Adelheid (Vlaams minister welzijn, gezondheid en gelijke kansen)

Ceysens Patricia (Vlaams minister van economie, buitenlandse beleid)

Keulen Marino (Vlaams minister van wonen, media en sport)

Sannen Ludo (Vlaams minister leefmilieu, landbouw & ontwikkelingssamenwerking)

Vanderpoorten Marleen (Vlaams minister van onderwijs en vorming)

Van Grembergen Paul (Vlaams minister van binnenlandse aangelegenheden, cultuur jeugd en ambtenarenzaken)

Bracquene Hans (kabinetschef - minister Van Mechelen)

Jansegers Luc (kabinetschef - minister Vanderpoorten)

Kerremans Jan (kabinetschef - minister-president)

Leroy Fons (kabinetschef - minister Landuyt)

Mareels Geert (kabinetschef - minister vice-president Bossuyt)

Steenwegen Chris (kabinetschef - minister Sannen)

Van Driessche Hugo (kabinetschef - minister Van Grembergen)

Vergeyle Marianne (kabinetschef - minister Byttebier)

Voorzitter

Somers Bart (Vlaams minister van Brusselse aangelegenheden minister-president Vlaamse Regering)

Wonen de vergadering bij met raadgevende stem

Stappaerts Mieke (wnd. secretaris-generaal departement economie, werkgelegenheid en binnenlandse aangelegenheden, landbouw Vlaamse Gemeenschap) - directeur-generaal administratie werkgelegenheid Vlaamse Gemeenschap)

Secretariaat

Kerremans Pieter (administrateur-generaal SERV)

Deman Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)

3. Samenstelling sectorcommissie Goederenvervoer

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Baete Bob (nationaal secretaris haven BTB)

De Clercq Werner (federaal secretaris BTB)

De Deyn Erwin (nationaal secretaris BBTB)

Van Den Rijse Angeline (adviseur studiedienst ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Engels Koen (adviseur studiedienst ACV)

Naveau Vic (nationaal verantwoordelijke LBC/NVK)

Verwimp Katrien (adviseur studiedienst ACV)

Vliebergh Ria (secretaresse CVCC)

Wouters Raf (algemene sectorverantwoordelijke vervoer Vlaanderen)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Quisthoudt Erik (bestendig secretaris ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Germis Joost (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Geysels Elisabeth (hoofd juridische dienst Febetra)

Liebaert Jean-Pierre (directeur- zaakvoerder confederatie bouw)

Otten Eric (trade director Ahlers Bridge NV)

Restiau Robert (afgevaardigd-bestuurder Vlaamse Havenvereniging)

Smeulders Annie (voorzitter vereniging expeditie en logistiek Antwerpen)

Vienne Erna (local manager voor België P&O North sea ferries LTD)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

De Wilde Liliane (secretaris-generaal SAV)

Van Lancker Christiaan (afgevaardigde UNIZO, bond van eigenschippers vzw)

Vanhecke Pieter (economisch adviseur UNIZO)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Loridan Marc (secretaris vakgroep haven)
 Gestels Marjan (gewestelijk voorzitter ABVV - BBTK)
 Opdelocht Roger (secretaris Koopvaardij & Binnenvaart ABVV-BTB-Antwerpen)
 Van Hove Roger (algemeen secretaris ACOD spoor)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Chaffart Myriam (algemeen sectorverantwoordelijke)
 De Smedt Christine (secretaris Haven ACV-Transcom)
 Dielen Ilse (studiedienst ACV-metaal)
 François Jan (algemeen sectorverantwoordelijke verkeer - CVCC)
 Van Laethem Marc (algemeen secretaris CVCC-spoor)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Van Hertbruggen Ellen (studiedienst Vlaams Regionaal ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Claessens Evrard (hoogleraar UFSIA)
 De Cort Rita (directieassistente Vlaamse havenvereniging)
 Degraef Philippe (verantwoordelijke externe relaties Febetra)
 De Wilde Ranell (afgevaardigd-bestuurder CMBT-Investments CMB Transport)
 Paelinck Honoré (afgevaardigd - bestuurder Port- en Transport Consulting NV)
 Van De Veire Bart (risk & quality manager Antwerp Combined Terminals NV)
 Van de Vel Annie (adjunct-directeur Fabrimetal - Vlaanderen)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Buyl Florent (bedrijfsleider - zaakvoerder Transport Buyl)
 Van Wauwe Erna (Transportbedrijf Roosens nv)
 Verkinderen Lode (hoofd juridische dienst SAV)

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

De Clercq Werner (adviseur studiedienst BTB)

Ondervoorzitter

De Wilde Liliane (secretaris-generaal SAV)

Overige leden

Restiau Robert (afgevaardigd bestuurder Vlaamse Havenvereniging)
 Wouters Raf (alg. sectorverantwoordelijke vervoer Vlaanderen ACV Transcom)
 Wonen de vergaderingen bij met raadgevende stem
 Deman Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)
 Milo Nico (attaché SERV)

4. Samenstelling sectorcommissie Hout en Bouw

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

De Deyn Erwin (nationaal secretaris BBTK)
 Henckaerts Bart (adjunct-provinciaal secretaris algemene centrale Limburg)
 Jaenen Gaby (secretaris algemene centrale ABVV)
 Raes Hans (nationaal secretaris algemene centrale ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Hireman Frieda (ACV-bouw en industrie)
 Meersman Sofie (ACV-bouw en industrie)
 Van Dessel Luc (secretaris ACV-bouw en industrie)
 Van Reeth Rik (secretaris LBC - NVK)
 Vanthourenhout Stefaan (nationaal verantwoordelijke ACV-bouw en industrie)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

De Grootte Luc (nationaal verantwoordelijke bouw ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Bekker Ria (adviseur FEBELHOUT)
 Byvoet Brigitte (confederatie Bouw Limburg)
 Cordeel Dirk (ondervoorzitter Vlaamse confederatie Bouw)
 Dillen Marc (secretaris-generaal Vlaamse confederatie Bouw)

Lenaers Rob (gedelegeerd bestuurder - voorzitter Vanhout NV)

Vaessen Leon (gedelegeerd bestuurder Vaessen NV)

Van Steertegem Guy (directeur-generaal FEBELHOUT Vlaanderen)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

De Roock Chris (economisch adviseur Febelhout Vlaanderen)

Hoedemakers Robert (gedelegeerd bestuurder Bouwbedrijf Hoedemakers)

Masschelein Hilde (secretaris-generaal Bouwunie)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Clauwaert Alain (algemeen secretaris ABVV-algemene centrale)

Monteyne Bruno (gewestelijke secretaris algemene centrale Oostende)

Soetaert Jan (adviseur algemene centrale Brussel)

Vermeersch Hendrik (adjunct-secretaris BBTK Brussel/Halle-Vilvoorde)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Borloo Deef (medewerker studiedienst ACV- bouw en industrie)

Crevits Enid (vormingsdienst ACB-bouw en industrie)

Cuyvers Thieu (secretaris ACV- bouw en industrie)

Vandereecht Marc (secretaris ACV- bouw en industrie regio Brussel-Halle-Vilvoorde)

Verhelst Ann (secretaris ACV-bouw en industrie)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Van Hertbruggen Ellen (adviseur studiedienst Vlaams regionale ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

De Goignies Gerrit (hoofdadviser Vlaamse confederatie Bouw)

Dewandeleer Pascal (FEBELHOUT)

Dhondt Jan (adjunct-adviesuer Vlaamse confederatie bouw)

De Witte Inge (bestuurder COVADAK)

Germis Joost (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Potteau Paul (Potteau Labo)

Sprengers Karen (FEBELHOUT Vlaanderen)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Larik Anja (economisch adviseur Bouwunie)

Leus Christian (directeur Federatiehandelaren bouwmaterialen)

Van Eetvelt Karel (gedelegeerd bestuurder Bouwunie)

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

Dillen Marc (secretaris-generaal Vlaamse confederatie bouw)

Ondervoorzitter

Vanhourenhout Stefaan (nationaal verantwoordelijke ACV-Bouw en industrie)

Leden

De Groote Luc (nationaal verantwoordelijke bouw ACLVB)

Dillen Marc (secretaris- generaal Vlaamse Confederatie Bouw)

Van Steertegem Guy (directeur-generaal FEBELHOUT Vlaanderen)

Van Eetvelt Karel (gedelegeerd bestuurder Bouwunie)

Wonen de vergaderingen bij met raadgevende stem

Deman Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)

Déthee Michel (opdrachthouder SERV)

Scaut Robbie (attaché SERV)

5. Samenstelling sectorcommissie Metaal- en technologische industrie

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

De Batselier Georges (nationaal secretaris CMB)

De Witte Cindy (adviseur CMB)

Jonckheere Karel (algemeen secretaris CMB-Antwerpen)

Polenus Carlos (vice-voorzitter BBTK)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

De Decker Eddy (provinciaal secretaris ACV-metaal)

De Wilde Marc (algemeen secretaris ACV-metaal)

Dielen Ilse (stafmedewerkster studiedienst ACV-metaal)

Kerkhove Annie (secretaris LBC-NVK)

Van Woensel Tinne (stafmedewerkster vormingsdienst ACV-metaal)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Roelandt Johan (nationaal verantwoordelijke metaal ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

De Pril Wilson (directeur-generaal AGORIA Vlaanderen)
Joris Anne - Marie (personeelsdirecteur - bestuurder Etap Yachting)

Schools Jozef (assistent algemene directie Van Hool nv)

Snaet Willy (algemeen secretaris Bekaert nv)

Van den Boer Jos (manager personeelsrelaties Ford Genk)

Van den Houte Jan (personeelsdirecteur Robert Bosch Productie)

Vermeulen Veerle (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Locquet Willy (Bestuurder Locquet nv)

Temmerman Geert (secretaris VLAMEF)

Vanpeteghem Hilde (Bestuurder Vanpeteghem A&G bvba)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Debrouwere John (provinciaal secretaris PMB West-Vlaanderen)

Jorissen Herwig (voorzitter CMB)

Merckx Kristien (secretaris BBTK-Antwerpen)

Moerman Albert (provinciaal secretaris PMB-Oost-Vlaanderen)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Diesbecq Nathalie (stafmedewerkster ACV-metaal)

Nelissen Guido (stafmedewerker ACV-Metaal)

Sebreghts Wim (provinciaal secretaris Oost-Vlaanderen)

Van den Heede Erik (nationaal secretaris LBC-NVK)

Vranken Jean (gewestelijk secretaris ACV-chemie)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Lefevre Martine (Vlaamse regionale ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Helskens André (personeelsdirecteur Samsonite Europe NV)

Hufkens Goedele (adviseur AGORIA Antwerpen-Limburg)

Simoens Bernard (directeur AGORIA O-W-Vlaanderen)

Van de Vel Annie (adjunct-directeur AGORIA Vlaanderen)

Vanhaverbeke Stephan (adviseur AGORIA Vlaams - Brabant)

Verheyen Cecile (personeelsmanager Volvo Europe Truck NV)

Vervoort Karel (afgevaardigd beheerder FLAG)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Larik Anja (economisch adviseur Bouwunie)

Leenders Luc (algemeen directeur Leenders NV)

Van Hecke Frank (bvba S.V.H.)

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

Temmerman Geert (secretaris VLAMEF)

Ondervoorzitter

De Wilde Marc (algemeen secretaris ACV-metaal)

Overige leden

De Batselier Georges (nationaal secretaris CMB)

De Pril Wilson (directeur-generaal AGORIA Vlaanderen)

Joos Robert (directeur-generaal Ijzer-en staalcomite en staalindustrie verbond)

Polenus Carlos (ondervoorzitter BBTK)*

Van den Heede Eric (nationaal secretaris LBC-NVK)*

* met raadgevende stem

Wonen de vergaderingen bij met raadgevende stem

Deman Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)

Knaepen Wim (secretaris sectorcommissie)

6. Samenstelling sectorcommissie Textiel & Confectie

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Langsweerd Nicole (medewerkster ABVV- textiel, kleding en diamant)

Stabel René (nationaal secretaris ABVV-textiel, kleding, diamant)

Verbanck Rita (gewestelijk secretaris ABVV-textiel, kleding en diamant)

Wittevrongel Donald (voorzitter ABVV-textiel, kleding, diamant)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Callaert Jan (nationaal secretaris ACV-TEXTURA)

De Geyter Maurice (hoofd studiedienst ACV-TEXTURA)

De Tremerie Rein (nationaal secretaris ACV-TEXTURA)

Schaut Dirk (secretaris LBC-NVK)

Uyttenhove Dirk (algemeen secretaris ACV-TEXTURA)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Cassier Etienne (bestendig secretaris ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Groeninck Sylvie (economisch adviseur Febeltex)

Santens J.B. (gedelegeerd bestuurder Santens bv)

Magnus Erik (directeur-generaal Creamoda)

Blomme Marc (adviseur Febeltex Textielfederatie)

Quix Jean-Francois (directeur-generaal Febeltex)

Staels Ann (afgevaardigd beheerder Staels R&G Konfectie nv)

Tan Barbara (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Declerck Jan (afgevaardigd bestuurder Decotex NV)

Mertens Heidi (nationaal secretaris Mode Unie)

Samyn Roos (algemeen directeur Samyn bvba)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Colpaert John (politiek secretaris ABVV - textiel, kleding en diamant)

Misplon Filip (medewerker nationale studiedienst ABVV-textiel, kleding en diamant)

Pattyn Lieve (secretaris BBTK - Turnhout)

Willems Hilde (administratief medewerkster ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

De Norre Vera (vormingsdienst ACV- TEXTURA)

Duthieuw Josiane (secretaris LBC-NVK)

Gheysens Christian (secretaris ACV-TEXTURA)

Van Nieuwenhuysse Raf (provinciaal verantwoordelijke ACV-TEXTURA)

Weyns Luc (secretaris ACV-TEXTURA)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Baeckelandt Dirk (bestendig secretaris ACLVB-Oudenaarde)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Bekaert Michel (Président and chief executive officer Beckaert Textiles NV)

Jonnaert Karin (sociaal adviseur Febeltex)

Platteau Luc (directeur-generaal Centexbel)

Siau Bernard (gedelegeerd bestuurder ALSICO)

Staels Marc (algemeen-directeur PDG Staels-Borco NV)

Van Gramberen Annemie (economisch adviseur Creamoda)

Van de Walle Griet (sociaal adviseur FEBELTEX Noord & Oost)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

De Backker Luc (gedelegeerd bestuurder Kleding De Backker nv.)

Van Havere Katleen (adviseur studiedienst UNIZO)

Wellens Evar

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

Quix Fa (directeur-generaal FEBELTEX)

Ondervoorzitter

Stabel René (nationaal secretaris ABVV-textiel, kleding en diamant)

Leden

Callaert Jan (ACV)
Cassier Etienne (bestendig secretaris ACLVB)
Magnus Erik (directeur-generaal Kledingfederatie)
Mertens Heidi (nationaal secretaris Mode Unie)

Wonen de vergaderingen bij met raadgevende stem
Deman Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)

7. Samenstelling sectorcommissie Welzijns- en gezondheidszorg

(op 31.12.2003)

LEDEN**Vertegenwoordigers van de werknemers****Algemeen Belgisch Vakverbond**

De Wolf Ferdy (nationaal secretaris algemene centrale ABVV)
Duval Raymond (secretaris lokale en regionale besturen ACOD Antwerpen)
Langenus André (nationaal secretaris BBTK)
Lingier Frank (secretaris BBTK-Mechelen)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Cornelis Walter (secretaris LBC-NVK)
Dirix Frans (nationaal secretaris ACV-voeding en diensten)
Rosvelds Sandra (adviseur studiedienst ACV)
Selleslagh Mark (vakbondssecretaris LBC-NVK)
Van der Gucht Kristien (nationaal secretaris CCOD-sector lokale en regionale besturen)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Van Hees Gert (regionaal verantwoordelijke social profit ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Aerts Bruno (stafmedewerker VCSPPO)
Bode Agnes (algemeen directeur Familiehulp)
Boonen Carine (algemeen directeur VVI)
Cuyt Frank (directeur VWV)
De Geest Marleen (ondervoorzitster FERUBEL O.L.V. met de Rozen)

Jaminé Luc (coördinator Verbond Sociale Ondernemingen)

Jossart Pierre (stafmedewerker VVI)
Meulemans Bert (adviseur sociaal en gezinsbeleid studiedienst Boerenbond)
Teughels Sonja (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)
Van der Sypt Johan (directeur OPVANG vzw)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN**Vertegenwoordigers van de werknemers****Algemeen Belgisch Vakverbond**

De Baene Jean-Marie (directeur studiedienst Vlaams ABVV)
Govers Dimitri (consulent social profit BBTK)
Merckx Kristien (secretaris ABVV-BBTK Antwerpen)
Van Heetvelde Werner (secretaris ABVV-algemene centrale)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

De Block Kris (vakbondsverantwoordelijke LBC-NVK)
Laenen Jo (medewerker ACW-studiedienst)
Paesmans Francis (coördinator-dienstoverste ACV-voeding en diensten)
Persoone Marijke (secretaris LBC - NVK)
Roos Katrien (secretaris CCOD)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Van Hertbruggen Ellen (adviseur studiedienst Vlaams regionale ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Lievens Jos (directeur FDGG)
Marain Lucas (coördinator vzw Spoor 2 Voka - Vlaams Economisch Verbond)
Moens Isabel (stafmedewerker VVI)
Pals Griet (stafmedewerkster VWV)
Rabau Paul (voorzitter overlegforum kinesitherapie)
Reynaert Jan (stafmedewerker VLAB)
Serneels Diane (stafmedewerker VWV)
Sterckx Jos (coördinator Pluralistisch Platform Gehandicapten)
Swinnen Monique (directrice KVLV)
Theunis Klaartje (stafmedewerker VVI)

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

Langenus André (nationaal secretaris BBTK)
Ondervoorzitter
Jaminé Luc (coördinator Verbond Sociale Ondernemingen)

Overige leden

Cornelis Walter (nationaal secretaris LBC-NVK)
Cuyt Frank (directeur VWV)

Wonen de vergaderingen bij met raadgevende stem
Deman Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)
Dethée Michel (opdrachthouder SERV)
Axel Mathot (attaché SERV)

8. Samenstelling sectorcommissie Toerisme

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV)

Clauwaert Alain (algemeen secretaris - ABVV algemene centrale)
De Deyn Erwin (nationaal secretaris BBTK)
Degryse René (secretaris BTB West-Vlaanderen)
Demonie Conny (gewestelijk secretaris ABVV-centrale der voeding)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België (ACV)

De Bilde Peter (centraal propagandist ACV)
Stalpaert Pia (ACV voeding en diensten)
Van Bever Christiaan (secretaris ACV voeding en diensten)
Van der Gucht Kristien (nationaal secretaris CCOD-sector lokale en regionale besturen)
Witters Dorien (secretaresse ACV Transcom)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België (ACLVB)

Engelen Hugo (adjunct-gewestsecretaris ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Boerenbond (BB)

Van Mierloo Paul (stafmedewerker landelijke gilden)

Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO)

De Bauw Luc (secretaris-generaal HO.RE.CA Vlaanderen)
Eerebout Marc (gedelegeerd bestuurder CKVB vzw)
Verdonck Anny (Autocars Verdonck - Reisbureau Vivaldi)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Antonissen Chris (executieve management assistant VLM)
Geyskens Chris (managing director)
Glorieux Luc (voorzitter fed. toeristische industrie)
Jassogne Jan (afgevaardigd bestuurder CIB)
Van Den Kerkhof Steve (financieel directeur Plopsaland)
Van Eysendeyk Rudy (algemeen directeur Koninkl. Maatschap. Dierkunde)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV)

Desmet Björn (gewestelijk secretaris voedingscentrale ABVV)
Desmet Pia (gewestelijk secretaris BBTK-Gent)
De Clercq Werner (federaal secretaris BTB)
De Wolf Ferdy (nationaal secretaris Algemene Centrale)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België (ACV)

Coolbrandt Jan (nationaal secretaris CCOD)
Giets Yves (studiedienst ACV voeding en diensten)
Vandenbussche Johan (secretaris ACV voeding en diensten)
Vanderhaegen Herman (algemeen secretariaat LBC-NVK)
Van Der Vurst Jean-Paul (algemeen sectorverantwoordelijke CVCC sector Cultuur)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België (ACLVB)

Van Hertbruggen Ellen (adviseur studiedienst Vlaams regionale ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO)

Beirens Arsène
Moers Chantal (hoteluitbaatster)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Bijttebier Heidi (head of supplier relations BBL travel American Express)

Cornillie Peter (Price & Revenu manager SN Brussels Airlines)
 De Boeck Veerle (secretaris-generaal ABTO)
 De Punt Marc (algemeen directeur Hilton Antwerp)
 Geysens Paul (manager externe distributie NMBS)
 Reijmers Peter (algemeen directeur Center Parcs België)

Vlaamse confederatie van social-profit ondernemingen (VCSPPO)

Ghislain Danny (centrum voor jeugdtoerisme)
 Van de Walle - Tandt Linda (voorzitter vzw gezinsvakanties - familatours)

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

Van Bever Christiaan (secretaris ACV-voeding en diensten)

Ondervoorzitter

Glorieux Luc (voorzitter Fed. Toeristische Industrie)

Overige leden

Eerebout Marc (gedelegeerd bestuurder Campingfederatie CKVB vzw)
 De Deyn Erwin (nationaal secretaris BBTk)

Wonen de vergadering bij met raadgevende stem
 Deman Esther (adjunct-administrateur-generaal SERV)
 Poelvoorde Etienne (opdrachthouder SERV)
 De Keersmaecker Veerle (attaché SERV)

9. Samenstelling Adviescommissie voor private arbeidsbemiddeling in het Vlaamse Gewest

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Leybaert Bart (gewestelijk adjunct secretaris BBTk Sint-Niklaas)
 Verlaeckt Bruno (secretaris ABVV Algemene Centrale)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Diesbecq Nathalie (stafmedewerkster ACV-metaal)
 Leurs André (juridisch adviseur ACV-studiedienst)
 Rosvelds Sandra (studiedienst ACV)

Van Heddegem Piet (nationaal secretaris LBC-NVK)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Engelen Hugo (adjunct-gewestsecretaris ACLVB)
 Vertegenwoordigers van de werkgevers

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Sap Jan (adviseur studiedienst UNIZO)
 Van Laer Erik (adviseur sociale zaken UNIZO)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Andries Mark (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)
 Cattelain Ann (adviseur UPEDI)
 Muyltermans Herwig (directeur UPEDI)
 Rasschaert Karin (advocaat Loeff Claey's Verbeke)
 Soenen Ann (directeur-generaal federatie wervings- en selectiekantoren)
 Teughels Sonja (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

De Batselier Georges (nationaal secretaris CMB)
 Van Rie Kristien (adviseur studiedienst Vlaams ABVV)
 Wirken Pascale (adviseur studiedienst algemene centrale ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Daerden Justin (nationaal verantwoordelijke ACB-bouw en industrie)
 Paesmans Francis (coördinator -dienstoverste ACV-voeding en diensten)
 Van der Vurst Jean-Paul (algemeen sectorverantwoordelijke ACV-CVCC Sector Cultuur)
 Vercammen Sandra (bewegingsploeg ACV)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Lefevre Martine (Vlaams regionale ACLVB)
 Vertegenwoordigers van de werkgevers

Boerenbond (BB)

De Becker Sonja (algemeen secretaris BB)
 Vanoirbeek Luc (sociaal adviseur Boerenbond)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Brodsky Robert (bestuurder secretaris-generaal BEXSA)

De Goignies Gerrit (adviseur Vlaamse Confederatie Bouw)
 Magerman Koenraad (directie-adviseur SD)
 Tan Barbara (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)
 Verschueren Paul (adviseur UPEDI)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Bothuyne Robrecht (adviseur studiedienst UNIZO)

Vertegenwoordigers van het departement economie, werkgelegenheid en binnenlandse aangelegenheden

Storms Pascal (adjunct van de directeur, administratie werkgelegenheid, ministerie Vlaamse Gemeenschap)
 Van Breugel Erik (hoofmedewerker afdeling tewerkstelling ministerie Vlaamse Gemeenschap)

Deskundigen

De Witte Karel (prof. fac. Psychologie KUL)
 Humblet Patrick (prof. Vakgroep social recht Universiteit Gent)

Voorzitter

Vanachter Othmar (prof.fac.rechtsgeleerheid KUL)

Wonen de vergadering bij met raadgevende stem

Van Vlem Dirk (opdrachthouder SERV)
 Maes Anja (administratief medewerkster adviescommissie)
 Beerens Annick (administratief medewerkster adviescommissie)

10. Overlegplatform Vlaamse Arbeidsbemiddelingsbureaus

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de beroepsfederaties van private arbeidsbemiddelingsbureaus

Muyldermans Herwig (FEDERGON)
 Rasschaert Karin (NVOB)
 Soenen Anne (FWS)
 Vaningelgem Francis (BEXSA)

Vertegenwoordigers van de publieke arbeidsbemiddeling

Vercammen Eddy (VDAB)

Vertegenwoordigster van de sector van de kosteloze arbeidsbemiddeling

Velleman Marleen (SLN)

Vertegenwoordigers van de meest representatieve werkgeversorganisaties binnen de SERV

Bothuyne Robrecht (UNIZO)
 Botterman Chris (BB)
 Van Muylder Steven (Voka - Vlaams Economisch Verbond)

Vertegenwoordigers van de meest representatieve werknemersorganisaties binnen de SERV

Serroyen Chris (ACV)
 Van Rie Kristien (ABVV)
 Engelen Hugo (ACLVB)

Vertegenwoordigers van de Administratie Werkgelegenheid

Storms Pascal (adjunct van de directeur ministerie Vlaamse Gemeenschap)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de beroepsfederaties van private arbeidsbemiddelingsbureaus

Cattelain Ann (FEDERGON)
 De Mey Frank (FWS)
 Brodsky Robert (BEXSA)

Vertegenwoordigers van de publieke arbeidsbemiddeling

Tirez Karel (VDAB)

Vertegenwoordigers van de meest representatieve werkgeversorganisaties binnen de SERV

Andries Mark (Voka - Vlaams Economisch Verbond)
 Willems Veronique (UNIZO)
 Kusters Ben (BB)

Vertegenwoordigers van de meest representatieve werknemersorganisaties binnen de SERV

De Baene Jean-Marie (ABVV)
 Rosvelds Sandra (ACV)
 Van Hertbruggen Ellen (ACLVB)

Vertegenwoordigers van de Administratie Werkgelegenheid

Van de Voorde Michiel (coördinator Ministerie Vlaamse Gemeenschap)

Voorzitter

Leroy Fons (kabinetschef kabinet Vlaams minister Landuyt)

Secretariaat van het overlegplatform

Van Vlem Dirk (opdrachthouder SERV)

Maes Anja (administratieve medewerking)

11. Samenstelling begeleidingscommissie Herplaatsingsfonds

(op 31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

De Baene Jean-Marie (hoofd studiedienst Vlaams ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Serroyen Chris (studiedienst ACV)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Engelen Hugo (adjunct -gewestsecretaris ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Boerenbond

Botterman Chris (adjunct-algemeen secretaris)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Andries Mark (adjunct-directeur Voka - Vlaams Economisch Verbond)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Sap Jan (adviseur studiedienst UNIZO)

Vertegenwoordigers van de administratie werkgelegenheid van de Vlaamse Gemeenschap

Storms Pascal (adjunct van de directeur, administratie werkgelegenheid, ministerie Vlaamse Gemeenschap)

Gekozen door de Vlaamse Regering

Mermans Jozef (adjunct van de directeur, departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse aangelegenheden, Landbouw, Ministerie Vlaamse Gemeenschap)
Devolder Dolores (medewerkster kabinet VI. Min. Fin., Begrot., Innovatie, Media en R.O.)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Van Rie Kristien (adviseur studiedienst Vlaams ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Rosvelds Sandra (studiedienst ACV)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Lefevre Martine (Vlaams regionale ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Boerenbond (BB)

De Becker Sonja (algemeen secretaris BB)

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Teughels Sonja (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)

UNIZO, Unie van Zelfstandige Ondernemers

Bothuyne Robrecht (adviseur studiedienst UNIZO)

Vertegenwoordigers van de administratie werkgelegenheid van de Vlaamse Gemeenschap

Roman de Mettinge Henri (directeur administratie werkgelegenheid, ministerie Vlaamse Gemeenschap)
Voorzitter

Leroy Fons (kabinetschef Vlaams minister van Werkgelegenheid en Toerisme)

Secretariaat begeleidingscommissie

Van Vlem Dirk (opdrachthouder SERV)

Maes Anja (administratieve medewerking)

12. Samenstelling Vlaams Havencommissie

Door de goedkeuring van het uitvoeringsbesluit op 12 januari 2001 werd de samenstelling van de Vlaamse Havencommissie gewijzigd. Het aantal leden neemt toe van 24 tot 30 leden. Bovendien wordt voor ieder effectief lid een plaatsvervangend lid benoemd. De voorzitter en de leden van de vernieuwde Havencommissie werden, voor een periode van vier jaar, benoemd per ministerieel besluit van 30 maart 2001. In de loop van maart en in november 2002, in januari en in juli 2003 werden nog wijzigingen aangebracht aan de samenstelling van de delegaties. De wijzigingen van de samenstelling werden door middel van ministeriële besluiten bekrachtigd op 7 maart 2002, 19 november 2002 en 23 januari 2003 door Minister Stevaert, en op 31 juli 2003 door Minister Bossuyt.

De Vlaamse Havencommissie bestaat uit vier groepen leden: acht vertegenwoordigers van de Vlaamse werkgeversorganisaties, acht vertegenwoordigers van de Vlaamse werknemersorganisaties, één vertegenwoordiger van respectievelijk de binnenscheepvaart, het wegtransport en het spoorvervoer en elf vertegenwoordigers van de Vlaamse havens (Antwerpen heeft vijf vertegenwoordigers; Zeebrugge, Oostende en Gent hebben telkens twee vertegenwoordigers). In het dagelijks bestuur zetelen een vertegenwoordiger van elke haven en van de vier grote Vlaamse sociale partners. De voorzitter is een onafhankelijke deskundige.

(31.12.2003)

LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Fermon Frans (vice voorzitter ACOD)
Verbeeck Monique (medewerkster BTB)
Verboven Xavier (intergewestelijk secretaris Vlaams ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Chaffart Myriam (algemeen sectorverantwoordelijke water CVD)
De Roeck Rita (ACV - Waas en Dender)
Naveau Vic (nationaal verantwoordelijke LBC/NVK)
Peeters Vital (nationaal secretaris ACV)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Quisthoudt Erik (bestendig secretaris ACLVB Antwerpen)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Droesbeke Marcel (hoofd buitentransport SIDMAR)
Germis Joost (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams Economisch Verbond)
Pellens Jan (afgevaardigd bestuurder Hessenatie NV)
Restiau Robert (directeur Vlaamse Havenvereniging)
Smeulders Annie (zaakvoerder APK Logistics)
Vienne Erna (manager Belgium, P&O North Sea Ferries Ltd.)

UNIZO, de Unie van Zelfstandige Ondernemers

Larik Anja (economisch adviseur Bouwunie)
Van De Voorde Eddy (gewoon hoogleraar UFSIA-RUCA - faculteit TEW)

Vertegenwoordigers van de havens

Het Gemeentelijk Havenbedrijf van Antwerpen
Bernaers Greet (directeur infrastructuur Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen)
Bruyninckx Eddy (afgevaardigd bestuurder Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen)
Delwaide Leo (schepen voor haven, diamant, economie en toerisme Antwerpen)
Detiège Leona (burgemeester van de stad Antwerpen)
Koeklenberg Ivo (hoofdingenieur directeur technische dienst Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen)

De Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ)

Coens Joachim (voorzitter MBZ)
Kerckaert Pierre (administrateur-generaal MBZ)
Het Gemeentelijke Havenbedrijf van Gent
Lengyel-Bernard Katty (financieel en administratief directeur Havenbedrijf Gent GAB)
Termont Daniël (schepen van de haven van de stad Gent)
Het Gemeentelijke Havenbedrijf van Oostende
Gerard Paul (gedelegeerd bestuurder AG Haven Oostende)
Vens Vanessa (bestuurder AG Haven Oostende)

Vertegenwoordigers van de transportmodi

Het wegvervoer

De Wilde Liliane (secretaris-generaal SAV)

Het spoorvervoer

Martens Antoine (bestuurder-adjunct-directeur-generaal NMBS)

De binnenscheepvaart

Parmentier Octaaf (voorzitter Algemeen Actiecomité van de Belgische Binnenscheepvaartorganisaties)

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Vertegenwoordigers van de werknemers

Algemeen Belgisch Vakverbond

Baete Bob (nationaal secretaris BTB)
Reniers Chris (juridisch adviseur ACOD)
Van Den Rijse Angeline (economisch adviseur studiedienst ABVV)

Algemeen Christelijk Vakverbond van België

Buyse Marc (secretaris ACV Gent-Eeklo)
de Smedt Christine (ACV - Transcom)
François Jan (algemeen sectorverantwoordelijke verkeer CVCC)
Van Poucke Eric (secretaris ACV-Brugge)

Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België

Van Hertbruggen Ellen (adviseur studiedienst ACLVB)

Vertegenwoordigers van de werkgevers

Voka - Vlaams Economisch Verbond

Degryse Patrick (voorzitter N.H.M.Oostende havenge-
meenschap)

Depauw Guy (secretaris-generaal APZI vzw)

Schram-De Cort Rita (directie assistente Vlaamse Haven-
vereniging)

Veris Sabine (adviseur kenniscentrum Voka - Vlaams
Economisch Verbond)

Vermeersch Robert (afgevaardigd bestuurder Cetraco nv)

Vermeylen Eric (directeur kenniscentrum Voka - Vlaams
Economisch Verbond)

UNIZO, de Unie van Zelfstandige Ondernemers

Bortier Johan (directeur studiedienst UNIZO)

Vanhecke Pieter (economisch adviseur studiedienst
UNIZO)

Vertegenwoordigers van de havens

Het Gemeentelijke Havenbedrijf van Antwerpen

Blomme Jan (adviseur Gemeentelijk Havenbedrijf Ant-
werpen)

Verhoeven Björn (kabinetschef van de schepen van de
haven, toerisme en diamant)

Van Vaerenberg Christien (juridisch adviseur Gemeen-
telijk Havenbedrijf Antwerpen)

Verbist Jan (commandant Gemeentelijk Havenbedrijf
Antwerpen)

Wittemans Ann (communicatiemanager Gemeentelijk
Havenbedrijf Antwerpen)

De Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ)

Maertens Luc (directeur MBZ)

Van Cauwenberghe Patrick (adjunct van de directeur
MBZ)

Het Gemeentelijke Havenbedrijf van Gent

Mortier Peter (adjunct directeur generaal Havenbedrijf
Gent GAB)

Van Craeyvelt Eugeen (directeur generaal Havenbedrijf
Gent GAB)

Het Gemeentelijke Havenbedrijf van Oostende

Allaert Georges (bestuurder AG Haven Oostende)

Pannecoucke Eddy (bestuurder AG Haven Oostende)

Vertegenwoordigers van de transportmodi

Het wegvervoer

De Laet Gustaaf (voorzitter SAV)

Het spoorvervoer

Migom Alex (general manager BE Netwerk NMBS)

De binnenscheepvaart

Aernouts Daniëlle (beheerder Westvlaams Scheep-
vaartbedrijf)

Wonen de vergaderingen bij met raadgevende stem

Kerremans Pieter (administrateur-generaal SERV)

Merckx Jean-Pierre (secretaris VHC)

Voorzitter

Winkelmans Willy (gewoon hoogleraar UFSIA-RUCA -
faculteit TEW)

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter

Winkelmans Willy (gewoon hoogleraar UFSIA-RUCA -
faculteit TEW)

Leden

Coens Joachim (voorzitter MBZ)

Delwaide Leo (schepen van de haven van de stad Ant-
werpen)

Gerard Paul (gedelegeerd bestuurder AG Haven Oostende)

Peeters Vital (nationaal secretaris ACV)

Restiau Robert (directeur Vlaamse Havenvereniging)

Termont Daniël (schepen van de haven van de stad
Gent)

Van De Voorde Eddy (hoogleraar UFSIA-RUCA - faculteit
TEW)

Verboven Xavier (intergewestelijk secretaris Vlaams
ABVV)

Secretariaat

Merckx Jean-Pierre

Neyts Dirk

Schurmans Ingrid

3

SERV-secretariaat

1. Secretariaat-generaal

Administrateur-generaal	Pieter KERREMANS
Directiesecretariaat	Ingrid TAELEMANS
Adjunct-administrateur -generaal	Esther DEMAN
Directiesecretariaat	Kathleen VERMEIRE

2. Personeels - en financiële dienst

Hoofd personeels- en financiële dienst

Anne REYNIERS

Attaché	Joris BALLEET
Secretariaat	Monique DENE Martine JANSSENS

3. Studiedienst: SERV-domeinen

Buitenlands Beleid en Internationale samenwerking

Ria VAN PEER
Ingrid TAELEMANS

Financiën en begroting	Etienne POELVOORDE Axel MATHOT
------------------------	-----------------------------------

Onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Onderwijs algemeen	Leen VANAERSCHOT
Onderwijs - arbeidsmarkt	Leen VANAERSCHOT Anne ROOSE
Wetenschappelijk onderzoek	Leen VANAERSCHOT
Permanente vorming	Leen VANAERSCHOT

Welzijn, volksgezondheid en cultuur	Michel DETHEE Axel MATHOT
-------------------------------------	------------------------------

Economie en werkgelegenheid en toerisme

Economie - Algemeen	Michel DETHEE Wim KNAEPEN Ingrid SCHURMANS
---------------------	--

Natuurlijke rijkdommen en energie

Peter VAN HUMBEECK
Annemie BOLLEN

Werkgelegenheid

Dirk VAN VLEM
Rien VAN MEENSEL
Robbie SCAUT

Sociaal-economische regionale ontwikkeling

Wim KNAEPEN
Robbie SCAUT
Peter CABUS

Innovatie en telecommunicatie

Wim KNAEPEN

Toerisme

Etienne POELVOORDE
Veerle DE KEERSMAECKER

Landbouw

Wim KNAEPEN
Michel DETHEE

Leefmilieu en Natuurbehoud

Peter VAN HUMBEECK
Annemie BOLLEN
Axel MATHOT

Mobiliteit

Etienne POELVOORDE
Nico MILO

Ruimtelijke Ordening, huisvesting, monumenten en landschappen

Peter CABUS

Wetenschappen en technologisch innovatiebeleid
Wim KNAEPEN

Bestuurszaken
Binnenlandse aangelegenheden Peter CABUS
Wim KNAEPEN

Staatshervorming Axel MATHOT

Cultuur, sport en media Michel DETHEE
Axel MATHOT

4. SERV - commissies

Sectorcommissies

Metaal- en technologische industrie Wim KNAEPEN

Textiel en Confectie Nico MILO

Goederenvervoer Nico MILO

Welzijn- en gezondheidszorg Michel DETHEE
Axel MATHOT

Hout en bouw Michel DETHEE
Robbie SCAUT

Toerisme Etienne POELVOORDE
Veerle DE KEERSMAECKER

Vlaamse Havencommissie Jean-Pierre MERCKX
Ingrid SCHURMANS
Dirk NEYTS

Adviescommissie Private Arbeidsbemiddeling
Dirk VAN VLEM
Anja MAES
Annick BEERENS

Begeleidingscommissie Herplaatsingsfonds
Dirk VAN VLEM
Anja MAES
Annick BEERENS

Overlegplatform Vlaamse arbeidsbemiddelingsbureaus
Dirk VAN VLEM
Anja MAES

Commissie Diversiteit Rien VAN MEENSEL

5. SERV -projecten

Beroepsprofielenproject Leen VANAERSCHOT
Veerle DE KEERSMAECKER
Anne ROOSE
Ann OLBRECHTS
Barbara KREKELS
Kris VAN DEN BROECK
Leen VERACHTERT

6. Informaticadienst

Hoofd dienst informatie Guibert JORIS
Medewerker Tom VERZELE

7. Communicatie

Communicatieverantwoordelijke Christine JACOBS
Medewerkster Martine MUYLLE

8. Documentatiecentrum

Bibliothecarissen Claudine HUYGHE
Marc VAN DEN BERGH

Webmaster Claudine HUYGHE

9. STV-medewerkers

Directeur Paul BERCKMANS

Stafmedewerkers Paul DE HONDT

Frank JANSSENS

Jos COENEN

Patrick VERBRUGGEN

Vormingsverantwoordelijke Brigitte LAUWERS

Wetenschappelijk medewerkers Leen BAISIER

Hadewych BAMPS

Ria BOURDEAUD'HUI

Hendrik DELAGRANGE

Erwin EYSACKERS

Sandra HELLINGS

Patrick ROELANDT

Stephan VANDERHAEGHE

Gert VERDONCK

10. Ondersteunende diensten

Secretariaat Dorina PYNAERT
Rita VAN BELLE

Lieve VAN DEN HEUVEL

Suzanne VAN DER CAMMEN

Huguette VAN DER WILDT

Verzendingsdienst Patrick BAEYENS

Monique DE MEYER

Onthaal Barbara FAELENS

Logistiek Rita COECKELBERGHS

Pascal LEFEVRE

4

Externe communicatie

1. SERV-bericht

Sinds 2002 verschijnt het SERV-bericht driemaandelijks en heeft het een nieuwe look en een nieuwe inhoud. In het SERV-bericht willen we dieper ingaan op de adviezen en meer algemeen de thema's waar de SERV rond werkt. Regelmatig brengen we een interview. In ieder nummer vindt u ook een overzicht van de adviezen van de raad. Verder besteden we aandacht aan het verklaren van jargon. SERV-bericht is gratis en heeft ongeveer 5.000 abonnees.

2. STV-berichten

Sinds 2002 worden de STV-berichten als een losse katern in het SERV-bericht geschoven en samen met het SERV-bericht verzonden. Daarnaast worden een 500-tal exemplaren verspreid op studiedagen en vormingsinitiatieven. De STV-berichten richten zich op personeels- en HRM-verantwoordelijken, managers, vakbondsleden, administraties en het beleid in ruime zin.

3. Elektronische nieuwsbrief

Kort na elke raad verschijnt een elektronische nieuwsbrief. Zo kunnen we u snel op de hoogte brengen van onze adviezen. De informatie in de nieuwsbrief is bewust beknopt. Wie de volledige tekst wil lezen kan rechtstreeks naar het juiste advies (in PDF) klikken op onze website www.serv.be. U kan zich op de nieuwsbrief abonneren door een mail te sturen, bij voorkeur met uw adresgegevens, naar nieuwsbriefin@serv.be

4. Adviezen, aanbevelingen en standpunten

De belangrijkste adviezen, standpunten, aanbevelingen en studies van de SERV worden gepubliceerd en zijn verkrijgbaar bij de SERV. U vindt alle adviezen, standpunten en aanbevelingen ook terug op de website www.serv.be onder de rubriek publicaties.

5. STV-brochures en -informatiedossiers

De resultaten van de STV-onderzoeken worden gepubliceerd. In de brochure vindt iedere geïnteresseerde een beknopte en vlot leesbare weergave. De informatiedossiers bieden een uitgebreider rapport en richten zich op studiediensten, deskundigen, onderzoekers, beleidsmakers en bedrijven.

6. Persmededelingen en -conferenties

In 2003 publiceerden de SERV en STV - Innovatie & Arbeid 19 persberichten en organiseerden we 8 persconferenties. Deze acties waren rechtstreeks en onrechtstreeks aanleiding voor 173 artikels in de "geschreven" pers. Af en toe haalden we ook het televisie- en radio-nieuws. De toppers qua media-aandacht waren de begroting, het sociaal-economisch rapport Vlaanderen 2003, de werkbaarheidsmonitor en het STV-onderzoek stress in het hoger onderwijs.

De Vlaamse Havencommissie organiseerde drie pers-

conferenties. Alle persberichten vindt u terug op de website www.serv.be onder de rubriek nieuws - persberichten.

7. Website

De SERV-website is een belangrijk informatiekanal van de SERV en is een volwaardig publicatiemiddel naast de gedrukte SERV-publicaties.

Eind 2003 ging de vernieuwde SERV-website in eigen beheer in de ether.

Op de website vindt u:

- Algemene informatie over de SERV, VESOC, STV - Innovatie & Arbeid en de commissies;
- Actualiteit en informatie: de persberichten, agenda van de raad, de maandelijkse e-nieuwsbrieven;
- Publicaties: de volledige tekst van adviezen van SERV en de commissies, SERV-Bericht, STV-brochures en informatiedossiers (sinds 2003).
- Informatiebank beroepen: is volledig vernieuwd in de nieuwe website. Hier vindt u informatie over meer dan 100 beroepen en hun bijhorende competenties. Ook voor informatie over sectoren kunt u er terecht. Zoekingangen op beroep en sector maken u wegwijs.

Ook de volledige tekst van de afgeronde beroepsprofielen vindt u er terug.

8. Het Vermogen

Voor het uitzendseizoen 2003-2004 besliste CANVAS om voor het economisch duidingsprogramma 'Het Vermogen' verder in zee te gaan met de Televisiefabriek (TVF). De thema's van de uitzendingen werden in overleg met CANVAS en TVF vastgelegd. Een gezamenlijke stuurgroep SERV-VRT-TVF ondersteunt inhoudelijk het programma. Dit vloeit rechtstreeks voort uit een samenwerkingsakkoord dat de SERV afsloot met de VRT. Dit akkoord bepaalt dat de VRT in overleg met de SERV een sociaal-economisch programma-onderdeel blijft realiseren, geïntegreerd in een sociaal-economische frequentie op CANVAS.

Overzicht uitzendingen Het Vermogen

Nr.	Titel	Uitzenddatum
1.	Leve de mecenas!	05/01/03
2.	De slag om de kade	12/01/03
3.	De consument is een chauffeur: Baanwinkels en shoppingcentra verdringen de traditionele winkelstraat	19/01/03
4.	Starters: weinig krediet voor hard werk	26/01/03
5.	Het ei van De Winne	02/02/03
6.	Geef ons onze schulden	09/02/03
7.	Gratis bladen, dure reclame, groot succes	16/02/03
8.	Babyboomers: big spenders?	23/02/03
9.	Van de regen in de job!	02/03/03
10.	Beestjes Baas	09/03/03
11.	De jacht op jong geld	16/03/03
12.	Ambtenaren: de stille kracht	23/03/03
13.	De professionele weldoener	30/03/03
14.	Vreemd werkvolk	06/04/03
15.	Oost West, België best	20/04/03
16.	Vechten om te vissen	27/04/03
17.	De voyageur is dood, leve de salesmanager	04/05/03
18.	De rekening van het kind: kinderopvang in Vlaanderen	11/05/03
19.	Gezocht: verpleegster. Geen kwalificaties vereist	18/05/03
20.	Een betaalbaar dak boven het hoofd	07/09/03
21.	Licht op groen voor vrije stroom?	14/09/03
22.	Weg met de wegenwerken?	21/09/03
23.	Gokken op oorlog	28/09/03
24.	De Vlaamse auto-industrie in eerste versnelling?	05/10/03
25.	Is de ziekteverzekering ziek?	19/10/03
26.	De nieuwe Europese Unie, op hoop van economische zegen	26/10/03
27.	Nooit waren senioren zo jong ... en zo duur	02/11/03
28.	De meerwaarde van het verschil	16/11/03
29.	Vuile lucht, zieke toekomst	23/11/03
30.	Overheidsbedrijven in ademnood	30/11/03
31.	Schoolverlater zoekt werk	07/12/03
32.	Tweedehands, tweede toekomst	14/12/03
33.	Vrije tijd, dure stress of puur genot?	21/12/03
34.	De vloek van het zwarte goud	28/12/03

9. Sociaal-economisch jargon

In het SERV-Bericht vindt u onder de rubriek 'Wat zegt u?' een woordje uitleg bij typisch sociaal-economisch jargon. Wat verstaan we onder werkzaamheidsgraad en werkbaarheidsgraad? Wat is benchmarking of loopbaanbegeleiding. Waarvoor staan ARKIMEDES en EVC? En wat staat er precies in een sectorale convenant? Dit zijn enkele van de termen die in 2003 aan bod kwamen.

10. Documentatiecentrum

10.1. Collectie

Eind 2003 bevatte het SERV-documentatiecentrum:

- 11.906 monografieën, overheidspublicaties en rapporten;
- een vierhonderdtal lopende tijdschriftabbonementen waaronder het Belgisch Staatsblad en de stukken van het Vlaams Parlement;
- ongeveer 300 jaarverslagen van regionale, federale en supranationale instellingen en van een aantal beroepsfederaties en bedrijven;
- een serie Cd-rom's zoals Belgostat, Bel-first, Trends Top 100 000, World development indicators;
- een ruime reeks video's met onder meer alle uitzendingen van 'Het Vermogen'.

De belangrijkste rubrieken binnen het documentatiecentrum zijn: arbeid & innovatie, arbeidsmarkt, milieu, vervoer en havens, onderwijs, (regionale) economie en staatshervorming.

Het materiaal wordt ontsloten door trefwoorden gebaseerd op het UDC- of Universeel Decimaal Classificatiesysteem. Het SERV-documentatiecentrum is geen bewaarbibliotheek en geregeld worden dan ook de oudere documenten en vroegere tijdschriftenjaargangen afgevoerd.

Daarnaast beschikt het SERV-documentatiecentrum over uitgebreide statistische data: onder meer gedetailleerde arbeidsmarktgegevens, demografische en financiële data. Deze zijn hoofdzakelijk elektronisch beschikbaar en deels als boek.

Sinds 1998 maakt het SERV-documentatiecentrum deel uit van het Libisnetwerk. Via de SERV-website (www.serv.be, contacteer SERV, documentatiecentrum) is LIBIS en bijgevolg de SERV-collectie raadpleegbaar.

Het SERV-documentatiecentrum maakt ook deel uit van Felnet, "Flanders Environmental Library Network",

een samenwerkingsverband van de voornaamste milieudocumentatiecentra in Vlaanderen. Deze site www.felnet.org (ook bereikbaar via de SERV-website) aangeboden als interface is de grootste virtuele milieudatabank in Vlaanderen en omvat onder meer de SERV-collectie over milieu en vervoer.

10.2. Faciliteiten

Een ruim publiek (sociale partners, onderzoekscentra, bedrijven, particulieren, studenten) vindt zijn weg naar het SERV-documentatiecentrum.

Raadpleging ter plaatse is mogelijk op woensdag- en vrijdagmiddag na afspraak.

De faciliteiten op een rijtje:

- een beperkte mogelijkheid tot fotokopiëren (tegen betaling);
- het raadplegen van boeken, tijdschriften, CD-Rom's en Internet ;
- het bekijken van de video's.

Vragen van gebruikers worden telefonisch, schriftelijk en/of per e-mail opgevolgd.

11. Openbaarheid van bestuur

De SERV volgt de bepalingen over de openbaarheden van bestuursdocumenten in de diensten en instellingen van de Vlaamse Regering. Aangezien in principe alle beslissingen van de SERV gepubliceerd worden, zijn ze openbaar. Iedereen kan ze opvragen (eventueel na betaling). De openbaarheid geldt niet zolang over een aangelegenheid geen eindbeslissing is genomen. Onvoltooide documenten of interne mededelingen zijn niet automatisch openbaar.

In 2003 werden geen formele vragen tot inzage gesteld binnen de regeling openbaarheid van bestuur.

12. Klachtenbehandeling

De SERV ontving in de loop van 2003 één klacht. De klacht handelde over het ontbreken van de mogelijkheid om te kopiëren uit de pdf-versies van de adviezen op de website. De klacht kreeg binnen de gestelde termijnen een antwoord. De SERV gaf een positief gevolg aan de klacht. Daardoor is het kopiëren uit de pdf-versies van de adviezen op de website voortaan (vanaf 2004) wel mogelijk.

5

Publicatielijst

1. SERV

1.1. Adviezen, aanbevelingen en standpunten

De adviezen, aanbevelingen en standpunten kunnen gedownload worden van de website. Een kopie kost € 8,68.

Arbeid en werkgelegenheid

- Advies over de oprichting en werking van de lokale werkwindels (15.01.2003)
- Aanbeveling Koning Boudewijnstichting (15.01.2003)
- Advies decreet Private Arbeidsbemiddeling in het Vlaamse Gewest (12.03.2003)
- Advies decreet Private Arbeidsbemiddeling in het Vlaamse Gewest - sector arbeidsbemiddeling van betaalde sportbeoefenaars (09.04.2003)
- Advies evenredige participatie op de arbeidsmarkt (13.05.2003)
- Advies decreet Herplaatsingsfonds (11.06.2003)
- Advies decreet uitzendarbeid in de artistieke sector (09.07.2003)
- Advies decreet Handvest van de werkzoekende (10.10.2003)
- Aanbeveling werkloosheidsvallen (10.10.2003)
- Advies positieve actieplannen 2004 Vlaamse overheid (10.12.2003)

Begroting

- Begroting 2003: een evaluatie (15.01.2003)
- Advies over de begroting 2003 (09.07.2002)

Bestuurlijk Beleid

- Aanbeveling operationalisering kaderdecreet Beter Bestuurlijk Beleid (12.03.2003)
- Projectvoorstellen i.h.k.v. reguleringsmanagement (13.05.2003)
- Advies decreet over de SERV (10.09.2003)
- Advies decreet oprichting IVA "Toerisme Vlaanderen" (10.09.2003)
- Advies decreet oprichting IVA "Vlaams Agentschap voor Geografische Informatie" (10.09.2003)
- Advies BBB omvormingsdecreet Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn (10.09.2003)
- Advies BBB omvormingsdecreten (10.09.2003)
- Advies Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (12.11.2003)
- Advies oprichtingsdecreet IVA's Leefmilieu en Natuur (12.11.2003)
- Advies oprichting Vlaamse Landmaatschappij (12.11.2003)
- Advies oprichtingsdecreet IVA "Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek" (10.12.2003)
- Advies oprichting IVA "Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs" (10.12.2003)

Economie

- Advies ARKIMEDES-regeling (15.01.2003)
- Advies subsidiëring bedrijventerreinen, wetenschapsparken en bedrijfsgebouwen (12.03.2003)
- Advies uitvoeringsbesluiten economisch ondersteuningsbeleid (13.05.2003)

Energie

- Advies over de erkenning van energie-auditors voor woningen en uitvoeringsvoorwaarden van de energie-audit (15.01.2003)
- Advies bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen (12.03.2003)
- Advies m.b.t. ontwerpbesluit openbare dienstverplichting: beheerders aardgas- en elektriciteitsnetten, ter bevordering van het rationeel energieverbruik (13.05.2003)
- Advies sociale openbare dienstverplichting vrijgemaakte aardgasmarkt en elektriciteitsmarkt (11.06.2003)
- Advies decreet op het rationeel energiegebruik (09.07.2003)
- Advies besluit elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare bronnen (09.07.2003)
- Advies evaluatieverslag VREG (10.09.2003)
- Advies decreet gratis elektriciteit voor huishoudelijke afnemers (12.11.2003)
- Advies Voortgangsrapport 2003 van het Vlaamse klimaatbeleidsplan (10.12.2003)

Landbouw

- Advies decreet ter bevordering duurzame landbouw in Vlaanderen (12.02.2003)
- Advies decreet werking Fonds voor de Kwaliteit van Landbouwproductie (10.09.2003)

Milieu

- Aanbeveling over het herzieningsproces van VLAREM (15.01.2003)
- Advies over het openbaar onderzoek NEHAP (15.01.2003)
- Advies implementatie EU-richtlijnen voor NEC, ozon en HCE (12.02.2003)
- Advies afwijkingaanvraag VLAREM titel II voor sector viscosse (12.02.2003)
- Advies omzetting van de richtlijn afvalverbranding (12.03.2003)
- Advies over 3 nieuwe MBO's voor uitvoering Vleeraanvaardingsplicht afvalbanden, -batterijen en -accu's (09.04.2003)
- Advies samenwerkingsovereenkomst Milieu en Gezondheid (13.05.2003)
- Advies algemene en sectorale bepalingen voor milieuhygiëne m.b.t. veehouderij en mestverwerking (11.06.2003)
- Advies decreet NEC emissiereductieprogramma (10.09.2003)
- Advies integraal milieujaarverslag (10.09.2003)

- Advies decreet afschaffing forfaitaire afvalbelasting (10.09.2003)
- Briefadvies wijziging afvalstoffendecreet (10.09.2003)
- Advies uitvoeringsplannen Houtafval en hoogcalorische afvalstoffen (10.10.2003)
- Advies Oppervlaktedelfstoffendecreet (12.11.2003)
- Advies decreet bronnenbeheersing (12.11.2003)
- Advies decreet handhaving (12.11.2003)
- Advies voorlopige vaststelling van het milieujaarprogramma 2004 (10.12.2003)

Mobiliteit

- Advies mobiliteitsdecreet (09.07.2003)
- Advies decreet overeenkomst GEN Brussel (10.09.2003)
- Advies Mobiliteitsplan Vlaanderen (10.12.2003)

Onderwijs

- Goedkeuring standpunt flexibilisering hoger onderwijs (12.02.2003)
- Advies decreet participatie op school en in de VLOR (12.03.2003)
- Advies decreet over titel van beroepsbekwaamheid (10.09.2003)
- Advies decreet flexibilisering van het hoger onderwijs (10.09.2003)
- Advies decreet integratie hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen (10.09.2003)
- Advies decreet rechtspositieregeling student, participatie en herstructurering hoger onderwijs (10.09.2003)
- Advies accreditatie opleidingen Nederland en België (10.12.2003)

Ontwikkelingssamenwerking

- Advies ontwikkelingseducatie (12.11.2003)
- Advies convenants gemeentelijke ontwikkelingsamenwerking (10.12.2003)
- Advies waarborgverlening ontwikkelingsfondsen (10.12.2003)

Regionaal beleid

- Advies decreet betreffende ERSV's, SERR's en RES-OC's (10.09.2003)

Ruimtelijke ordening

- Advies herziening Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - openbaar onderzoek (09.07.2003)
- Advies decreet Grootschalig Referentiebestand (GRB) (10.10.2003)
- Aanbeveling Agenda 2007 (10.12.2003)

Welzijn- en Gezondheidszorg

- Advies decreet eerstelijnszorg (11.06.2003)
- Advies decreet gezondheidsinformatiesysteem (11.06.2003)

Wetenschap

- Advies Technologie Transfer door Instellingen voor HO (10.12.2003)

1.2. Beroepsprofielen

De beroepsprofielen kunnen gedownload worden van de website. Een kopie kost € 5,00.

- Vakman moderne bouwrestauratie (februari 2003)
- Beroepenstructuur Informatievoorzieningen (februari 2003)
- Bibliothecaris / Informatiemanager (februari 2003)
- Beroepenstructuur Beschutte en sociale werkplaatsen (maart 2003)
- Verzorgen (maart 2003)
- Beroepenstructuur Auto en aanverwante sectoren (maart 2003)
- Animator ouderenzorg (maart 2003)
- Beroepencluster Podiumtechniek (april 2003)
- Beroepencluster Haartooi (juni 2003)
- Polyvalent bediende (juni 2003)
- Beroepencluster Personenvervoer (juli 2003)
- Extrudeur (juli 2003)
- Restauratievakman / Decoratieschilder (oktober 2003)
- Beroepenstructuur Schoonmaaksector (oktober 2003)

1.3. Jaarverslag

- Jaarverslag 2003: Sociaal - Economische Raad van Vlaanderen, STV - Innovatie & Arbeid, Vlaamse Havencommissie (gratis)

1.4. Tijdschrift

- SERV - bericht (inclusief STV-berichten): 4 nummers per jaar (gratis)

2. STV - Innovatie & Arbeid

2.1. Brochures

Alle brochures kosten € 5,00 per stuk, tenzij anders vermeld.

- Bent u competent? Competentiemanagement als leidraad voor personeelsbeleid. L.Baisier (31.03.2002)
- Een klantgerichte supermarkt klopt ...- ook voor het personeel. R.Bourdeaud'hui (31.03.2002)
- Informatie- en communicatietechnologie op het werk. B.Ooghe, P.Berckmans (31.05.2002)
- Organisatievernieuwing in de Vlaamse Industrie. Trends 1998-2001. P.Berckmans, H.Delagrange (31.12.2002)
- Werkdruk in de confectie? De organisatie kan het verschil maken. G. Verdonck (06.11.2003)
- Kwaliteitszorg in grafische bedrijven. De pragmatische aanpak. P. Roelandt (31.08.2003)
- Nieuwe vormen van werkorganisatie in 2001. H. Delagrange (18.04.2003)
- Personeelsbeleid en werkorganisatie in het vrije beroep. P. De Hondt, S. Hellings (13.03.2003)

2.2. Informatiedossiers

Alle informatiedossiers kosten € 7,50 per stuk, tenzij anders vermeld.

- Klantgerichtheid en personeelsbeleid in de voedingswinkel. R.Bourdeaud'hui (31.03.2002)
- Competentiebeheer als instrument van personeelsbeleid. Een verkenning in de industrie. L.Baisier (30.04.2002)
- Kwaliteitszorg in de grafische industrie. P. Roelandt (12.09.2003)
- Volcontinue ploegenarbeid in België: analyse van de bedrijfseconomische, medische en sociale impact. E. Eysackers (30.06.2003) (€ 26,00)
- Personeelsbeleid en kantoororganisatie in het vrije beroep. TOA-sectorsurvey. S. Hellings (31.03.2003)
- Welzijn in de confectie. Arbeidsbeleving en arbeidsorganisatie. G. Verdonck (28.02.2003)
- Bedrijfs- en arbeidsorganisatie in de Vlaamse ondernemingen en organisaties in 2001. Statistisch naslagwerk. P. Berckmans, H. Delagrange (10.02.2003)

2.3. Technische nota's

Alle technische nota's kosten € 7,50 per stuk, tenzij anders vermeld.

- Rekrutering en opleiding in de Vlaamse ruwbouw- en voltooingsector. P. Roelandt (08.2000)
- Prestatiebeoordeling en -beloning als instrument van personeelsbeleid in veranderende organisaties. Een onderzoek in de administratieve werksfeer. S. Steyaert (04.2000)
- Indirecte werkgelegenheid en economische betekenis van een sector in een netwerkeconomie: methodologie en berekeningswijze. E. Eysackers (05.2000)

2.4. Vormingsmateriaal

- Werkstress. Achtergronden en aanpak . Brigitte Lauwers (februari 2000) (€ 24,79)

2.5. Feestpublicatie STV - Innovatie & Arbeid 15 jaar

- Vernieuwing aan het werk. Portretten van functies in verandering. (13.12.1999) (€ 5)

2.6. Tijdschriften

- STV-berichten: verschijnt vier maal per jaar in het SERV-bericht

3. Vlaamse Havencommissie

3.1. Adviezen, aanbevelingen en rapporten 2002

- Aanbeveling van de VHC over het voorstel van decreet tot wijziging van het natuurdecreet en enkele andere decreten met het oog op de omzetting van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. (30.04.2002)
- Aanbeveling van de VHC over een gewijzigd voorstel van richtlijn 'inzake toegang tot de markt voor havendiensten. (05.04.2002)
- Aanbeveling van de VHC over de strategische plannen. (01.03.2002)
- Aanbeveling van de VHC over de interpretatie van de havenbestuurlijke bevoegdheden in het havendecreet. (17.09.2002)
- Aanbeveling van de VHC over de bijsturing van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. (14.10.2002)

- Aanbeveling van de VHC over een door de Europese Raad van transportministers geformuleerd voorstel van de richtlijn 'inzake toegang tot de markt voor havendiensten', ter voorbereiding van de tweede lezing in het Europees Parlement. (27.11.2002)

3.2. Adviezen, aanbevelingen en rapporten 2003

- Aanbeveling van de VHC over de Nederlandse kritieken op het havenfinancieringssysteem in Vlaanderen. (30.01.2003)
- Aanbeveling van de VHC over de organisatie van de financiering van de publieke taken in havens en de cofinanciering van havenprojecten. (02.07.2003)
- Aanbeveling van de VHC over de omzetting van de richtlijn 221/96/EG van het Europees Parlement en de raad van 4 december 2001 tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften en procedures voor veilig laden en lossen van bulkschepen. (30.07.2003)